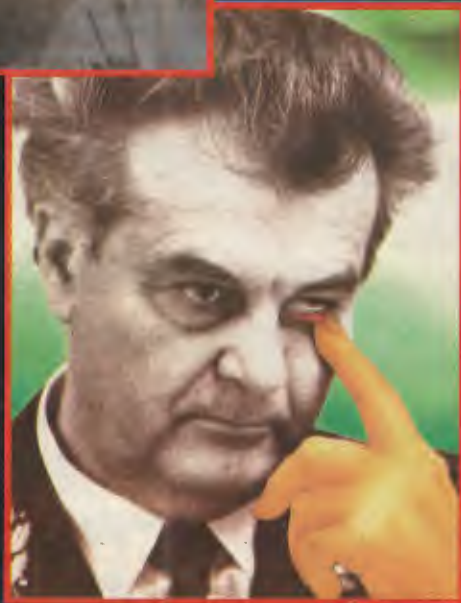

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 34 ● 9. ДЕЦЕМБАР 1991. ● 50 ДИНАРА

9.12.1990 — 9.12.1991.

ЧЕТИРИ ЈАХАЧА АПОКАЛИПСЕ

РАТ
СМРТ
ГЛАД
БОЛЕСТ

ИТАЛИЈА 2200 ПЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФРГ, ШВАЈЦЕРСКА 3,50 СФГ, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 25 ШФ, ХОЛАНДИЈА 4 НГЛ, ГРЧКА 500 ДРА, НОРВЕШКА 25 НОР, ДАНСКА 25 ДКК

ОРДЕН ЗА МАЛО МОРГЕН

На свом редовном заседању одржаном 28.11.1991. године Канцеларија ордена и медаља „Српске речи“ донела је

УКАЗ

којим се председник Републике

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ

одликује

ОРДЕНОМ ПАТРИОТСКОГ КУЋЕВЛАСНИКА СА ЛЕНТОМ ОД 300—400 КВАДРАТА

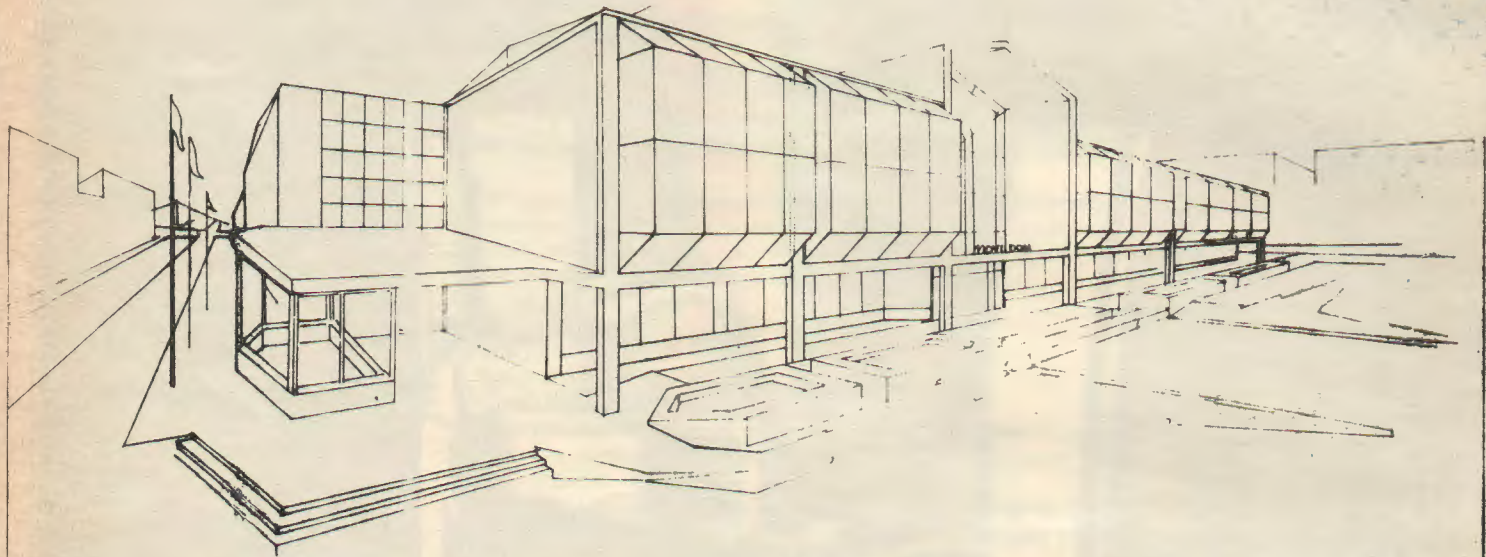
Орден се додељује за хомогенизован и популистички приступ тржишном откупу виле на Дедињу по баснословној цени од 400 марака месечно. Председник је личним примером показао како се треба законским средствима и личним учешћем борити против стотина хиљада подлих подстанара и ратних профитера који не презају да дају и по 1000 марака месечно за мемљиву таваницу и који, при томе, избегавају да приме барем по две избегличке породице док се ситуација не стабилизије. Овим се истовремено оптужују све оне надлежне бирократизоване службе које су председнику одрапиле такву цену не схватајући његов величанствени допринос слободи и благостању свих Срба света и Дедиња. Требало би испитати могућност да им суди ратни суд, јер су свесно занемарили рачуницу о броју погинулих на ратиштима по једном квадратном метру слободе.

КАПИТАЛ
НЕ ПРИЗНАЈЕ ГРАНИЦЕ

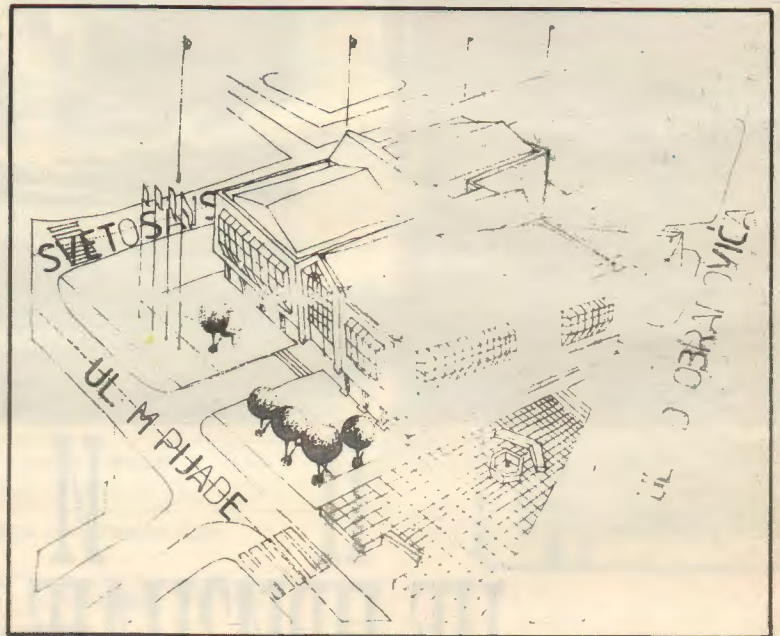

InvestExport

Poslovno tržišni centar "NOVI DOM" - Požarevac

Инвестирајте у будућност, обезбедите пословни простор, по повољним условима продаје, са фиксним ценама, попустом од 10% за плаћање у готовом, са могућношћу плаћања у ратама, кратким роком градње у пословно - тржном центру "НОВИ ДОМ" Пожаревац, смештеног у строгом центру града у ул. М. Пијаде, у непосредној близини пијаце и аутобуске станице, са обезбеђеним паркинг простором...

InvestExport - ЗА ПОСЛОВНЕ ЛЈУДЕ КОЈИ
МИСЛЕ НА БУДУЋНОСТ

НАЗОВИТЕ НАС:

Смед. Паланка 026/32-821

Пожаревац 012/223-556

ПОСКИДАТИ КАПЕ И ЋУТАТИ

ПОВОДОМ ВУКОВАРСКЕ ПОБЕДЕ „БОРБА“, 28. НОВЕМБРА 1991.

Не могу да честитам вуковарску победу, коју тако еуфорично слави ратном пропагандом опијена Србија. Не могу, јер нећу да се огрешим о мртве, о хиљаде мртвих, а ни о непролазни бол и несрећу свих преживелих Вуковарчана.

„Проклети били, шта су нам учинили!“ — куну преживели и Срби и Хрвати из Вуковара. При том, најчешће, спомињу два имена.

Нико, изгледа, као жртва сама не уме да одреди епицентар свог страдања. „Неовисна Хрватска или смрт!“ — Говорио је Т. „Федерација или смрт!“ — говорио је М. Смрт је била једина станица у којој су се укрштали њихови возови. Неизбежни исход такве политике је ово што је остало од Вуковара.

То више није и никада неће бити Вуковар. Он је Хиросима и хрватског и српског безумља.

НОВИ СРЕМСКИ ФРОНТ

Први црнокошуљаши појавили су се у том граду тек крајем прошле године и од већине тамошњих Хрвата били су неприхваћени. Једном рутинском акцијом њих је Југословенска војска могла да уклони. Није то учинила. Чекало се да нарасте аждаја и да почну покољи. Тада је, тек тада, војска кренула. Под лозинком спасавања Срба од усташа, месецима је бомбардовала град у коме је било много више цивила него усташа, а међу тим цивилима највише Срба. У Вуковару су, од усташа, гинули махом Срби. У Вуковару су, од армијских граната и бомби, гинули махом Срби. У редовима армије опет су углавном страдали Срби. Тако смо, у име спаса Српства, добили нови Сремски фронт и ново Јадовно нашег народа.

Само, дакле, скрећем пажњу на чињеницу да је Вуковар највећа српска гробница у овом бесмисленом и срамном рату, што не значи да мени и сваке невинне хрватске жртве није једнако жао.

Правити разлику између несреће Срба и Хрвата не само да је нечасно него је и веома тешко. Скоро половина Вуковарчана из мешовитих су српско-хрватских бракова. А у целој Југославији, бившој Југославији, за последњих 45 година склопљено је око 800.000 мешовитих бракова. Близу седам милиона људи етнички су међусобно измешани. Црним ланом ће, сигурно, историја обележити све оне који су те милионе рођака гурнули у деобе и узајамно сатирање.

Сви у овој држави које више нема, а Срби и Хрвати нарочито, преживљавамо дане највеће срамоте и пада. Потомство ће пљувати на оне који су дивни и питоми и невини Вуковар упрљали црним легијама, па га, разрушеног и окрвављеног, још и прогласили хрватским Стаљинградом. Потомство ће се стидети и овог играња, овог певања, овог бекријања у граду-гробу, у граду-костуру. Треба поскидати капе и барем ћутати, а не славити победу.

Мали људи, мали по дOMETИМА своје памете,

али бескрајно славохлепни и властограмзиви, пожурили су да у сабласном Вуковару одрже своју „свечану седницу“ и да леш негдашњег града, из којег су са свих страна још допирали јауци, прогласе за — своју престоницу. Нису сачекали ни да се мртви сахране. Та журба у личној срећи преко опште несреће пример је и моралног и политичког лешинарства првог реда.

СУЊЕР СМРТИ

Из мртвог Вуковара, ти слављеници и ти једини победници издају команду: На Винковце, на Осјејек! Прохтело им се, ето, да њихова држава — хаџијенда буде нешто пространија, па су одлучили да крену на хрватске градове. Њих и оне који стоје иза њих не занима истина да никад српски нису били ни Винковци ни Осјејек. И не буду ли се — прете они — предали ти хрватски градови, њихова војска ће од тих градова направити Вуковар. После Хиросиме биће и Нагасаки!

А та „њихова“ војска су младићи из Србије који су под сасвим другим мотивима мобилисани. Отишли су у рат да бране српске земље, а не да освајају туђе. Отишли су да гину за Српство, а не за сујету неких генерала ни за мегаломанске апетите оне срећне владе из унесрећеног Вуковара.

Колико је Србија у овом рату изгубила глава до сада? Зашто се крију бројке, зашто се таје имена погинулих? Изгубити данас десет хиљада војника исто је што и 1914. изгубити стотину хиљада. Тако каже демографска наука. Пре осам деценија, српска кућа је, у просеку, имала по шест пушчи дораслих младића. Данас, међутим, један војник једва да дође по једној породици.

Оне који владају данас Србијом ова статистика не занима. Председник републике још ниједном не изјави ни саучешће мајкама Србије. Само понавља да Србије није у рату. Па, ако није, изведите је из рата, из смрти, господине Председниче! Извучите све војнике из Србије испод команде оних који би да „ослобађају“ и туђе.

Србију треба спасавати од сунђера који траже све више крви. Од помрачених умова који булазне о некаквој граници Карловац — Крлобаг — Огулин — Вировитица.

Само дотле докле је наше и ни корака даље. А докле је наше показује етничка мапа из 1941, пре усташких геноцида. Дотле и Европа и свет морају да нам признају. Пређемо ли ту линију, сурово ћемо, као освајачи, бити кажњени. И многе крајине које су наше тада ћемо да изгубимо.

Стране трупе, неизбежно, долазе. Да чувају мир или да га успоставе. Тешко Србији ако испровоцира судбину Ирака и ако поверује да је Кина та сила која ће моћи да је заштити од међународне и економске и војничке одмазде.

За дочек „плавих шлемова“ и за скоро признање своје суверености, Хрватска се ужурбаном припрема. Хапшење Параге, врховног команданта усташа, изненађује са-

мо наивне. Њему и његовим црнокошуљашима ће, због света и пред светом, приписати све злочине над Србима, а жиг фашизма скинути са хрватског образа. Уверљиво или неуверљиво, али у политичком гамбиту вуку се и такви потези.

ФАШИЗАМ ПРЕТИ СРБИЈИ

А шта се чини у Србији? Овде, где фашизма никад није било, режим га покушава промовисати за стожерну идеју нације.

У Скупштини седе а са телевизијских екрана не силазе посланици који траже да се бомбардује атомска централа у Кршком, да се сручи товар напалм бомби на Загреб, да се и хрватска деца убијају „као кере уз бандере“!

У парламенту српском се, јавно, наручују политичка убиства, стрељања, премлаћивања, хапшења, прогони из Србије. И све се то и остварује. Члан Централне управе СПО Бранислав Матић — Бели изрешетан је на прагу своје куће. Хапсе се председници странака, а посланици демократске опозиције терају на фронт због тога што су овај рат назвали прљавим. Демолтирају се просторије опозиционих странака и новинских редакција. Помрачина гута људе. Књижевник Рајко Ђурић, председник Светског конгреса Рома, морао је да бежи у иностранство. Емигрирао је, пре неки дан, и књижевник Видосав Стевановић, са обоје деце и супругом. Претходно је претучен. Фашистички СА одреди осудили су га на прогонство из Србије.

Вођа тих СА одреда, на срамоту такозване ЈНА, врши смотру њених јединица на ратиштима!

Откуда то савезништво? Отуда што су бољшевици и фашисти увек били духовни и ментални рођаци, а и отуда што су их околности присиле да се међусобно испомажу.

Партизански кадар ЈНА и владајућа СПС боре се да сачувају и комунистичке темеље њихове власти и Југославију. СПС не може да влада Србијом без помоћи идеолошке војске, а та војска не може да нађе себи новог мужа, нову државу, такозвану окрњену Југославију, без подршке СПС и проводацијских услуга српских фашиста.

Сви учесници овог двојног или тројног пакта панично зазиру од свега што тражи српска омладина: од демократије, од неидеолошке српске војске, од неидеолошке штампе, телевизије, правосуђа... Тај пакт тоталитаризма стрепи од власти и суда оне Србије која је 9. марта покушала да отвори капије слободе.

Под окриљем што дужег и што крвавијег рата, као да Србију 9. марта треба проредити и обогалити. Србија прошлости се свети Србији будућности. Многим старцима, који су на ивици гроба, пречи је спас идеала њихове младости од живота и младости њихове унукади.

Они се морају зауставити.

ЗАМРЗАВАМ СВОЈ НАЦИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ!

Назад смо, ето, доспели у глѐб из кога нема мрдања ни лево ни десно, ни напред ни назад! За неки очајнички скок немамо снаге, да потонемо макар из мната немамо куд јер већ смо потонули! Можемо, додуше, још мало да се срзоамо али ни о томе више сами неодлучујемо — срзоваће нас Други по сопственом нахођењу, постепено и дозирао, онако како то Њима буде одговарало! И ми ту баш ништа не можемо да изменимо! Ко је за то крив?

Хаг нам је понудио таман онолико колико окорели прекупац нуди промрзлом и гладном продавцу чија роба већ данима не иде. На тој пијаци где царују белосветски преваранти и утеривачи непостојећих дугова ми се нисмо ни могли надати некој нарочитој трговини тим пре што наша роба (комунистичко руководство плус наиван народ) тамо већ поодавно нема никакву цену. Питање није зашто смо онда на ту пијаци уопште и ишли, питање је КО ЈЕ КРИВ што ту пијаци нисмо успели на време да избегнемо?!

На тој и таквој пијаци у наше име наступали су људи који својим понашањем и моралним карактеристикама (Бранко Костић пре свих) изазивају код посленика Европе осећај гађења и питање какав ли је тек тај народ кад га представљају такви политичари?! Збиља, какав је то народ?

Народ кога предводи човек спреман да ако треба и зарати само да би остао на власти! Тај човек је својим потезима осрамотио Србе за неколико генерација унапред а Србију угурао у Безизлаз! Па ипак треба се замислити пре него што га се прогласи за јединог кривца. Јер СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ ЈЕСТЕ УПРОПАСТИО СРБИЈУ АЛИ ОН ЈЕ НЕУРАЧУНЉИВ ЧОВЕК а ко није урачунљив, зна се, не може бити ни одговоран! Ко је онда одговоран? Где је у свему томе обичан Србин?

Недавно је комунизам пао и у Бугарској. Зар бугарски комунисти нису могли, попут наших, да уђу у рат да би остали на власти? Могућности за такав маневар је било јер, треба се присетити, из Бугарске је још пре пар година текла река избеглица од 300.000 људи у Турску. Нетрпелјивост између Бугара и Турака није ништа мања од исте између Хрвата и Срба! Па ипак до рата тамо није дошло. Није га дозволио онај обичан Бугарин, она неутрална и небитна јединка која збирно, када је сложна и зна шта хоће, лако може да помери наниже онога који би да ради оно што се њој не допада!

Да ли се Теби допада овај рат једноставни, доброћудни Србине? Колико си тлачитеља стресао кроз векове са грбаче дижући се „на куку и мотику“?! Где је сада та кука и мотика Ти равнодушни Србине? Или можда садашњи душмани још нису довољно дојадиле?

Мени јесу! И превише! Све више постајем

свестан чињенице да клицање диктаторима и мирарење са судбином прелази Србима у навик. Прво Јосиф Гроз а сада и Слободан Милошевић уназађују Србе у континуитету а ови не чине ништа да то промене! Да ли је стварно меланхолија завладала Свим Србима Света?!

Осећам се преварено и нада све срамно! Стидим се што сам Србин и стога, када већ ништа друго није могуће, ЗАМРЗАВАМ СВОЈ НАЦИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ! Нисам више Србин већ СИБИРИЈАНАЦ (бивши Србијанац који осећа да живи у Сибиру) и то ћу бити СВЕ ДОК ЈЕ СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ НА ВЛАСТИ (не још задуго, надам се)! Јер ако је он први и највећи Србин онда ја уопште нисам Србин!

Знам да би било лепо, чак романтично, да се на крају и потпишем након чега би ме вероватно чекао одлазак на фронт а тамо метак у потиљак, што је по комунистима права мера за све издајнике па и за мене! А зашто бих ја уопште ишао у тај рат? Рат без српске гарде носи веће опасности страга него спреда! Не то није мој рат па ни рат мога народа јер ја сам

Сибиријанац

ХИМНУ, ГРБ И ЗАСТАВУ ОДАВНО ВЕЋ ИМАМО

Православни сам свештеник и служим православном српском народу — дакле вернима СПЦ-е. Никог не одбацујем, никог не врбујем, а свима проповедам и желим мир и добру вољу међу људима и народима.

Трудим се да идем стопама Св. Саве који се у свему угледао на Богочовечанску Личност Господа нашег Исуста Христа.

Ретко сам писменом речју учествовао у јавним расправама и анкетама. Но слушајући предлоге и дискусије у Скупштини СР Србије о судбини православног Српског народа и о његовим знамењима и симболима, данас су и моја трпила попустила.

Зато овим путем постављам следећа питања српској јавности:

1. Да ли је данас живећи српски народ неки други — нови — народ који се так сада национално, државно и верски конституише, па треба да расправља око питања заставе, грба, химне... тј. око симбола који треба да истражу његову националну и верску свест, осећање и опредељење?

Зашто је то сада проблем ако смо наследници (стварни) својих славних предака који су све то имали и крвљу својом и чистом вером осветљали?

2. Да ли смо ми данас историјски млад и незрео народ?

Како то, кад се наша православносрпска државност и просвећеност рачуна на време од преко хиљаду година?

3. Зашто ми, светосавски народ, прихватамо да нас третирају као неки нови народ (нови народ српски), као недоношчад или мелезе наших свуда у свету признаваних и признаних предака који су знали (кад други то нису)

шта је то држава, шта је застава, шта је грб, шта је Православље а шта је то бити Србин?

Зашто прихватамо расправе и могућности да се (не дај Боже!) одредимо за неке разграфене, прекројене и новокомпоноване симболе који су непрхватљиви за биће, за душу природног, чистокрвног и правоверног Србина?

Дубоко сам ожалостен, као и цео наш православни народ, чињеницом да се лије крв људска, да се гине, страда, да се руше храмови и домови и да безумље тријумфује; да Сатана има богату жетву. Истовремено у Скупштини се препире око симбола и знакова Србије (а зашто ако смо ТО што говоримо да јесмо?) као да их нема, а они су ту и блистају, јер су изгљачани и обојени до савршенства праведним жртвама прекосовског и покосовског српског народа.

Молим своје парохијане и све православне Србе, пошто је о њима реч, да непоколебљиво наставе пут својих предака у љубави према Отаџбини и правовељују.

Нису нам потребна мишљења, савети и крвавије било каквих „стручњака“ о химни, грбу, застави...

Када је реч о нама ми све то већ давно ИМАМО.

Треба само да се вратимо и љубимо своје, оно што ни време ни непријатељи (многобројни и многобојни) нису могли да поруше — а покушали су —, јер то што ми ИМАМО нису само занимљиви хералдички знакови: то је ДУХОВНА И НАЦИОНАЛНА вредност; свест, постојање српског народа. Ако прихватимо да нешто другачије буде онда МИ више нисмо МИ. То је онда неки други народ.

Они који нису МИ, који су идеолошки супротно опредељени нека не дирају у наше симболе и нека их не разграђују, него нека истичу своје симболе и знакове по којима ће и њих свет препознати.

И на крају да кажемо: светосавски народ је историјски оправдањен, косовским заветом ЗАВЕТОВАН, да, до последњег даха свог, чува све оно што чини суштину његовог националног и православног бића. Тиме и тако се не искључују особености и других људи који живе у земљи Србији. Она је наша заједничка МАЈКА — ДРЖАВА, а она ће то бити све док буде поштована као МАЈКА.

протојерей
Љубодер Петровић
старешина храма
С. Александра Невског
Београд

ОТВОРЕНО ПИСМО МИНИСТРУ ОДБРАНЕ СРБИЈЕ — ГЕНЕРАЛУ ТОМИСЛАВУ СИМОВИЋУ

Друже генерале, дозволите да се обратим! Пишем друже под знацима навода, јер како можемо бити другови кад

НАСТАВАК НА СТР. 74

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Славица Лазић,
Александар Цветковић,
Сандра

Петрушић, Александра
Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петканић,
Драгослав Грујић, Драган
Барјактаревић, Веран Матић,
и Ђорђе Вукоје
(фоторепортер).

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Бранкова
13-15, I улаз, 11000 БЕОГРАД
ТЕЛЕФОНИ: 011/620-891
(секретаријат), 628-242, 625-937
ТЕЛЕФАКС: 011/624-598

Жиро-рачун: динарски
60801-603-27562, девизни
60811-620-128-25731-74956-
33 (са назнаком за „Српску
- реч“).

Лист излази сваког другог
понедељка.

Рукописи и фотографије се не
враћају

Штампа ДП „Борба“ Косовска
26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије број 413-01-221/91-01
од 15. фебруара 1991.
године одређена је стоп
пореза од 3%.

9.12.1990 — 9.12.1991.

ГОДИНА КОЈУ СУ ПОЈЕЛИ СКАКАВЦИ

Стр. 10-12

КРИЊА, КРИЊА, НАЈКРИЊА

КАКО ЈЕ ЈУГОСЛАВИЈА ПОСТАЛА СРБИЈА

Стр. 16-21.

СРПСКИ ПРЕДСЕДНИК,
ПАТРИОТА

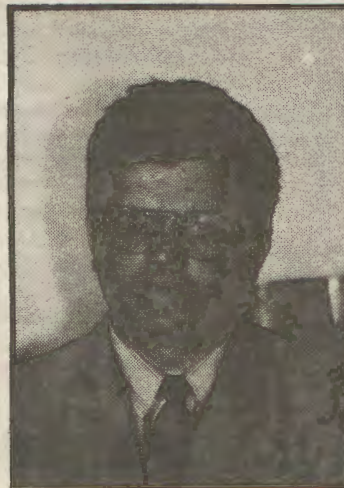
НЕКОМЕ РАТ — НЕКОМЕ ВИЛА

Стр. 23-26.

ИНТЕРВЈУ: МИЛАН
БАБИЋ

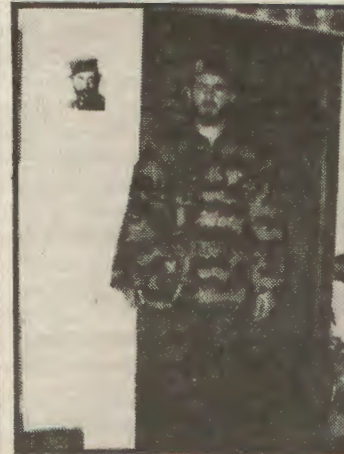
ПРОКОПАЋУ ДРИНУ ДО СКРАДИНА

Стр. 27-30.

ЗВОНКО ОСМАЈЛИЋ,
КОМАНДАНТ
СПЕЦИЈАЛНЕ ЈЕДНИЦИЦЕ
СРПСКЕ ГАРДЕ:

ВОЈСКА ЈЕ ПРОДАЛА ГОСПИЋ

Стр. 34-36.

МИЛОВАН ЂИЛАС,
ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ОБАРАО
МОНАРХИЈУ:

ГЛАСАМ ЗА РЕПУБЛИКУ

Стр. 41-43.

СТЕВАН ДЕДИЈЕР;

НАПРАВИЋУ СВОЈУ ВИЗИЈУ СРБИЈЕ

Стр. 54-56.

ИСТОРИЈА

ЗАШТО СУ СЕ ТРИ ВОЈСКЕ ОТИМАЛЕ О КОСТУ ПЕЋАНЦА?

Стр. 70-72.

БОЛЕСНИ МРЗЕ СВЕ ШТО ЈЕ ЗДРАВО

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ 3.

1.

Нас више узбуђује и љути чињеница да многе земље у свету намеравају да признају Словенију и Хрватску него поразна чињеница да нико и не помиње могућност да се и Србија призна.

На бившим југословенским просторима сви ће, изгледа, ускоро, сем нас, имати државу.

Само ми Срби, опет, експериментишемо.

Уместо да се бори за реалну и могућу Србију, српски режим се и даље бори за нерелну и немогућу Југославију, и то је основни узрок проблема и у Србији, и у Југославији, па и узрок рата који букти.

Ма колико бунике да смо појели, време је да се тргнемо.

2.

Све чешће се, и с места која нису за игнорисање, чује да се у НАТО пакту, уз претпоставку да плави шлемови на нашим ратиштима доживе крах, ујурбано али и детаљно планира и увежбава оружана интервенција у Југославији, што је сасвим очекивано од тако моћне војне организације.

Позорност је, сем код нас, пола официрског заната.

У свим варијантама потенцијалне балканске „Пустинске олује“, која ће, надајмо се, остати само штабска скица, главна мета за дисциплиновање је Србија, са својим важним стратешким тачкама.

Ни једна чука око Книна, у Лици и на Банији, дође ли ипак до овог зла и силеџијства моћних, неће ни омирисати НАТО барут, али ће србијански градови, у којима се дише и за те чуке, озбиљно крварити, реши ли међународна заједница да немилосрдно обузда овдашња лудила.

Свет под Србијом не подразумева разне Полаче и Полче, Црљане и Тења, већ Србију види у Београду, Ужицу, Крагујевцу, Тополи, Крушевцу, Трстенику, Ивањици, Аранђеловцу, и када размишља о Србији, размишља управо о Србији на овим просторима.

Неукусне су и безобразне, због свега овога, неке учестале тврдње да Србијанци, само зато што су склони смирености тоновима у националној политици, не воде довољно рачуна о својој браћи изван Србије, јер се може десити, а и дешава се, да у садашњем решавању српског националног питања баш Србијанци плате најскупу цену.

Вући паметне потезе у лудим временима и међу лудацима значи вући конопцац на вешалима и затезати омчу око сопственог врата.

Тако би се, најједноставније, а на неки начин и најсвеобухватније, могла објаснити судбина Анте Марковића и његов бродолом.

Човек са загонетним осмехом и нимало загонетним визијама људске среће у пуним новчаницима а не у олаким и празним обећањима, није дошао из бајке с добрим вилама, али је дошао у басну с разјареним зверима.

И тај његов осмех је, чак, дуго био излаган сумњама, критикама и нападима, па је, као никада и нигде, и насмејано лице изазивало бес.

Само у зверињацима, зна се, осмех је далек и стран.

Свој главни пројекат — разарање социјализма и социјалистичке привреде као удобних уточишта за лопове, јајаре, сецкесе, нераднике, мољце у буџету и свакојаку багру уз скуте власти — несрећни Анте Марковић је, срећом, остварио.

То је основни разлог због кога је сада на ломачи.

Они којима су социјализам и Југославија синоними, оптужују га, наравно, да је срушио Југославију, јер се држе логике да свако ко дирне у социјализам дира запросто у Југославију, али је тај њихов трик, пун амбиција да се обнови пропала утопија, ма колико га прикривали, прочитан од неострашћених и паметних.

Ни један стварно успешни привредник у Србији није рекао ништа лоше о Анти Марковићу, а што је таквих мало, што их у Србији, сем међу приватницима, практично и нема, друга је прича.

У време када је реформа била на путу да успе, и када је углед њеног творца нагло растао, с изгледима да угрози моћ локалних властодржаца огрезлих у шовинизме, и да их гурне на буњиште историје, у кампању против Анте Марковића, удружујући се са Миланом Кучаном и Фрањом Туђманом, укључио се и Слободан Милошевић лично, тврдећи да је јефтина роба, која се увози и спасава становништво од беде, а и подиже општи стандард, најобичнији бофл.

Тада је Слободан Милошевић још веровао да је нови Тито, и трудио се да у свему имитира свог идола.

По Београду је, као реакција на овај иступ српског вође, примерен општинском инспектору, колала досетка да је Тито рекао „не“ руским тенковима, а да Слоба, следећи Титов пут како уме, каже „не“ америчкој чоколади, и у тој јеткој досетци изражено је, прак-

тично, све битно и о реформи, и о њеним мерицима.

Тачно је да је Анте Марковић водио политику против Србије, али оне Србије која је за стаљинистички комунизам, за договорну економију, за једнаке стомаке, за очување нерентабилних предузећа, за институционаловање нерада на филозофији „ми не умемо да радимо али умемо да се бијемо“, за отворене могућности лоповлука чак до разбојничких упада у државну касу, а што је све то, на несрећу Србије и Срба, била, и још је, званична Србија са режимом какав има и са вођама којих не уме да се ослободи, са социјалистима на власти и њиховим намерама да на власти вечно остану, није проблем Анте Марковића, већ је проблем свих нас.

Човек са загонетним осмехом направио је и више крупних политичких грешака, не схватајући у каквој земљи је председник владе, и с каквим политичарима треба да сарађује, прецењујући могућности демократије у окружењу тоталитаризма на заласку, дакле у окружењу рањених медведа, а највећа грешка му је, уз неосмишљено оснивање сопствене странке, што није до краја увидео да је болест југословенског друштва на моралном плану толико узнапредовала да је прави лек једино хирургија, и што је потценио спремност на све могуће прљавштине својих опонената.

Здрави не мрзе болесне, и чак их негују и лече, а болесни до патологије мрзе све што је здраво око њих.

Ни о томе Анте Марковић није водио довољно рачуна.

4.

У Немачкој живи и ради око триста хиљада Срба, и ако се узме у обзир да њихове тешко зарађене „дојче марке“ стижу и фамилијама у Србији, Немачка нас, на неки начин, издржава и спасава тешких социјалних ломова.

Спољна политика Србије, утемељена на доктринама „Аој Швабо Геншеру“ и „Аој Мочеч крволоче“, уз неоспорну потребу да се с Немцима и Аустријанцима жестоко споримо око разних питања, морала би, баш због гасгарбајтерске чињенице, да буде много промишљенија, свеобухватнија и флексибилнија.

Лако је с пријатељима, и без дипломата, одржавати добре односе на свим пољима; дипломатија и постоји да би се добри односи, где год је потребно и могуће, одржавали и са непријатељима.

У данашњим приликама, Милош Обреновић би, сигурно, највише изасланика и депутација, чак и с даровима, имао у Немачкој, Аус-

трији, Мађарској, Италији, Албанији, дакле, тамо одакле нам опасности долазе, јер је политичка, као и људска мудрост, опасности смањивати и противнике омењивати и придобивати, а не непрестано непријатељства изазивати и подгревати.

Мисли ли неко у Србији каква би нас катастрофа задесила да Немачка протера Србе са својих територија, и ради ли неко у Србији на предупредивању такве могућности?

Неопрезне а дрчне, какви смо ми Срби у лошем издању, у великим провалијама свакојаке чуме и санђама вребају.

5.

Неке ствари које нам се догађају, све више, и без параноичности типичне за немирна времена, попримају сумњиве и смрдљиве обресе.

Чудне су, просто, извесне коинциденције. У тренуцима када се Хрватска нађе притерана уз зид и на домаћем и на међународном плану, код нас се, с маргина политичког живота, али с погоцима у сам центар, повлаче потези који компромитују најјаче наше адуте против тамошњег режима и Туђмановог авантуризма.

Неразумну грешку ове врсте направили су, недавно, и посланици Народне скупштине, опредељујући се за некакав папир, по коме би се, у оним општинама у Србији, у којима су Срби мањинско становништво, примењивао институт паритета у свим важним областима живота.

Није спорно да треба тежити и паритету ове врсте, али је споран тренутак у коме се то потеже и чини јавним.

Главни аргумент Србије у објашњавању свету шта се заиста догађа у Хрватској што Србија не може да прихвати, јесте да су у Хрватској угрожени сви који нису Хрвати, док у Србији нико ко није Србин није у инфериорном положају, и у том аргументу имали смо најубојитије оружје.

У Србији, уз то, што нам је био прворазредни додатни материјал, грађани других националности, где год је важно да се осећају сигурно, чак су политички, и на друге начине, и привилеговани.

Идеја о паритету није се могла лансирати у неповољнијим околностима.

Ко за себе тражи оно што другима узима, обично ништа не добије а много изгуби.

Политички лацераји ове врсте сигурно су плод непромишљености и глупости, као и болесних амбиција да се лако и ефектно србује, а не неког рафинираног рада у корист Хрватске, али су и непромишљеност и глупост, а нарочито јефтино србовање, на овим историјским раскршћима, можда и најопаснији српски непријатељи.

6.

Поједини Црногорци, на раду или нераду у Београду, приспели овамо по кључу или у оквиру економског просперитета на принципима „продаш козу на Цетиње, купиш вилу на Дедиње“, све су више, и све убедљивије, својеврсна пета колона у српском народу.

Индоленција нас Срба у Србији пред очиг-

ледном чињеницом да нам управо они кроје судбине и одређују будућност, близу је да постане неразумно општенационално самоубиство.

Шта још треба да нам се догоди па да схватимо да се превелико комотно препуштамо оваквим самозваним спасиоцима српства, док нам они, уз замазивање очију, свесно или несвесно, с прљавим циљевима или из незнања, припремају и приређују велики историјски пораз?

Најновији случај је и најдрастичнији...

Изјава Бранка Костића да ће Југославија постојати макар је чиниле само Србија и Црна Гора, јер су Срби и Црногорци, по Костићу, иживели своје државности, па им сада до сопствених држава и није стало, а поготово његово деловање у духу те изјаве заједно са великим српским сином Сејдом Бајрамовићем, превазилази, по разорности, скоро све што су Србији радили и урадили разни Ватикани с Коминтернама уз бокове, па и много тога што Србији данас мисле и раде Фрањо Туђман и његове усташе.

Ко је овластио овог Црногорца, сем можда такође Црногораца попут Слободана Милошевића или Радомана Божовића, да нама Србима, тачније, нама Србијанцима, ускраћује право на самосталну и суверену Србију? Где смо ми то, и када, багателисали своју државност? Може Црногорац Бранко Костић до миле воље да претвара Црногорце у народ коме држава не треба, ако му то допусте, али је последњи час да нас Србе у Србији, и он и остали Милошевићи и Божовићи, у тим и таквим комбинацијама, оставе на миру.

О Црногорцима, чије жеље нису да Србијом командују, Србија је увек мислила, и мисли, све најлепше.

Нема србијанског града у коме, преко ноћи, бар један Црногорац не доспе до директорског или сличног места, и то је део србијанске лепоте и отворености, иако је велико питање да ли би било који Србијанац, у било ком црногорском граду, могао тек тако да постане директор или нешто слично.

То, наравно, и јесу, и нису, неке друге теме.

Мало дубље читање Лазе Костића, чије критичко издање сабраних дела још немам, не би нам било на одмет.

Планове за велики пораз Србије, све у свему, не треба тражити само у Загребу, Бечу, Бону или Хагу, већ их ваља тражити и налазити и у Београду, нарочито у дедињским резиденцијама.

7.

Трагичну српску режимску телевизију, која ће, као и хрватска, ако правда надјача силу, заузимати важно место на оптуженичкој клупи будућег Нирнбершког процеса, полако али сигурно убија морална сида.

Плиткост тамошње памети већ је на терену фарсе.

После више пљувачких прилога о учешћу немачких добровољаца у усташким формацијама, приказан је и афирмативни, патриотски прилог о учешћу једне немачке добровољке у српским јединицама.

Логика да је код Срба част оно што је код Хрвата злочин, та мрачна логика најнижих шовинистичких страсти, провејава и у значајнијим сегментима приказивања рата.

Примери оваквих демонтирања и самопопадања властите пропаганде уочавају се скоро свакодневно.

На режимској телевизији или верују да су сви Срби будале, или у агонији, бекством у садомазохизам, уживају да све, па и себе, праве будалама.

8.

У сваком народу има стоке, и на пашњацима, и у чардацима.

Што је стоке више у чардацима, дакле тамо где се народу капе кроје и одакле се народ води, то је мање на пашњацима.

Наши пашњаци су, некако, пусти.

9.12.1990.

ГОДИНА ПИЈАВИЦА

ДУГА ДЕВЕТКА НА СРПСКОМ ПОТИЉКУ

У Србији је много тога у знаку „деветке“ од кобног 9. децембра прошле године, када је део превареног српског народа, гласајући за социјалисте изабрао рат уместо мира и ратнике са упереним револверима у српско биће уместо политичара

Све јесени су тужне у песмама, а ова јесен је била тужна и крвава у стварности.

Увело лишће не видесмо од жала за увелом младошћу.

Предвине пејзаже са берачима грождја, са жетеоцима, са вашарима и поселима, са бројгеловски веселим свињокољама, са славским колачима и свечарима, са свадбама и свадбарима, заменили су тамни, блатњава, оловни пејзажи погребних поворки.

„За црне барјаци смо лане гласали“, говоре људи око свежих хумки, „и мртвачке ковчеге смо изгласали“.

У својој дугој и свакојаким обртурама испуњеној историји, много пута смо били варани, много пута смо у пет до дванаест спавали а будили се у дванаест и пет, али је мало тако кобних превара са тако трагичним последицама, као што је она на коју смо насели 9. децембра прошле године.

Дајући део својих гласова социјалистима и њиховим лажима, продали смо душу ђаволу.

Мудри су говорили шта ће бити, покварени су мудре за лудак проглашавали.

Они који су обећавали мир, тврдећи да су сви други сем њих за рат, још тада су само о рату, као својој мери ствари, као свом једином домету, страшно сањали и помно размисљали.

Са сваким гласачким листићем на коме је, прошлог 9. децембра, заокружено име Слободана Милошевића, потписан је и по један мобилизацијски позив.

Број присталица социјалиста ускоро ће бити исти као и број оних које они, за свој грош и због сопствених промашаја, за своје привилегије и због сопствених неспособноста, за своје дедињске резиденције и због

својих илузија, немилосрдно шаљу у смрт.

Читуље по бандерама и капијама, и на гробљанским капелама, с лицима дечака у црним оквирима, друго су а најприкладније издање њиховог изборног плаката.

На нас свакојаке несреће ударају, и свакојаке нас чуме и из мајчиних утроба чупају, нема силе која није пожелела да нас згази, а највеће несреће, најгоре чуме и најмрачније силе, ми сами у себи и око себе налазимо и јагњећи мирно им се препуштамо.

Туђа зла умемо и да препознамо и да победимо, своје зло увек са закашњењем угледамо и допуштамо да нас побеђује.

Иза нас је година пијавица, жедних крви, и тако припијених уз жртве да их је тешко одбацити...

КРАДЉИВЦИ ТУЊИХ ИДЕЈА

Нема експерта за политичка питања који би могао да утврди какву политику заступају и воде социјалисти и шта је заправо њихов циљ изван голог, а по методама немилосрдног, чувања власти; нема чак ни политички полуписменог посматрача који не би, као из топа, могао да каже да су социјалисти политичка формација без идентитета и хаотични збир превртљиваца, компилатора, профитера и крадљиваца туђих идеја.

Цезаризам је њихов нови марксизам.

За макијавелизам су интелектуално слабаши, мада за њим чезну, па је верзија макијавелизма коју упражњавају најобичније и увек лако читљиво пиљарско лукавство.

Вербално се обрушавајући на комунизам, а задржавајући друштвену својину, монопол над медијима и арогантан однос према мањини и мањинском мишљењу, што су стубо-

ви комунистичке идеологије и праксе, социјалисти су тврђи и опаснији комунисти од свих досадашњих.

Они су чувари ничега постојећег.

Попис данашњих погледа и акција српског режима, од питања српских крајина и српских граница до питања српске војске, попис је његових јучерашњих мета.

Проценивши да је отварање српског националног питања карта на коју се може много тога добити без решавања животних проблема људи, Слободан Милошевић је, са својим следбеницима, заиграо на ту карту, и српско национално питање је отворио на драматичан начин, али нити уме, нити хоће, нити је створио минималне претпоставке, нити има с ким, да га успешно и затвори.

Српство је, новокомпонованом војду, закључак са тамо неке седнице, и смернице са тамо неког пленума, а не судбина.

Из лепе старе песме „Ко то каже Србија је мала“, он је узео за програм и операционализовао само стихове „Трипут ратовала, и опет ће ако буде среће“, и на томе се исцрпљују сва његова ослањања на баштину и традицију.

ТЕНКИСТИ БЕЗ ТЕНКОВА

Неуспешне стратегије препознају се по помагањима у стилу „ми то нисмо хтели али су нас у све гурнуле непредвиђене околности“, а управо тако запомажу социјалисти када им се помену ратне кланице и социјална беда, потврђујући крах сопствене стратегије.

Можда они никакву праву стратегију, сем да збришу неистомисљенике, нису ни имали.

Све најкрупније и небројеним узалудним жртвама плаћене невоље, а посебно провале сецесионизма у Словенији и Хрватској, могле су се, и морале су се, предвидети до најситнијих детаља.

Никада нигде није било сецесионизма без хегемонизма, и мада Срби нису хегемони, неразумна и свађалачка, нетолерантна и непринципијелна политика Слободана Мило-

шевића, прилепила је Србији, неправедно и незаслужено, етикету хегемонистичке силе.

Жеље да се бежи из Југославије експлодирале су и разнеле земљу, која је могла да се очува, и коју је свет намеравао да очува, оног часа када је српски режим, непозван и некомпетентан за то, бахато и као да је једини власник свих тапија на југословенство, почео Југославију да сјасава.

Лоше процене, и чак неспособност проценјивања вође Свих Срба Света, о чему говори сјајна анализа Косте Чавошког „Ко је крив за Хашки ултиматум“, главни су разлози садашњег нашег тешког и неизвесног положаја.

Нема државника на земаљској кугли који после текста о себи какав је текст „Ко је крив за Хашки ултиматум“ не би с места поднео оставку и за сва времена напустио политику.

Власт без правих и благовремених процена, и правих и благовремених потеза напредупређивању неприлика уочених у проценама, и није власт.

Неискрени национализам социјалиста, пун отровног шовинизма да би блутовом оштрином прикрио неискреност, произвео је, или разбуктао, друге али искрене и милитантне национализме и шовинизме широм балканске барутане.

Глуматајући у међунационалним и међурепубличким спорењима тенкиста без мане и страха, пред којима нема шта не може да падне, а у суштини без тенкова, српски властодршци гурнули су сопствени народ под тенковске гусенице.

У хаос се лако уђе и у махнитост се лако упадне, а из хаоса се тешко излази, и памет се још теже призива.

ПРОПУШТЕНА ПРИЛИКА

Мудри су, заиста, све на време предвидели, и зато су мудри и били једина брига социјалиста, а и још су, чак већа и од усташа.

Са онима који су 9. децембра прошле године изгубили, захваљујући прљавој сатанизацији кроз прљаве режимске медије, Србија би, данас, да су они тада победили, била мирна држава у мирној и мирно трансформисаној Југославији, на путу ка пуном и правом препороду.

Последња прилика да се удес, започет 9. децембра, избегне и да рата не буде, пропуштена је 9. марта, када се Србија тргла из опијености, када се усправила, али су и 9. марта победници од 9. децембра, Србију још једном бацили на колена и у блато.

На све је тада режим био спреман, само да би опстао.

Пси и тенкови су тек део приче...

Уплашени од Србије на ногама, окупљене на Теразијама да настави започето и суровим батинама прекинуто тражење српске душе на Тргу Слободе, социјалисти су, 12. марта, према неопрезно приказаном видео-снимку неке чудне седнице у неким чудним просторима, покушали да у целој земљи уведу ванредно стање и да тако, вероватно, створе себи прилику да страначке прваке ликвидирају, странке забране, а младост са Трга Слободе и Теразија пошаљу у логоре и на нове Голе отоке.

Кад им то није успело, одјурили су, сутра-

дан, 13. марта, у Москву код Дмитрија Јазова, можда да тамо траже помоћ.

Ни у Москви, очигледно, ништа није постигнуто, јер се Јазов, највероватније, припремао за свој август, и није му било до истрчавања авганистанског типа.

Чудна седница у чудном простору настављена је 14. марта са истим, већ одбијеним, захтевом о ванредном стању, али ни тада тај захтев није прошао.

Примењен је, потом, суптилнији метод...

Са Теразијске чесме, уз обману да су захтеви испуњени, а захтеви су практично били да оду они који ће неколико месеци касније изазвати рат, народ је позван да се у миру разиђе.

Време ће о 9. марту открити свашта, и биће ту, сигурно, и неочекивано спектакуларних и сензационалних детаља.

Из мартовског бунта Србије, тог њевог јединог лепог тренутка, у години пијавица, корист су углавном извукли они који су бунт, на неки начин, минирали, а на штети смо сви.

СТО ГОДИНА МРЖЊЕ

Годишњицу победе социјалиста на првим вишестраначким изборима ваљало би, широм Србије, обележити на одговарајући начин, дакле као годишњи помен демократији.

Фаталност бројке „девет“ је ван сваке сумње.

У деветом смо кругу пакла...

Грешка направљена 9. децембра прошле године, општенародна грешка, угурала је Србима у руку аутомате и пиштоље, разне „ка-

лашњикове“ и „дуге деветке“, али је сам режим најубојитија „дуга деветка“, прислоњена на потиљак српског бића.

Следећи увредљиву досетку да Срби побеђују у ратовима а губе у миру, следећи плување у српски образ тврдњом да не умемо да радимо али умемо да се бијемо, следећи тзв. „Меморандум“ групе српских прорежимских и режимских академика, незавршен за писаћим столом а завршен разарањем Вуковара, следећи небулозе и провинцијске халуцинације разних сеоских харамбаша и вођа периферије нације и не слушајући како дише матица, социјалисти су, за само годину дана, навукли на Србију толико мржње да ће је Србија са себе стресати и тешко отрести следећих сто година, и успели су у ономе у чему нико пре њих није успео, да центре српства Крагујевац, Топољу, Крушевац, Ужице, Београд, Ваљево, и симболе српства Цер, Кољубару, Чегар, преместе у села, на поља и чуке којима се ни називи не могу упамтити.

Њима је Србија све што није Србија, а права Србија им је само прђија.

Крње политичке памети праве крње државе.

На годишњицу доласка на власт, социјалисти штварају крњу Југославију, као врхунац својих могућности, и тиме се поносе.

Пред смртовницом на бандери не питајте чија је, она је и ваша...

У Србији ће дуго, док ране не зарасту, због 9. децембра 1990. године, сваки 9. децембар бити дан жалости.

Зоран НЕДЕЉКОВИЋ

ТРАГЕДИЈЕ ПОЛИТИЧКИХ УМОВА

ИЗВОЛИТЕ НАС БЛОКИРАТИ, ГОСПОДО!

После победе Социјалистичке партије Србије на прошлогодишњим изборима, победе која је својом убедљивошћу навела пословично опрезног кинеског трибуна Јована Рашковића да изјави како је уочи избора био немало изненађен потпуном сигурношћу коју је пред њим испољио Слободан Милошевић када је прогнозирао да ће изборни резултати бити тачно онакви какви су касније и били, очекивало се да српски народ неће морати да празнује Дан Републике. То очекивање почивало је на сазнању да се и српски народ опоравио од болести зване Југославија ће бити федерација или је неће бити.

Истина је да је болест била тешко излечива из простог разлога што је, колико до јуче, странка на власти у Србији сматрала да је један од њених највећих успеха дословна примена принципа **Србија ће бити јединствена или је неће бити**. Међутим, док је ова парола окупила велики број Срба на задатку уједињења Србије, њено подизање на ниво Југославије учинило је да се земља распадне као кула од карата.

А данас, српски народ би требало према препоруци владајуће странке, да слави датум настајања те чувене куле од карата чију би географску карту требало урамити и поставити поред слике Јосипа Броза у канцеларијама функционера Савеза комуниста — Покрета за Југославију и у многим од кабинета челника Социјалистичке партије Србије. Ето, колико је од ње остало!

Српски народ је очекивао да ће СПС заменили један ирационални празник који зове-мо Дан Републике, светковином која означава годишњицу победе Слободана Милошевића и његове странке на **најдемократскијим изборима који су икада одржани у Србији**, подразумевајући чињеницу да се у Србији и даље време мери не од почетка епохе хришћанства, него од тренутка доласка комуниста на власт након Другог светског рата.

Један такав нови празник наговештавала је и **лако обећана брзина** дарезљиве СПС (СКС) руке која је и донела онај чувени празник **Српске Државности** који последњих година слаavimo сваког 28. марта. Али, за Социјалистичку партију Србије Југославија је испред свега па и испред Србије. Нека се у свету зна да Југославија још постоји иако у то ни већина Срба не верује: Нека се свет замисли пред чињеницом може ли се славити Дан Ре-

„Ми никада нисмо тврдили да неће бити рата, ми смо обећали да ћемо се залагати за мир“, тврди Михаило Марковић. Данас. Гдину дана касније.

публике ако Југославија не постоји.

Овај празник, дакле, требало би да да легитимитет деловању свега онога што се у СПС, и само у СПС, сматра југословенским: и Југословенској народној армији и четворочланом председништву и двонационалној Савезној скупштини.

Да тај легитимитет заиста и постоји то би било спасоносно за Србију и српски народ који живи изван авнојевских граница Србије. Међутим, постоји само привид тога легитимитета а тај привид је створен, између осталог и зато, да увери српски народ да је Социјалистичка партија Србије испунила сва обећања исписана на њеним предизборним паролама.

Испунила је, најпре, обећање о **миру**, јер свакоме је јасно да се рат не води у Србији упркос огромног напора који су уложили Туђманови партијски другови (у терминологији Бјелетићеве телевизије: усташоидни, фашистички, крволочни, геноцидни, белосветски плаћенички бојовници) да бомбардовањем Шиде и Апатина рат пренесу на територију Србије. Предизборни слоган **Са нама у мир** у СПС је замењен слоганом **Србија није у рату!**

Испунила је Социјалистичка партија Србије и своје обећање о **просперитету**, упркос деструктивним покушајима Европе да економском блокадом Србију баца на колена. Не обазире се челници СПС на мере које предвиђа поменута блокада. Тако смо, ту скоро, гледали Милорада Унковића како стоји усред новоотворене хипермодерне саморуслуге и раширеним рукама показује на рафове препуне уредно сложене робе. **„Блокада ће учинити да наш одговор буде овакав а и бољи од овога“** — поручио је први човек двомилонског Београда поколебаним грађаним, вирећи иза редова кеса са брашном и шећером. Тако је Унковић бацао Геншеру и Де Микелису рукавицу у лице: **Изволите нас блокирати, господо!**

Испунила је Социјалистичка партија Србије и обећање да ће од Србије направити земљу демократије и социјалне правде. Овој тврдњи ће се успротивити злонамерници доказујући да нема демократије у земљи чији скупштински посланици из новина сазнају какве ставове заступа српски председник у Југословенском деобном билансу који је на дневном реду у Хагу. Понеки злонамерник ће исказати неслагање и са чињеницом да се српски председник инкогнито појављује у Швајцарској и преговара са Туђманом, да се неочекивано појављује **„негде у пограничном појасу Србије и Хрватске“** и са Туђманом покушава да на географским картама исправи оно што је Ђилас искривио. Понеки злонамерник ће јавно упутити деструктивно питање, попут оног који је са екрана НТВ Студио Б јавно питао и себе и Србију: **„Шта раде тајно Милошевић, Туђман и Кадифевић у Женеви, да им можда не суди Европска заједница за недеља почињена против Југославије и њених народа?“**

О **социјалној правди**, вечноме сну у Социјалистичкој партији Србије, најбоље говоре скупштинске одлуке о здравственој заштити српског народа. Народ је добио европски модеран и праведан закон — који предвиђа партиципације за све, које су, према неким недобронмерним мишљењима, понекад преви-соке. Но ко ће данас да води рачуна о чињеници да болестан Србин не треба да улази у болницу без полугодишње зараде? Ко ће да води рачуна о томе у време док нам омладина масовно гине на хрватским ратиштима?

СПС није направила грешку да крене у изборну победу са паролом **Ми знамо како**, како су урадили у Црној Гори Булатовићеви и Ђукановићеви комунисти. Црногорци им са правом пребацују да је њихова изборна парола требало да гласи **Ми не знамо како!** Црногорска власт не може, као ова српска, да све оно што се дешава а противуречи њиховим паролама, или смести изван граница своје државе, или припише опозицији.

Јер, како рече идеолог СПС, академик Михаило Марковић: **„Ми никада нисмо тврдили да неће бити рата, ми смо обећали да ћемо се залагати за мир“**. Прослаavimo деветог децембра годишњицу тога залагања.

Милена ПОПОВИЋ

9.12.1991.

БОЖАНСКА (НЕ)МОЋ ШТАМПЕ И ТЕЛЕВИЗИЈЕ СТОИЦИЗАМ ИЛИ ИДИОТИЗАМ

Не прихватајући никакву критику масмедиских средстава над којима она држи монопол, владајућа партија у Србији тиме им је приписала божанску моћ да само она знају истину. Божанска моћ се, међутим, претворила у немоћ: медијски рат је дефинитивно изгубљен и сада треба да поднесу оставке сви који су за то криви — од налогодаваца до њихових извршитеља

НЕМУШТИ ОДГОВОРИ

Најпре ће бити да ту сваке верзије има мало и да су незнање, неспособност и волонтеризам масмедиских средстава и њихових налогодаваца створили о Србији, и у Србији, слику једног народа који је потпуно слуђен и који нема појма шта хоће та политика која га води. (Пре месец дана је она поручивала да ће свака страна интервенција, у војном смислу, на овом тлу бити дочекана као агресија на земљу — данас та иста политика позива на хитну интервенцију „плаве шлемове“!)

На све што је хрватска пропаганда чинила и чини у овом рату, званични пропагандисти српске политике одговарали су крајње немушто. На онај сабласни хор хрватских уметника који из птичје перспективе мање личи на голуба мира а више на злослутно раширена крила слепог миша, политички активисти у Србији углавном су слегали раменима и (у себи) подсмешљиво с питали: „Шта им је? Шта ту запевају, јачу и скамучу?“. При томе су заборављали на такозвани постреволуционарни период (у време после Другог светског рата) када су хорски рецитали, у којима су и сами учествовали, такође широм земље скамукали „Машино, машинко моја, пиши... Тито, то смо ми сви!“ — што је умногоме помогло да се у свест народа усади та насилна идентификација и да та земља којом су се орили рецитали готово пола века остане у неприкосновеној власти Именованог. Заборављали су, исто тако, да у европску Еустахијеву тубу може да уђе само глас који је емитован — онај који није ни испуштен нема никакве изгледе да уђе у било чији слух, а камоли да буде прихваћен и тумачен. Биће да је ипак тачна она изрека која каже да је искуство чешаљ који човек добија у руке тек када остане потпуно ћелав.

ПРОМАШАЈИ У ПРИСТУПУ

Није спорно да у „расположиве снаге“ за стварање колективне психологије треба свакако уброяти масовне медије, под којима се традиционално подразумевају штампа, радио и телевизија. Али онда треба погледати како су у Србији ти медији дочекали акције својих идео-националистичких противника усмерене ка стварању колективне психологије на њихо-

вом терену. Уместо да на акцију одговарају акцијом, масмедиска средства у Србији определила су се за неку врсту презирног држања према кичерској пропаганди супротне стране и за једну врсту подсмеха најнижег нивоа коју се неки усуђују да чак назову хумором или сатиром! Нема тог злосрећног новинарског почетника у Србији — а то је у последње време могао постати свако ко је био кадар да срочи било какву муцаву реченицу о „заклетим непријатељима“, о „коминтеровско-ватиканској завери“ и сличним комплотима против његове земље — нема, дакле, тог новинарског почетника који у својим текстовима није поменуо лијепа њихова, Њофру, оружнике и сличне термине које ти млади најамници у својој тешкој неукости сматрају погубно подсмешљивим. Нема, исто тако, ни једног телевизијског водитеља, с машном „ко говеђи језик“ или без ње, који у својој емисији нема бар једног оптимистички расположеног говорника који ће објаснити народу да нас никаква блокада и ниједна светска сила не могу савладати и да ће „увек бити свега, па и више од свега“!

Управо су у томе, у Јутарњем програму РТБ, пре неколико дана говорили један тржишни инспектор и један његов идејни компанјон, који су „искористили прилику“ да уз неколико речи о црном луку, зејтину, брашну и бензину уједно поруче и „свим нашим непријатељима да Србију нико никада није победио“. А то што је понекад преполовио њено мушко становништво — па то није питање за тржишног инспектора.

Све што је претерано, то постај безначајно — каже једна француска изрека: Наша масмедиска средства су једноставно претерала и тиме се претворила у своју супротност: више не служе маси, већ појединцима који се боре за опстанак на власти за коју више и не знају шта ће им у оваквој земљи. Доказ за то је да тиражи институционалне штампе непрестано падају, да се радио све мање слуша и да се телевизија, поготово, све мање гледа и да јој се све мање верује.

Нису ли онда оправдани захтеви да сви заједно поднесу оставке?

Ђорђе ДИМИТРИЈЕВИЋ

Масмедиска средства у Србији која се налазе под капом и шапом владајуће партије, сваким даном — мирно и достојанствено — трпе све теже поразе, како на домаћем тако и на међународном плану. Мир и достојанство су свакако особине једног стоичког карактера који се у неким тренуцима, на индивидуалном нивоу, може издићи чак до митског и до легенде, као у случају оног старца којег је у прошлоратну неки усташа почео да коље и онда застао да би га с иронијом упитао да ли га боли, а старац му мирно узвратио: „Само ти, дијете, ради свој посао.“ Али ако би се такав стоицизам наметнуо читавом једном народу, онда би то престао да буде стоицизам и претворио би се у — идиотизам.

Лако је сетити се времена кад је Србији запретила енергетска несташица и кад је народ завалио: смрзнућемо се! „Идите код рођака у село, па се тамо грејите“ — одговорила им је тадашња власт оличена у градоначелнику Београда. Затим је запретила (чак!) и несташица воде. „Не морате се купати“, речено је тада народу, „а ако видите комшију да се купа сувише често, пријавите га Тамо-Где-Треба“. Данас је, буквално, запретила глад, а власт поручује: „Јешћемо корење!“ Са чим? С машинским уљем?

НЕМОЋ СВЕМОЋИ

Јасно је да су институционална штампа (ваљда се зна шта се под тим подразумева), Радио и Телевизија најбољи преносиоци ових порука и овакве политике коју креирају њихови (прави) власници заступљени у Скупштини Србије преко посланика владајуће СПС партије. Радио и Телевизија чак и званично спадају у њихову надлежност. Пошто су на том месту до сада одбијане све критике упућиване на рад њиховог подручног особља у РТБ, то значи да је тим масмедиским средствима приписана божанска моћ да само она знају истину: сва је истина сконцентрисана у Мени, а Ти, смртни човече, и не покушавај да је досегнеш!

Божанска моћ, међутим, подразумева и божанску свемоћ, па се онда поставља питање откуда толика немоћ масмедиских средстава у Србији где се данас и отворено признаје да је рат на медијском плану неповратно изгубљен у сукобу са супротстављеним странама на северозападу земље? Ако смо хтели тај рат да добијемо а нисмо могли, онда то није свемоћ — и у том случају треба да поднесу оставке сви они који су имали илузије о свемоћи штампе и телевизије и на томе градили медијску стратегију. Ако су масмедиска средства хтела и могла да добију рат, а нису га добила — у том случају треба да поднесу оставке сви они који су непосредно управљали тим средствима, јер је очигледно да се ради о њиховим неспособностима. Назад, ако медији у Србији нису ни хтели ни могли да добију тај рат као што га нису ни добила — онда оставке треба да поднесу сви заједно, и послодавци и извршитељи, јер је то онда очигледан доказ и саботаже и неспособности и једних и других, а у сваком случају доказ немоћи а не свемоћи.

НИКОЛА МИЛОШЕВИЋ

ОБЕЋАВАЈУЋА КИНЕСКА ВЕЗА

Или: како је у аранжману српских социјалиста кинеска демократија
напрасно одиела превагу над америчком

Управо сам помислио да се бар за неко време нећу морати бавити политичким акробацијама др Будимира Кошуте и да има много пречих и важнијих тема којима би се ваљало у овом тренутку посветити. Међутим, када је динамични потпредседник српске бивше владе у року од свега неколико дана из основа променио свој став према ЈНА, односно према идеји формирања српске државне војске, постало ми је јасно да његова појава на домаћој политичкој сцени полако али сигурно прераста у неку врсту симбола политичког поретка у коме живимо и да као таква заслужује бар још један овакав осврт. У последње време др Кошута је настојао да се у јавности представи као једна апсолутно независна политичка фигура, која, узносећи се над приземне интересе различитих пре свега опозиционих странака, брине само о добробити српског народа и којој је дубоко страна чак и сама помисао да служи дневно-политичким интересима партије на власти.

Ако је чак и неки трезвенији аналитичар наших политичких прилика доскора и био склон да поверује у то да су српски властодршци спремни да на истакнутој државној функцији трпе неку самосталну и слободоумну особу, морали су разабрати да су били на потпуно погрешном трагу, онога часа када је др Кошута обелоданио свој интервју у „Политици“ од 25.11. о.г. у коме без икаквог објашњења одустаје од идеје оснивања српских војних одреда, коју је само неки дан пре тога заступао и то, наводно, још као први међу свим политичким делатницима ове земље.

Штавише, потпредседник данашње владе, доскора тако критички расположен према Југословенској армији, изјавио је дословце да је „наша ЈНА показала ових дана да може издржати и издају низа официра“ и да „забринутост да је ЈНА ослабљена запленивањем њене опреме у Хрватској, нема основа“.

Издаја „низа“ официра за др Кошуте је према томе, нешто као елементарна непогода која је однекуд споља задесила југословенску војску и за коју, по природи ствари, војни врх не може сносити никакву одговорност.

Десило се, па шта?
Идемо даље.
Прави бисер је, међутим, невиђена теза друга потпредседника да ако некој војсци за-

плене опрему то још не значи да су је тиме ослабили.

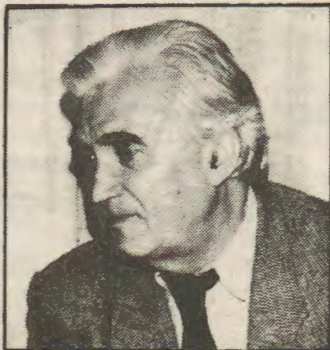
Напротив. Што више од неке војске отмете, утолико више њеном јачању доприносите.

Нека је, уосталом, „аргументација“ др Кошуте и беспрекорна, остаје ипак чињеница да је овај независни и беспартијни државник готово преко ноћи радикално променио своје становиште и од љутог критичара југословенске војске и ватреног присташе оснивања српских оружаних одреда постао ништа мање љути и ватрени апологет ЈНА.

За овако радикалну промену гледишта постоји разуме се, само једно логично објашњење: неко је — да погодимо ко — једноставно наредио другу Кошуте да се мане свих својих доскора на велика звона обзнањиваних изјава о потреби формирања српске војске и да под хитно одржи један пламени говор у славу те исте Југословенске армије на коју се колико јуче камењем бацао.

Поука што из овог крајње занимљивог случаја политичке превртљивости проистиче, могло би се, кратко и јасно овако формулисати: нема, нити може бити, независних политичара или интелектуалаца у институцијама једног таквог режима какав је данашњи српски режим.

Има, додуше, у овој тамној слици наше политичке ситуације и једна светла тачка, однедавно присутна на домаћем политичком небу. Судећи према спољнополитичким оценама неофицијелног гласила владајуће странке, на чијем челу се налази Александар Прља, на помолу је „коперникански обрт“ у пословању дипломатске екипе у служби СПС. У „Политици“ од 12.11, под насловом „Намерно потискивање Кине“, каже се поред осталог да се југословенска дипломатија заплела у „европске кучине“, заборављајући пријатељска осећања, што их је наводно према нама „небројено пута“ исказивала „најдревнија цивилизација“ света и „најмногољуднија“ земља на овој планети. А да би се ово тако погубна грешка у досадашњој спољнополитичкој оријентацији хитно исправила, кренуо је пут далеке Кине нико други до председник владајуће странке Борисав Јовић и вратио се са спасоносном поруком да је подршка најдревније и најмногољудније цивилизације света Србији најзад осигурана, с тим што ће Србија заузврат подржати настојање Кине да задобије посматрачки статус у надалеко познатом и за интересе српског народа тако корисном и значајном покрету несврстаних.

У исто време, у Београду је одржана конференција за штампу новооснованог друштва српско-америчког пријатељства. Вест о том догађају „Политика“ је донела у цигло једној реченици, одштампаној најситнијим могућим слогом, под насловом „Српско-америчко друштво, мост за инвестиције“, како би се у јавности створио утисак да је друштво о коме је реч основано само зато да би се српском бољшевичком режиму некако намакли амерички долари за његову већ увелико осиромашену државну и партијску касу. Овакву једну спољно политичку оријентацију коментатор „Политике“ назива, дакле „коперниканским обртом“.

Коментатор „Политике“ заборавио је, међутим, да Кина није само најдревнија и најмногољуднија цивилизација савременог света, него и земља са једним од најнижих националних доходака на овој планети и уједно земља у којој је већ деценијама на снази један типично комунистички политички поредак. И, ето, од такве једне земље требало би, према новој, „коперниканској“ спољнополитичкој филозофији српских бољшевика да дође спас српском народу у најтежој од свих поставнојевских невоља што су се свалиле на његова плећа. Србија би, значи, ако хоће да се избави из најтеже ратне, привредне и

политичке кризе у својој новијој историји, требало да окрене леђа Америци и Европи и да падне у загрљај кинеском комунистичком режиму, чији су лидери извели тенкове против сопственог народа на крвљу натопљеном и по злу познатом тргу Тјенанмен.

А можда у том грму и лежи зец? Зар нису и српски бољшевички лидери извели тенкове против сопствених грађана и зар управо у то време није био први човек југословенског државног врха друг Борисав Јовић, садашњи председник СПС и уједно — да ли и случајно — садашњи емисар владајуће странке у слободољубивом кинеском режиму?

Уз овакву једну инвентивну и по српски народ више него спасоносну спољнополитичку оријентацију, логично иде и најаву неких ништа мање инвентивних и спасоносних мера у унутрашњој политици. Коментатор друга Прље, рецимо, каже да би Југославија „чак и оваква каква јесте“, „морала“ да све оне „који призивају мешање у име ове и постојеће Југославије пошаље као јавне шпијуне (подвукао Н. М.) у за то заинтересоване стране земље, а не да их тетоши у име неке демократије која је и на Западу као главни непријатељски чин покопан“.

Коперниканском свежином у овом на свој начин антологијском позиву на протери-

вање неистомишљеника по узору на прогон Александра Солженицина, одише само термин „јавни шпијун“. Осим на страницама „Политике“ нико и никад, колико је писцу ових редова познато, није пронашао ту одиста нечувену врсту шпијуна који се јавно баве својом тајном делатношћу и које овде чак и „тетоше“ у име неке демократије која је, наводно, покопана на Западу а не на Тјенанмену.

За утеху српском народу остаје само још вест да је у извесном погледу овдашњи режим далеко надмашио чак и ону злогласну, у Америци већ увелико покопану демократију.

У Србији је могуће и нешто што у Америци сасвим сигурно није. Да ли је рецимо, у Америци икада председник државе могао да купи Белу кућу и да је још поврх тога купи за багателу!

У Србији је, међутим, тако нешто могуће. Како извештава „Борба“, председник републике откупиће вилу која му је од државе на употребу додељена и која има преко 300 квадратних метара, по цени од неких 16 старих милијарди месечно и са роком отплате од 38 година.

Сваки коментар је, наравно, сувишан.

ЧЕКАЈУЋИ МИР

ПРЕКРАЋЕНА СРБИЈА У СКРАЋЕНОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

Нова држава у настајању могла би да постане умањена копија пропале, овог пута са војном хунтом на челу и са логорима за неистомисљенике, политички ослоњена на доминацију федералних јединица удружених против интереса српског народа.

Када најгоре решење постане једино могуће решење — а управо то се догађа са српским националним питањем које се утапа у пројекат стварања скраћене или крње Југославије — сасвим је сигурно да је ђаво дошао по своје.

Преживећемо, дакле, јер решења ипак има, али ћемо то решење за превазилажење, како ствари стоје, платити превисоком ценом.

О скраћеној или крњој Југославији говори се, пише се, и за њу се агитује и гине, већ неколико месеци.

По идеално замишљеном плану, скраћена или крња држава у настајању обухватила би садашњу растурену и срушену државу без Словеније и дела Хрватске, и била би федерација, а у њу би, по том идеално замишљеном плану, ушле федералне јединице Србија, Црна Гора, Крајина, Славонија и Барања, Босна и Херцеговина, Македонија и Дубровник, са свим атрибутима конститутивних елемената.

Идеално замишљени планови, утемељени на максималистичким тежњама њихових носилаца — а у овом случају то су социјалисти, део генералског врха и неке фашистичко-комунистичке коалиције — обично су и најрањивији планови, и никада се не остварују у потпуности.

И овај замишљени план има своје сиромашније подваријанте.

Могуће је, и чак сасвим извесно, да скраћена или крња Југославија не задржи Македонију и Дубровник, а могуће је, с нешто мање извесности, да и већи део Босне и Херцеговине остане изван ње.

У најгорој верзији, какву поједини очеви и оци бастарда у заметку можда и прижељкују, „интензивни развој“ донео би, у перспективи, и Косову и Санџаку, а вероватно и Војводини, статус федералних јединица.

Ватрени поборници скраћене или крње Југославије одбацују, наравно, овакве исходе своје авантуре, из простог разлога што размишљају у координатама жеља, тренутних расположења и тренутног односа снага, а не

у координатама политичке реалности, економских изазова, људских амбиција, локалних лидерстава и неизбежних еволутивних токова сваке политике, па и политике те њихове будуће скраћене или крње Југославије.

Одбацити нешто што се објективно може догодити, ма колико одбацавање било одлучно и ратоборно, не значи да се то што се може догодити неће догодити.

ОПАСНИ ЗАГРЉАЈ

Слом Титове Југославије и слом комунизма нису, практично, погодили никога на овим просторима сем ЈНА, која се с тим муњевитим сломовима две своје светиње никада није помирила.

Неприпремљени за властодржачке игре у зверињаку полицентричног етатизма, започете најпре у круговима око Слободана Милошевића, а настављене у круговима око Милана Кучана па потом и Фрање Туђмана, генерали су се, када су се те игре разбуктале до

милитантних шовинистичких плесова смрти, нашли у безизлазној губитничкој ситуацији.

То је било време уласка у вишестраначки систем и време понуда модела асиметричне федерације и конфедерације, као и отпора и тим понудама, и вишестраначју.

Формирање странака са новим политичким визијама и новом реториком, убојитом за комунистичке уши, представљало је, за људе у униформама и њихове униформисане погледе, прворазредни стрес, а и само помињање било каквог државног уређења изван оквира из званичног назива државе доживљавано је као контрареволуција.

Све се мењало, сем војске.

У нарастању очаја због дубоких цивилизацијских промена и сасвим обезглављени, генерали су се, у једном тренутку, не знајући шта да чине и куда да се окрену, приклонили Слободану Милошевићу, с танком надом да би он могао да постане Тито после Тита и да, упркос свему, силом сачува Титову Југославију, што и јесу биле његове намере, и тим својим неопрезним потезом, заборављајући да се с послоком не улази у буре, направили су најкобнију грешку.

Упућени тврде да **Вељко Кадијевић** никада није имао повољно мишљење о Милошевићу, да га је чак до пре нешто више од годину дана сматрао за највећег кривца што смо у хаотичном стању, а да су слично мислили и остали из армијског врха, али је општи безизлаз, уз неспособности за радикалније захвате, уз свакојаке сплетке и сујете, и уз пресудну улогу СК — Покрета за Југославију, одиграо своје, гурнувши и **Кадијевића**, и његове истомисленике, у фатални загрљај.

Уловљени у замку, у чијем су постављању значајног удела имали **Никола Љубичић**, коме се никада није остварио животни сан да га зове Коља и Кољушка, као и трагикомични **Стеван Мирковић**, опчињен комунистичким фанатизмом **Мире Марковић**, војници, једноставно, нису умели да се из те замке ишчупају.

Негде иза седам велова одлуке да се приђе несужењом Титу после Тита крила се, кажу, сада већ сасвим неактуелна, идеја да се он, када послужи ономе чему треба да послужи, једноставно одбаци.

Одбрана неодбрањивог, међутим, није успела.

И свет, и Југославију као њен део, продрмао је страхан потрес историјских промена, с тим што је свет за тај процес, за разлику од Југославије, био потпуно спреман.

Уверивши се тек ове године да је Југославија из њихове заклетве дефинитивно сломљена, да се не може обновити, и да замишљени Тито после Тита, са својим скромним могућностима нема никаквих стварних предиспозиција за вођу изван сталинистичке или шовинистичке халабуке, уверивши се у нералност првобитних намера да се очува „земља братства и јединства од Триглава до Бевђелије“ са неприкосновеним оцем на Дедињу, генерали су почетком лета, а нарочито после пропалог пуча у Москви, дефинитивно дигли руке од свега и свих, и окренули су се себи, да би потражили решење искључиво за своју пољуљану и угрожену мастадонтску институцију.

Тако се, отприлике, у скоковитим и конфузним армијским расположењима, у несхватајућим временима и несналажењу у новонасталим околностима, дошло до пројекта скраћене или крње Југославије, а онда и до његове операционализације.

Рат је пројекту, у неку руку, добродошао.

ЈАДРАН И ДУНАВ

У скраћеној или крњој Југославији, ЈНА, по свему судећи, жели да, уз окружење које неће бити против ње и које се бесконачно може залуђивати да на крају двадесетог века аплаудира тенковима, очува у првом реду своје људске и материјалне потенцијале и сложени војно-индустријски комплекс, чија линија вијуга углавном по просторима настањеним српским живљем.

У питању је, дакле, на који начин, стварање својеврсног војног полигона, па и касарне, на могућем и релативно безбедном плацу.

Опстанак тог полигона базира се на три стратешки и економски важна региона, панонском, моравском и јадранском, и на контроли Дунава, као драгоцене међународне саобраћајнице.

Границе нове државе, имајући ово у виду, стварају се на крајње рационалним и обећавајућим претпоставкама.

Срећна је околност, за генерале наравно, што се армијске жеље географски и етнички поклапају и са наивним српским надама, па се отуда стиче утисак да ЈНА више ратује за Србију него за себе, што је крајње проблематично тумачење већине ратних операција, али чиме се задобија српска подршка.

Неће ово бити први пут да Срби ударнички додају даске и греде градитељу вешала на којима ће висити Србија.

У оквиру јадранског комплекса, да би он представљао респектабилно подручје, потребне су најмање три луке, и то је, уз сигурни Бар и изгледни добитак Плоча на миран начин, главни разлог за опсаду Дубровника и околине.

Хаубице на Срђу и контрола пута изнад древног града обезбеђују, додуше, додатно, и пролаз према сливу Неретве, као такође важном пункту.

О лукама без којих нема државе у настајању, неопрезно је, летос, говорио и Милан Мартић, док је још био у току догађаја и док га армијски пулен за знатно сложеније задатке од вођења Крајине, титоизмом надахнути Милан Бабић, није потиснуо на маргине.

Пуна контрола Дунава захтевала је освајање Вуковара и „срећна“ околност је била што су тај град држале усташе па је његово освајање попримило карактер српске ствари, а важност Дунава захтева, уз исте „срећне“ околности и уз коришћење српског питања, још неке сличне подухвате.

Скраћена или крња Југославија, како је реализују војници, имала би, дакле, с три богата региона, с Дунавом и јадранским лукама, битне стубове стратешке и економске стабилности, и није, у том погледу, за потцењивање.

Пројекат би, међутим, могао да буде угрожен акцијама међународне заједнице.

Свет у коме је правило да армије постоје због држава а не обратно, не прихвата, и неће прихватити, да било где нека армија, када изгуби државу, ипак остане, и још, тенковима, ствара себи нову.

О томе се, за сада, код пречих, драматичнијих ствари, не размишља.

ИЗМИШЉАЊЕ ПОБЕДЕ

Односи српског режима и генерала, у овом важном тренутку, нису сасвим јасни, и има назнака да су ти односи, у новије време, баш од када се приводи крају успостављање нове државе озбиљно пољуљани.

Збивања на ратишту, без обзира на медијска трабуњања и оргазме режимских новинара над сваким мртвим Хрватом, не одговарају Србији ни тренутно, ни дугорочно, јер је компромитују у свету због операција попут оне око Дубровника или због ирационалног разарања Вуковара, а с друге стране, такође због збивања на ратишту, генералима не одговара што Србија, кроз мобилизацију, не даје довољно „данка у крви“ за њихове не баш мале потребе.

У отвореном кокетирању ЈНА са неким српским фашистичким групацијама има и нужде, пошто групације о којима је реч и због којих се нормалним Србима диже коса на глави, обезбеђују „топовско месо“ за фронт, али, у тим кокетирањима, пуним понижавања и гажења традиције ЈНА, има, изгледа, још више неких озбиљних калкулација и комбинација за период после рата.

Тоталитаризам је само и једино тоталитаризам, а идеолошки предзнаци су му, углавном, формални и необавезујући украси.

Благо дистанцирање **Слободана Милошевића** од генерала, пре свега изјавама у Хагу али и плувањем по њима кроз уста „малог за по башти“ др **Будимира Кошутића**, више су реакција **Милошевићеве** љутње што су се генерали окренули себи и што су одустали од намере да им он буде Тито после Тита, него што су израз неког његовог или српског радикалнијег заокрета.

Напади на **Вељка Кадијевића**, уз тврдње да је страни шпијун, и некритичке а нападне промоције генерала **Николе Узелца** па и **Марка Неговановића**, такође су рефлексивне Милошевићеве сујете, а не озбиљни политички захвати.

О скраћеној или крњој Југославији, коју војска заокружује, све у свему, **Слободан Милошевић** још ћути, дајући, за сада, тек дискретне сигнале да је прихвата.

Свакоме разумном у Србији јасно је да та нова Југославија, мада је једини какав-такав излаз из ћорсокака, није право решење српског националног питања, а нарочито није право решење за Србију као републику и федералну јединицу у њој, па је то јасно и трезвним српским властодршцима.

Бољи исходи политичких земљотреса које су правили социјалисти, громогласно најављивани и уочи избора и касније као спас српства, сада су сасвим немогући.

Оно што се могло добити изгубљено је, оно што се могло одложити као амбиција испуцavano је у празно, оно што се морало крипти као циљ гласно је ударано на сва звона,

оно што је било неизбежно избегнуто је...

По неумитној логици хазардера и авантуриста којима пропадају сви планови, по логици „дај шта даш“, **Слободан Милошевић** је принуђен да прихвати скраћену или крњу Југославију, и тренутно му је једина државничка, страначка и лична брига како да то, што објективно јесте његов катастрофални пораз, јер нема ни обећане демократске федерације, ни Велике Србије, претвори у сопствену победу.

ЈУРИШ У ПРОШЛОСТ

Бивша федерација дуго је пуцала и на крају је крваво пукла због односа федералних јединица у њој и због разних коалиција против Србије и српских интереса, које су годинама обележавале њен однос.

Поводи за стварање коалиција били су или економски, када је требало што више добити за себе на рачун Србије, или идеолошки, када је извесни степен неоспорне либерализације јавног живота у Београду угрожавао тврде босанске, хрватске, црногорске и војвођанске режиме, а знатног удела у формирању антисрпских коалиција имали су и класични бирократски, локалистички и лидерски обрачуни.

Све је, додуше, увек завијано у паковање са етикетама високих принципа или подлих завера, у зависности од тога ко је коалиције тумачио, а све је, ипак, испод паковања и иза етикета, било крајње прагматично и прозаично.

Фамозни Устав из 1974. године исписале су политичке реалности сиромашне федералне државе са једном великом и потенцијално супериорном федералном јединицом и више малих, и ма колико данас звучало неубедљиво, моделу тог Устава вратиће се, пре или касније, и држава коју сада генерали праве, а

која ће такође дуго бити сиромашна, и коју ће, исто као и претходну, чинити једна потенцијално моћна република и неколико патуљастих. У најбитнијим одредницама тог фамозног Устава из 1974. године, у одредницама о функционисању државне заједнице, и СССР, уосталом, на неки начин, трага за решењима у садашњој својој трансформацији.

Наивно је, и политички неписмено, веровати да се слабости старе федерације неће понављати и у новој можда и у знатно драматичнијим варијантама.

Лоше вино, пресуто из већег у мање буре, остаје и даље лоше вино.

У крајини и Славонији сигурно ће нарастати економске потребе, пре свега због инвестиционих улагања, отклањања последица рата и заокруживање власти, а тиме и апетити на које Србија неће увек моћи да одговори, па ће се ове две федералне јединице, у таквим приликама, ма колико да им је Србија драга, из нужде а не заверенички, под притиском локалних проблема, окретати другима и удруживати са другима.

И лидерство ће, свакако, играти своју улогу.

Љубав Црне Горе и Србије помућена је и без изазова скраћене или крње Југославије, а у њој, и у изазовима којих ће неизбежно бити, та љубав би могла да се претвори у дефинитивни разлаз.

О народу, као политичком фактору, који тако нешто неће допустити, који ће чувати интегрално српство, могуће је говорити на нивоу демагогије, и народ ће, када рат прође, тежити да боље и побољшање живи ту где живи, у Книну, Ердуту, Даљу, а не да боље и богатије живи у књигама и молитвама црквеним.

Страначки живот је посебно плодно тле за стварање свакојаких блокова изван националних интереса, јер ће националне температуре пре или касније спласнути у корист политичких.

Тешко је поверовати да би **Милан Бабић**, **Горан Хаџић** или **Радован Караџић** били уз Србију са **Вуком Драшковићем** на челу или неким другим опозиционим правком, и чинили би све да такву Србију уназаде, како би створили претпоставке да у Београду на власт дођу они који им више одговарају, у овом случају **Слободан Милошевић** и национал-социјалисти.

Број оваквих комбинација је, практично, неограничен.

Процес јачања полицентричних етатизама до њихове потпуне доминације над свим областима живота био је, у бившој федерацији, спор и трајао је две деценије; исти тај процес ће, у новој федерацији, на сличним генераторима, због многих оновремених чинилаца, кулминирати знатно брже.

Прегласавање Србије и пактирање против Србије и у скраћеној или крњој Југославији готово је сигурна ствар...

КРЊОСЛАВИ И КРЊОСЛАВИЈА

Није тајна шта је једини производ велике нужде и велике стискавице у паничном трагању за олакшањем, а скраћену или крњу Југославију стварају баш велика нужда и велика стискавица.

Пут генерала до политичке авантуре која је сада при крају водио је преко класичног војног пуча, коме они, ипак, нису прибегли. Стицај околности омогућио им је да класични пуч замене „меким“, направивши себи Врховну команду од четири послушна члана непостојећег Председништва непостојеће земље, и заклонивши се, тако, иза формално цивилних политичких наредбодаваца.

Улоге **Бранка Костића**, **Сејде Бајрамовића**, **Југослава Костића** и **Борисава Јовића** у привидном спасавању српског питања, а заправо у копању гроба Србији, историја ће свести на праву меру.

Биће то, највероватније, имена из клетви.

У овој великој игри **Борисав Јовић** је, по свему судећи био главни играч, јер се увидео да скраћена или крња Југославија може да буде спас за њега и **Слободана Милошевића** као главне кривце за општи хаос, и да им можда, макар и привремено, сачувати главе.

Притиснути олако датим обећањима и олако обећаним брзинама, **Јовић** и **Милошевић** нису, просто, имали другог избора сем да се кисело приклоне генералском пројекту.

Два **Костића** — увојца и заставник **Бајрамовић**, по свему судећи, и не схватају у чему заправо учествују.

С новом Југославијом војска добија плац за људство и технику, и финансијера за своје огромне потребе у каси Србије, а српски социјалисти, чија је моћ искључиво у медијским опсенама и обманама, не добијају ништа, али ће то, медијском халабуком, претворити у велики добитак.

Низ противречности, које ће скраћена или крња Југославија производити, а које се неће моћи контролисати, водиће, практично, ка војној хунти, ка укидању вишестраначког система и ка логорима за неистомисљенике, тим пре што они који стварају скраћену или крњу Југославију немају ни трунке дара и осећања за демократски начин мишљења и демократске опције у кризним ситуацијама.

Такву будућност предвиђају и најновије прогнозе америчких обавештајних служби, чије су раније прогнозе да ће на овим просторима избити грађански рат, занемариване па и исмејаване.

У кокетирању социјалиста и ЈНА са неким фашистичким групацијама у Србији има вероватно и елемената настојања да се српско вишестраначје, као најаутентичније, разбије уз помоћ фашиста и пре него што се скраћена или крња Југославија конституише, а да се онда разбију, па и ликвидирају, и сами фашисти. Та кокетирања, међутим, носе у себи далеко опаснији и експлозивнији набој од могућих повода и циљева на којима данас почивају.

Можда ће управо постојање фашиста бити искоришћено за увођење војне диктатуре.

Неисцрпни српски дух већ се спрда са скраћеном или крњом Југославијом, па се тако чује да Југослав **Костић** мења име у **Крњослав** а да ће се „Југобанка“ звати „Крњобанка“, што је само знак да се скраћена или крња Југославија у Србији прихвата са огромним резервама.

Уклетост је свуда тамо где је најгори избор једини могући избор...

М. В.

Слободан СТАНКОВИЋ

У СУСРЕТ НОВОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

СРБИНЕ, КОНЦЕНТРИШИ СЕ!

Србима је разбијена концентрација. Тешко да данас знају шта су јуче хтели: Србију или Југославију. Уверавају их да је то исто. Ако су некада и сањали Велику Србију, мораће од сада да сањају Југославију. До пре неколико месеци била је „гробница српског народа“. Од сутра неће. Тако им обећавају они који су, изгледа, мандат добили да заувек реше српско питање.

Њихова порука је кристално јасна: државни интерес подређен је националном. Србија никада не може имати самосталну државу. Србија ће и по трећи пут уложити своју државност у корист Југославије, али са новим правилима. У тој новој заједници Србин ће бити домаћин, поштен и праведан, наследник српских краљева ослободитеља и ујединитеља. Српски народ биће већински и слободно ће располагати својим великим природним богатством, да га нико више не експлоатише и живи на његовом раду.

Све ће то у корист Срба и у име Срба остварити директни правни наследници Комунистичке партије Србије.

Али, неће дуго проћи, а заговорници самосталне српске државе биће проглашавани издајницима, као што су их некада називали националистима. Рат са Хрватском срушио је сан о посебној српској држави, компактној, добро организованог заједници. Све што у овом тренутку личи на Велику Србију мораће бити освојено само силом, јер су ремек-дело пожелели да направе људи који су журили на воз. Оно што су други народи градили деценијама, па и вековима, некоме је у Србији напело да направи за годину дана.

СВЕТ НИЈЕ ЗАИНТЕРЕСОВАН

Избор пред којим се налазе Срби — да поново, на своју иницијативу, живе са мањинама које их не воле, односно јавно мрзе — најтежи је избор пред који су икада стављени. На тај усуд привићи ће се као што су се привикли на лош живот, да живе од националног поноса. Већа, крвљу стечена територија треба да замени све што не могу имати, што неће имати ни њихова деца. Иако им се нова Југославија не чини као нешто свето, што су увек желели, уверени су да тако мора бити. Све се ово морало догодити, кад-тад. Неко је остварио све чега су се у годинама признатог комунизма плашили. Цео свет је против њих, а мали, веома мали број људи зна шта се иза брега ваља. Српска опозиција

Нуди нам се држава која би била непресушни извор незадовољства, нечије прикраћености и нечије жеље да оде. Била би то држава коју смо изабрали не зато што смо имали избора, већ зато што нисмо. Била би то држава из које би можда баш данашња Србија желела да се отцепи?

која је заправо стасала на југословенству — не на српству — не усуђује се да у јеку рата оптира за било коју од две „понуде“, чекајући расплет у вези с границама. Никада се нису договорили шта је српски национални интерес.

Први пут у историји свих Југославија, свет није заинтересован за постојање такве државе. То је неправедно према Србима, али је реално. Постоји време и невреме за истори-

ску правду. Она се, по правилу, најпре изврши код куће, а онда напољу. Да је све по правди, Србијом никада не би требало да владају они чија је политика „прошлу“ Југославију сашила тако да од парања њених шавова крв лије. Али, правде нема. Југославија се опет добија у Србији, јер се ту, на несрећу, увек и добијала.

У улогу међународне заједнице у стварању будуће државе — мало је људи посвеће-

**ДОГАЂАЈ НА БРЗОЈ ПРУЗИ
(НА СИГВЕСТРОВО-1999)**

но. Да ли у недостатку ваљане дипломатске залеђине, или због одсуства поверења у било кога, тек Милошевић сам убеђује свет у нужност и ваљаност још једног наслеђа за које се бори поред комунистичког југословенског. Прво му је доделио социјалистички суд, друго ће морати међународни. Његова „крња“ Југославија још увек је крхка творевина чији се председник и одлуке не признају; Србија чији је он председник тешко може да послужи као узор новој Југославији; грађанске слободе које тамо владају немају никакве гаранције и, што је најгоре, национална хомогенизација свуда је успела — осим у Србији. Чак ни рат није зближио и ујединио Србе. Изгледа да то може урадити само Југославија, као последњи — и највећи — Милошевићев адут.

У овом тренутку небитно је оптуживати српског председника за издају, јер је он поново поистоветио свој режим са интересима српства. Тако се и догодило да угрожено православље на државном нивоу брани једна антидуховна каста, сој који са српским интересом комуницира преко безмерних привилегија, а за српство ратује слој становништва о коме се, ни после пет месеци ратовања, не зна ко га заправо сачињава. Бесмртни владају Србијом, безимени гину.

КРЕАТИВНО ЋУТАЊЕ

Срби који су рат дочекали психички неспремни (јер су колико прошле године у ово време припремани на вишевековни мир), ових дана су склони да верују како их је „неко“ ипак поштедео од опште мобилизације, да Србија није у рату и да ће нас свет (нас, остатак Југославије) стога признати. Истиче се мудрост позивања на наслеђе ове и овакве Југославије, иако се не зна да ли то доноси добит или штету. Као и увек, најважније је оно што се не зна ко ће нову Југославију сачињавати. Разум каже да је то Србија (евентуално са Црном Гором), али ратни успеси (поготову након Вуковара) у будућу територију убрајају Босну, Македонију и све новостворене крајине. Колико је цела ситуација чиста, сведочи и српски позив „плавим шлемовима“, као крајњи доказ да Србија нема шта да крије. А пошто би мировне снаге УН биле лоциране на кризним подручјима, сада већ дубоко у хрватској позадини, ту би се вероватно нашле и границе будуће Југославије.

Плави шлемови су били муњевити српска реакција на Хаг и документ који је нудио европску верзију самосталне Србије. Статус крајина (оне у Босни још нису биле инаугурисане) не само што их није чинио делом југословенске територије, већ је ескалација ратног насиља морала да учини све како би Европу убедила у немогућност икаквог живљења под заједничким кровом. Никада није било јасније колико се Срби радо одричу сујавота са Хрватима у замену за своје преавнојевске територије. Тек тада је почела права битка за Југославију, јер се коначно појавила Европа противник достојан великог циља: Југославије.

Нова Југославија, или Велика Србија, и поред бројних спољних непријатеља, бруталним нападима на српску опозицију указује да

је ова по „опасности“ равноправна са „великим светом“. Одузета јој је свака могућност да помогне осим да поклони свој живот. Иако српска опозиција није никада била децидирана у захтевима за самосталношћу српске државе, уочљиво је њено ћутање око овог питања (ако се изузму залагања за престанак ратних сукоба и све реперкусије које из тога следе). У Београду се јавно мњење испитује телевизијским емисијама са насловом „Србија и Југославија — границе или садржај“, али без спектакуларних резултата. Вероватно је ова дилема једна од оних које пресудно утичу на судбину појединца и њих се, како педесетогодишње искуство налаже, треба чувати.

СРПСКА СЕЦЕСИЈА?

Ако ништа друго, Југославија по замисли актуелне српске власти била би држава у којој је тешко живети, а лако владати. Можда је у томе њен шарм. Касно је понављати да Милошевић није смео да дозволи да се нађе у оваквом положају, да је његово садашње де-

ВУК ДРАШКОВИЋ

СРБИЈА ЈЕ ИЗГУБИЛА ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

Чак и као историјска грешка нашег народа, Југославија је представљала материјализовани доказ победе Србије над Аустроугарском монархијом. Југославија је била споменик тој победи.

Отцепањем Словеније и Хрватске, ми губимо Први светски рат. Славно оружје славне Српске војске из 1918. године данашњим распадом Југославије бива порицано. То је учинак стратегије која је хтела „крњу Југославију“. Њу још није добила, али је добила крњу и понижену српску историју.

Политика и војска које су 1991. изгубиле Први светски рат на трагичном су путу, међутим, да изгубе и оба балканска рата која је Србија 1912. и 1913. водила и добила.

Гурајући економски изнурену и од света одбачену Србију, којој не дозвољавају да има ни Српску војску, у тотални рат против свих, комунистички генерали и њима послушни режим у Београду провоцирају и савесној Космета и Македоније, као и губитак БиХ.

Српски народ мора рећи велико НЕ тој неразумној сили мале памети. У противно, изгинуће српска младост, остаће без билошње будућности, и бити сведени на границе од пре Куманово.

Демократска Србија, јака и економски и војнички, повратиће пријатеље и у свету и овде, на развалинама већ бивше Југославије. То је једини пут да од фаталног распада спасимо историјски простор наше нације, да га поделимо са другим народима и да не изгубимо и Куманово 1912. и Брегалницу 1913. године.

лање негде већ записано — тако раде сви који су себе довели у безизлазну ситуацију. Србија (или Велика Србија ако је срцу драже), требало је да се прави најмање десет година пре, па и десет година са њим на челу Србије. Визија државника о исправљању историјске неправде према свом народу није морала почети 1987, већ неких двадесетак година раније, када је Милошевић почео службу у партији. За то време стекну се нови и сачувају стари пријатељи. Ми, наравно, не можемо знати — поуздано знати — шта је код човека тако политички обдареног — изазвало такву журбу која га је (а и нас са њим) довела у безизлаз.

Јер, нуди нам се држава која би била непресушни извор незадовољства, нечије прикрађености и нечије жеље да оде. Била би то држава коју смо изабрали не зато што смо имали избора, већ зато што нисмо. Била би то држава из које би, можда, баш данашња Србија желела да се отцепи, јер су јој на виду сјајне перспективе бедног живота проистеклог из склапања уговора са још сиромашнијим од ње. Ако раскол између присталица и противника режима у Србији ескалира расколом између Срба из дијаспоре и оних из матице, због дискриминације која — гле случајности — увек некако почиње у рату — хоће ли можда територија данашње уже Србије имати право на сопствену државу у оквиру Југославије која јој, претпоставимо, не буде одговарала? Или ће се то сматрати најдрскијом издајом?

Ништа се од тога не мора десити. Неверича са којом су многи дочекали Треће заседање Авноја у Београду, сугерише да Југославију више не може направити ниједна држава која није демократска и благородна, била она монархија или република. Не постоји математика народа. Нова Југославија не сме проистећи из новог рата, па ни из привременог мира. Ако се то и деси, Србија ће морати превише добро да контролише своје мало царство да би била спокојна.

У том случају, по свим правилима политичког фер-плеја, Милошевић би требало да постане председник такве Југославије. Постоји једно краљевско искуство (додуше из даље прошлости) које би му могло помоћи. Када је Луј Четрнаести, Краљ Сунце, угушио Фронду — устанак великаша, дужност сваког вазала била је да непрекидно буде присутан у Версају. Далеко од тога да је Краљ Сунце волео оне који су му једном радили о глави. Не. Волео је, једноставно, „да су му на оку“. Није им давао времена да кују завере. Плећство је имало само два задатка: да игра на баловима и ратује за Француску.

Убеђена сам да би Слободан Милошевић својим плећићима успео да приреди оба задовољства.

За то време, на дну могуће трагедије новог српског избора, постоји једна јеретичка мисао: након свих успешних и неуспешних држава у којима су учествовали, Србима више не треба никаква држава. Срби су космополити. Могу да живе свуда, као што сада живе нигде.

**ЉИЉА ЈОРГОВАНОВИЋ
— БУЛАТОВИЋ**

ЦРНА ГОРА ПРЕД БРАТСКИМ МРАКОМ

ДВА БРАТА К'О ДВЕ СЕСТРЕ

Некако баш у вријеме новембарских празника АВНОЈ-а, које су у бившој Југославији прославили једино они који не признају АВНОЈ-евске границе, процурила је у добро обавијештени дио јавности скоро невјероватна вијест. Наиме, Скупштина Републике Србије, на својој сједници од 18. новембра, донијела је Закон којим се забрањује извоз прехранбених артикала у друге републике. Без обзира што се одредбе овог закона односе на све, већ на први поглед и лаику је јасно да ће ефектима ове одлуке највише бити погођена управо — Црна Гора!

Колико год овај потез био оправдаван на први поглед рационалним објашњењем да Србија најприје мора мислити на себе и своје потребе, тешко ће ко у Црној Гори разумјети да ће два ока у глави ускоро пред собом гледати различите трпезе. Биће ипак, тврде многи, да је овакав поступак мотивисан разлозима другачије природе, јер би 650.000 становника ове мале републике; „старијој сестри“ представљао проблем таман колико и становништво, рецимо Новог Београда.

Све то, навело је ових дана многе да се запитају да ли је Црна Гора заиста морала доћи у овакву ситуацију. Изузмемо ли, при том, елаборацију теме зашто је народ изабрао баш ову власт, која га је својим неразумним потезима довела на ивицу глади, намећу се неминовно и нека друга питања. Заиста, како је то 650.000 људи, на најљепшем простору земаљске кугле, са ресурсима довољним и за десетак милиона људи, од свих силних љепота мора, планина, ријека, шума и вода, од привредних потенцијала и природних богатстава — успјела добити једино „еколошку државу“ (проблематичну и због тога што екологија подразумијева и хуманост, а Црна Гора се, не заборавимо, налази у рату)? Због чега је тако мали простор, са још мањим бројем становника, успио да од сиљних побројаних вриједности, начини једнонационалне и полупразне плаже, сабласно пуне планине и језера, да загади море и ријеке, направи огромне бескорисне фабричке хале, напусти њиве и имања, стигне до мржње, рата и глади? Да ли је Господ Бог баш морао бити тако издашан и неправедан у расподјели природних љепота и ретардиране свијести.

СВИ ПОРАТНИ ПРОМАШАЈИ

То што ће, захваљујући власти братске Србије, а понајвише себи и својој одлуци, становници Црне Горе ускоро били гладни, само је неминовна посљедица трогодишњег сијања сјемена зла и мржње на овим уклетим балканским просторима. Блиске везе Србије и Црне Горе, заједничка традиција, али и интереси, ипак нису смјели бити препрека за неке самосталне одлуке и увиђање апсурдности од безрезервне послушности. Јер, одавно је знано да је служење, чак и добром господару (а то власт у Србији, наравно, није) јесте срамота, деградација и знак одумирања заједнице. А само захваљујући необавијештениости и непознавању историје, народу у Црној Гори ни данас није јасно да су односи између двије републике одувјек зависили

Производња у Црној Гори је стала, плата се може зарадити једино на ратишту, прехранбених артикала је све мање, пријетни глад. Најдефицитарнији артикал ипак се зове — разум

управо од тога како се понаша Србија, а не Црна Гора.

Сходно логици да Црна Гора увијек мора зависити од других и да, захваљујући моћним пријатељима, никада не може остати напуштена и незбринута, као да је систематски његован мазохистички синдром и тотална подређеност другима.

Примјера за то има много. Један од њих — Алуминијски комбинат у Титограду, најбоља је потврда раније изнијетих тврдњи. Сто хиљада тона алуминијума и 400.000 тона високолегираног лима, колико се производи у овом комбинату, продају се у друге крајеве као сировина са врло ниским цијенама, а купују по три пута вишим, прерада је, изгледа, привилегија других. Слична је ситуација и са никлишћом Жељезаром и другим великим колективима, који се налазе пред тоталним крахом!

Рибарство, које би по неким рачуницама могло бити чак једина дјелатност довољна за пристојан живот становника Црне Горе, потпуно је запостављено. Без обзира што се у овој републици налазе 15% риболовних површина Југославије, њен удио у укупном улову је са предратних 3,5%, пао на ниво нижи од јединице. Због рата је стопиран и изузетно повољан италијански кредит од 12 милиона долара, намијењен за те сврхе.

Барска лука и с њом повезана пруга Београд—Бар, доживљавају ових дана своје најтеже тренутке. Превоз робе из ње мањи је за 30% него прошле, а неупоредив је са ранијим годинама. Нарочито из разлога што су привредници и званичници Србије алтернативу нашли у пирејској, солунској и другим неконкурентним лукама. За то вријеме, бродови пренапуњени оружјем и ракетама, све су чешћи и бројнији.

Проблем Скадарског језера, пак, стар је више стотина година. Без обзира што би се исушењем само дијела његових површина добила висококвалитетна земља и обезбиједило довољно хране за неколико милиона људи, такав подухват не пада на памет никоме ко је за то надлежан. О томе, црногорски званичници, чак не желе ни да говоре.

СВЕ ГУШЋИ МРАК

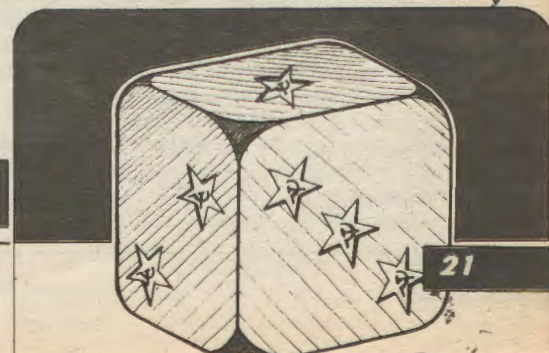
Уз све ово, непотребно је чак и помињати што би Црној Гори могли донијети добро организован туризам, бродарство, пољоприв-

реда... Умјесто тога, њени становници као да се задовољавају ратом и биједом, платама из примарне емисије, зарађеним на ратиштима, подржављеном и уништеном привредом, нестимулисаним приватним сектором, зависном прехранбеном индустријом и електропривредом, блокираним банкама, ниским стандардом и промашеним инвестицијама. Њима као да не сметају обустављена страна улагања, 25.000 људи који ће остати без посла, 484 предузећа која су у стечајном поступку, 34% смањен извоз у односу на прошлу годину, просјечна плата од 6.700 динара... Они се и даље баве дилемом да ли рушити Дубровник, измишљањем непријатеља и сатирањем свега онога што је усмјерено најприје на њихов интерес и просперитет.

„Црногорци су чудан народ. Они се још увек управљају према својим осјећима, а никако према интересима“, рекао је једном приликом лични секретар књаза Николе — Милан, Пироћанац. У исправности и актуелности те мисли увјериће се убрзо и црногорски народ, када га из сна пробуде распршене илузије и сазнање да је глад (смрт, болест...) једини продукт политике господина званог **Фрањо Милошевић**. Чињеница да су се ставили у службу те и такве политике, да су под дејством бестидне пропаганде — убијање, мржњу и крађу издигли на ниво моралног принципа, сурово ће им се једног дана, када рацио исплива у први план, обити о главу и прогонити их до посљедњег дана својих промашених и залудних живота.

На Црну Гору пада све гушћи мрак. Њеној власти, за то вријеме на памет не пада абдикација и признање своје кривице. Она ће се и даље бавити хашким дилемама и оправдањима, као и продубљивањем веза са Италијом. О њиховој смјени неће размишљати ни велики дио црногорског народа. Све ће, на крају, неминовно одлучити говор њихових празних стомака.

Небојша РЕЏИЋ

НИЈЕ БОЛШЕВИЗАМ, НЕГО ФАШИЗАМ

Пише: Никола БУРЗАН

Да ли се на југословенској политичкој сцени заиста појављује и — фашизам? Да, рећи ће пропагандне машинерије и министарства истине и у Београду и у Загребу, али — само код њих, код нас — никако! Страни мас-медији, међутим, виде га и на једној и на другој страни, истичући да „данас постаје заиста актуелно питање о елементима фашизма који се појављују у разним деловима Југославије“.

Најозбиљнију анализу у том погледу дао је „Радио Франс-ентернационал“, који каже да „фашизам подразумева безакоње, тј. некакав социјални слом, или непостојање легалних власти“. А тога је, хвала Богу, ова земља препуна! Тако РФИ и истиче: „Ти елементи безакоња — слабост легалних власти — постоје свуда у Југославији, осим, можда, у Словенији“ и оцењује да је то „последница распада комунизма који је и иначе био систем без правног поретка, а кад је та власт нестала, остала је празнина“ коју попуњава — фашизам!

ТУЋМАН И ПАРАГА

У систему безакоња су, наравно, екстремисти увек јачи од умерених струја, па отуда није нимало чудно што је у Хрватској дошло до сукоба Парагиног фашистичког покрета, пре свега ХОС-а, са легалним властима. Француски радио сматра да се Туђманове власти „тешко могу да одрже у овом сукобу, осим ако и саме не преузму главне идеје и методе екстремиста“.

Да ли се то стварно и догађа? Туђман је на препад ухапсио Парагу и оптужио га за усташтво и фашизам, а и њега и Милета Дедаковића — „Јастреба“ — за „уроту против хрватске демократске владе“! „Јастребу“ је још натоварио на леђа сву одговорност за пад Вуковара, „хрватског Стаљинграда“, покушавајући да тиме опере руке за све злочине који су се тамо догодили! Чији су то методи: фашистички или болшевички? Тешко је различити. Можда — мешавина?

Идући Туђману на руку, римска „Република“ чак, без имало ограђивања, узвикује: „У Хрватској осујећен усташки пуч!“ Хоће рећи да је Парага фашиста, ултрадесничар, ултранационалиста, а г. Туђман — невинашце! Није — него! То примећује и париски „Либерасион“ који поставља сасвим умесно питање: „Да ли је Франо Туђман намерно драматизовао ситуацију, како би обезбедио изговор за преузимање контроле, ако не и за елиминисање различитих паравојних групација које својим екстремизмом нарушавају углед Хрватске у иностранству, али такође представљају и све озбиљнију политичку конкуренцију његовој ХДЗ“? Наравно!

О суштини међуушастког сукоба говори и изјава Милана Вуковића, Парагиног саветника и адвоката (за кога „Република“ каже да је „повезан са ЦИА“!), берлинском „Тагесцајтунгу“: „Туђман је искористио рат да би у Хрватској увео једнопартијски систем, ставио ван снаге деловање парламента и поново увео цензуру штампе. Сем тога, његове трупе су подбациле на ратишту. Туђман мора поднети оставку, јер његова политика води Хрватску у пропаст. Становништво је огорчено. Само демократски услови могу да сачувају Хрватску од пропасти...“

МИЛОШЕВИЋ И ШЕШЕЉ

Тако је то — у Хрватској. А у Србији? Цитираћемо поново Радио Франс-ентернационал: „Фашизација се у Србији појавила практично са доласком Милошевића на власт, чим је почео обрачун с Албанцима на Косову сасвим изван сваких легалних оквира. Припрељена је основа за ширење безакоња у Србији, тј. на свим подручјима на којима се власт Србије испробава“.

Чиме то француски радио доказује? Зна се: „Појава четничких покрета је била неминовна. Шешел је типично фашистичка појава, као што је у безакоњу нормална појава низа полукриминалних група које кокетирају са политиком, као што фашизам нужно кокетира са насилјем, тако да се разлика између криминала и политике сасвим брише. Те групе не морају имати баш фашистичку идеологију, јасно изражену, али је фашизам најприроднија идеологија криминалца. Где год делују у јавном животу ове групе, почев са Шешељевим наступима, њихове акције имају све карактеристике фашизма“.

Наводећи низ „типских примера“ (напади на просторије реформиста, центар антиратног покрета, УУТЕЛ итд), радио каже: „Група насилника криминалаца делује као да је политички инспирирана, не убија из прве, него почиње са претњама и рушењем и малте не демонстративно показује да закон не постоји, не важи за њих и да их ничија власт не ограничава“.

И још нешто француски радио примећује: „Најважније средство притиска и обрачуна са противницима ових група данас је присилна мобилизација и слање на фронт, као што је урађено са Ненадом Чанком у Новом Саду и безбројним анонимним регрутима“, додајући да „ово крваво насиље и екстремни цинизам заиста јесу карактеристике фашизма“. Није — него. А болшевизам је, значи, мртав?!

ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИК И ЧАНАК

Бечки „Ди пресе“ такође истиче да „случај Ненада Чанка није једини, али је најскандалознији“, пошто се верује да га је савезна армија „свесно послала у смрт“! Лист додаје

да „лов на пацифисте није у току само у Војводини“, већ у читавој Србији, па и у Хрватској! Тешко „непријатним критичарима“ рата!

У интервјуу торинској „Стампи“ престолонаследник Александар II поново истиче да „слобода још увек не постоји у Југославији и да је утицај комунизма много већи него што сам мислио“, додајући да ће „међународна заједница морати да изврши притисак на садашњу (српску) владу“. Јер, каже, „свестан сам да комунизам у Србији није мртав, да комунистичка пропаганда још увек постоји и да се једини политички дискурс заснива на националистичким захтевима, како на српској тако и на хрватској страни“.

Авет четвртог Рајха

„Пре осам месеци, пре него што је ухапшен усред Скупштине — пише париски „Фигаро“ — писац Вун Драшковић је мобилисао београдску омиладину против „болшевичког“ режима српског председника. Још до недавно лидер Српског покрета обнове, најзначајније опозиционе партије, вршио је притисак на Слободана Милошевића, да да уступке Европи. Тврдио је да више воли две године проговора, него два минута ратовања.“

Вун Драшковић још увек у истој мери презире и „Туђмана, хрватског Адолфа Хитлера, и Милошевића, српског Стаљина“. „Када покушава да врши притисак на председника Милошевића да прихвати (европско) предлози из Хага, када га позива да прекине борбе на српској страни и сачека десет или петнаест дана, то је зато да би се Европа пружила прилика да изврши притисак на Хрватску“ — објашњава он за „Фигаро“. „Ано Европа није у стању да заустави Хрвате и обори Туђмана, онда ћемо ми, Срби, с пуним правом моћи да им одредимо казну коју заслужују за своје злочине. Рат може да буде средство за добијање мира“.

„Фигаро“ цитира и следеће Драшковићеве речи: „Требало би изоловати Хрватску, како би се принудила на преговоре. На жалост, највећу подршку добија од Аустрије и Немачке. Европа још није схватила да Немачка настоји да искористи слабљење Француске и Велике Британије. Немци планирају да постану господари у Европи, да се — у прво време економски — домогну Аустрије, Словеније и Хрватске, а затим ће на ред доћи Тирол, Чешкословачка, Алзас, Белгија и Холандија...“

Паралелу између Србије и Хрватске повлачи и „Мађар хирлап“, који сматра да је Туђман, уклањањем Параге, „покушао да свој поредак учини прихватљивијим за Запад“. Међутим, каже, у Србији „где војвода Шешел наступа тако самоуверено и издаје наређења као да је десна рука Слободана Милошевића, нема знакова ничег сличног...“

Заиста, мађарски лукаво поређење! Не знам само шта ће му оно „као“ — десна рука?! Није, ваљда, лева?!

ПОЛИТИКА И КОРУПЦИЈА

НЕКОМ РАТ, НЕКОМ ВИЛА У ТОЛСТОЈЕВОЈ

Рат је најбоља прилика за лов у мутном

До пре десетак дана веровало се, барем у круговима мање упућених, да Слободан Милошевић није у свему попут својих претходника на власти. Знало се да има јако вољу за моћ и да се најбоље осећа када на самом врху власти одлучује о многим људским судбинама. Али је одмах истицана његова скромност, а нарочито несклоност да се, попут других људи од власти, богати на начин који изазива гнушање и подозрење.

Потпуно неочекивано, око његовог имена сплела се једна вила на Дедињу — једна од оних вила које већина смртника може имати само у сну. Реч је о велелепној вили у Толстојевој бр. 33, која је својевремено грађена и дограђивана за Јована Веселинова, једног од Брозових потркуша и дугогодишњег првог човека Србије.

До тада је Милошевић са женом и двоје деце живео у релативно скромном стану на Врачару, површине од осамдесетак квадратних метара. То му је нештедимиче уписивано у врлину, нарочито у предизборном надметању за положај Председника Републике. Чак је понекад било и главни аргумент њему у прилог. Било је његових присталица и поклисара који су, додуше нерадо, признавали његову комунистичку прошлост, садашњост, а можда и будућност. Али су одмах додавали да није као и дотадашњи корумпирани политичари. Различитост је била у његовом једноставном и скромном животу, чињеница да му је на срцу само опште добро; никако лична корист. Крунски доказ његовог политичког поштења био је његов релативно скромни стан на Врачару. То се није толико помињало, али се у јавности добро знало.

Додуше, већ тада су се на круг око њега наднеле сенке озбиљне сумње. Неколико његових најпоузданијих сарадника заглибило се у неугодне стамбене и друге афере. У томе су преважили Душан Митевић, потоњи телевизијски режисер Милошевићеве изборне победе децембра прошле године, и Милован Витезовић који је Милошевићеву „антибирокаратску револуцију“ овековечио синтагмом „догодио се народ“. За учињене услуге Милошевићу богато су награђени туђим великим становима.

У том чину, ма колико гнусном, било је и нечег повољног за Милошевића. Допустио је својим сарадницима, којима није до части и славе, да отимају од других и грабе капом и

шаком. Њему самом једино су слава и љубав народа биле важне; није му стало до материјалних користи и привилегија. Тако је то изгледало у том тренутку.

ПРЕСЕЉЕЊЕ НА ДЕДИЊЕ

Потом се, без икакве најаве, преселио из свог скромног стана на Врачару у велику, раскошно опремљену вилу на Дедињу, чија корисна стамбена површина, број соба и купатила, као и величина дворишта и баште, никада нису објављени. Једино је саопштено да се преселио због безбедносних разлога — веома згодан изговор, јер се онима који иоле посумњају импутира да му раде о глави.

У томе је било неке истине. Шеф државе је у начелу увек угрожен од потенцијалних убица, па се његовој личној безбедности мора поклонити далеко већа пажња. Са тог становишта, пресељење Слободана Милошевића, као шефа државе, у безбеднију вилу било је оправдано, поготово када је о државном трошку подигнута и непробојна метална ограда која ће га својом чврстином и висином штитити, како од осветничких куршума тако и од непожељних погледа. Да је којим случајем ова или нека друга репрезентативна зграда проглашена званичном резиденцијом шефа државе у којој ће Слободан Милошевић привремено становати док је на том високом положају, све би било у најбољем реду. Тад би и новац пореских обвезника, који је утрошен за преправке и поправке виле и ограђивање од наласника на улици, био на мање — више законит начин уложен.

Таком међутим, није поступљено већ је Милошевић, под видом налажења резиденције примерене Председнику Републике, решавао свој приватни стамбени проблем, да би на тој велелепној и, како ћемо се то убрзо уверити, изузетно великој вили стекао трајно станарско право које ће имати и када више не буде био Председник Републике. Станарско право он наравно може и треба да има, али само на стану који је према важећим мерилима, примерен његовој четворочланој породици (практично трочланој јер је својој кћери купио стан). То је управо био стан од осамдесетак квадратних метара на Врачару и ништа више.

Следећи Милошевићев корак, који је довео до великог неоснованог обогаћења, била је куповина ове раскошне виле. Дана 18. новембра ове године у Борби је осванула вест да је Слободан Милошевић „25. јула 1991. поднео захтев, а 26. јула (сутрадан) са Скупштином града Београда склопио је уго-

вор (бр. 463-2534/91) о откупу виле на Дедињу у којој тренутно живи са породицом“. Такође су објављени њена површина и цена. „Породична зграда у Толстојевој 33 има 326,36 квадратних метара стамбене површине и гаражу од 16,88 квадрата. Према уговору, процењена је на 7.381.502,00 динара а председник Србије отплаћиваће је следећих 38 и по година — месечно по 15.977,30. Према овој рачуници, квадратни метар Милошевићеве виле процењен је на 22.617,70 динара. У уговору нису наведени подаци о површину и цени земљишта које припада вили.“ Ова вест није демантована, па се до даљег може сматрати истинитом.

ПОВЛАШЋЕНИ КУПАЦ

Први Милошевићев велики морални и правни преступ је брзина којом је решен његов захтев. Обични људи чекају и по шест месеци да се њихов захтев за откуп стана у коме станују повољно реши. Милошевић је то постигао само за један дан. Како? Захваљујући свом моћном положају, везама и утицају којима други људи не располажу. Неко ће сигурно запитати: чега ту има спорног што је његов захтев тако брзо решен када би он био повољно решен и после уобичајеног чекања од три до шест месеци? У тој брзини и јесте озбиљан преступ. Јер, грађани морају имати не само једнака права већ и једнаке могућности да та своја права остваре и користе. Ако Слободан Милошевић, као повлашћен појединац, може своје право да оствари за само један дан, док други то могу да постигну тек после неколико месеци, онда ту нема правне једнакости пред законом односно једнаке заштите закона. Тада је закон једном мајка, а другима маћеха.

Највеће подозрење изазива величина виле коју је Милошевић откупио. Откуп станова је тако регулисан да увек постоји знатна разлика између тржишне и процењене вредности стана по којој се откуп врши. Та разлика је ексклузивна погодност коју држава пружа само носиоцима станарског права имајући на уму њихове оскудне приходе и дугогодишње уплате у стамбене фондове. Како су, пак, станови, као предмет откупа, различите величине и вредности, величина те погодности биће такође различита. Битно је да те разлике не буду исувише велике, јер би у противном они са изузетно великим становима и вилама, које откупљују, стекли и изузетно богатство. Примера ради, ако се по тој повлашћеној цени откупи стан од 30 квадратних метара, тиме се можда уфари 15.000 долара.

Ако се, пак, откупи стан од 300 квадратних метара, ћар износи 150.000 долара. Ако је уз то реч о засебној велелепној вили са огромним двориштем и вртом у ексклузивном делу града, онда је можда ћар и тридесет пута већи, тј. 450.000 долара. То је можда и сума коју је ућарио Слободан Милошевић откупљујући по повлашћеној цени вилу од близу 350 квадратних метара коју би пожелео сваки амбасадор у Београду.

Само, да не би било неспоразума, ваља подсетити да Милошевићев преступ није у томе што је зарадио на разлици тржишне и процењене вредности виле коју је откупио, већ у томе што је износ те разлике **огroman**. Да је којим случајем откупио стан од осамдесетак квадратних метара на Врачару, такође би зарадио на тој разлици, али би она била мање — више уобичајена и не би се много разликовала од добити коју откупом стана у друштвеној својини стичу и други, обични грађани.

Неки ће циник можда рећи да би и други грађани могли доћи до тако великог богатства којег се Милошевић докопао када би откупили одговарајућу вилу у којој станују. То је несумњиво тачно, али је невоља у томе што се велелепне виле на Дедињу не деле тако нештедимице како се деле мали станови у солитерима. Такве виле могу добити само изузетно повлашћени појединци, а Милошевић је можда једини који је последњих година такву вилу уопште добио. Отуда је и добит које се откупом такве виле докопао морално и правно **неоснована**, јер је сћечена **повлашћивањем**. То је вероватно имало на уму и Савезно извршно веће када је забранило откуп двадесетак највреднијих виле на Дедињу. Милошевићева виле тој забрани није подлегла, јер њоме су вероватно располагали републички односно градски органи власти.

ЛОВ У МУТНОМ

Велике недоумице изазива и тренутак у којем је Милошевић откупио вилу на Дедињу. То је учинио у јеку рата, као да је хтео да покаже да је рат најбоља прилика за лов у мутном. Мора се признати да је добро проценио. Јер, ко ће данас, када се масовно гине на

свим фронтovima и када су многи буквално у паници, обратити пажњу на начин на који је Председник Републике „решио“ свој стамбени проблем. А ту су — вероватно је помишљао Милошевић — црвени „четници“ и „бели“ орлови који ће сваког ко нешто закера оптужити за рушење јединства и малтене издају у тренутку када нам усташе стављају нож под грло. А може му се догодити и нешто горе полут онога што је већ снашло реформисте и Јутел. О оном најгорем и да не говоримо.

Милошевићева куповина за мале паре скупоцене виле на Дедињу умногоме открива природу режима под којим живитмо. У демократском поретку за своје не само јавне већ и приватне поступке јавне личности, а пре свих политичари и државници, јавно полагају рачуне. На почетку свог изборног мандата обично достављају штампи и знатијљеној јавности подробан списак своје имовине, покретне и непокретне, а то исто чине и по истеку мандата да би се утврдило да ли су се у међувремену незаконито обогатили злоупотребавајући своју власт и положај. Уз то стављају јавности на увид годишњу пореску пријаву и документе о већим финансијским пословима (куппроодаји некретнина, куповини акција и сл.). У неким земљама (рецимо, Сједињеним Државама) у томе се чак и претерује, па се јавност обавештава не само о стању властитог здравља него и о здрављу властите жене (теже операције, душевни поремећаји, склоност алкохолизму и сл.).

Слободан Милошевић ни у чему не претерује. Он не само да не обавештава јавност о стању свог здравља и евентуалним болестима које би могле утицати на његову способност расуђивања и одлучивања у пресудним тренуцима, што иначе нико од њега не тражи, већ не упознаје јавност ни са својим финансијским подухватима, као што је куповина скупоцене виле. Тако може поступати човек од власти који не одговара својим бирачима већ једино Богу и историји. Поредак у којем је то могућно није демократски.

Ма колико то изгледало парадоксално, Милошевићева куповина виле открива сву

трошност и пролазност његове изузетно велике власти. Том куповином он је показао да слуги крај своје владавине, те да хоће да се, материјално-и стамбено, благовремено обезбеди.

ПОХЛЕПА И ГРАМЗИВОСТ

За узврат, допустио је да буде срушен мит о њему који је неколико година вешто стварао — мит о властитој скромности и неподмитљивости, ако не и о личном политичком поштењу. Када је у писму Франческу Веторију требало да поткрепи своју моралну чврстину и поштење, Макијевели се позвао на уверљив доказ — на своје сиромаштво. После откупа скупоцене виле на Дедињу, такав доказ свог политичког поштења Милошевић више није у стању да пружи.

Али, на своју несрећу, тим откупом очигледно је показао да га је напустила, ако ју је икада имао, политичка мудрост. По Тукидидовом казивању, у провј години пелопонеског рата, који је унеколико био и свегрчки грађански рат, Перикле је посумњао да ће лакедемонски краљ Архидам, који му је случајно био пријатељ, поштедети његова поља, док ће имовина осталих Атињана изван градских зидина бити опустошена. „Зато је говорио Атињанима у скупштини, да му је Архидам пријатељ, али да то ипак не може бити држави на штеду, па ако непријатељи не опустоше његова поља и куће као имовину осталих, он их препушта, да буду државно власништво“ (Историја пелопонеског рата II, 13).

Милошевић откупљује по повлашћеној цени скупоцену државну вилу баш у тренутку када су домови и целокупна имовина небројаних његових сународника претвара у згариште. Тиме нас је увеиро да нема мудрост и поштење Перикла Ксантиповог већ похлепу и грамзивост једнога Јосипа Броза који је о државном трошку брижно оправљао Бели двор, који је отео Карађорђевићима, док је српска омладина листом гинула на сремском фронту, негде на домак Вуковара.

Коста ЧАВОШКИ
Мирјана СТЕФАНОВСКИ

МИЛОШЕВИЋЕВА ВИЛА, ЈОШ ЈЕДАНПУТ

ОЛАКО ДАТИ РАТ И ОЛАКО УЗЕТИ КВАДРАТИ

„Многе куће сам ја срушио. И, рачунам, није у реду да туђе куће рушим а своју градим“. Не, ово није рекао председник српске републике, него један сасвим обичан Србин. Прави.

Правећи биланс резултата своје владе Драгутин Зеленовић је недавно у бродоградилушту „Београд“ изјавио: „За ову мученичку Србију, какву сам упознао за протеклих девет месеци, ја се апсолутно чудим како уопште опстаје!“ Овом изванредно тачном формулацијом Зеленовић је нехотично разјаснио шта је од Србије учинила странка на власти, странка којој и он сам припада, и тако се до крајњих граница приближио одавно познатим ставовима српске опозиције.

Ова Зеленовићева представа о Србији, настала непосредно након освајања Вуковара, потпуно се уклопила у многобројне потресне призоре у којима вуковарски Срби, улазећи у улице којих више нема, покушавају да отворе непостојећа врата и да непостојећим степеништима оду на непостојеће спратове својих кућа.

У једној од тих улица биће забележен догађај који не памти историја ратовања на овој планети: стојећи пред потпуно разрушеном кућом осмогодишња девојчица, гледајући у празнину где је некада био кров, рећи ће родитељима: „Видите како нам стоји телевизијска антена“, а одмах затим, видно потресена: „Од мансарде није остало ништа!“ Она је гледала према мансарди које више нема не питајући се како би могла уопште да опстаје када је кућа срушена до темеља, и тако приближила свој дечији поглед на сурову стварност Зеленовићевом погледу на мученичку Србију. Уплакану девојчицу утешаће отац речима: „Радуј се, остали су нам темељи. И то — добри темељи!“ А шта би Зеленовић могао да каже о темељима мученичке Србије?

НЕ МОГУ СЕБИ ДА ГРАДИМ ДОК ТУЂЕ РУШИМ

Окружен сликама масовног разарања српски народ лакше прихвата мрачне представе о Србији попут оне поменутој у којој се исказује чуђење да Србија уопште опстојава. Разлог за ово налази се лако у надалеко познатој српској склоности ка аскези у ратним условима. Ову аскезу описује детаљно и Владимир Дедијер у Новим прилозима за биографију Јосипа Броза-Тита, наводећи, између осталог, да се Срби из Херцеговине и Црне Горе у ратним условима одричу чак и стварања потомства. За ове горштаке није прихватљиво никакво размишљање о стварању новог живота у време док људи масовно гину на фронту, у збеговима и склоништима. И овај рат је дао читав низ примера који указују на ову типично српску и православну особину. Један од њих је и случај Сава Бурсаћа, нишанције са Првог српског оклопног воза, који одбија да доврши своју кућу започету у Плавну. Разлоге: „Многе сам куће ја срушио. И рачунам, није у реду да туђе куће рушим а своју градим.“ Дакле, српски народ бојажљиво приступа свакој врсти градње у својој кући и породици, ако је већ укључен у разградњу туђих кућа и породица.

Србија би, међутим, издала и себе и своју традицију ако се у њој не би пронашли и примери супротни од оног везаног за случај ни-

шанције Првог српског оклопног воза. Нарочито ако ти примери не би потицали од оних који заговарају јединство унутар српског политичког простора. А приступ сваком јединству подразумева и беспоговорно прихватање моралних норма по којима се и распознаје српски народ међу осталим европским народима.

Међу тим моралним нормама налази се и она која је грађена упоредо са чувеном кућом краља Петра I Карађорђевића, Ујединићу. Краљ је своју кућу градио мукотрпно уз велика одрицања и честе позајмице које је са напором враћао повериоцима. Ако је икада ико у Србији схватио шта значи отети туђу имовину схватио је то на примеру отете куће краља Петра I. Ту данас већ убогу кућу не би требало уопште поправљати. Трбало би је конзервирати и показивати свим садашњим и будућим генерацијама српских политичких вођа да никад не зажеље да из безбедносних разлога промене свој скромни стан за раскошну вилу на Дедињу.

ВОЛЕО БИХ И ЈА ДА ИМАМ ВИКЕНДИЦУ

Није искључено да је пример скромне куће Петра I Карађорђевића утицао на Јосипа Броза да никада не пожели да присвоји неку од бројних кућа које је за живота користио дилем данас непостојеће Југославије. Остаће забележено да је Броз пред запањеним Марком Никезићем изјавио: „Знаш, волио бих и ја да имам викендицу“. Брозу није ни падало на памет да свој стамбени проблем уклала у оквире правне државе. И то је разлог што Јованка Броз може да се присећа свога боравка у данас актуелној Туђмановој резиденцији на Брионима, као што се већина од нас присећа својих летовања у Далмацији.

Данас смо, међутим, суочени са политичарима чији је однос према својини другачији од Брозовог. То доказује и дневни лист **Борба** у којој смо недавно прочитали хладан и концизан текст о откупу Милошевићеве виле.

Управо тих дана обавештавани смо да је „Југославија у збеговима“, да се дешавају

„експлозије од Барање до Баније“, да су у Славонији настављени жестоки окршаји, да су „Хрватска гарда и МУП кренули у жесток напад на село Мирковци“ и да су „два Мирковчана убијена, од којих је један заклан“, да је „погинуло 20 људи“ и да влада „права ратна пустош“ у источној Славонији. Дакле, обавештавани смо да се руше куће и губе животи. А то је требало да значи сваком Србину па и Милошевићу да треба обуставити градњу сопствених кућа. Јер, како рече човек из Првог српског оклопног воза, није у реду да ја туђе рушим а своју градим. Милошевић изгледа не зна за ову српску и хришћанску мисао.

НИ РАТ НИ МИР У ТОЛСТОЈЕВОЈ 33

Према објашњењу Боре Пашагића, директора сектора за имовинско правне односе Скупштине града, који је и потписао уговор у име Скупштине, сазнајемо да је Слободан Милошевић поднео молбу „сагласно законским прописима који важе за откуп станова“ и да је зграда у Толстојевој улици бр. 33 „изграђена пре двадесет година и нипочему се не разликује од других зграда“ пошто је „направљена од стандардног материјала и без посебне опреме“

Тиме се објашњено да је председник Републике, поступио тачно према законима једне строго правне државе на чијем се челу налази. Поступио је онако како га обавезује закон, као и деветог марта када је стриктно поштујући начела правне државе извео тенкове на улице Београда да заштити Србију од насилног рушења државне телевизије, а то значи — уставног система!

Заиста, закон о откупу станова ни не спомиње дилему о моралности откупљивања кућа у ратним условима, у време када туђе куће падају као куле од карата. Закон заиста не придикује да није морално стицати вилу на Дедињу док део твога народа истовремено стиче Нову Хирошиму на месту где је лежао Вуковар. Вуковар, на реци Дунаву, која се може видети, уз мали напор, и са дедињских пропланака. И то је разлог да се верује да је у случају Толстојеве 33 учињено све по закону и у складу са нормама једне проверене правне државе коју ми из милоште називамо Србија.

То што се помиње да се Милошевићева нова кућа нипочему не разликује од других зграда препуштамо на оцену сваком пролазнику који се усуди да у Толстојевој 33 додирне ограду која скрива све што се иза ње налази, за коју упућени мисле да више вреди од просечног радничког стана у Београду. Истини за вољу, закон о откупу станова ништа не говори о оградни. Говори само о кући коју ограда скрива. А да за Скупштину града ова зграда не вреди много види се и из цене квадратног метра која је за њу одређена, за коју у Скупштини града сасвим погрешно тврде да је у то време била највећа у Београду. Ова цена, а то се лако може проверити, за 30% је мања од цене која је одређена за стан у згради у једној од палилулских улица. При томе је поменути стан старији десетак година од Милошевићеве виле а рок отплате је само десет година (у Милошевићевом случају тај рок је

38 и по година), при чему је потребно уплатити половину вредности стана у првој рати а то значи — одмах!

Бора Пашагић објашњава и како је дошло до тога да Милошевић упути захтев за откуп стана 25.07.1991. а да потпише уговор о откупу сутрадан. „Захтев је поднет раније али није био заведен док нису извршене потребне процене“, објашњава Пашагић, уклањајући привид лако обећане брзине којом је председнику решен захтев за откуп виле.

И шта још да кажемо о моделу правне државе у којој се од грађанина који откупљује стан од 130 квадратних метара тражи да у првој рати уплати 2000 старих милијарди у готову а остатак у ратама од 16 старих милијарди месечно у току десет наредних година, а од председника те државе, који откупљује не стан него вилу, тражи се само 16 старих милијарди месечно у наредних 38 и по година? Ништа. Додајмо томе и чињеницу да поменути стан на Палилули заиста постоји и да се налази у згради изграђеној на месту где је некада била породична кућа грађанина од кога се сада тражи да одмах уплати 2000 старих милијарди да би могао и да започне разговор о откупу свога стана. Иако му је породична кућа буквално отета и срушена да би уступила место згради у којој сада станује.

Шта остаје од чињеница наведених у овом тексту ако се заиста докаже да Србија није у рату како данас изјављује нови власник виле у Толстојевој 33? Остаје сећање на Сомбор и сомборску Градску болницу и лекара који са ТВ екрана изјави пред лицем целе Србије: „Нисам могао ни да сањам да ће на једном месту бити могуће откупити оволико убогаљених људи. Људи без екстремитета, људи слепих, људи са штакама. А сада то видим у овој болници“. Истина је да је ова сурова истина саопштена српском народу тек након пада Вуковара: Нека се зна да патњу у сомборској болници умањује величина вуковарске победе! У ово последње нико не може бити дефинитивно сигуран. Али је сигурно да никоме ко је посетио нову Ваљевску болницу, у српском Сомбору задуго неће пасти на памет ни да кућу гради ни да је купује.

Милена М. ПОЛОВИЋ

Специјални изасланик генералног секретара ОУН, господин Сејрус Венс, у вашем недавном сусрету, инсистирао је на демилитаризацији Крајине. Какав је био ваш коментар?

Господин Венс је, заједно са својим сарадницима, изложио концепт по којем би се ангажовале мировне снаге Уједињених нација, али сам ја схватио да је то концепт **друге стране** у сукобу, хрватске стране, која је и узрочник кризе у Југославији и оружаног сукоба који се сада води. Зато сам му изнио приступ Крајине, полазећи од политичке генезе ескалације сукоба на садашњем нивоу. Сукоб је почео управо илегалним стварањем формација које је организовала **Туђманова власт**, Туђмановим захтевом да се политичко решење за Хрватску које они предлажу остави насилно — оружјем. Њихов циљ је био да насилно отму дио српских етничких територија, Српску Крајину, и да на тај начин реализују своју политичку платформу. Зато сам господина Венса упозорио да првенствено треба расправљати о узрочнику кризе и простору са ког се криза стално распламсава. То је управо простор кога контролишу Туђманове формације, и анагажовање мировних трупа требало би искористити на онемогућавању развоја фашизма на хрватском простору.

Мировним снагама Уједињених нација једино је могуће спречити агресију оружаних формација Туђмановог режима и Републике Хрватске према територији САО Крајина.

ГРАНИЦЕ И ПЛАВИ ШЛЕМОВИ

Које границе тренутно заузима САО Крајина, а шта је Ваш крајњи циљ?

— Сада су границе према Хрватској на линији: Госпић, Оточац, Јосип Дол, поред Огулина, Тук, Мркопаљски, Корана изводно од Перјасице до Карловца, Купа до ушћа у Саву код Сиска и Сава до пред Јасеновац. Недостају подручја Суње које је као једна енклава, како кажу Хрвати у окружењу.

На Крајишком подручју Западне Славоније то је линија од Новске, Липника, Пакраца, заокруженог на том простору који се спушта до Нове Градишке и у близини Старе Градишке излази поново на Саву. Ван те линије налази се српски простор Крајине на подручју дијела Пакраца, Дарувара, Грубишног Поља, Подравске Слатине, Ораховице, Славонске Пожеге, Вировитице, Бјеловара, који претежно контролишу хрватске оружане формације, а који је етнички српски и историјски крајишки дио, као и подручја у Горском Котару, Српским Моравицама, Гомирју, Дрежницама до Брлога и до Оточца. Ово су за нас кризна подручја због репресије коју хрватски режим спроводи на том подручју.

Наш циљ јесте да се унутар САО Крајина нађу сва српска етничка подручја која су истовремено и историјска подручја Крајине, с тим што би најоптималније било да читави историјски простор Крајине, а то је линија која иде од Новог Винодолског до Српских Моравица, Горњих Дубравница, Генералског Стола и Карловца, Купом и Савом до Нов-

МИЛАН БАБИЋ, ПРЕДСЕДНИК САО КРАЈИНЕ

ПРОКОПАЋУ

ДРИНУ У

СКРАДИНУ

Реченица „да Бабић треба бити срушен“, неуобичајено оштра и прецизна када се ради о елиминасању људи из политике, инспирисала је „Српску реч“ да потражи разлоге разлаза између режима у Србији и Милана Бабића. Из овог разговора део тих разлога може се наслутити. Председник САО Крајине очито је прерадикалан за најновији однос матице према интересима Срба у Крајини, те ће нешто морати бити срушено. Ко, или шта — видећемо.

ске, а затим читаво ово подручје до Бјеловара и Вировитице, које сам малопре поменуо, припадне Србима. То је историјско подручје Крајине кога су претежно насељавали Срби, док над њима није извршен геноцид за време Другог светског рата. Логично је да и сада припада српском народу.

Уколико Савет безбедности Ваш предлог оцени као „освајачке намере“ и одлучи да демилитаризује подручје Крајине, шта ћете Ви предузети?

— Пре свега, Уједињене нације неће добити сагласност САО Крајина да се изврши разоружање Крајине, нити ће добити сагласност да се било које трупе, па чак и мировне снаге Уједињених нација, распореде на простору Крајине, јер то онда не би биле мировне, већ окупаторске снаге за Крајину. Моја претпоставка је да се без наше сагласности не може реализовати таква одлука да се она неће ни донети без наше сагласности.

Ако би ипак, услед неких међународних притисака била донета таква одлука у Савету безбедности, шта бисте учинили?

— Такве трупе не би ушле, нити би могле ући, на територију Крајине, јер би биле заустављене на њеним границама... Сматрали бисмо их окупаторским!

ХРВАТИМА НЕ ТРЕБА ЗЕМЉА

Да ли Вам је жао што се Југославија распала?

— Уопште ми није жао што ће из из државе српског народа отићи они који су били против српског народа.

— Уопште ми није жао Југославије онакве каква је била раније.

До недавно сам још увек мислио да се са Словенцима и Хрватима може постићи договор. Међутим, Хрватска је показала непоправљиву злоћу, мржњу и геноцидност према Србима. Моје је мишљење да не можемо имати заједничку државу са Хрватима и мислим да је велики дио хрватског политичког народа бољестан. Треба их излечити на тај начин што бисмо им помогли да направе неку своју државу. Да им помогнемо да на хрватском етничком простору направе државу, да се задовоље, да оздраве и да једнога дана поново успостављамо међусобне интересне контакте.

Мислите да ће Хрвати бити задовољни „помоћи“ коју им будете пружили, будући да сте малопре прецизирали границе САО Крајине?

— Па, требали би бити! Њима припада мање простора него што сада контролишу. Историјски посматрано, они би могли добити само тзв. Банску Хрватску.

У ту Хрватску не спада ни војна Крајина, ни Славонија, ни Далмација, нити Истра.

С друге стране, ипак су Хрвати направили геноцид, побили милион Срба и земља на којој су живели Срби, а коју су после геноцида приграбили Хрвати, припада Србима. Значи, и онај дио на којем данас Хрвати чине већину, а на којем су раније живели Срби и данас мора бити српски.

Треће, ми не желимо крвну освету према Хрватима да бисмо осветили својих милион Срба које су нам побили. Не желимо освету,

али не можемо им ни праштати. Рачун ћемо изравнати у земљи! Ако би за сваког убијеног Србина платили барем по 10 хектара, то би представљало територију површине Славоније, на којој би се Срби могли обновити и надокнадити губитак који су нам Хрвати нанели.

Уколико би Хрвати свој дуг платили Славонијом, шта бисте учинили са Хрватима који живе на тој територији?

— Они сви могу да се преселе у Загреб. Пошто су сви цивилизирани, урбани и европски народ, њима не треба земља!

Да ли би то била размена Хрвата за Србе који би остали унутар „Банске Хрватске“?

— Ја само кажем колико они нама дугују, а не причам о моделитетима тога остварења. Према томе, они нам дугују више него што им ми сада нудимо, с тим да они створе своју државу од територија на којима су сада већински народ. То им је превелик уступак.

НЕШТО ЈЕ ВАН КОНТРОЛЕ

У последње време много се причало о судбини книнци. Шта се десило са њима после усвајања Закона о ТО?

— Книнце су прве формације које смо легално стварали и настали су после одлуке Скупштине Крајине да се формирају јединице

Све више је речи о злоупотреби и проневери помоћи која се упућује у Крајину. Знате ли Ви нешто о томе?

Све врсте криминала па и злоупотреба средстава која се упућују у Крајину у надлежности су службе унутрашњих послова

Влада још увек није формирала институције које би се искључиво бавиле свим оним што у виду помоћи стиже у Крајину. Међутим без обзира на то колико је мени познато из контаката са људима из иностранства и организацијама које они представљају већина помоћи која се упућује Крајини иде преко Матице исељеника у Београд. Мислим да они сигурно знају ко шта шаље и где се све то прослеђује. Зато је најбоље да се по овом питању распитају у Матици исељеника код Бране Црнчевића

за посебне намене унутар МУП, које би биле под ингеренцијом министарства народне одбране. Њихова функција је управо одбрана Крајине, а не унутрашњи послови. Реализација замисли у Скупштини није у потпуности остварена. Пре свега зато што су се променили услови у којима се Крајина нашла (а и Југославија) после пораза ЈНА у Словенији, као и другачијег иступа савезних институција према Крајини. Тада смо добили овлашћење и могућност да институционално активирамо читав систем територијалне одбране. При активирању система ТО, произведено је неколико група книнци. Они су се делом уклопили у систем ТО, делом су остали унутар снага милиције, а има и неких формација книнци које су још увек недовољно дефинисане...

Мислите на книнце које се налазе на специјалном задатку у Београду и које де-

љују у садејству са СДБ?

— Када кажем книнце, ја мислим на тачно одређене формације које су легалне по одлуци Скупштине Крајина, а не на недефинисане, не знам чије групе, или појединце који се представљају као книнце.

Можда тих илегалних книнци има и ван Крајине, али ми нити стварамо такве книнце, нити смо у могућности да их контролишемо.

Ја знам да постоје везе и контакти појединаца и мањих група из крајине са институцијама ван Крајине, али то је ван наше контроле.

Постојање таквих група Крајини не доноси никакву корист, само наноси штету.

Недавно се у САО Крајину вратио капетан Драган. На чији позив?

— Из штампе сам сазнао да је капетан Драган у Крајини. Не знам на чији позив и у којој функцији је дошао, али што се мене лично тиче, добродошао је сваки онај ко жели добро Крајини и жели да се укључи у борбу за Крајину, поготово ако је Србин.

Како Ви, као председник САО Крајине, толеришете чињеницу да се Вашом државом шетају људи за које се не зна ко су, људи без имена и докумената?

— Ја сам вам мало пре поменуо да постоје и појединци и мање групе које одржавају везе са институцијама ван Крајине, који су под некаквим покровитељством тих институција (врло значајним унутар читавог српског простора). Претпостављам да неке институције и појединци из институција ван Крајине, неодмерено врше утицај унутар Крајине на појединце из Крајине, иако добро знају да би свако онај ко долази у Крајину као борац требало да уђе у легални систем Крајине, а не да делује ван њега.

Отворено се залажете за укидање Службе државне безбедности. Зашто?

— Пре свега, Служба државне безбедности која је раније постојала била је под утицајем хрватске комунистичке власти. Основни разлог мог неповерења у ову службу је што су је формирале хрватске власти, али и потреба да се онемогући стихички и илегално стварање неке такве службе од некомпетентних људи. Настојао сам да се та врста послова повери институцији која ће бити другачије организована него она ранија СДБ. Где је читав њен систем био усмерен ка унутра, ка грађана, а не као заштита својих грађана од „споља“. То је био разлог што смо ми први у „новој“ Југославији, у Србији, покушали да створимо службу која ће бити у националном интересу, а не у шпијунском — против својих грађана.

Пошто смо сазнали да се поново унутар Крајине нелегално почиње формирати таква једна служба коју није верификовала ни скупштина, ни влада, нити је утемељена институционално, ни легално, донели смо одлуку да се она укида, како не би било дилеме да ли та служба постоји или не, и да ли је легална или не! Министар Мартић Вас је директно оптужио, рекавши да је лично Вама потребно укидање СДБ, зато што сте око себе сакупили људе чијем би угледу постојање такве службе могло нанети штету!

— Рекао сам вам разлоге због којих смо

донели одлуку о укидању, а сад вам могу рећи и моја сазнања о „квазислужби“ која је себе прогласила за некаку „државну безбедност“.

Када су ми рекли имена појединаца који себе називају службеницима државне безбедности, видео сам да они пре свега представљају једну шаролику групу. Ту је било људи раније ангажованих у систему СДБ Хрватске, било је људи који иза себе нису имали чисту прошлост и који су сумњичени за криминал, људи који су припадали једној страначкој фракцији на Банији, људи који су раније радили послове који нису имали никакве везе са безбедношћу, дакле стручно некомпетентни људи који су добро обављали обавештајне послове за рачун одбране. Дакле, било је свега и свачега, а најмање стручне утемељености за послове који је требало да се обављају.

Проблематична ствар, према мом сазнању, била је и та што су многи од њих били везани за људе ван Крајине, који су дошли у Крајину под различитим конспиративним именима, а нисмо знали за кога раде и који им је циљ боравка у Крајини.

О којим конспиративним именима је реч?

— Не знам да ли има потребе да их помињем? — Мислим да нема. Добро су познати у Книну и Кореници.

Поменули сте Мартићеву везу са неким званичним институцијама у Србији... Којим институцијама?

— Мало пре сам говорио о везама појединаца и група, нисам поменуо кога све. Али да будем отворен, и он има одређене везе у Србији које одржава са утицајним појединцима из неких институција...

Којим појединцима, из којих институција?

— Нећу именовати, јер ће се то врло брзо показати. С формалне стране, скупштина легално одлучује ако за опозив, односно за избор новог председника, гласа надполовична већина, а то се десило.

КОМУНИСТИ САМО ПРАВЕ ПРОБЛЕМЕ

Како објашњавате ово изненадно обрушавање државних средстава јавног информисања на Вас?

— Обрушавање — то је права реч. Ја то не могу другачије да тумачим, него као ставом оних који контролишу средства и медије. Можда контролори медија нису добро протумачили наш политички приступ и моје лично учешће у заступању интереса Крајине и свих ових активности на међународном плану и унутар — на очувању субјективитета Крајине и на очувању интереса за који се народ Крајине определио на референдуму.

Ви, дакле, мислите да је у питању несташна необавештеност?

— Најблаже речено — неразумевање!

Јесте ли Ви експонент Слободана Милошевића?

— Боже сачувај да сам ичији експонент! Ја могу бити једино експонент воље и политичких захтева народа Крајине.

Да ли сте антикомуниста?

Ја са некомуниста. Никада се нисам оп-

редељивао против нечега. Увек сам се опредељивао за нешто. Сада сам се определио за слободу и борбу за друштво српског народа у Крајини од онога који је раније имао у комунистичкој Хрватској и Југославији, и само зато сам се ангажовао ПРОТИВ политике коју су нам наметнули кроз Ивицу Рачана и ХДЗ, тако да сада немам потребе да се опредељујем АНТИ.

Ја нисам за комунизам и нисам комуниста, пошто је комунизам побеђен и пропао као светски поредак. Немам разлога да будем АНТИ против нечега чега скоро више и да нема. Ја сам хуманиста и никада не могу бити комуниста и борац за ту идеју.

Кажете да је комунизам нешто чега скоро више и да нема. Шта је онда за Вас Савез комуниста — Покрет за Југославију, који се прилично размахао у САО Крајина?

— То је тачно. Највише проблема унутар САО Крајина имамо, после ових битака и ангажовања на очувању Крајине од Хрвата, са Савезом комуниста — покретом за Југославију, и са његовом експозитуром која се зове Народни фронт. И у институцијама Крајине било би мање проблема да овај СК не уплиће своје прсте преко појединаца...

Зашто не забраните рад Савеза комуниста — покрета за Југославију, зашто се не угледате на Русију?

— Зато што појединци имају велику подршку у институцијама ван САО Крајина.

С обзиром да је супруга председника Републике Србије, госпођа Мирјана Марковић главни идеолог те странке, мислите ли да је Слободан Милошевић комуниста?

— Нисам вршио анализу колико је председник прокомуниста. Најбоље би било да то питање њему директно упутите, да се лично изјасни. Ипак, мислим да је он био председник Социјалистичке партије и пре него што је постао председник Републике.

Да ли се често консултујете с њим?

— Крајина има много веза са Републиком Србијом, почев од радних организација, па до институција. Живот у Крајини је колико-толико подношљив и остварљив захваљујући подршци и помоћи Републике Србије, почев од народне помоћи, до помоћи владиних институција. Управо због тих веза, неопходно је да имамо контакте и са председником Републике. Што се учесталости сусрета тиче, виђамо се према потреби.

Да ли вам је у разговору, у неком тренут-

ку слабости, наговестно зашто су се средства информисања окренула против вас?

— Не, о томе са њим нисам разговарао, јер мислим да је, барем званично, оснивач тих средстава Скупштина Србије. Мислим да Скупштина само недовољно врши контролу тих средстава.

ТИТИЋ — НАЈОДВРАТНИЈЕ ИМЕ

За Вас тврде да имате диктаторских склоности и да сте самовољни владар. Да ли је то истина?

— Увек сам настојао да моје политичко мишљење и да моји предлози који се тичу друштвених интереса прођу у институцијама којих сам био члан, почев од СДС-а, до државних институција Крајине.

Задовољан сам увек када се моји предлози усвоје или прихвате, а задовољан сам и када се не усвоје, а покаже се да нису били исправни. Не настојим да натурам своје ставове по сваку цену, настојим да они буду прихваћени из аргумената које износим. Ни једну кључну одлуку која се тичала Крајине нисам донео сам.

Зашто вас онда зову „Титић“?

— Они који ме не воле и не трпе, хтели су, вероватно, да ми пришију најнепопуларније и најодвратније име које постоји у српском народу. Али, мислим да су то обични маргиналци...

Чиме их толико иритирате?

— Прво, размислите зашто иритирам Фрању Туђмана... Вероватно зато што смо успели да створимо Крајину и да сачувамо српски простор на који је он имао претензије.

Зашто иритирам неке Србе — процените сами!

Зашто иритирам комунисте — и то је објашњиво!

Зашто иритирам неке који нису имали политички програм — то је сасвим јасно!

Како је Ваше мишљење о српској демократској опозицији, и о Српском покрету обнове?

Мислим да се добар дио програма опозиционих странака поклапа са програмом СДС. Наравно, и дио програма који има владајућа странка, пре свега мислим на приступ социјалној правди, поклапа се са програмом СДС.

Што се Српског покрета обнове тиче, моје мишљење о тој странци је доста добро. Добро је да међу српским политичким орга-

ПРЕДЛОГ МИЛАНА БАБИЋА ЗА РАЗМЕШТАЈ ТРУПА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

низацијама постоји и таква изразито национална, српска партија и она је од велике користи српском народу.

СВАКОМ СВОЈЕ

Какав је Ваш став према стварању српске војске?

— Зависи где би се та војска формирала... Ако би се та војска формирала у Србији као српска војска — то би било штетно за цео

српски народ. То би било парцелисање српског државног простора.

Ако би се формирала српска војска на читавом српском простору, на простору Крајине, Босне, Херцеговине, Црне Горе и моравске Србије, онда ја то поздрављам.

То би, отприлике, било отворено проглашење ратног циља „Велика Србија“.

То би значило да смо остварили наше право и нашу потребу да имамо јединствену српску државу.

Имате ли некаквих веза са Војиславом Шешељем?

— Могу рећи да смо у врло присним односима.

Шешељ је скромнији од Вас. Он иде „само“ до Карлобага, а Ви „одосте“ чак до Новог Винодолског. Зашто се, када сте тако присни, не договорите докле се иде?

— Шешељ нека води бригу о својој Рومанији, а ја ћу о својој Крајини.

Разговарала: Благница СТОЈАНОВИЋ

РАПОРТ СИМЕ ДУБАЈИЋА

ВАМПИР И ЊЕГОВИ ГЕНЕРАЛИ ПОНОВО ПРОТИВ СРБА

Ради рехабилитације српског оружја и војничке части, нудим српској комунистичкој влади моје командовање и успјешну ратну кампању по Лици и Далмацији, у сусрет Тусу, Чаду и Параги које ваља одбацити до Сплита, са заузимањем Госпића, Задра и Шибеника до нашег православног Божића и Нове српске 1992.

У јуну месецу прошле године Бабић је долазио к мени у Отрић ради првих консултација о Крајини. Као делегат последњег комунистичког конгреса Хрватске тада још није знао куда ће. С њим су у друштву били Драган Батас и Бранко Мирковић, којима је убрзо окренуо леђа, а затим на њих кренуо хајком.

За Мартића у то време знао сам само да је веран пандур усташке комунистичке власти и да се годинама активно бави прогоном српских националиста.

У јуну месецу ове гоине изјавио сам у „Слободној Далмацији“: „БАБИЋ И МАРТИЋ СУ ЗЛОЧИНЦИ!“

Већ више од четрнаест месеци познато ми је да се Бабић ставио у контраобавештајну службу Армије и да у његовој екипи оперативно раде Лазар Мацура и Небојша Мандићић.

КОС ПРОТИВ СДБ

Нешто касније, Мартић је ушао у службу ДБ Србије, са екипом Орловић, Марић и масом пребјеглих муповаца српске националности. Смисао њихове сарадње са ЈНА и српском државом Слободана Милошевића, сводио се на очување бошљевичког система југословенског националног комунизма, на бази легитимитета СФРЈ Борисава Јовића.

Огромна материјална помоћ и новчана средства којима су располагале обе мафије, трошене су без контроле, за приватна богаћења.

Велики дио бачен је на издржавање центра за обуку у Голубићу. Око шездесет професионалних удбаша и шпијуна трошило је колико је хтјело на стручном курсу криминалистичке навигације капетана Драгана и поручника Френкија.

Одатле је дириговано обарање Богдана Вејагића и убиство Гојка Самарџије.

Упозорио сам Бабића да му та мафија ради о глави, па је сарадња прекинута, капетан Драган уз помоћ ТО одмах уклоњен, а нешто касније и Френки.

Чим је Бабић преузео команду над ТО и тамо довео Илију Ђујића, Мартић и Орловић су осетили опасност и покушали су да створе свој центар у Кореници.

Након слома Армије у Словенији, сарадња између Шпире Нико(го)вића и Бабића

завидно је напредовала и проширила се на озлојеђеног Ђукића и унапређеног Младића, иза којег се почео кочоперити нови командант Книнског корпуса, Титов гардијски полицајац Владимир Вуковић.

Мартићева ДБ сабијена је на узак простор Книна с околином где је покушала да се одупре јачим силама Армије.

У једном тренутку тражила је помоћ у Српској Гарди и била спремна да прихвати „кокарду“ само да се не укључи у војне формације. До тада Мартићеву пандури нису имали губитака у борбама, па су њихове приче и славе преко партијске штампе српске владе расле несразмјерно губицима резервиста, територијалаца, добровољаца и цивила.

Међу „херојима“ из службе ДБ за Србију појавила су се нова имена. Поред опеваног Книнца разног физичког узраста иморалног профила нарочито су слављени авантуриста Момчило Николић и криминалац из београдског приземља Чарли, који су панично побегли у Удбину након првог бомбардовања Медака.

Све то, уз далеко мања примања и тањи колач, није се уклапало у Мартићеву концепцију министра војске и полиције нове државе САО Крајине.

Исто тако, војска није била задовољна с малим имиџом у средствима српског информативног лобија и с великим губицима у живој сили.

Плаћеници у СМБ униформама брзо су привлачили територијалце и добровољце.

Из навече нацртаних батаљона, по Далмацији и Лици сутрадан би осванули само спискови који нису били довољни да чувају мртве страже. Али су у строју, изван домашаја усташке ватре, сви по списку примали добре плате да са њима обрадују забринуте породице. Тако је пробуђена нова комунистичка свијест старих доушника, да су њихове заслуге слабије плаћене и да због тога државну безбедност треба сачувати на штету „издајничке“ ЈНА, у корист уравниловке.

КОМАНДА ПРЕКО БРЕГА...

Свођењем политичких интрига око Српске крајине на заједничку мјеру болесних амбиција једног успјешног инспекторског приправника и његовог ривала, неуспјешног зубара са средњим техничким образовањем на стоматологији, видљиво је само одсуство памети и присуство огромних материјалних добара око чије поделе се кољу дојучерашњи ТИТОВИ питомци ЈНА и Државне безбедности.

Реперкусије су поражавајуће.

Владимир Вуковић, као командант корпуса, није у стању да парира двојци својих захукталих истомишљеника и сусељана, који још нису схватили ратни циљ чувања касарни у усташким упориштима. Даље од скромне процене недавног капетана Титове гардијске полиције, он није могао и није видео боље решења осим успостављања војне управе над свим сегментима српског националног бића. За остваривање те милитантне лудости, он је сагледао „стратегију“ да треба овладати Јадранском обалом и заузети Шибеник, ради извлачења писаћих столова, шифоньера и канцеларијског прибора.

На секцијама 1:100, 50 и 25 хиљада све му је изгледа једноставно. чак је био увјерен да је довољно Лички фронт бранити групираним мобилисаним добровољаца и четом Српске Гарде која је била у Дивоселу и Читлуку, одакле управо износе до сада петнаесту од погинулих жртава усташког неочекиваног удара.

Колику одговорност за овај злочин сносе болничари Аца Вукасн и Микан Миаилозић, са Ацом поднаредником, време ће да покаже.

У сукобу са Стојаном Шпановићем, командантом Прве личке, по узору на крволоке Стевана Опсенице, једне од многих формираних неопартизанских бригада Шесте личке, имао сам прилику да сазнам како је он постављен за „главног команданта фронта“ Госпић—Лички Осик.

Са штабом удаљеним најмање 25 километара од најближе тачке ватреног додира са усташама, боље обезбеђење није могао замислити. Готово све спискове његових пет

батаљона сам прелистао и установио да су у њима без систематизације поређани сви војни обвезници, од првог до последњег позива. Али, да их се већа половина налази на одмору, код куће, а од мање он комплетан батаљон издваја (по Вуковићевом наређењу) и пребације са артиљеријом на сектор Сиња. (Питам се да ли је због тога, или неког већег јада, обрљао своју дивну браду мој пријатељ Раде Чубрило?).

Очекивали смо неопходну концентрацију снага и средстава Книнског корпуса за напад на Билај, Рибник, Липе и повратак Орница, као увод у предстојећу гослићку операцију.

Да Вуковић и Шпановић имају моје ратно искуство и образовање, за петнаест дана прошетали би се од Госпића до Карлобага на запад и од Госпића до Карловца на север.

Наравно да би при том требало порушити мостове на Масленици, Скрадинском Буку и Соларису, у Врани, на Просики, Рошком Слапу и Брљану.

Ради рехабилитације српског оружја и војничке чести, нудим српској комунистичкој влади моје командовање и успјешну ратну кампању по Лици и Далмацији у сусрет Тусу, Чаду и Параги, које ваља одбацити до Сплита. Са заузимањем Госпића, Задра и Шибеника од данас до нашег православног Божића и Нове српске 1992. године.

Јер, генерали аустријског каплара и њихови сенилни официри не могу да буду ништа више осим успешни гробари српске младости у прљавом ратном кошмару усташкокомунистичких банди против српског народа и Православља.

А наша деца под њиховом командом само живе мете у униформама Титове Армије, постројене пред борбеним поретком усташке и бошњевичке оружане силе.

Над скривеним погребима безимених жртвених јарића, слади се параноични хедонизам Матице Српске, Друштва књижевника републике Србије и Титове САНУ.

Због чега и због кога се правимо као да не видимо, не чујемо и не знамо шта значе **МАСОВНА НАРИЦАЊА ДЕЦЕ, ЖЕНА И МАЈКИ НАД АНОНИМНИМ ГРОБОВИМА ИЗГИНУЛИХ ХРАНИТЕЉА СВЕКОЛИКЕ ЗЕМЉЕ СРБИЈЕ И ЊЕНЕ КРАЈИНЕ???**

Зар још није јасно да је извршен **ПОСЛЕДЊИ БОЉШЕВИЧКИ УДАР** против **БОГА, КРАЉА И ОТАЏИНЕ?**

Националкомунистичке банде разбијене СФРЈ воде интегрални рат против законитих **НАСЛЕДНИКА ПРЕСТОЉА КАРАЂОРЂА И СВЕТОСАВСКОГ КРШТЕЊА.**

Сва средства јавног информисања социјалистичке државе, **ОСИМ ВУКОВЕ „Српске речи“**, у служби су ратних шлекуланата и хушката милитаристичке хистерије.

Кржаве патке информативног система Србије пливају на узбурканим таласима прикривања **СТВАРНОСТИ СМРТИ И МРТВАЧКИХ СНАДУКА ШТО СЕ ПРИМИЧУ СВАКОЈ КУЋИ ИЗНЕВЕРЕНЕ ОТАЏИНЕ.**

За неизбежну конфронтацију, **СИНОВИМА АТЕИЗМА У УНИФОРМАМА УСТАШКО-КОМУНИСТИЧКИХ БОЈОВНИКА** морамо да зовемо старе савезнике и тражимо **ОРУЖАНУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ.**

17. новембар 1991.

РЕПОРТАЖА: КОРЕНИЦА, ГРАД УЗАВРЕЛИХ СТРАСТИ

НЕ ВИДЕ ОЧИ ШТА СЕ ДОГАЂА НА ЧЕЛУ

Тмурно магловито јесење јутро у Кореници. Са ушљених планинских врхова Пљешевце слива се хладан талас ваздуха. Наговештај првог снега и хладне зиме.

Са југа допире подмукла грмљавина. Усташе бомбардују Теслин Град.

У хотелу „Пљешевца“ тог суморног јутра имам заказан састанак са председником кореничке општине др **Бошком Божанићем**. Стање у кореничкој општини је алармантно. Пре пар дана почела су разна хапшења. Међу ухапшенима је и заменик командира кореничке милиције г. **Тешић**. Србин. Кроз град колају разне вести, проверене и непроверене. По једнима, у станици милиције у Кореници постоје две фракције. Једна која је лојална председнику САО Крајине др **Милану Бабићу**, а друга Председнику кореничке општине др **Бошку Божанићу** и министру за унутрашње послове САО Крајине **Милану Мартићу**. Између те две фракције на овом подручју води се хладни рат и борба за власт.

Претходног дана посетио сам станицу милиције у Кореници. Омогућено ми је да разговарам са ухапшеним замеником командира **Тешићем**, о којем његове колеге милиционери говоре све најбоље и који је ухапшен на „правди бога“. На терет су му натоварили неке малверзације са којим **Тешић** нема никакве везе. Да ли су те тврдње тачне или не — показате време. Углавном, сусрето сам се са човеком у његовом притвору. Уплашен, утучен човек није могао да нам каже ни једне речи. Покућене главе, блед у лицу, немоћно је кршио прсте на рукама.

На заказани разговор председник кореничке општине касни. Правда се чињеницом да је морао да обави неке неопходне послове. Данас у Кореницу стиже министар **Мартић**. Данас су жене у Кореници заказале протестни митинг против хапшења милиционера **Тешића**. Др **Божанић** ми се извињава. Разговор ћемо обавити у неко друго време.

ЖЕНЕ МИТИНГУЈУ

Подне је у Кореници. Магла се разилази, небо разведрава и зубато сунце обасјава град и планинске врхове Пљешевце.

На равном платоу испред терасе хотела „Пљешевца“ окупљају се људи, жене и деца. Жене заузимају место у првим редовима. Мушкарци су у позадини. Овде немају шта да траже и кажу. Ово је митинг АФЖ-а

На прилазу хотела „Пљешевца“ срећем крепког старину **Илију Шакића** из удаљеног села Мекињара. Старина обучен у излизану изношену војничку униформу држи у руци држак зарђале сечице. Како ми рече: кренуо

је пешке из Мекињара на митинг. Чуо је долази **Мартић**, па, ето, ред је да га он **Шакић Илија** из села Мекињара лично поздравља. Министар је, а он је и за бивше Југославије долазио у Кореницу да поздравља министре: „Каки да су, наши су, враг им срећу однио“, рече ми. Старина је у недоумици. У џепу држи две заставе. Југословенску тробојку и српску са „четири оцила“. Не зна коју на митингу да развије.

Стиже министар САО Крајине **Милан Мартић**. У војном транспортеру у пратњи два камиона препуна книнци.

Книнце праве тврди бедем око **Мартића**. Не дозвољавају разјареним ратоборним женама да линчију министра.

Мартић се пење на терасу хотела. Поред њега је др **Божанић**, а иза њега кордон книнци, кршних момака до зуба наоружаних.

Почиње дијалог **Мартића** са окупљеним женама. Без озвучења једни и други се довикују. Све ми ово личи на пијаци у Палерму или на лицитацију траве на неком пољопривредном добру у Славонији.

Напуштам митинг на којем се не зна ни ко пије ни ко плаћа.

Ускоро за мном стиже **Мартић** са својом оружаном свитом.

У хотелу ми друштво прави дописник „Вечерњих новости“ у Кореници **Милорад Бошњак**.

Уз кафу он ми саопштава да постоји велики раскол између САО Крајине и Лике. Односно **Бабића**, **Божанића** и **Мартића**.

Шта једни другима мемерају то ми колега **Бошњак** није хтео да саопшти. Касније ћу сазнати у чаршијским кулоарима да су у питању разне малверзације са солидарном помоћи која Крајини и Лики стиже из свих крајева Србије. Углавном, та помоћ тајним каналима не стају у приватним продавницама појединих челника. Колико су те информације тачне нисмо могли нити смели проверити. Овде су ноћи дуге и лако те могу прогутати. „Не чаккај мечку кад спава“ стара је личка изрека. Мечку остављамо на миру иако нам је новинарска знатичке огромна.

ПРИСТАЛИЦЕ ШАХОВНИЦЕ

Тог поподнева у пратњи једног војног транспортера посетићу порушено и попаљено усташко село Ваганац. Село се налази на граници Лике и Босне. Из тог села данима су усташе минобачачком ватром тукле Војни аеродром у Бихаћу.

У мојој пратњи је диван и храбар момак, капетан **Прего**, заменик команданта специјалних јединица у Кореници. Уз пут, док се возимо заробљеним „ландровером“ капетан **Пре-**

го ми прича како је са својих четрнаест специјалаца освојио усташко упориште на Љубову. Како су усред бела дана побили сто двадесет усташа.

И на Ваганцу су Прегови „специјалци“ поред „Српских гардиста“ одиграли кључну улогу.

Са узвишице посматрам опустошено порушено село, црне зидине кућа, разваљена дворишта, порушене ограде. Нигде трага од живота.

У том живописном кршу опустошено село личи на нагорели вулкански кратер на Везуву.

Напуштам Ваганац и враћам се у хотел. У ресторану срећем чувеног др Николића „Дока“ и др Зорановића, „кептена“.

„Док“ ми саопштава да се вечерас обавезно преселим у војни камп „Борје“. Ноћас ће се у Кореници дешавати доста непријатних ствари, летеће главе, у кампу сам са „Српским гардистима“ најсигурнији.

Од др Никоклића сазнајем чињеницу да у Кореници има доста Туђманових симпатизера. Четрдесет одсто Кореничана се изјаснило као Срби хрватске исповести. Свако од њих држи шаховницу под главом. Вест доста невероватна. Касније ће ми ту вест многи мештани Коренице потврдити.

Сутон је лагано падао на Кореницу кад сам у пратњи до зуба наоружаних др Николића и др Зорановића напустио хотел „Пљешевцу“ и кренуо пут „Борје“.

НОЋНА УЗБУНА

У некад чувеном туристичком кампу а сада војном логору „Борја“ нема струје. У лепим дрвеним кућицама разбацаним по пропланцима смештена је „Српска гарда“, специјални вод полиције из Београда, Мартићеве „книнџе“ и „ракеташа“.

Поново сам са својим сапутницима „Српским гардистима“ Јолетом, Ђуком, Бобом, Бибцем, Брдаром, Паћком, Баталом. Делићу са њима скучене просторије мале дрвене куће.

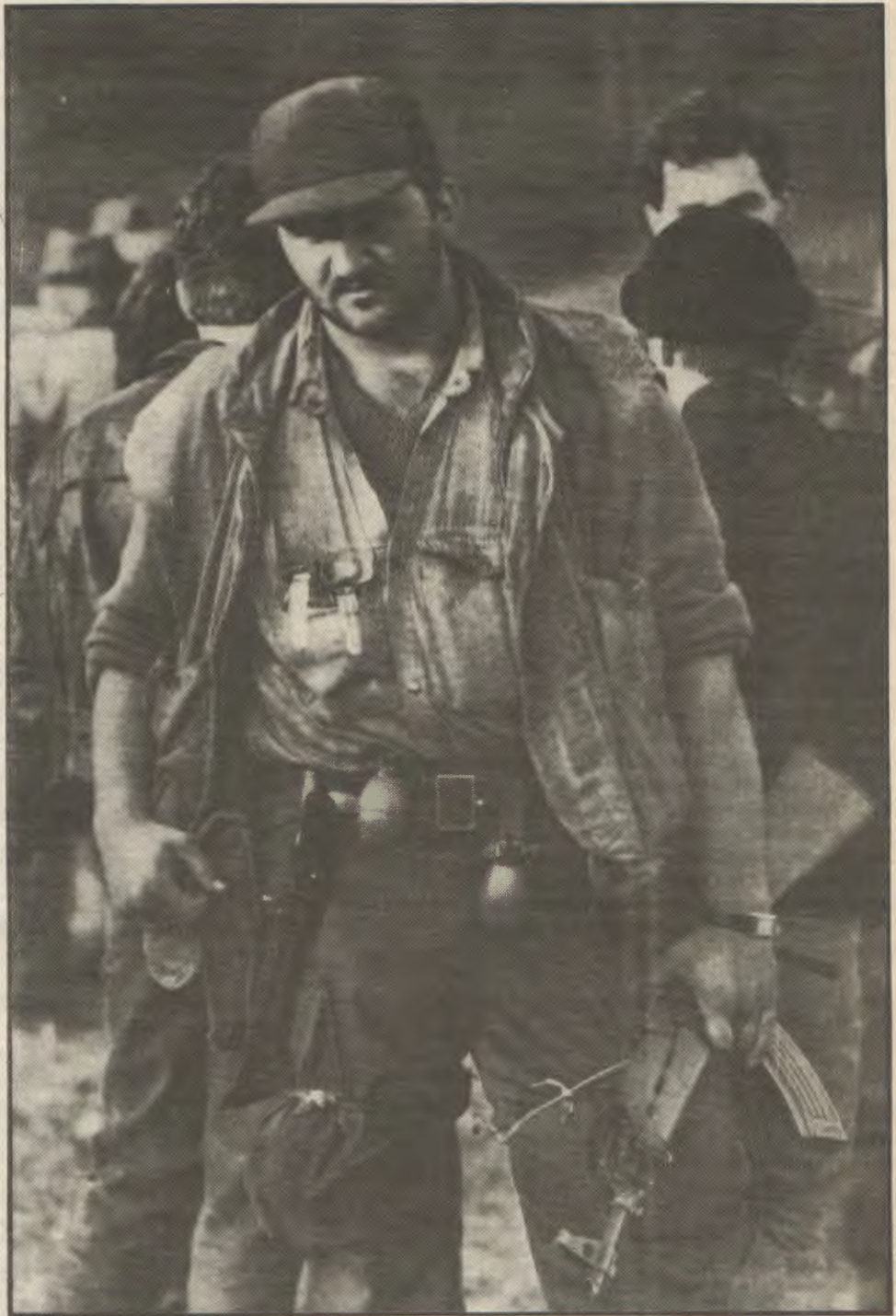
Лепушкаста Наташа, мајка „Српске Гарде“, жена која је у Београду оставила своје најмилије, угодан живот, топли дом и са „гардистима“ кренула у ово дивље лично беспуће, саопштава ми да је један део Гарде отишао у акцију пресретања усташа на „Дренов кланац“. Други део је остао у кампу. Ноћас се нешто „кува“. Па, било би пожељно да задужим пушку „паповку“, бомбу „кашикару“ и довољно метака. Злу не требало.

Глува ноћ је налегла на питому личку планину Пљешевцу и салила своју влажну црну утробу у котлину. Не види се прст пред оком.

Гардисти обучени спавају. Пушке су им поред кревета. Свеће су погашене. Дрвени капци на прозорима спуштени.

Не могу да заспем. У мислима ми се роји безброј питања на која не могу наћи одговор. Шта се то дешава, шта ми то Срби радимо? Зар ноћас док усташе по Пљешевци ложе ватре оштре ножеве и спремају се да нападу Кореницу и ослободе Плитвице, Србин кидаше на Србина. Какав се то усуд увукао у наше главе?!

У три сата ноћу дата је узбуна: четрдесет

територијалаца кренуло је из Коренице према Борју!

О, Содомо, о Гоморо!

У мрклој прохладној ноћи Српски гардисти заузимају положај. Одлучни су, храбри. Спремни су да се боре и бране камп.

У тој неизвесности време споро пролази. Свануло је. Територијалци се не појављују. Дали је узбуна била лажна или није, свеједно ми је. Главно је: брат није пуцао на брата.

ДВА МРТВА ГАРДИСТА

У само свитање у камп стиже тужна вест: на „Дреновом кланцу“ погинула су двојица

„Српских гардиста“. Гардисти су у усташком обручу.

Ракеташа, искусни момци предвођени командантом „Брзим“ спремни су да се са преосталим Гардистима одмах пребаце камионима до „Дреновог кланца“ који је од Коренице удаљен четрдесетак километара. Спреман сам и ја да кренем са њима. Моји другари ме одвраћају и моле ме да останем у кампу. Ако ја погинем ко ће писати о њиховим судбинама. Моја света новинарска и списатељска дужност је да ратујем са пером, а њихова са пушком.

Од покрета нема ништа. Заменик команданта „Српске гарде“ „Деда“ стиже са „Дре-

новог кланца" и доноси вест да Гардисти нису у обручу и да су од руке непознате особе погинула наша два саборца. Стјепан „Земунцац“ и Раде „Зрењанинац“. Први је имао 29 година, други, 32.

Прича тужна, језива и свакодневна. Два нераздвојна брата погинула су у једној српској кући смештеној више Кланца. Старица која их је угостила, Српкиња, није ни слутиша шта ће се десити. То нису ни слутила ни двојица младића. Из шуме, са пристојне удаљености покосила их је непозната особа.

Стјепан је за собом оставио незбринуту мајку, супругу и троје малолетне деце. Раде, бивши првак Југославије у каратеу — жену и двоје малолетне деце.

Тог истог суђеног дана стићи ће пакет са храном за Стјепана и писмо у којем га мајка и супруга моле да се врати кући. Зима је на прагу, пара немају, огрева немају, деца су боса.

Болница у Кореници. Подне је.

У мртвачници два воштана леша, два нераздвојна брата. Хрват Стјепан и Србин Раде. Православни поп Браца Санчанин држи опело.

На мутном небу гракћу врानе.

Два мртвачка сандука прислоњена су уз олињали болнички ѕид.

Почасна стража Гарде смркнуто ћути. Сузе и туга су им у очима.

Сваког момента треба да стигну одећа. Да мртве Гардисте прописно обуку и отпреме у завичај на вечни починак.

Одећа нема.

Болничарка доноси две беле плате, два покривача за кревет. Саопштава да мртве увију у те плате. Да их тако отпреме у завичај.

На сцену ступају „Док“ и командант Гарде „Чарли“.

Калашњикови се репетирају. Шкљоцају претећи затварачи. Др Николић у свом стилу седа у кола хитне помоћи. Успут обећава да ће неком у граду „мајку мајчину“.

Минуту споро пролазе.

Стиже „Док“, стижу маскирна одећа.

Гардисти Јоле и Боб облаче мртву браћу.

ПОСЛЕДЊИ ОПРОШТАЈ

Повечерје је у „Борју“. Огромна црвена сунчева лопта тромо се котрља низ врх планине Пљешевце и тоне у меку црвенкасту измаглицу.

Са северне стране са Плитвица допиру рески рафали митраљеза.

Прохладан ветар у сутону мрси нам косу. Стојимо у строју почасног вода.

Испред нас су два мртвачка сандука.

Опроштајни говор држи др Божанић.

„Чарли“ командује.

Почасни плотун одјекује околином.

Сунце је сасвим утонуло у свој меки оклоп. Тамномодно небо смрзнуто ћути. Ћутимо и ми.

Мртвачке сандуке уносе у мртвачка кола.

Неко на расанку виче: БОГ ЧУВА СРБЕ!

Хор Гардиста додаје: ЖИВЕЛА СРБИЈА!

Чини ми се да и прохладни ветар шалуће:

„А ВИВА СЕРБИЈА!“

Бранко СВИЛАР

ЗВОНКО ОСМАЈЛИЋ, КОМАНДАНТ СПЕЦИЈАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ СРПСКЕ ГАРДЕ

ВОЈСКА ЈЕ ПРОДАЛА ГОСПИЋ УСТАШАМА

Главу Звонка Осмајлића усташка власт уценила је на 200.000 марака, после борбе у којој је Српска гарда нанела усташама страховите губитке: 198 мртвих и готово исто толико рањених — како је јавно хрватски Радио Госпић. Али, прича Звонка Осмајлића стравична је из другог угла. Она говори о чудној тактици ненападања ЈНА, о чудном проласку хрватских тенкова кроз минска поља, о луковнику који мрзи кокарде, о новцу, пљачки, преком суду, концентрационом логору о коме се ћути... о свему што се дешава у Госпићу. Ова прича говори и о томе зашто је командант Српске гарде, након тешког рањавања, најсигурнији код куће.

Звонко Осмајлић, командант српске гарде чију је главу усташка власт уценила на 200.000 ДМ после борбе у којој је 16. новембра 1991. године гарда нанела страховите губитке усташама којом приликом је убијено 198, а рањено исто толико усташа, и сам је веома тешко рањен и налази се на кућном лечењу у свом стану. Места на ВМА нема. Већ следећег дана Фрањо Туђман је дошао у Госпић да подигне морал преосталој усташкој војсци када је објављен Дан жалости за усташама које је побила Српска гарда.

Знали смо да морамо да се вратимо за Госпић јер је ту јуначки погинуо командант Српске гарде, наш пријатељ и брат Ђорђе Божовић Гишка и у срцу свих нас који смо у два аутобуса 4. новембра кренули поново на старе, али издајом војске изгубљене положаје, пламтела је жеља да са пуним достојанством које је Српска гарда стекла у дотадашњим борбама на овој територији, помогнемо несрећном српском народу који су опет јамили или као робове позатварали у концентрационе логоре око Госпића. У овом тренутку у Госпићу је концентрисана велика сила усташа чије снаге наше извидница процењује на око 20.000 људи.

Разлози за ово гомилање снага су што

Звонко Осмајлић

Госпић има велики стратегијски значај — док Хрвати држе тај простор не могу изгубити Истру и мисле да имају реалних шанси да Хрватску очувају у њеним авнојевским границама. Рекао бих да је војска у неком прећутном, или другачијем договору са Туђманом да град остане у усташким рукама, јер нема озбиљнијих операција које предузима војска. Успехе које је имала Српска гарда, војска је издајом претварала у бесмислене операције типа — један корак напред, три назад. Стекао сам утисак да у том „договору“ Србије не треба да рачуна на територију источног Госпића насељеног српским живљем које је сада постављено као живи зид од 5000 људи, жена, деце, рањених војника из две госпићке касарне, везаних ланцима и жицом у Смиљанском концентрационом логору. Оног тренутка када усташама затреба, могу њима уцењивати.

ВУКОВИЋЕВА ТРГОВИНА

Чим су наши аутобуси са деведесет гардиста стигли у Грачац, почели су проблеми, али не са усташама — што би било добро, већ са ЈНА. Они су поставили сасвим неприхватљиве услове.

Генерал книнског корпуса **Вуковић** ме је, као команданта специјалне јединице Српске гарде, позвао на разговор и понудио сасвим једноставну „трговину“: ако Гарда скине ознаке под којима је дошла на ратиште, добиће комплетно наоружање, технику, касарне, санитетско возило и све што захтевамо. У противном, можемо одмах аутобусима којима смо дошли да се вратимо у Београд. Питао сам га да ли је у овом тренутку заиста важно знамење које носе Срби у војсци и гарди када се бије битка за преостало становништво у граду и када треба ослобађати напаћене логораше у Смиљану? Остао сам јасан да гардисти неће ићи под петокраку и да кокарде остају на нашим береткама и блузама. Пошто смо обојица били изричитии у својим условима, потпуковник **Шпановић** ме је позвао у страну и рекао да војска неће правити проблеме око овога, јер смо им потребни на фронту који не могу да покрију војницима“. Људи масовно одбијају позиве за мобилизацију рече, „веома нам је стало да останете“ и тако смо први неспоразум решили. Договорили смо се да ћемо дејствовати заједно, с тим да нам се не мешају у команду и да гардисти морају бити заједно. Добили смо наоружање и два дана провели у Церовачким пећинама у Грачацу, после чега су нас, поред нашег противљења, раздвојили „за кратко“, што ми је одмах било сумњиво. Потпуковник ми је рекао да пошаљем један вод код **Сиња**, а остала два вода чете у **Дивосело**. Сместили смо се у кућама и заузели положаје. Укопали смо се, чекали команде шта даље.

Вод који је кренуо на положај код **Сиња** постигао је велики успех заробивши првог дана 15 усташа и као командир јединице дошао сам да их обиђем. Гарда се према заробљеницима понашала коректно, како то међународне конвенције налажу. Тада сам присуствовао необичном сусрету двојице гардиста: препознали су се бивши нераздвојени другови из Армије који су у војничким да-

нима делили пакете од куће, а сада се нашли на супротним странама. „Саша, познајеш ли ме“, молио је хрватски гардиста али све што је Саша могао да каже било је: „Али, сада је рат“. Дали смо их храну, одећу и чекали Книнце да преузму заробљенике. Они су одмах, без истраге, стрељали део заробљених усташа а преостале повели за Книн. Супротставио сам се бруталности према заробљеницима. Срби никада нису били нељуди, па то неће радити ни сада. Запретио сам да овако више нећемо сарађивати.

КАКО СУ УСТАШЕ ПРОШЛЕ?

Док сам се враћао у Дивосело, имао сам предосећај да се спрема нека велика невоља. Око десет сати навече сам стигао и обишао положаје које су моји људи држали без прекида од јутра, гладни, промрзли и мокри због кише која ја пљуштала. Дошао је мештанин из села, и рекао ми да за ноћ не постављам стражу, јер је терен минираан из правца **Билаја**. Усташе неће преко њега, а његови људи ће те ноћи држати положаје. Пошаљите гарду на одмор“, рекао је поверљиво. Ја сам тај простор оставио да га чувају они, а део мојих људи послао на стражу с друге стране. Око један сат по ноћи заспали смо, а пробудили су нас пуцњеви у пола пет. Усташе су преко терена за који нам је речено да је био минираан дошли из стране **Билаја**, **Госпића** и **Клисе са три бове, тенком Т 84** и са око **800** војника у камионима. Пришли су нам на **50—100** метара од кућа у којима смо спавали и отворили јаку ватру. Моји момци су месецима на фронту и само добри рефлексии и брзина су нас спасли. Успели да се повучемо пузећи из кућа, на око **500** метара у дубину. Послао сам курира да људе на положајима обавести да се повлаче јер смо нападнути и издани.

И поред позива, појачање није стизало. Морали смо и даље да се повлачимо. На око километар даље, у селу **Војнићи**, укопали смо се и сачекали усташе. Борба прса у прса. Дошло је још **12** мештана који су нам помогли и после четири сата исцрпљујуће борбе наишла су **4** тенка **ЈНА Т 84 120** мм. У првом од њих за командама је био војник Хрват који није хтео да слуша наређења и отворио ватру на усташе. Наредио сам мом човеку да се попне на тенк и да пуца у њега ако после треће команде одбије да крене. Тек тада је послушао. **Драган Кузмановић Црни** из **Аранђеловца** је херојски извукао своје борце са положаја и кренуо са мном да приђемо усташама са леђа. Пришли смо километар испред наших, усташама који су сабирали велике губитке (касније ће хрватски Радио Госпић емитовати да је побијено **198** усташа, а исто толико рањено) и заробили групу. Док смо их разоружавали, мене је погодио снајпер који ми је прошао кроз плућно крило и изашао. Никакав бол тада нисам осећао и борбу смо наставили. Падале су усташе, али је неколико наших тада рањено: **Савић Драган**, са **4-5** прострела кроз стомак, **Пала** из **Новог Сада**, **Стојков Никола** и **Јанковић Милан** звани **Равногорац**. Преко километар ме је вукао **Црни**, јер нигде није било кола хитне помоћи. Тада је страдао и велики јунак **Владан Копа-**

На ратишту у Госпићу

ревић кога је погодила зolja и запалила његово тело. Био је прави **Обилић**, јер је изјавио: „Никада се нећу повући са ратишта, остајем до краја“. **Црни** је, вукући ме ка болници, налетео на чувеног команданта усташке гарде званог **Штука** и убио га. Њему дугујем велику захвалност, јер ми је спасао живот“.

У болници на **Удбинама** су ме одмах оперисали, јер се десно плућно крило сасвим скупило. Пребацили су ме у **Книнску болницу** где сам **24** критичних сати провео уз непрестану негу лекара и сестри којима желим и овом приликом да се захвалим. Команду сам предао **Црном** који је људе извукао са минималним губицима. Двојица гардиста су погинула, а њих шесторица су тешко рањени. **Црни** је наредио да се борци стационирају у селу **Медак** пошто смо повратили положаје у **Дивоселу**. Привремено, повукли смо људе са личног фронта, а двадесет гардиста остало је да испита околности под којима се десила издаја.

ЈНА ПОШТУЈЕ ДОГОВОР

Потпуковник који је командовао војском је **2** километра на зачељу ишчекивао исход борбе и при крају послао **4** тенка да би остало забележено и њихово присуство. Никакву помоћ нам нису пружили, а на сигурном одстојању су чекали да нас **800** усташа збришу, јер не заборавите да им се супротставило **40** гардиста и **12** мештана.

Још нешто желим да кажем. Ми смо били на **4** километра испред **Госпића** укопани у **Дивоселу**. Чекали смо наредбу команде **ЈНА** за напад на **Госпић**, **Билај**, **Рибник** и **Клису**. У нападу који је извела Гарда, а из позадине помагала војска и капетан **Драган**, моји момци су ослободили **Рибник** и **Орнице**. Тада је дошла контроверзна наредба да морамо напустити освојене положаје „из тактичких разлога“. Ово је потврдио и капетан **Драган**. У овом рату је страдало више Срба због издаје војске, него од стране усташа.

Они су желели новцем да придобију наклоност Српске гарде и мене је потпуковник одмах по доласку у **Госпић** „обавестио“ да ћу имати **2.500** динара дневно, пошто војска сада све плаћа, а сваки гардиста по **15.000** динара месечно. „Друже“, рекао сам му,

Звонко и Веселин Осмајић

„Српска гарда се не бори за новац као војска ЈНА. Јунаштво и жртва мојих људи не могу се ничим платити. „Ниједан српски гардиста није узео никакву надокнаду.

У борбама за Госпић погинуло је до сада 8 гардиста, 25 их је рањено, од чега 13 теже, што значи да ће остати инвалиди. Већина су јединци.

Госпић је продат од стране армије која води тактику ненападања и намера је да освоји територије, јер је то део договора. Ако треба неко да гине, они шаљу Српску гарду. Тврдим да је Госпић издат или продат усташама.

СМИЉАН — ЗАПАДНИ ВУКОВАР

Главни капо у логору у Смиљану је усташка Бојана, од којих се монструозних оргијања над нејачи и рањеницима, по причању усташког заробљеника, свима — па и њима, леди крв у жилама. Као и у Вуковару, Хрватике жедне крви воде логор у Смиљану у коме, по извештају извиднице Српске гарде, има око 5000 заробљених несрећника који служе

као бесплатно робље усташама. Сви заробљени су оковани ланцима, повезани жицама и пролазе кроз страховите тортуре. Посебна посланица, по казивању овог нашег заробљеника, састоји се у томе да децу полако масакрирају пред очима мајке и оца који у том тренутку морају да изјаве да су лојални Хрватској и признају да се одричу српства. Логор држе црнокошулаши **Мира Баришића**, јединице чувеног спортисте, боксера **Дамира Шкара** и њудисте **Серића**, чије смо извештаје о досадашњим „успесима у логору“ хватили преко радио везе. Дан у логору почиње са усташким песмама, под будним оком око 7000 усташких легионара.

Не видим начин да се Госпић и Смиљан ослободе без огромних жртава које се могу мерити са Вуковарским. У Билају, Рибнику и Клиси су такође направили логоре у пећинама, са неколико стотина затвореника. У овом тренутку, војска је жртвовала и ове људе о којима званична штампа ни реч једну није написала, а оставила је и Српску гарду да изгине, јер им није стало до освајања Госпића. Он вероватно не улази у могућу карту етничких разграничења. Поједине старешине у војсци сарађују са усташама и договарају се како да поставе границу.

Српска гарда је хтела да направи план како да ратује у овој зони која по својој конфигурацији припада тешко освојеној територији, али не може ништа да учини без одобрења војске која је више шпијунирала гардисте него усташе. Податак да сам телохранитељ Вука Драшковића за њих је био сигнал да ме прате од првог дана. Желели смо да прославимо славу Врачеве, св. Козму и Дамјана и послали смо наше да купе од сељака јагње. Људима који су дошли са новцем, чича је одбрусио: „Нећу вам продати ништа зато што носите те кокарде“. Мештани пљачкају куће својих комшија који су побегли у Србију и довлаче њихове уређаје и намештај под свој

кров. Када гардисти улазе у напуштене куће на конак, попишемо све вредне ствари које се затекну, па тек тада улазе наши људи и све што смеју да узму је храна и преобука ако су покисли. То је од Бога опроштено. Када кућу напуштамо, спремимо за собом као да је наша. Разочаран сам тим људима који се понашају под притиском војске као да смо силом дошли.

ШЕШЕЉЕВ БЕС

Не бих волео да сазнам ко нас је од мештана издао и пропустио усташке трупе. Нама је заробљен капетан Вранић за кога смо понудили размену од 20 њихових људи, али се плашим да су капетана вероватно убили. Борци Српске гарде за њих су најопаснији. Ово је најпрљавији рат у 20. веку. Усташе су зверскије него '41. Остаће много гробова и инвалида. А након свега што сам доживео, доживео сам да ми рањеном, у посету дође Војислав Шешељ лично. Таквој срамоти заиста се нисам надао. Два дана су чистачице витлале по собама за интензивну негу, са кофама и метлом вредно рибале и гланцале, што је наговештавало да ће болницу посетити значајна личност. Др **Недић**, директор болнице, коме дугујем велику захвалност ме је дискретно питао може ли Шешељ који долази да обиђе рањенике да посети и мене. „Како да не, нека дође, баш бих волео да се сретнемо“, пристао сам.

У интензивну негу, где нису могли да уђу моја жена и брат претходних дана, умарширао је са блатњавим чизмама лично Шешељ у пратњи својих телохранитеља, потпуковника ЈНА и војне полиције. Призор је био заиста невероватан, а његова поза великог војсковође недолична. Тај човек путује на фронт у блиндираном возилу, под заштитом армије, а обилази рањенике које је та иста армија издала. „Сретне ти ране, јуначе“, раширило се његово лице у осмех. „Како те није срамота и стид да ми сада честиташ ране, када сваки дан пљујеш по Српској гарди, а са скупштинске говорнице изричеш смртне пресуде мојој браћи и називаш нас издајницима? Како те није стид?“, одговорио сам и пљунуо га у лице које је зачас добило пурпурну боју. Салом се проломио његов урлик којим је прекоривао своју пратњу. „А ви, шта ви радите са тим калашњиковима? Не чујем да је неки репетировао?“ Одјурio је као фурија дижући неописиву дреку.

Истог тренутка тражио сам да ме пребаце из книнске болнице, јер сам знао да нисам више на сигурном. Шешељ је дошао да побере политичке поене на рањеницима који се боре у Лици, где нема ниједног јединог његовог борца. Он је сада употребљен на книнском терену као савезник комунисти **Бабићу** који има озбиљних невоља са капетаном Драганом и **Мртићем**.

Одбили су да ме приме на ВМА у Београду, са образложењем да нисам војни старешина и тако не испуњавам најважнији услов за лекарску негу. Понудили су да ме сместе на Палилулу, у регрутни центар који важи за нехиџенски објекат. Одбио сам. Код куће сам најсигурнији.

Забележила: Славица Лазић

Ових дана, са ћерком Јованом

ПОЛЕМИКЕ

ПОЗВАТИ ГЕНЕРАЛА НА ДВОБОЈ!

Поводом интервјуа под насловом „Богохулно је чекати на присилну мобилизацију“ са Томиславом Симовићем, министром одбране Републике Србије, „Српска реч“ бр. 33 од 25. новембра 1991.

Поштована редакцијо!
Интервју са генералом Томиславом Симовићем, министром одбране Републике Србије, који сте објавили у „Српској речи“ бр. 33 од 25. новембра 1991. године, просто ме је присилило на размишљање да ли је објављивање толиког броја БЕСМИСЛИЦА И ЛАЖИ из генералових уста ДЕМОКРАТСКИ ЧИН мотивисан тезом о ТОЛЕРАНЦИЈИ И ПОШТОВАЊУ ДРУГАЧИЈЕГ МИШЉЕЊА или је, пак, пристајање на такву „демократију“ само по себи ПОДМЕТАЊЕ НОГЕ СВАКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ. У конкретном случају, ствар не спашава ни чињеница да је ваш саговорник на питања одговарао писмено те да (претпостављам) нисте ни имали прилику за отворен разговор. У сваком случају, због овога би требало ЗАТВОРИТИ или вас или вашег саговорника. Међутим, идемо редом.

1. Генерал Симовић „не зна“ ни за какав предлог СПО за оснивање српске војске, предлог који је још пре шест месеци од владајуће српске гарнитуре и владе којој Симовић служи ДОЧЕКАН НА НОЖ као јеретички, издајнички и опасан по јединство Србије (?!). Сада се Симовић „нада“ да ће посланици СПО у Скупштини Србије дати „конструктиван“ допринос разradi ЊИХОВОГ, СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ предлога Закона о организацији

ТЕ И ТАКВЕ ИСТЕ исте српске војске.

2. Генералов одговор на питање о различитом третману Српске гарде у односу на све остале добровољачке саставе морао би бити довољан разлог да га се на лицу места УДАРИ РУКАВИОМ ПО ДЕБЕЛОМ ОБРАЗУ и позове на ДВОБОЈ. Он; наиме, експлицитно тврди да Српска гарда не може бити „савезник“ (а, ваљда, ни „противник“) војним властима просто због тога што НЕ ПОСТОЈИ. „Ако постоји (тима генерал тврди да никад није ни чуо за Српску гарду, која у његово име крвари на ратишту), у супротности је са позитивним прописима ОДРЕБЕНЕ државе“. Јер, „нада“ се генерал, и „Српска реч“ се залаже за ПРАВНУ ДРЖАВУ. Све би се задржало на томе као на генераловом личном МЕНТАЛНОМ ПРОБЛЕМУ да већ у следећем одговору, опет експлицитно, не ПРИЗНАЈЕ неке друге добровољачке „савезнике“, који су ПАТРИОТИ, за разлику од оних који су КРИМИНАЛЦИ (што само значи да Српска гарда не само да НЕ ПОСТОЈИ, него је при томе још и КРИМИНАЛНА). Поменути ПАТРИОТИ су, даље, под „непосредним благословом“ Владе једне новокомпоноване српске области те су, ваљда као такви, прихватљиви. Тако испада да по „ГЕНЕРАЛОВОМ УСТАВУ“ и ГЕНЕРАЛОВОЈ ПРАВНОЈ ДРЖАВИ свака белосветска индивидуа има ПРАВО на СВОЈ САО, свакако „ПРАВНИ САО“, па према томе и ПРАВО да командује, води ратове и одлучује о туђим животима, а свако ко не пристаје да даје живот нити по мерилима генералове „правне државе“ нити по мерилима „САО права“ представља криминалца и изрода, боље речено некога ко — не постоји. У најбољем случају, по генералу, ПАТРИОТИЗАМ НИЈЕ СТВАР СРЦА, него генералове политичке ОДЛУКЕ. СРАМОТА!

3. На питање о незаконитости мобилизације генерал контрира захтевом да се наведе закон „по којем је незаконита мобилизација која је у току“. Заборавља и на криминално сумњив легитимитет четворочлане председничке клике на врху земље, поготово у односу на ЈУГОСЛОВЕНСКУ (народну) армију, и на непроглашавање ратног стања, чиме војни врх прераста у друштво волунтариста, и на чињеницу да „Србија није у рату“, и на чињеницу да су било који, па и српски територијалци, на територији друге републике „правни“ агресори, и на чињеницу да мобилизацију проглашавају врховни команданти, па и срп-

ски, који тврде да уопште нису у рату, итд. и тсл.

4. „Ни један ратник, поред осталог, није био поштеђен од безусловног спавања, па и у шталама, и без правовремене и квалитетне исхране, тако и садашњи борци не могу избећи овакву судбину“, одговара генерал на провокацију новинара да „резервисте данима држе по шталама без хране и одеће, да би их ЗАТИМ послали на фронт...“. Иако је АЛУЗИЈА на ПОТПУНУ НЕОРГАНИЗОВАНOST и алтернативност мобилизацијских и пријемних служби у многим српским општинама (о чему се могло много читати и у генераловој штампи и гледати и на генераловој телевизији) овде ВИШЕ НЕГО КРИСТАЛНО ЈАСНА, генерал је своди на филозофско, гносеолошко-аксиолошко питање човекове судбине у рату. Ваљда због тога што је то, за разлику од неких других питања, која он непромашиво пронази — ипак питање из ЊЕГОВЕ НАДЛЕЖНОСТИ. Проблем је „САМО“ у томе што третман војске на „слободној територији“, односно тамо где има шта и да се једе и где да се спава и шта да се обуче (или би барем ТРЕБАЛО ДА БУДЕ кад би генерал радио СВОЈ посао) говори о третману на ратиштима, о чему такође, наравно, постоје бројна сведочења. Не ради се, дакле, о војничкој лагодности него о генераловим ОБАВЕЗАМА, али он то питање очигледно није „схватио“. А можда и јесте. Јер, на питање о умањивању или прикривању броја жртава од стране официјелних власти, генерал одговара да се „још нисмо СЛОЖИЛИ ни о броју жртава у II светском рату“, а камоли... Генералу је по сваку цену требало запалити бркове и подсетити га да НИТИ ЈЕ ОВО ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ, нити се од њега тражи да се СЛАЖЕ ИЛИ НЕ СЛАЖЕ СА БРОЈЕМ ЖРТАВА међу његовим војницима, него да их ПРЕБРОЈИ, ИДЕНТИФИКУЈЕ И ПРЕДСТАВИ ЈАВНОСТИ. Тако би јавност сазнала какве су ПРОФЕСИОНАЛНЕ, СТАРОСНЕ, СОЦИЈАЛНЕ, НАЦИОНАЛНЕ, ВЕРСКЕ ИЛИ СТРАНАЧКЕ структуре све те жртве, што ванредно много може да говори и о друштвеном систему, и о карактеру оружаних снага и о криминалној партијској диференцијацији и о много чему другом. Они који би то требало да ураде, а који су у генераловој НАДЛЕЖНОСТИ, ни случајно не живе и не раде у ратним условима и за то су више него добро плаћени. Укључујући и генерала.

5. Посебну пажњу заслужује ПОЛИТИЧКИ МИРИС, којим је генерал окадио овај разговор од првог до последњег реда. Из његових ранијих јавних наступа зна се да СПО и Вука Драшковића сматра ГЛАВНИМ КРИВЦЕМ за недаће с којима се Армија и приликом мобили-

Горан Вељковић

лизације и на ратиштима суочава, а из објављених сведочења војника-повратника зна се да је свако ко је одбио да погине без потребе и разлога то урадио директно „по директиви Вука Драшковића“. За оне који одбијају да уопште пођу на ратиште то се само по себи подразумева. За генерала су СПО и Вук Драшковић већи непријатељи него све усташе заједно. Генерал чак и о „Српској речи“ има „функционално“ мишљење. „Дубоко сам убеђен да би и овај рат временски краће трајао, ако би и ваш лист дао допринос у повећању војних обвезника из Републике Србије“, каже генерал, а на провокацију новинара да у рат треба да иду добровољци, а не они који у рат не желе ни по коју цену, одговара: „Оčekивати је од нашег листа да докажете да добровољаца има довољно(?!)“. Сматрам губним и богохулним по Србију све оне који у овој ситуацији по српство чекају на присилну мобилизацију“. И то је финале генералове оперете.

Након оваквих генералових ПРОПОВЕДИ питање је да ли би уопште имало сврхе ЗАМАРАТИ га и следећим размишљањима: а) Генерал вапи за помоћи (чак и од „Српске речи“) да се повећа број војних обвезника из Републике Србије, а затим каже да је одзив на мобилизацију 90% (што је у овим околностима више него добро). ЈЕДНА БЕСМИСЛИЦА И ЈЕДНА ПОТЕНЦИЈАЛНА ЛАЖ! Не прави нити „Српска реч“ нити „Политика“ нити „Дневник“ план мобилизације. Могу да УТИЧУ на проценат одзива, али и то НЕЗНАТНО, што се види из оне цифре од 90%. Према томе, из напред наведених разлога, сасвим је јасно да СВОЈУ НЕСПОСОБНОСТ и одсуство сваког АУТОРИТЕТА генерал и његове службе надокнађују производњом кривица из, наравно, политичке странке која је конкурент његовој. На страну питање зашто мисли да

обична, мала „Српска реч“ може да побољша одзив, а не могу „Политика“, „Дневник“, ТВ и Радио Београд итд. б) Проблем дакле није у мобилизацији из ДРЖАВНЕ НАДЛЕЖНОСТИ, него у мобилизацији ДОБРОВОЉАЦА, што је већ проблем ДЕВЕТЕ ВРСТЕ. Генерал би морао да се упита због чега сви они апели из редова његове, Социјалистичке странке, СК-Покрета за Југославију и разних других марионетских, углавном профашистичких странчица, да се ИДЕ У РАТ и бори за Милошевића и његову визију српства, имају ПО ЊЕГОВОМ МИШЉЕЊУ мање ефекта него ПОЗИВ ЗА МИР И ПРЕГОВОРЕ Вука Драшковића. Одговор је више него ЈАСАН И ПОЗНАТ, али заиста није из домена његових надлежности, него његовог врховног команданта. И за „Српску реч“ би требало да буде право чудо како то да владајућа странка, након онако ТРИЈУМФАЛНЕ победе на изборима, са онаквим ТРИЈУМФАЛНИМ бројем присталица, идејно и патриотски високоспремних, не може да прикупи број добровољаца који би задовољио потребе драге им странке и драгог им министра одбране драгог им вође. А да не може ИЛИ НЕ ЖЕЛИ јасно је свакоме ко је гледао како резервисти из колоне које крећу на запад готово листом ДИЖУ ТРИ ПРСТА. Ти људи свакако нису социјалисти, него присталице „НЕПРИЈАТЕЉСКЕ И САБОТЕРСКЕ“ странке — СПО. ц) Генерал би, даље, могао да заложу сав свој ауторитет да преко својих средстава масовне мобилизације маса РАТНОМ ПРИСТУПНИЦОМ позове све оне милионе учесника МИТИНГА ПОДРШКЕ, ДОБРЕ ВОЉЕ И СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА, при чему би требало да се јаве само они који су за ту, своју и Милошевићеву опцију ГЛАСАЛИ. Лако је претпоставити да би то била сјајна база да генерала не БОЛИ ГЛАВА. Али не! Генерал зна да ратна база није међу социјалистима, него међу „непријате-

љима“. Ево, на пример, нека се ДОБРОВОЉНО ПРИЈАВИ генераловом министарству СВАКИ МУШКИ УЧЕСНИК ОНОГ ЧУВЕНОГ МИТИНГА НА УШЋУ да се бори за исте циљеве као на Ушћу, а нека сваки женски учесник предложи свог мушког делегата, који није био на Ушћу — и ето војске која ће стићи и до Северног и до Јужног пола, ако треба. И нема тог СПО-а нити Вука Драшковића, који ће их онемогућити. д) Нема тог НОРМАЛНОГ И ПОШТЕНОГ ЛИДЕРА странке, који би дозволио да његове момке постројава или пребројава ментални склоп попут Шешљевог, као што се то догађа са генераловим јединицама. Нема ни тог ПОШТЕНОГ И НОРМАЛНОГ лидера странке, који би своје момке препустио „непосредном благослову“ човека који пре извесног времена, док поменути Шешељ премерава Кућу цвећа — држи глогов колац, а касније постаје високи функционер „САО ПРАВНЕ ДРЖАВЕ“. Не због Куће цвећа нити због глоговог коца, него због више пута помињаног МЕНТАЛНОГ И ПСИХОФИЗИОЛОШКОГ СТАЊА таквих људи.

6. Генерал ништа „не зна“ о ноћним и тајним сахрањима са иницијалима НН на београдским гробљима, зато не зна ни због чега је одзив на мобилизацију за њега незадовољавајући.

7. На питање о опозицији као „издајнику националних интереса“ и равноправном „непријатељу“ српског режима док ратни сукоби у Хрватској трају, генерал одговара да то питање није примерено његовој функцији. Можда заиста није примерено његовој функцији да зна било шта о ЈОШ УВЕК НЕРАЗЈАШЊЕНОМ убиству команданта и мецене Српске гарде Белог у сред Београда (да ли би то био случај са било којим од његових обичних чиновника?), о упадима наоружаних типова у месне одборе СПО по Србији или, не дај боже, о томе да добровољце Српске гарде бескрупулозно и очигледно жртвују усташама код Госпића. Он не зна да се против СПО води нечувени прљави рат, јер прљаве ратове воде само непријатељи. Уосталом, зашто би све то генерал уопште и знао кад „не зна ни армију која није слушкиња режима своје земље“.

ЗА КРАЈ. Генерал Томислав Симовић, министар одбране Србије, показао се као ОПШТА НЕЗНАЛИЦА у свим питањима која сваки читалац новина свакодневно анализира. Оно што ЗНА покрива ВОЈНОМ ТАЈНОМ, а оно у шта сумња покрива одсуством СВОЈЕ НАДЛЕЖНОСТИ. Он зна само оно што му је режим, којем по сопственом признању лојално служи, наложио да зна. Утолико пре ОТУЖНО и ПОСПРДНО звуче његове ВЕРБАЛНЕ БРАВУРЕ о одбрани српства, патриотизму и храбрости на бојном пољу. Српство је, наиме, нешто о чему генерал НЕМА, ПОЈМА и што је њему део описа радног места, које одрађује од седам до три.

Све ово само је део онога о чему сам желео, а више нисам имао живаца да напишем.

Можда ће вам ово моје писаније звучати и као КАРИКАТУРА, али шта је то у односу на КАРИКАТУРУ, коју сам прочитао у вашим новинама.

(Име и адреса познати редакцији)

УПРАВНИ ОДБОР РТВ СРБИЈЕ ЈАЧИ ОД СПС-ОВОГ

**КОМЕСАРИ НА
ОКУПУ**

За неке из Одбора тачно се зна шта треба да раде. За неке се не зна зашто су ту. Остали су икебана.

Влада Републике Србије најзад је обелоданила састав Управног одбора Јавног предузећа „Радио-телевизија Србије“. Данима, недељама, месецима пре овог чина, на све приредбе и критике које је јавност Србије упућивала Београдској телевизији на садржај њеног програма, на кадровску политику која је са екрана опустошила све што има главу и мисао, одговарано је да ће се све то поправити кад на чело Телевизије стане снажно, неприкосновено управљачко тело које ће самим својим саставом гарантовати напредак у освајању демократије и слободе. И ево, у службеном гласилу Републике од 17. 11. 1991. грађани-претплатници и новинарски свет широм Србије обрадовани су за празник крње Републике Југославије пробраним скупом имена какав данас не би могле направити ни много јаче државе од Србије, Кина на пример. На челу те пробране чете, пробрано име — **Вукашин Јокановић**. Верујемо да га је само провиђење послало на ово место. У време кад у Телевизији тече највећи инвестициони циклус од њеног постанка, кад се зида, гради, руши и преграђује, од Вукашина за то бољег нема. Човек је и поред несребничног служења Србији и српству на бројним функцијама успео да себи направи неколико кућа и да обезбеди довољно станова па ће му то искуство на новој функцији бити драгоцено. Његови Косовци, ту скоро, имали су извесне примедбе на ове Вукашинове способности, али је то израз њихове заосталости и несхватања модерних времена.

Ко би боље од **Антонија-Лулета Исаковића**, познатог партизанског комесара и писца разних трендова, представљао српску књижевност. Нико. Поготову у ова ратна времена кад нам књижевност и не треба. Кад је усмена реч, непатворена српска реч набрела од сочне псовке делотворнија и важнија од сваког пискарања. Надамо се да ће Луле својим ауторитетом бившег ратника и комесара обезбедити да на Телевизију дођу само проверени патриоти и одани Срби као што су **Милован Витезовић**, **Момчило Капор**, **Матија Бећковић**, **Брана Црнчевић** и њима слични, а не тамо неки Ковачи, Ковачевићи, Стевановићи, Симовићи или, не дај боже, Данојлићи.

Може ли ишта, игде и икад што је српско проћи без полусрбина **Будимира Кошуте**. Наравно да не може. **Будимир Кошуте** је чудо српске политике. Њему би мало било десет телевизија да искаже своје србољубље, своје родољубље, своје домољубље и своју „антикомунистичку“ прошлост. А ту је још један прост, али не тако неважан разлог. Избором **Кошуте** у овај орган, сви новинари-шпијуни биће коначно откривени и одстранени с Телевизије.

Шта рећи о **Василију Крстићу**. Ништа. Човек се могао кладити у живот да би у стотину Управних одбора увек морало бити места за академика **Михајла Марковића**. У тој мудрици је све што треба једној модерној, напредној телевизији. Ако треба предвидети развој кључних светских збивања, он је ту. Ако треба подржати пучисте у Москви, он је такође ту. Ако треба на време препознати опасност од нових идеја, разбарушених и опасних по режим Михајло је ту. Ако треба

неуморно и безмерно хвалити српског вођу, опет је Михајло ту. Ако опозицији треба рећи да је нико и ништа, ко би други но Михајло. Ако се свим срцем и душом треба одупрети вишепартизму, Михајло је и ту без премца. Без њега СПС би била само једна од партија. С њим, она је једина партија у Србији. Таквог демократу мајка не рађа.

На релативно ниском, десетом месту ове управљачке листе сија име др **Петра Шкундрића**, стручњака за плетење. Редослед је у нескладу са важношћу задатка који Пера има у овом телу. Посао, иако искључиво курирски, доста је одговоран. Тражи хитрину, добар слух и нешто памћења. Кома ће Пера да куририше, питајте наивно.

Кога на овој листи представља **Реџеп Хоџа**? Можда то зна **Сејдо Бајрамовић**. Вероватно њих двојицу и евентуално **Халита Трнавција**.

Од познатих и признатих ту је и народни говорник **Милован Витезовић**, писац љупких портрета неколицине бивших политичара, власник туђег стана од 150 квадрата и учесник свих тајних и јавних састанака пословодства Телевизије. Он ће вероватно заступати стамбено угрожене с Телевизије, а подариће нам још коју промоцију својих сабраних дела уз учешће самог **Бјелетића**.

На списку је и један земљорадник, ни крив ни дужан, а на самом крају и неки људи иза чијих имена стоји да су из Радио-телевизије Београд, Нови Сад, Приштина. Шта они тамо раде — не зна се.

И просечном претплатнику, какав је овај што исписује ове редове, мање-више све је јасно због чега је ко на овој листи. Ко шта плаћа и коме шта плаћају. Једино не може да одгонетне шта ће ту весели **Драгољуб Мићуновић**. Кога он представља. Какве су га заслуге ту довеле и какве дугове тиме подмирује. Само не реците да представља опозицију. У оваквом саставу који је јачи од Извршног одбора СПС-а шта може да тражи лидер једне опозиционе партије осим да изиграва будалу. Колико се зна, **Слободан Ракић**, народни посланик и један од лидера једне друге опозиционе партије одбио је ту улогу.

Паметњаковићима и закералима који би да питају ово и оно, који би да мрсимуде и интересују се за позната новинарска пера, за имена из науке, културе из живота, за неке

Влада Републике Србије
Потпредседник,
др Будимир Кошуте, с. р.

*
1210

На основу члана 23. Закона о Радио-телевизији („Службени гласник Републике Србије“, бр. 48/91 и 49/91) Влада Републике Србије донела је

РЕШЕЊЕ

О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА УПРАВНОГ ОДБОРА ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА „РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА СРБИЈЕ“

I

У Управни одбор Јавног предузећа „Радио-телевизија Србије“, именује се, и то:

— за председника Управног одбора

1. Вукашин Јокановић, потпредседник Народне скупштине Републике Србије;
- за чланове Управног одбора:
2. Антоније Исаковић, академик и књижевник из Београда,
3. др Будимир Кошуте, професор Универзитета и потпредседник Владе Републике Србије,
4. др Василије Крстић, академик — историчар из Београда,
5. др Драгољуб Мићуновић, професор Универзитета у Београду и народни посланик Народне скупштине Републике Србије,
6. др Михајло Марковић, академик из Београда,
7. Зоран Христић, композитор из Београда,
8. др Душан Велојић, декан Медицинског факултета у Нишу,
9. Ана Прчић, новинар из Суботице,
10. др Петар Шкундрић, ванредни професор Технолошког факултета у Београду,
11. Реџеп Хоџа, народни посланик Народне скупштине Републике Србије,
12. Богосав Војкић, земљорадник из села Палуви, Уб,
13. Милован Витезовић, књижевник и уредник у ТВ Београд,
14. Коста Крајчићанић, из Радио-Београда,
15. Петар Савковић, из Радио-телевизије Београд,
16. Милорад Рогановић, из Радио-Приштина,
17. Милутин Попивола, из Радио-телевизије Нови Сад.

II

Ово решење објавити у „Службеном гласнику Републике Србије“.

02 број 119-4723-1/95
у Београду, 13. новембра 1991. године

Влада Републике Србије
Председник,
др Драгољуб Зеленевић, с. р.

Мађаре, Албанце и Муслимане треба одсечно рећи — зар ви господо не знате да је рат. А у рату на цени су само прави Срби. Остали нека чекају боља времена.

Једина сувисла и права примедба могла би да буде она: где су **Радоман Божовић** и **Живорад Игић**. С њима двојицом још, у Управном одбору мрак би био обезбеђен за вечна времена.

М. ДАНИЛОВ

НОВА ПОШТАНСКО — ТЕЛЕВИЗИЈСКА
ПОЛИЦИЈА

БЈЕЛЕТИЋ ОТПОРАН НА ЦИЈАНКАЛИЈ

Уместо да смањеном претплатом привуче већи број невиних претплатника ТВ Београд и Доброслав Бјелетић определили се полицијским методама денунцијације и угрожавања приватности

Свако време има своје идиоте, а сваки идиот пронађе своје време. Филозоф би рекао нешто другачије: не чини прилика лопова лоповом, него лопов прилику учини приликом, и то — лоповском.

У такав или сасвим сличан контекст могао би се сврстати УГОВОР О НАПЛАТИ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ ПРИЈЕМНИКА потписан новембра ове године између ЈП ПТТ Србије (заступа је генерални директор Милорад Јакшић) као извршиоца посла, с једне стране, и ДП РТВ Београд (заступник генерални директор До-

брослав Бјелетић) као даваоца посла, с друге стране. Предмет уговора је, као што рекосмо, наплата накнаде (претплате) за коришћење радио и тв пријемника преко ПТТ мреже.

Погледајмо шта, између осталог, овај уговор садржи.

Већ у члану 1 наводи се да Пошта за радун Телевизије обавља следеће послове:

1. Наплаћује накнаду за коришћење радио и ТВ пријемника

2. ДОСТАВЉА АДРЕСНЕ ПОДАТКЕ О НОСИОЦИМА ДОМАЋИНСТАВА КОЈА НИСУ ЕВИДЕНТИРАНА КАО РТВ ПРЕТПЛАТНИЦИ (дакле, потенцијалних претплатника, прим. а.)

У пракси то изгледа овако: поштоноша на свом рејону ОТКРИВА оне који не плаћају, прави извештај и доставља га шефу или управнику Поште, а за то као накнаду добија износ ПРВЕ ПРЕТПЛАТЕ потенцијалног претплатника. На затвореним састанцима шефови и управници појединачно сугеришу поштоношама како да тај посао ДЕНУНЦИЈАЦИЈЕ што квалитетније обаве, како би за тај посао били и добро награђени, а ТВ Бјелетић зна да цени услуге.

Издвојимо још неке интересантне чланове.

Члановм 9 предвиђена је стимулација од 1% ако је поштоноша сам вредан и уредан ТВ платиша, а успе да наплати преко 80% признаница, те 25% од бруто износа на стимулације за денунцијацију.

Чланом 10 Пошта се обавезује да обезбеди активно учешће поштоноша на повећању броја претплатника РТВ. Под „активним учешћем“ подразумева се КОНТИНУИРАНО САЧИЊАВАЊЕ СПИСКОВА ДОМАЋИНСТАВА, ОДНОСНО АДРЕСНИХ ПОДАТАКА НОСИОЦА ДОМАЋИНСТАВА (потенцијалних претплатника, прим. а) итд.

У члану 16 се каже да је ПТТ ДУЖНА да радницима и овлашћеним контролорима РТВ омогућидоступност свих потребних података који се односе на питања РТВ претплате.

Чланом 17 Пошта се обавезује да ће вршити редовну контролу поштоноша овим поводом, а заузврат се у члану 19 РТВ обавезује да ће сваке године, поводом Дана РТВ, пригодним поклонима награђивати раднике Поште који су се у пословима денунцијације и тајне полиције посебно истакли.

И не само то. У члану 20 РТВ обећава Пошти приоритетну заступљеност делатности Поште на одговарајућим информативним програмима радија и телевизије и емитовање реклама са попустом од 40%.

Поводом потписивања овог уговора у радним јединицама Поште спроведена је и ОБАВЕЗНА АНКЕТА међу поштанским радницима како би изразили своје одушевљење новим радним и финансијским задацима. У анкети је свако морао навести СВОЈ МАТИЧНИ БРОЈ, марку и тип ТВ који поседује те остале личне и „адресне“ генералије. Оне који су одбили да у таквој анкети учествују чекале су пријаве надлежних надлежнима.

И, шта рећи! Они који су мислили да су војни позивари или СДБ—ови службеници најгоре што може да им се догоди, захваљујући високоорганизованој, такорећи социјалистичкој свести Доброслава Бјелетића и његовог поштанског елигона мораће да беже и од поштара. Оно што се сматра недозвољивим и за тајне полиције Бјелетић активира као нормални део радног процеса.

Када су га пре неког времена скидали с трона који није заслужио Бјелетић је говорио: „Сачекајте да видите како ћу и шта ћу да радим, па онда тражите моју оставку“.

Сада, када покушава да нам се телекомуникацијски, а богами и физички увуче под кревет за све је већ касно. Такви се не могу отерати ни цијанкалијем, а камоли махањем рукама. С поштарима или без њих.

Ј. К.

РЕФЕРЕНДУМ „СРПСКЕ РЕЧИ“: МОНАРХИЈА ИЛИ РЕПУБЛИКА? МИЛОВАН ЂИЛАС, ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ОБАРАО МОНАРХИЈУ

АРИСТОТЕЛ И МИЛОШЕВИЋЕВ НАСЛЕДНИК

Уколико би дошло до референдума где би се грађани изјашњавали за републику или монархију, Србија би била у могућности да испита свој однос према ауторитету. Аристократија као носилац народног суверенитета или грађанска власт? Плејаду наших саговорника, јавних радника и интелектуалаца, настављамо човеком који је против монархије. И против много чега другог. Једина олакшавајућа околност за њега је што је и против онога што је сам створио.

У актуелним размишљањима о будућем устројству Србије као републике или монархије — какво је, по вашем мишљењу, за Србију право решење?

Очевидно је да у Србији монархија има присталица, иако нико не може казати колико их има. То би се тек могло утврдити на слободним изборима. Али, по мом мишљењу, данас су монархија и Југославија неспојиве, јер у републикама је државна свест еволуирала толико да се изражавају тежње ка независности. У том смислу, остале републике не би прихватиле никакву монархију, а поготову не монархију која би по пореклу била српска. Стога су монархија и Југославија неспојиве. Међутим, ако се Србија буде одвојила, онда се не може искључити могућност да у њој монархија има изгледе.

Ако прихватамо чињеницу да у Србији постоји изражена монархистичка идеја и да је сам престолонаследник Александар II Карађорђевић изјавио да би Србија требало да буде уставна монархија у којој ће краљ да влада а влада управља, верујете ли да је у Србији могућна монархија шпанског типа, односно монархија типа Хуана Карлоса?

Подсетио бих вас да Аристотел када расправља о формама власти — какве и које имају предности једна над другом — закључује да је монархија лоша јер није могуће гарантовати какав ће бити монархов наследник. Аристотел се стога одлучује за републику. Кад код нас говоримо о монархији, обично говоримо о монархији каква постоји у Енглеској и у скандинавским земљама и против таквих монархија не могу се дати никакви принципијелни приговори. Међутим, поставља се питање: да ли је таква монархија код нас могућа? Да ли смо ми, као народ и као друштво, зрели за такву монархију, да ли ми имамо парламентарне традиције, традиције парламентарне монархије, које би гарантовале мо-

нархију која би респектовала устав и законе? Ето, кад је Александар II Карађорђевић боравио овде, око њега су се одмах скупиле неке партије, неке вође, неке групе, неке анонимне личности... Типично за балканске монархије! Око балканских монарха скупљале су се војне и друге клике. И налазећи се у опасности, а често пута имајући амбициозне владаре, те монархије су се онда наслањале на те клике и постепено ограничавале демократију. Ми смо имали парламентарну монархију само у једном кратком периоду — и то за време краља Петра Карађорђевића, који је био уставни монарх. Ни под Обреновићима, ни под Карађорђевићима није било парламентарне монархије. Зато сам ја за републику. Али, у принципу, када би монархија била једно либерално друштво, са развијеном либералном економијом, са демократским институцијама, онда, као што рекох, категорични приговори против монархије не би могли да се дају. На крају крајева, и не зависи све од монарха, него и од околности. Ето, на пример, Александру II Карађорђевићу не може се ништа озбиљније приговорити или замерити у држању и у изјавама које је дао док је био овде. Посебно је био симпатичан публици онај његов дечко који је добио да одигра улогу и одиграо ју је с некаквим дечачким заносом, сањајући да чини нешто важно.

КУД СЕ ДЕДЕ ПРЕСТО

Остали сте ми дужни коментар изјаве Александра II Карађорђевића да он Србију види као будућу уставну монархију попут монархије Хуана Карлоса...

Зачућујуће је да је шпанска монархија дошла одмах после фашистичке диктатуре генерала Франка, и да се, захваљујући интелигенцији и снажљивости шпанског краља, стабилзовала као парламентарна монархија, а сам Хуан Карлос је, између осталог, одиграо

значајну улогу у спречавању пучистичких тенденција које су долазиле из армије.

Познато ми је да избегавате да Александар II Карађорђевића остварите престолонаследником...

Да, јер он нема престола. Да би неко био престолонаследник, мора имати престо.

А куд се деде престо?

Однела га револуција. Монархија се придружила противницима револуције, а револуција мења политичко стање и својинске односе. Стога је за револуцију и револуционаре сасвим нормално да су скинули монархију.

А да ли је том приликом доиста поштвана воља народа — наиме, да ли је до краја била воља народа да се укине монархија? и да ли су ти избори на којима је о томе било одлучивано били демократски или фалсификовани?

То су били једностраначки избори, а као такви нису се могли сматрати демократским, али ни фалсификованим. Очевидно је да су, сем Срба, сви остали народи гласали против монархије, то јест за ондашњу Уставотворну скупштину. Па и у Србији је било незадовољства монархијом — бар од стране оних који су били присталице револуције. А то у Србији, ипак, није био мали број. Мислим да је у Србији била већина за обарање монархије, мада у револуцијама већина никад није на страни револуције, а није ни на страни контрареволуције. На њиховим странама је мањина која се бори и која потпуно мобилише своје присталице и намеће своју вољу целом народу. Наиме, како побеђују, како јачају — намећу своју вољу целом народу. У стриктно правном или уставном смислу, то није легитимно стање, али је оно легитимно само са становишта револуционарне промене. Револуција је правно легитимни акт само уколико победи. Ако не победи, није легитимна, и победници онда успостављају свој легитимитет.

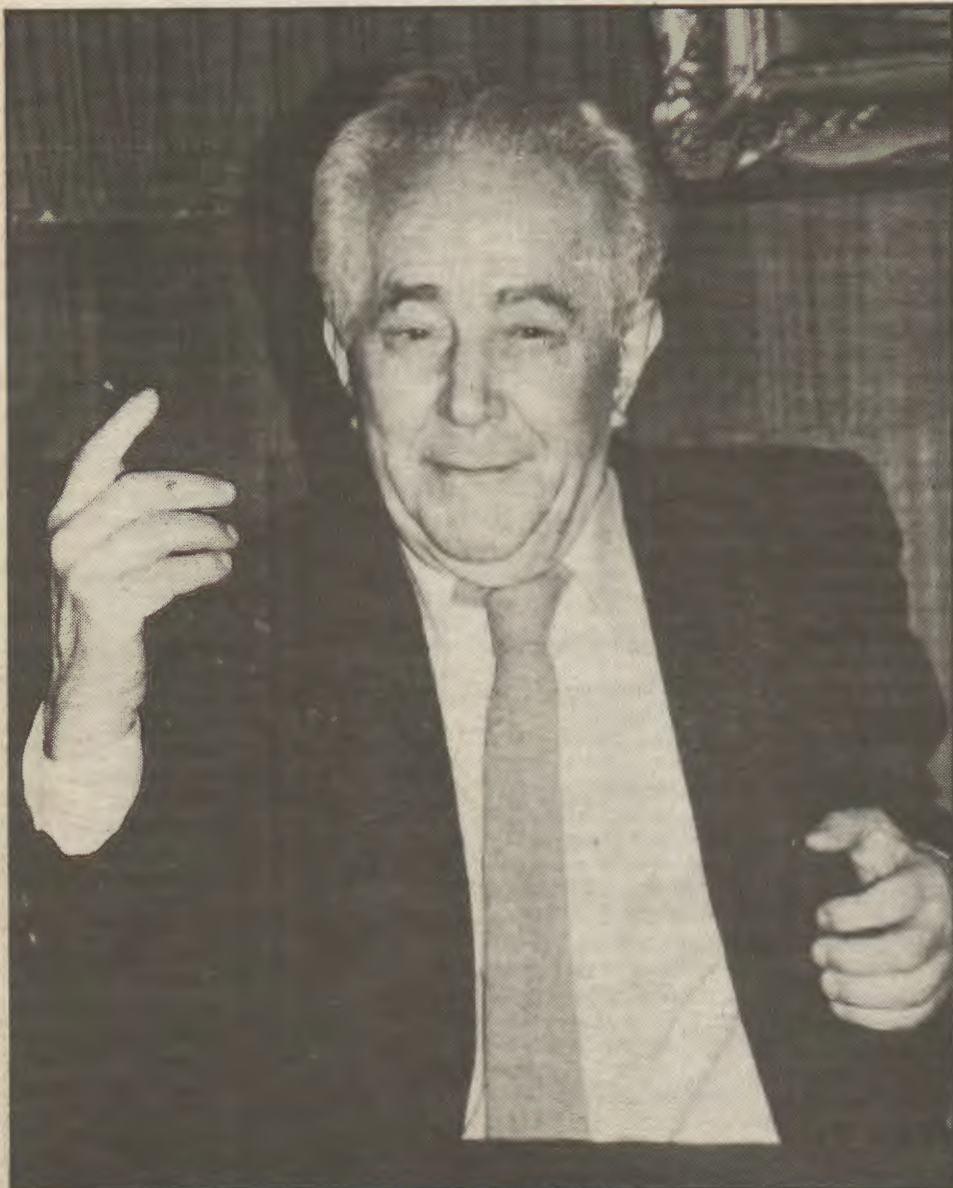
Какав је данас ваш однос према монархији?

Ја сам, у принципу, против монархије, а за републику. Али, истовремено, под одређеним условима не поричем ни вредност монархије.

СРБИ СУ ХТЕЛИ ДА СЕ ТУКУ

А како се односите према нашој предратној монархији?

Наша предратна монархија је углавном иг-

рала негативну улогу.

На који начин?

Ево на који начин. Видовдански устав — први устав у уједињеној Југославији — иако је био демократски устав, ипак је био централистички и није признавао никакве националне посебности и отворио је пут превласти Срба у политици и администрацији Југославије. Он је ту превласт фактички гарантовао. Због тога је у Парламенту дошло до разилажења, до свађа, до неефикасности парламентарног система. А све је то погодновало краљу Александру I, који је ишао за тим — то историчари добро знају — да заведе личну власт, што је резултирало диктатуром од 6. јануара 1929. године. Када је уведена шестојануарска диктатура био сам студент прве године и у штампи сам пратио изјаве краља Александра из којих се види, као и из његових декрета, каква је то била диктатура. Организоване су чак и такозване поклонствене депутације. Из свих крајева Југославије долазили су на двор да краљу изјаве лојалност, а све је то организовала полиција и државни апарат. Укратко и суштински: шестојануарска диктатура је разо-

рила политички живот. Свака диктатура у ствари укида политику.

Идеја интегралне Југославије очевидно није успела. После погибије краља Александра I дошао је кнез Павле, који је, такође био аутократа, али у једној мало блажој, да тако кажем, европејској форми, но, његова владавина остала је аутократска све до краја. Кнез Павле је, додуше, дозволио рад опозиционих партија, али их је веома ограничавао. Истовремено, влада је контролисала главна средства информисања. Наводим Београд као пример, у коме је, сем владиних новина „Време“, „Политика“ играла двоструку улогу. С једне стране је објављивала оно што је званично добијала, а истовремено је настојала да подржи или пробуди демократски дух који се развијао пред опасношћу од нацизма. Кад је дошло до рата, показало се да монархија не може ништа да спасе, не може да одигра никакву улогу, и цела политика коју је водио двор завршила се катастрофом: слабим отпором Армије — у ствари, распадом великих делова Армије — и то slabим отпором српског дела Армије, односно официрског

кора који је претежно био српски. А Срби су хтели да се туку, то је истина.

А да није било 27. марта, да ли би Немци само прошли кроз Југославију на путу ка Совјетском Савезу и да ли би дошло до грађанског рата?

Ви ме заправо питате да ли је 27. март оправдан или није. Ја стојим на становишту да је оправдан. Сам пакт — који је у име кнеза Павла са Хитлером склопио Цветковић — ако читате његов текст — видећете да он није тако неповољан за Југославију. Јер, извући се из рата преко таквог једног пакта, не може се само по себи сматрати грешком или квалификовати као издаја. Но, тај пакт се не може посматрати изван унутарњих и спољњих политичких околности. Тај пакт је, пре свега, прављен са једном агресивном земљом која ни до каквих уговора није држала, која их је кршила онако како јој је било потребно.

Као што је и са Стаљином прекршила пакт о ненападању...

И са Стаљином и са Французима и са Норвежанима... Шта су сироти Норвежани, или Данци, били криви, или Холанђани, или, пак, Чеси, да им је Хитлер упао. Ако читате Хитлерове говоре из тог времена — кад је у Минхену тражио споразум да добије судетске Немце — Хитлер је говорио да је то последњи захтев Немачке и да почиње време мира у Европи. Но, била је то бомбастична лаж, која је само покривала агресију и служила за обману малодушног француског и енглеског јавног мњења, за обману малодушних политичара који су се бојали рата. С друге стране, то што је Југославија била изнутра слаба, разједињена, то је, у ствари, значило потпуно потпадање под утицај Немачке. И ту је дошао до изражаја онај српски патриотски револт који се изразио преко официра, а који је, у ствари, изражавао расположење народа. Може се рећи: „Луди Срби!“ — као што неки и говоре. За мене то нису „луди Срби“, за мене је то манифестација — и то у критичким историјским тренуцима — основних, ако хоћете, најбитнијих својстава српског народа. Али, ако читате и ултиматум из 1914. године, видећете да су Срби били примили ултиматум, сем једне тачке, па им је Аустрија, ипак, објавила рат — објавила би им рат и да су ту тачку прихватили. А та једна тачка је допуштала да аустријске судије могу водити истрагу у Србији, што је значило губитак и формалне независности. Срби су, дакле, преко своје владе, нашли снаге да се одупру великој сили, да ризикују своју, не само државну, него и националну egzистенцију. Сличан је случај и са Тројним пактом из 1941. године. Мачек је био за тројни пакт. У Србији је била Цветковићева влада, која није имала никакве подршке у народу, јер њени министри нису имали никаквог угледа. И сем неког историчара, готово нико вам данас не може поменути ниједног министра из те владе сем Цветковића. А сам Цветковић је био један провинцијски политичар, кога је Павле узео кад је сменио Стојадиновића — који је био пронемачки и проиталијански оријентисан. Павле је сменио Стојадиновића да би спољну политику ставио под своју контролу и одвојио се од сила осовине. А сам Павле није био никакав германофил, већ, напротив, англофил, уз то повезан са енглеским послаником. Из докумената се зна да је

Павле тог енглеског посланика обавештавао о свему. Међутим, после слома Француске, наши ондашњи владајући кругови — који су се уздали у Француску и у њену снагу — изгубили су даљу веру и даљу вољу за отпором.

Још увек ми нисте одговорили на питање да ли би у Југославији био избегнут грађански рат да није било 27. марта.

А знате ли до чега би дошло да није било 27. марта? Дошло би до потпуне контроле Немаца над нашом економијом и политиком. А уколико би дошло од отпора од стране војске, опет би дошло до немачке интервенције. Да Југославија није ушла у рат, да није нападнута и раскомадана, доиста не би било грађанског рата. Ми комунисти смо представљали малобројну, али озбиљну снагу, јер смо били добро организовани, па, ипак, нисмо ништа могли учинити да тог распада није било.

КРАЉЕВИНА САМО ЗА СРБЕ

Рекосте да је монархија имала негативну улогу, коју сагледавате, пре свега, у шестојануарској диктатури и приступању Тројном пакту. У чему се још, по вашем мишљењу, састојала та негативна улога предратне монархије?

У томе што је то био режим батинања политичких затвореника — а то су, у првом реду, били комунисти и хрватски националисти, односно усташе, али је било и других хрватских националиста: ХСС-оваца, мачековаца... Они су били изложени бруталној тортури, слању на робију, зависно од курса — некад на велики број година, некад на мањи, али увек на робију. То се односило поглавито на комунисте. Уколико би их ухватили, поступали би с њима врло брутално. У то време се догодио низ политичких убистава. 1929. и 1930. године убијали су сваког члана Централног комитета којег су ухватили. А убијени су и угледни Хрвати — и то без икаквог суда, просто су их на улици нападали непозната лица и разбијала им главу. Било је и таквих убистава. Један сличан напад био је и на Будака, а онда су се побунили књижевници, јер је Будака био „књижевник“. Владало је безаконје, цензура штампе је остала скроз до краја. Додуше, под Павлом није била тако строга, али је, ипак, била цензура. Занимљиво је да када је уведена диктатура, према комунистима, цензура није била тако оштра. Нарочито не према комунистичкој, такозваној левој литератури, цензура није била тако оштра, вероватно зато да лева струјања не би ишла у илегалну активност. Тако су мали часописи, као што су „Стожер“, „Литература“ и други, одиграли огромну улогу. Они су припремали нове револуционарне генерације, које ће бити главни носиоци активности комунистичке партије уочи рата, али и у самој револуцији. Ја сам у Партију ушао 1932. године, али сам већ 1931. са студентима започео политичку активност, иако није постојало партијске организације. Постојао је некакав партијски комитет који се крио и нико није знао за њега...

Будући да је Александар II Карађорђевић изјавио да би он могао бити ујединитељ Југославије — претпостављам попут његовог деде — да ли мислите да је могуће да Александар II буде као и Александар I ујединитељ Југославије?

Да се разумемо, када се каже да је Александар I ујединитељ, треба имати на уму да је та синтагма настала као плод шестојануарске диктатуре, и то као део званичне пропаганде, да је Александар ујединио Југословене. Данас тај термин читају друкчије: да је ујединио све Србе, — што је истина — ако под тим појмом узмете целу Југославију у којој су Срби окупљени. А како се то његово ујединитељство свршило — већ смо говорили. Ја мислим да у датим условима, његов умук, Александар II Карађорђевић, не би могао да буде ујединитељ Југославије.

Зашто?

Зато што га не би примиле друге несрпске нације. Можемо врло апстрактно и теоријски замислити будућност ако би се Југославија одржала, ако би заживела демократија, ако би нестале националне суревњивости, сукоби — онда би се тако нешто могло и замислити. Али, у датом ситуацији, то је, по мом мишљењу, незамисливо. Сада у Србији влада атмосфера повратка традицији и у том контексту се онда разматра и повратак монархији. То очевидно подупиरे и православна црква која је увек била везана за монархију. Православне цркве су, по традицији, везане за краља, за монархију још од средњег века. Али, наше данашње друштво је разједињено, нехомогено, нестабилно, без праве економске базе, са партијама које су окренуте само ка власти, и које сем власти и немају други стварни програм. А, као што сам рекао, демократски, либерални систем, по мом мишљењу, неспојив је с монархијом, јер би се око монарха окупиле разне недемократске, ауторитарне клике, које би постепено избијале на површину.

Конечно, како онда видите ту републику која је будућност Србије?

Видим је као данашњу републику Србију — с тим што би Устав морао бити коригован у низу питања и то у првом реду када се ради о власти председника Републике. Та власт би морала бити ограничена. Овако, председник је, практично — дозволите да цитирам академика Миодрaга Јовичића, стручњака за уставно право — „Председник Србије је практично несмењив“. Председник, дакле, има неограничена овлашћења. Да би по садашњем Уставу Србије председник могао бити смењен, потребно је да за смењивање гласају две трећине посланика, да се, онда, распишу општи избори на којима мора гласати 51 проценат гласачког тела, а не гласача који су гласали да председник буде смењен. На тај начин, по Уставу Србије, председник, у ствари, има аутократску власт, јер, практично је неизводљиво да се обезбеди 51 проценат од гласачког тела. Као што је познато, на изборе обично излази око 60 или 65 процената гласачког тела, а то значи да је председник практично несмењив. Ако се то има у виду, српски Устав је недемократски устав, иако се говори да је он копија француског устава, управо у погледу смењивања председника. То није тачно. У француском Уставу пише нешто сасвим друкчије, као и у америчком. У Америци сенат може да смени председника — сетимо се Никсоновог случаја. Друго, америчко друштво има стабилне демократске институције и председник је ограничен одлукама не само

сената, него и врховног суда, иако амерички председник практично има краљевска овлашћења — и то једног ауторитарног краља, што је наслеђено из времена кад се стварала америчка република у борби против Енглеза.

СРБИЈА САСВИМ У РЕДУ

И шта бисте још мењали у Уставу Србије?

У другим одредбама ништа посебно, јер не може се рећи да је то недемократски устав...

Па мало пре сте рекли да је то недемократски устав...

Ја сам рекао која га одредба чини недемократским...

Значи, ваља само променити члан који говори о овлашћењима председника Републике — и онда ће српски Устав бити демократски...

Требало би, додуше, променити још неке чланове...

И онда би оваква република — каква је данас у Србији — по вашем мишљењу, била сасвим у реду...

Као почетак — сасвим у реду.

А какав би био њен развојни пут?

Да се реше социјални проблеми и проблеми власништва. Без јаке средње класе не можете имати демократију. А јаку средњу класу не можете имати без измене својине, такозване социјалистичке или државне својине, која је, по мени, партијско-биројатска својина...

Која би требало да пређе коначно у чије руке?

У руке акционарских друштава, корпоративних организација, у приватне руке...

Нису ли то фактички одлике капиталистичког система.

Да. Али, могу ли ја вама да поставим питање? Шта је капитализам данас? Је ли то онај Марксов?

Наравно да не. А најлепши облик капитализма изгледа да је шведски социјализам...

Ја, у ствари, не размишљам кроз термине капитализам-социјализам, него ефикасна-не ефикасна привреда. У Америци — која је у том погледу карактеристична, пошто је тамо привреда слободнија него у Европи, имате самоуправне економске организације. Састане се група људи, сви уложе исто, исте суме и оснују предузеће. И сва су та предузећа успешна. Има их на хиљаде и обично су то мања предузећа. Она су, додуше, успешна само до једног периода — док их не угуши конкуренција. А зашто бисмо били против тога? Нема разлога.

И поред свега, ја се надам да ће се у Србији одржати република — макар и овако лоша, па ћемо је поправити.

Изгледа да је, по вама, све боље, чак и лоша република, само не монархија...

У супротном, ушли би у једну нову поделу Срба. Поделу на републиканце и монархисте, а доста имамо подела на партизане и четнике — које још трају, мада више немамо партизана, али још имамо четника. Тако увек постоји опасност да ће се појавити неки нови партизани, јер једни без других не иду.

Разговарала: Зденка АТИН

КОЛОНА

АВЕ ЦЕЗАРЕ (2)!

Из Центра за узбуђивање и узнемиравање при Дедињском корпусу упућена је молба шефу протокола председника Републике и мајордому породичне куће у Толстојевој да провере стање атомског склоништа. (Сећате се, то је онај укусно намештен амбијент из ког се друг Милошевић увек обраћа нацији у за српство прекретничким тренуцима. Запослени у комплексу „Толстојева“ тај спрат од милоште зову „Јазбина“.) У допису се надлежним органима у Толстојевој скреће пажња да су експерти Центра установили да цветни аранжман (ткз. икебана) није мењан од 9. марта, те би маховина која се нахватала могла лако да ода положај председника. Постоје индикације да је то делић мозаика који недостаје непријатељским обавештајним службама, да би силе осовине извршиле нуклеарни напад.

Ненадокнадив губитак до кога би том приликом дошло сигурно би успорио мирољубив повратак социјализма у Србију, стоји у закључку.

ПЕКИНШКИ ЦИВЏАН

Др Борисав Јовић боравио је недавно у

Пекингу. После обиласка Трга небеског мира неколико хиљада студената, др Јовић се задржао у неформалном разговору са домаћинима, после којег је послужен традиционални „кинески сто“. Доктор се показао као врстан дипломата: кушао је, с примерном густоношћу „пекиншког цивџана“ и тиме исправио дипломатски скандал од пре две деценије. Тада је, наиме, онај Броз одбио печене врапце, називајући их „птичим пролетаријатом“.

Од те увреде друг Мао се никада није опоравио.

ПЕКИНШКИ ЦИВЏАН (2)

Специјалним „брзим авионом“ др Јовића у Београд је допремљен и живи цивџан, ловачка верзија. (Орнитолози кажу да врабац спасен сигурне смрти постаје одан господару као пас и спреман је да изврши сваки поверен му задатак).

Љубазност др Јовића искористио је и г. Милан Парошки, посланик из Новог Сада. Како је г. Парошки на конференцији за штампу изјавио, врабац-специјалац (опремљен ИЦ уређајем и шпијун-бубом) забележио је тренутак када лорд Карингтон из руку папског нунција у Риму прима 10 милиона долара у ситним, необележним новчаницама.

Г. Парошки је обећао да ће доказе пред-

очити када се за то буду стекли међународни услови.

ВОЈВОДА-ЕКСПРЕС

Брзом пругом из правца Книна у Бенковац је на смотру територијалаца у прави час стигао и наш војвода. У прави час да оном „хоштгалтеру“ Драгану скреше у брк шта мисли о њему. А мисли управо супротно од оног о дивном дечку Милану Бабићу.

С младим Бабићем има војвода шта да прича: те Статут и Програм СКЈ, те Кратак курс историје СКП (б), те сабрана дела...

Јадни капетан, још не схвата да је заклан.

САБИРНА ДЕЛА

Млади докторант сарајевске универзе потписао је ових дана ексклузиван уговор са Балканолошком крчмом САНУ. Његови свакодневни теоријски радови, било да је реч о ревизионизму у комунизму или реформизму у српству, биће бачени на папир. Очекује се да ово капитално дело, где ће бити регистровани сви издајници српског народа, бројем страница надмаши и Марксов „Капитал“ и „Магнум кримен“ и телефонски именик Београда.

То што дело није још капиталније, кривица је издајничког пада наталитета у Срба.

ШЕШЕЉ — ГУЛАШ

Др Војислав Шешељ је поново заскочио НТВ „Студио Б“ изјавом да поседује погребни завод који сваког дана под земљу пошљаје 500—600 усташа (додуше његови радници понекад користе и слободне дане, али зато кад навале ударнички, буде и по 1000 свежих лешева).

Помножено бројем од сто ратних дана, плус врло учинковита здружена дејства наше артиљерије, авијације и телевизије, испада да је Туђман са ХТВ од пре неколико дана још

једини живи припадник своје врсте.
Остало су архивски снимци Хрвата.

ХЕР ГЕНЧА

Као бомба одјекнула је вест да Ханс Дитрих Геншер, осведочени србодер (поготово за габлец), рођен у селу Букин у Бачкој. Као, памте га најстарији сељаци да је у својству члана „Хитлерјугенда“, и то озлоглашене фракције „Хознтрегер“, тада 14-годишњи клајне Ханси жарно и палио по Бачкој.

На сву срећу, вест није вест него гласина. И то из оне швајн-ушашке кујне. Јер, да је удица прогутана сигурно би стигао и Брацика Кертес са планом за срањивање овог села.

Да случајно његов српски народ не би поново зајебали око неког новог Меморијалног центра, као у недавној прошлости.

НОБЕЛОВЦИ (1)

На сусрету са српским бродоградитељима премијер Зеленовић је по ко зна који пут засенио своје слушаоце. У краткој али ефектној економској мини-студији професор Зеленовић је разјаснио где се до јуче грешило. Према његовим запажањима велика је грешка бродоградилшта што сваки пут кад западну у потешкоће траже паре, а још већа грешка банака што им те паре дају.

Идентична ситуација понавља се сваког месеца, већ деценијама, кад год академици Зеленовић крене по своју плату.

НОБЕЛОВЦИ (2)

Председник Народне скупштине Србије Александар Бакочевић истакао је у интервјуу једном турском листу да Србе и Турке везује дугогодишње пријатељство. Бакочевић се дискретно осарнуо и на пријатељство (српском блиског) црногорског народа са турским — што је уосталом овековечено у целокупном црногорском народном стваралштву.

Шта све човек не мора да ради да би нас одблокирао.

ШЛЕМОВИ СВИХ ЗЕМАЉА...

Баш некако уочи слања плавих шлемова у Југославију, рачуноводство ОУН је саопштило горку чињеницу да у каси светске организације недостаје целих 1,2 милијарди долара. Од тога, само Амери дугују 700 милиона долара.

Ипак је привилегија живети у земљи топчидерске штампарије новца (око чијег ослобађања, узгред, у скупштини „СФРЈ“ воде завршне операције). Један одмерени тираж и... Свет ће имати 10 000 долара националног дохотка по шлему становника.

СРПСКА РЕЧ, БРОЈ 34, 9. ДЕЦЕМБАР 1991.

ЛИБЕРТАДОРИ

Генерал Еремија југословенској јавности поручује да ће Дубровник ускоро бити слободан. Генерал Биорчевић, који потискује непријатеља ка Берлину, објашњава да су Винковци и Осијек главне фашистичка упоришта у Европи и да због тога Србија мора да се брани на линији Карлобаг-Терезино поље. Командант Аркан му упада у реч и додаје да ће Осијек пасти лакше од Вуковара.

У општој епидемији ослобађања када дође рад на Београд више нико неће бити изненађен.

ЉУТИ МЕЛЕМИ НА ЉУТЕ РАНЕ

У оквиру реформе социјалног и здравственог осигурања нису мењане само цене него и шифре одређених услуга у здравственим установама у Србији.

„Ренгенскопија плућа“ по новом је „Рентгенографија плућа“, „Пируват кинеза“ сада је „Пируват кинеза“, „Аминоглобулин Г“ јест „Имуноглобулин Г“...

Звучи познато: промениш фирму, па трај Све По Старом.

ТО ЈЕ НАМА НАША БОРБА ДАЛА...

Данас је 9. 12. 1991. године, велики дан у сваком погледу. Обележава прву годишњицу увођења вишепартијске парламентарне демократије у Србији. Тачно пре годину дана својом демократски израженом вољом изабрали смо друга Слободана Милошевића за Председника.

Друг Слободан се извињава својим бирачима што услед заузетости није стигао да се позабави предизборним обећањима. Био је преоптерећен испуњавањем својих најлуђих снова.

Ни слутити нисмо какву то машту има. Позивамо све преживеле у протеклих годину дана да нам се придруже у честиткама.

ПРИВРЕДНИЦИ ВОЈВОДИНЕ О ЕКОНОМСКИМ САНКЦИЈАМА ПРЕМА ЈУГОСЛАВИЈИ

Биће тужена Европска заједница

— рекао јуче у Привредној комори Војводине предстваник владе Србије Зоран Илић. — Војвођански привредници изгубиће до краја године због уведених санкција најмање 60 милиона долара. — Покрајинска влада ће утврдити додатне подстицаје за извознике, а то је затражено и од владе Србије.

ПЕРИКЛО КОСТИЊ

Гостујући у контакт емисији на НТВ, потпредседник Председништва „СФРЈ“, др Бранко Костић, уз њему карактеристичан осмех, рекао је да њихову оданост демократији показује то што су „они“ могли да забране рад „Студија Б“ а, ето, нису.

Управо од дејства те „високофреквентне“ демократије на пристожну удаљеност (Париз, Берлин...) склонили су се и др Иван Ђурић, др Рајко Ђурић, Видосав Стевановић...

Што мање чујности, дужи живот.

ФИШКАЛСКА ПОСЛА

Цеховско удружење српских адвоката увело је нову тарифу за пријем у своје редове (што је услов за отварање радње). Да би свршени правник мгао да региструје адвокатску канцеларију, мораће убудуће да на жиро-рачун тај и тај уплати једнократних 100.000 динара.

Многима се ова сума учинила енормном,, па се чак и Уставни суд Србије осетио прозваним (што није тако чест случај).

Али, да сви они нису у праву, лако је докаживао: адвокатска „приватна пракса“ постаће врло уносан бизнис када крену масовни процеси ратним злочинцима и профитерима.

У светлију будућност, значи, треба понешто и инвестирати.

ЉУБАВ БЕЗ ГРАНИЦА

Популарна зидна уметност (графити), носена ратним вихором, стиже на врло необична места. Тако су путници-намерници пролазећи кроз једно западно-сремско село (тј. оно што је од њега остало) на зиду порушене куће могли да прочитају поруку следеће садржин:

„Весна, ово је због тебе“.

**ЕКСПЕРИМЕНТИ НА
РЕЗЕРВИСТИМА: НИШКИ
СИНДРОМ У АЛЕКСИНЦУ**

КРИВ ЈЕ КО ЈЕ ЖИВ

У претходним бројевима „Српске речи“ писали смо о појединачним случајевима хапшења и малтретирања резервиста, који су одбијали да учествују у ратним играма без граница. Ово је прича о Душану Бранковићу и Горану Станковићу из Алексинца, који су оптужени за све што је требало да их снабе а није.

ДА би врховни командант југословенских (!) оружаних снага (окрњено Председништво СФРЈ) и генерали из Штаба врховне команде имали покриће да пред јавношћу отворено кажу да је „у ЈНА било издаје којој се стало на пут“ својски се труде и (срећом) војни правосудни органи. И по цену да на коцку ставе своју професионалност, знање па и војничку и грађанску част. Јер, издају стварају тамо где је нема; разумно, логично па и нагонско понашање крсти се издајом, а људима — било да су генерали или обични војници резервисти, лепи се етикета издајника, а да још нису ни изведени пред суд! За то време корени праве издаје остају недирнути, а њени ефекти погубни.

Закон у оваквој ситуацији није, нажалост, исти за генерала ЈНА и резервисту те исте Армије, чак и онда када им се на терет формално ставља исто кривично дело. О томе говори пример резервиста Душана Бранковића и Горана Станковића из Алексинца. Њихов случај је и призма кроз коју се може видети жалосно налијеж односа према резервистима у овом прљавом рату и испит на којем је поново пала правна држава.

Резервисти опаснији од генерала

О истрази против генерал мајора Владимира Трифуновића, бившег команданта Вараждинског корпуса ЈНА, било је речи у прошлом броју „Српске речи“. Овога пута, подсећања ради, осврнућемо се само на хронологију догађаја. Истрага против овог генерала (и још шесторице старешина 32. Вараждинског корпуса) започела је, званично, 8. новембра ове године. Због предаје касарне у Вараждину (са око 150 тенкова, артиљеријским оружјем и ракетним системима) хрватским паравојним јединицама, основано се сумња да су генерал и његови официри починили кривично дело подривања одбрамбене и војне моћи земље из члана 121. Кривичног закона СФРЈ. То што им се ставља на терет догодило се између 17. и 22. септембра 1991. у такозваном „вараждинском рату“. Од 22. септембра до 8. новембра прошло је месец и по дана. Без истраге, без притвора (генерал Трифуновић „смештен“ је у затвор у петак, 8. новембра), јер су војни органи, очигледно, до тада сматрали (или су се премишљали и вагали) да у његовом понашању нема кривичног дела; да, према томе, није опасно да буде на слободи (у Београду), да неће утицати на, евентуалне, сведоке...

Са генералом Трифуновићем (који је пре халшења изјавио да ништа није радио на своју руку и да је само извршавао наређења, али за кога његов претпостављени, генерал потпуковник Марко Неговановић, помоћник савезног секретара за народну одбрану, каже да је починио кривично дело и да ће му бити суђено, иако истрага још траје а од њеног исхода и зависи да ли ће бити оптужен) двојица резервиста из Алексинца немају ништа заједничко осим параграфа 121. Кривичног закона. Јер, ухапшени су, за разлику од генерала истог момента када су, по нечијој процени, учинили кривично дело, да би потом уследила истрага, чији је епилог оптужница и суђење

које их очекује 17. и 18. децембра у Војном суду у Нишу. Узгред, одбијене су им све жалбе, продужен им је притвор и догодиле су им се такве ствари које до 9. октобра нису могли ни да замисле. А тада је све почело.

ПОЛАЗАК У — НЕИЗВЕСНОСТ

„У јединицу Штаба ТО Алексинац јавио сам се 8. октобра око 7.30 сати. Скоро цео дан трајало је окупљање, али одмах по до-

КАЗНЕ

У причи о процесу алексинчаним резервистима помињу се два члана Кривичног закона СФРЈ — 233. став 1. и 121.

Први је „слабљење борбеног морала и борбене ситуације“ и каже: војно лице које за време борбе, или непосредно пред борбу, бежањем, бацињем оружја или муниције, ширењем страха, стварањем нереда или забуне, или на други начин слаби борбени морал јединице, или наноси штету борбеној ситуацији — казниће се затвором од најмање пет година.

Други је „подривање војне и одбрамбене моћи“ и гласи овако: ко уништи, учини неупотребљивим или омогући да пређе у руке непријатеља одбрамбена постојења, одбрамбени објекти, положаји, наоружање или друга војна и одбрамбена средства, или преда трупe непријатељу, или на други начин оштеди или доведе у опасност војне и одбрамбене шере — казниће се затвором од најмање три године. Грађанин СФРЈ који учини дело из става 1. овог члана у намери да помогне непријатељу — казниће се затвором од најмање пет година.

ласку приметно сам групу од десетак обвезника који су тражили да буду пуштени кућама. Касније су и успели у томе. Претпостављам да се радило о разним случајевима болести или обавезама код породице, иако сумњам да су баш сви морали да остану код куће. То су приметили и остали војни обвезници и већ то почело је да утиче на слабљење морала „јединице“, говори Душан Бранковић (37) правник из Алексинца. Негде око 14 сати појавили су се неки добровољци, што је за мене и моје другове из јединице био знак да ћемо кренути негде даље. Сматрали смо да ћемо, ако кренемо даље, имати бар неколико дана обуке са личним наоружањем. Око 18 сати дошли су аутобуси „Ниш експреса“ који су нас одвели до касарне у Алексинцу“.

Резервистима, а било их је из Алексинца и Ниша више од 300, речено је да до 21 сат сигурно неће ићи даље, али им није омогућено да се јаве породицама. Сместили су се да преноће. Око четири сата после поноћи наређен је покрет. Припреме су трајале до 6.30 да би им у аутобусу било речено да иду према Београду, па преко Новог Сада, Богојева и Даља за Трпину.

„Када су аутобуси кренули из касарне, у граду је настала гужва, возила су застајала, људи излазили; ми смо такође излазили из аутобуса да познаницима и рођацима, које смо сусретали пренесемо поруке за породице, да бисмо се поздравили. Било је мучних сцена, али смо ипак наставили пут. Муниција нам је подељена негде из Новог Сада — по 150 метака. Пре него што смо стигли у Даљ, зауставили смо се на неком мосту, где је пролазила сахрана. Разговарали смо с једним мештанином из Даља. Рекао нам је, поред осталог, да је у једном окрушају са снагама ЗНГ погинуло пет људи с наше стране, јер је „изостала тенковска заштита њихове јединице“. Газда једне куће у Даљу, где смо се сместили, причао нам је, такође, о ситуацији у Даљу и Славонији, рекао је да се доста гине, што је утицало на нас, јер, уопште нисмо знали какви нас задаци очекују и да ли ћемо бити спремни да их извршимо. Капетана Новицу Рањеловића, који је дошао да нас обиђе те вечери, замолили смо да нам сутрадан омогући разговор са неким од старешина како бисмо му изнели своје проблеме. Одговорио је да око тога неће бити тешкоћа и да је и пожељно да изнесемо шта нас мучи.“

„ДОБРОДОШЛИ ДОБРОВОЉЦИ“

СВАНУО је дан у Даљу. Мобилисани резервисти из Алексинца и Ниша се постројили. Поред њих је изашао потпуковник из Новосадског корпуса и обратио им се са: „Добродошли добровољци“!

Неколико секунди мука заменило је масовно гласно негодовање. Потпуковник се правдао да је он „имао информацију да су они добровољачка јединица“, али није помогло. Рекао је да ће свако моћи да говори и да изнесе шта има.

„Када је то рекао, а пре тога је већ било гласних повика да хоћемо да се вратимо назад, другови су изабрали мене да говорим у име свих и ја сам, на основу папира на којем сам прибележио питања и захтеве, изнео шта тражимо и што смо желели да нам се објасни“, прича Душан Бранковић. „Ти наши захтеви били су формулисани у 19 тачака и ја сам их прочитао пред овим старешином, а он је нешто записивао“.

Резервисти су тражили, поред осталог, да им се све старешине приликом обраћања представе, односно да им се обрати именом, презименом и чином. Да им се каже шта је са њиховим командантом, резервним капетаном, извесним Десимиром Јовановићем, којег није било у Даљу, али је виђен на зборном месту код Алексинца. Незванично, како кажу резервисти, остао је код куће јер — „није могао да иде зато што има минус на текућем рачуну“!?

— „Рекли смо да психички и физички нисмо спремни да водимо рат. При том смо мислили да није било обуке са наоружањем, да нисмо били обавештени куда нас воде, да нам нису били изнети јасни циљеви рата. На основу прибелешки и сугестија војника да смо ми издата војска, изнео сам и низ питања која би требало решити, а суштина је да се одмах вратимо назад, јер нисмо спремни да се супротставимо непријатељу на одговарају-

ћи начин. Ово су сви гласно подржали", каже Душан Бранковић.

Уследили су преговори и договори. Аутобуси — који су послани назад празни — враћени су. Обвезници, њих око 300, укрцали су се. Раздужили су претходно оружје и муницију и кренули пут Ниша. Речено им је да се враћају кући на пет дана и да би 15. октобра поново требало да се јаве у јединицу. До данас се, међутим, нико од њих није јавио нити је позван!

Караван обвезника повратника пошао је без Душана Бранковића и Горана Станковића (28), музичара по занимању, такође из Алексинца. Ухалшени су. Први, јер је „утицао на слабљење борбеног морала“, вероватно — јер је на лицу места оцењено да је „коловођа“ (без обзира што је имао масовну подршку 300 људи), а други, уз то, јер је „као један од најмаркантнијих у маси био најгласнији у захтевима“!

Када су резервисти стигли у Алексинац сазнавши да са њима нису дошли и два друга, у Алексинцу се спонтано окупило 129 „другопозиваца“. Потписали су и послали петицију са следећим текстом: „Овим потписујемо да наша два друга нису нимало више криви од војника који су се на свој лични захтев вратили с фронта из Даља у Алексинац 11. октобра 1991. године“.

„БРИГА“ О 300 СВЕДОКА

ТО је једна ствар. А ево шта у име друге стране каже у оптужници капетан прве класе Милисав Ђорђевић, заменик војног тужиоца:

— „По пристизању на одредиште у Даљ, ради извршења борбеног задатка, 10. октобра, Душан Бранковић и Горан Станковић износили су неистине и поставили ултиматуме претпостављеним старешинама, тако што је окривљени Бранковић говорио да су војници необучени и неприпремљени за дејство да су издати од стране команде, да је војска окупаторска и да је окупирала хрватску територију, да се војска осећа окупаторском зато што је на територији Хрватске, да је пуковник Радомир Мрдаковић повео да их преда усташама да их покољу, да су преварени што су доведени, да се са њима жели направити нови Сремски фронт јер су доведени на губилиште... Окривљени Станковић је, поред осталог, говорио да нису обучени за дејства... окупљали су војнике и енергично захтевали од њих да напусте ратиште... По том су поставили ултиматум и присиљили пуковника Мрдаковића и капетана Зорана Милошевића, да за два сата врате аутобусе ради њиховог превозења кућама“.

И поново, пошто су сами себе притерали уза зид, војни органи не знају шта ће и како ће. После првог испитивања у Београдском Војном суду Бранковић и Станковић терете се по члану 233. КЗ (Слабљење борбеног морала и борбене ситуације, минимална казна — пет година затвора). Војни истражни судија у Нишу будући да се није сложио са колегом из Београда, преквалификује то у члан 121. Кривичног закона. Сврстао је алексиначке резервисте у ред са генералом Трифуновићем и капетаном бојног брода Малишићем, бившим замеником команданта ВПС Бока

који је недавно у нишком Војном суду осуђен за исто кривично дело на шест година затвора!

Одређивање притвора против резервиста од првог дана посебна је црнохуморна прича. Од 10. октобра до данас они су у војном затвору „да не би утицали на сведоке“. Суд се, дакле, уплашио да би Бранковић и Станковић, чекајући суђење, могли да се договоре и инстурирају више од 300 сведока из Ниша и Алексинца, што је својеврсни логички и правни консенс — како је истакнуто у њиховој жалби која је — одбијена!

„ПОРОДИЦА“ ПОД ПРИТИСКОМ

МОЖДА би Армија у овом случају и успела да се, искористивши ситуацију, без-тубли-

укидање притвора после истраге и блажу квалификацију кривичног дела.

Суд, међутим, не укида притвор, нема ни преквалификације већ се у оптужницу уводи нови елемент којег у истрази нема — да је окривљени Бранковић с пушком утицао да се донесе одлука о враћању обвезника! Он је, дакле, принудио команду да одлучи да се резервисти врате!?

Адвокат Џунић, даље, не обавештава колегу из Београда о пријему оптужнице против заједничког клијента, али зато оптуженима саветује да се одрекну права приговора на оптужницу и продужење притвора! Но, за то у последњи час сазнаје адвокат Пантелић, подноси приговор, а адвокат Џунић добија отказ у овом случају.

ПОЛИТИЧКИ ПРОЦЕС

„МОРАМ да истакнем изузетно некоректно понашање судије, потпуковника Александра Игњатовића, којем је најпре поверен предмет. Он ми је, тако, 21. новембра у нишком Војном суду, на молбу да посетим брањеника одговорио: „Сувише често их посећујеш, па сада није могуће“. Одобриво ми је тек пошто сам га подсетио да се мора придржавати ЗКП у делу који говори о праву на одбрану“, каже адвокат Игор Пантелић. Овај судија је, иначе, претходно био војни тужилац у истом суду, што је довољан разлог за његово изузеће, па је срећа што је предмет морао да уступи судији, потпуковнику Милојевићу, јер је премештен на испомоћ у Бањалуку“.

После свега намеће се питање: да ли је предстојеће суђење резервистима у нишком Војном суду, заправо, политички процес? ЈНА је, посредно, одговорила климативним правним аргументима који, као када се лепо коцке на силу стављају у лежишта која им не одговарају, тешко могу да буду покриће ове приче. Непосредно, то ће учинити 17. и 18. децембра. А адвокат Игор Пантелић каже:

„Ванстраначки сам одређен. Моја је професија да браним људска права и права окривљених пред свим судовима и у свим политичким режимима. То је основна дужност адвоката професионалаца. А као професионалац сматрам да је суђење политичко. Ево и зашто. Намонтирано је да послужи за пример онима који би се убудуће, можда, дрзнули да учине слично, макар били у праву. Због некоректне и неквалитетне истраге која није сигурно утврдила елементе кривичног дела које се Бранковићу и Станковићу ставља на терет. У прилог томе говори и чињеница да су у истрази саслушани сведоци оптужбе — од њих 11 осморица су негирани одговорност окривљених па је, вероватно због тога предложено да се њихови искази прочитају, а да се саслушају официри! Суђење је политичко и зато да би се подупрла победничка армијска еуфорија. Најзад, има елемената који указују да се против Душана Бранковића поступак води због његове страначке припадности.“

● Оптужени Душан Бранковић, тридесетседмогодишњи правник из Алексинца, члан је Српског покрета обнове. Био је кандидат СПО за народног посланика из ова општине у Народној скупштини Србије.

Златко ЧОБОВИЋ

ПОСЕТА

Пуковник Вељко Милић, председник војног суда у Нишу, посетио је окривљене Бранковића и Станковића у затвору. Том приликом у „неформалном разговору“ рекао им је да су још затворени јер — нису хтели да послушају сугестије са стране“.

Овакву „чест“ да их лично председник суда посети док су у притвору нису имали ни много важнији затвореници у југослованским затворима, то уосталом и није првостепен задатак функције председника суда. Наравно, главна порука ове посете можда се прочитати између редова Милићевог „предлога“.

цитета и по кратком поступку, далеко од очигу јавности, обрачуна са двојицом резервиста. Јер, неко, по резонима војске који произилазе из свега што се догодило, мора да плати цех за повратак 300 војника, а све их је немогуће казнити. Можда, да одбрану није преузео познати београдски адвокат Игор Пантелић. Професионалац који нема везе са Нишом, па ни утицајем локалних цивилних и војних моћника, нити је на званичној листи адвоката нишког Војног суда и апсолутно је непристрасан. Но, и „друга страна“, знајући у шта је и како ушла, није седела скрштених руку.

Почели су непосредни и посредни притисци на чланове породица оптужених да искључе из одбране адвокате из Београда. Породице попуштају и — не отказујући пуномоћ Пантелићу — ангажују у истрази и адвоката Слободана Џунића из Ниша, једног са листе адвоката Војног суда у овом граду, личног пријатеља председника војног суда, пуковника Вељка Милића и истражног судије мајора Миладиновића. Џунић саветује отказивање пуномоћја колеги („јер је скуп“), а сам обећава („јер има блиске везе са војним судом“)

Господине Милутиновићу, који су разлози због којих је експозе генерала Симовића на заседању Скупштине 28. новембра био затворен за новинаре и ускраћен јавности? Шта може бити важније од обраћања јавности генерала ЈНА када је земља у рату?

Мени као, посланику Српске скупштине није познато да је Србија у рату, јер је председник Републике то демантовао, а председник Скупштине је на две недеље распустио Парламент, по чему закључујем да смо ми једна срећна и спокојна нација која нема о чему да брине. У једном крајње конфузном и неповезаном излагању генерала Симовића разабрао сам да тај господин још увек не схвата да су се променили људи у тој Скупштини и да се променило време, на основу чега закључујем да генерал армије и Генерал штаба спавају дубоким сном и праведнички сањају да све буде као раније. Императивно, надмено и неадекватно месту и времену, овај господин је говорио као да пред собом има постројене своје потчињене који треба лепо и, дакако, послушно да одслушају „наш став о непостојећем рату“ и да приде климну главом. Понашао се сасвим непримерено и на озбиљне замерке појединих посланика мудро и брижљиво бележи вероватно њихова имена па ме не би изненадило да их ускоро позове на деликатан разговор да објасне и докажу све богохулне оптужбе српског режима ЈНА.

Посебно нас је збунило када су се сложили он, као генерал потпуковник и министар одбране Републике Србије, и посланик Шешел око тога да је капетан Драган, тај велики и доказани борац за српску ствар, дефетиста који сеје мржњу и свађу у српском јединству. „И ја сам насео“, рече генерал „на иницијативу и вољу капетана Драгана па сам му као и остали из Генералштаба поверио инструктажу, и тај анонимни човек без компетенција и знања се одмах представио као инструктор ЈНА.

То он нека избрише“.

На ово се надовезао Шешел са фашистичким претњама том човеку да сам помислио „Боже, помози том несрећном човеку после ових оптужби“.

„Он је неспособњакчић и лош човек, који није у стању да води 20 људи, а не да обучава и предводи јединице“, грмео је Шешел и већина се питала како човек, који је по, неким индицијама, по оцу Словенац и католик, сме било коме да спочитава да му се не зна идентитет и порекло. Он је са скупштинске говорнице опет тражио главе и јавно саопштавао ко је на реду за одстрел тражећи хапшене Чанка, генерала Трифунковића и капетана Драгана.

„Да ја имај власт“, грмео је „послао бих му војну полицију да га са лисицама на рукама спроведу, али бих му претходно пресудио уз зид“.

Такве ствари су хрватски болесници изговарали у Хрватском Сабору тражећи српске главе, а требало би запитати посланике који су Мађари, Хрвати или Шитари у српском Парламенту а седели су тог дана и слушали све ово, какав утисак остављају речи једног Србина другом?

ВАШ ПОСЛАНИК: МИРОСЛАВ МИЛУТИНОВИЋ /СПО/

СПОМЕНИЧАРИ 41. НЕ ЗНАЈУ ЗА МИЛОСТ

Народна скупштина Србије можда је и даље скупштина, али је народна све мање и мање. Да ли је то разлог да се народ појави пред Скупштином!?

И пореска стопа је увећана за преко 4%?

Из графикана који нам је дат евидентно је да ће порески систем са изменама пореске стопе, која се од 0,7% попела на 3%, што је 4,5 пута више, бити нови намет српском народу, коме се сада сигурно црно пише, јер на коју зараду се повећава намет? Бранко Костић нас је лепо припремао да ћемо јести корење, али га нисмо довољно озбиљно схватили.

Јавност је огорчена да је Скупштина изгласала непопуларну меру наплате здравствених услуга и партиципације болничког лечења и лекова. Са занемарљивим бројем гласова опозиција, која се успротивила овој неразумној мери, која неће унети ред у анархично здравство, остала је прегласана од гласачке машине СПС и тај закон је у примени.

— Недавно сам говорио на независној ТВ Студио Б и рекао да ишчекујем дан када ће гладни и незадовољни Срби којима је укинута могућност да достојанствено живе па сада преживљавају, изаћи са моткама и позвати све своје сународнике да понове 9. март и изразе своје незадовољство и ја их позивам да дођу пред Скупштину Србије.

Овај систем и власт која неминовно из њега израста довели су народ до тога да ће се уместо код лекара лечити код видара и којекаких надри-лекара, јер неће имати могућност да плате озбиљно лечење у болницама.

Пићемо чајеве од корења из броја у број „Политика“ ће увећавати стране посвећене читуљама из којих ће бити јасно неупућенима да је ова наша Србија ипак у рату а ми преживели поданици комунистичког самовлашћа у сиромаштву и бсди. Служе се лажима када кажу да је до сада лечење било бесплатно, јер треба именовати кривца који је напунио себи и многима џепове новцем који се преко СИЗ-ова и фондова одвајао за те сврхе, а сада га нема. У Србији влада још увек свето правило да нико коме не мора да полаже рачуне и ја се бојим расплета, јер ће бити тешко обуздати вишедеценијски гнев људи који ће по мојим проценама убрзо осванути пред Скупштином. Народни посланици СПО покренули су иницијативу у Скупштини да дође до поништавања овог закона о партиципацији и решавања статуса српских синова који се као гардисти боре на фронту, а узети су од свих олакшица које следују регуларним војницима.

— До сада је по информацијама и статистици којима располаже Српска гарда на ратишту у Лици изгинуло 8 гардиста, а рањено око 25. Тим људима никада није упућено признање за све оно што су учинили, а нико није видео да је изгинулим породицама званично изражено саучешће. Можете ли нешто да учините у Скупштини да се покрене расправа о томе да ли је Српска гарда као невладина и нестраначка извојевала победе за своју Србију?

На сву срећу немамо великих губитака, али имамо битака и победа. Све нас је дубоко потресла скорашња погибија нашег члана Џерија Спасића, који је прошле године дошао из Канаде, у којој је сасвим лепо и мирно живео и одмах покренуо толико важних ствари за Странку. Рањен је доспео у усташке руке, који су га искасапљеног сутрадан испоручили гарди као претњу шта ће они са нашим људима. Нико није направио макар мали некролог овом јунаку који је свој живот положио за спас и славу Србије. А те вечери је режиска ТВ прочитала неколико обавештења типа „данас је тај и тај, носилац споменице '41 преминуо после...“ За вест о Џеријевој погибији није било простора

С. Л.

А. Танасијевић

СРПСКА РЕЧ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

ПОЗИВАМО СВОЈЕ ЧИТАОЦЕ ДА ИЗВРШЕ ПРЕТПЛАТУ НА „СРПСКУ РЕЧ“ И ТИМЕ ПОМОГНУ ДАЉЕ ИЗЛАЖЕЊЕ ЛИСТА. ТРЖИШТЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ НЕ ФУНКЦИОНИШЕ, „СРПСКА РЕЧ“ НЕ ДОЛАЗИ У МНОГЕ КРАЈЕВЕ ЗЕМЉЕ И ПОРЕД ЖЕЉЕ НАШИХ ЧИТАЛАЦА КОЈИ НАМ СЕ ЈАВЉАЈУ И ПРОТЕСТУЈУ.

ЈЕДИНИ СИГУРАН НАЧИН ДА ДОБИЈЕТЕ „СРПСКУ РЕЧ“, ПРАВУ ОПОЗИЦИОНУ НОВИНУ, ЈЕСТЕ ПРЕТПЛАТА. ПОРЕД ТОГА, ПРЕТПЛАТОМ БИ ПОМОГЛИ И САМУ „СРПСКУ РЕЧ“ КОЈА ВРЛО ТЕШКО НАПЛАЋУЈЕ СВОЈА ПОТРАЖИВАЊА ОД ПРОДАТЕ ШТАМPE, А ТАКОЋЕ ЈЕ ЖРТВА ОГРОМНОГ БОЈКОТА У САМОЈ ПРОДАЈИ.

РАЗЛОЗИ ЗА ПРЕТПЛАТУ ПОСТОЈЕ — ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ.

ПРЕТПЛАТОМ И ШТЕДИТЕ, ЈЕР ЋЕ СЕ ЦЕНА „СРПСКЕ РЕЧИ“ У МЕЂУВРЕМЕНУ ПОВЕЋАВАТИ, А ВАМА ЋЕ ВАЖИТИ ИСТА ЦЕНА ДО ИСТЕКА ПРЕТПЛАТЕ.

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ЗЕМЉИ

	3. месеца 6 бројева	6. месеци 12. бројева	12. месеци 24. броја
ЈУГОСЛАВИЈА	300,00	600,00	1.200,00
ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	400,00	750,00	1.500,00
ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	500,00	950,00	1.900,00

Уплате извршити у корист:
„СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД
Ж. Р. 60801-603-27562

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ИНОСТРАНСТВУ

ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

3. месеца	DM	30	CHF	25	ATS	400	USD	40
6. месеци	DM	55	CHF	45	ATS	385	USD	35
12. месеци	DM	110	CHF	90	ATS	770	USD	70

ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

(авионом)	3. месеца	6. месеци	12. месеци
	USD 25	USD 42,5	USD 85

или одговарајући износ у конвертибилној валути
УПЛАТЕ У ИНОСТРАНСТВУ НА

GORAX GES MBH
BLUMAUGASSB 7 1020 WIEN
ACCUNT NR 10134122 GORAX
SOGENAL BANK

На овај рачун могу уплатити своју помоћ Српском покрету обнове или „Српској речи“ и сви чланови и симпатизери Српског покрета обнове изван Србије,

Многи потези српских социјалиста говоре у прилог (њиховој) тези да је комунизам мртав. Пре свих, бесомучно отимање свега што се до јуче водило под „друштвена својина“ — како би у предстојећи либерални капитализам ушли као капиталисти.

Једино што су СПС-овци задржали из прошлог система јесте „ситница“ да се државни органи користе као сервис сопствене странке.

Јуна прошле године савезна редакција листа „Комунист“ отишла је у стечај. Без посла је остало 120 радника (од тога 12 новинара). Највише партијско (годинама једине партије) гласило поделило је судбину многих институција, ослоњених на стабилност југо-федерације.

Започео је вишемесечни стечајни поступак, утолико мукотрпнији што се испоставило да је „Комунист“, тј. његови руководиоци (напустили брод пре потапања) начинили дуг од неколико милиона тада већ конвертибилних динара.

Корак по корак, сума дуговања „Комуниста“ свела се почетком ове године на 1359.104,60 динара. У том тренутку на рачуну „Комуниста“ у стечају налази се 339.776,10 динара. Стечајни управник Петар Марић и стечајни судија Раде Лазаревић доносе одлуку да се повериоци подмире тако што ће се сваком исплатити по једна четвртина номиналних потраживања, што је и учињено 7. фебруара 1991. године.

СИСТЕМАТСКА ОТИМАЧИНА

Српски социјалисти нису у отимачину која следи кренули насумице. Прво су елиминисани потенцијални претенденти: СК-ПЈ (генералска партија) задовољила се имовином ЦК СКЈ (поготово канцеларијама на Ушћу и возним парком ЦеКа), СИБ је ушао у просторије „Комуниста“ на Тргу Маркса и Енгелса и поделио их ЈУТЕЛ-у.

Петар Марић, судија у пензији, добио је од територијално надлежне скупштине општине Стари Град посебан задатак: „прочешља“ све станове које је „Комунист“ поделио својим намештеницима и да што више њих начини спорним.

Марића су на старту послужиле природне околности: Радиша Симовић, бивши лојач „Комуниста“, умро је крајем октобра и његова гарсоњера од 21 м² експресно је продата 11. новембра.

Онда су Марића „подсетили“ на двоипособан стан прерано преминулог бунтовног уредника „Комуниста“ Душана Богавца, у којем је наставила да живи његова кћерка са породицом. Марић и компанија су наступили на суду са два сведока који тврде да Милена Богавац до очеве смрти није ни становала у том стану. Судски спор налази се у другостепеном поступку.

На крају (за сад) Марић „открива“ кадровски стан у улици Алексиначких рудара 10 од 32 м, у коме већ 10 година живи некадашња новинарка „Комуниста“ Софија Пуалић-Шперо. Марић не мари за то што Шперо поседује решење Радничког савета „Комуниста“ од 2.

КОМУНИСТИ, У ИМЕ НАРОДА

КАД МОЖЕ ПРЕДСЕДНИК...

Док је велики број грађана Србије (која није у рату) на фронту, има и оних који мисле и на то како што спремније дочекати мир. Реч је, наравно, о српским социјалистима, којима је рат добродошла срећа у несрећи.

априла 1990. године којим се преиначује „привремено“ у „трајно“ коришћење стана. Раднички савет је имао на уму да се Шперо налазила прва на стамбеној ранг-листи у тренутку када је судбина „Комуниста“ била већ извесно запечаћена.

После ургенција Марићевих стварних наредбодаваца Окружни привредни суд у Београду 30. октобра 1991. године доноси решење о исељењу Софије Пуалић-Шперо, у року од 14 дана. На инсистирање оштећене председник привредног суда Аранђел Маркићевић готово успаничено одговара да „нема шансе за ревизију поступка“! Принудно исељење обављено је под будним оком два милионара — позорника 13. 11. 1991. године.

ПОКРИВАЊЕ ТРОШКОВА

Сада се Софија Пуалић-Шперо, с пуним правом, пита: Где одлази новац од продаје њеног стана (наводно ће бити продат на јавној лиценцијацији), када су сви повериоци „Комуниста“ исплаћени? Затим: шта се догодило са средствима које је она 13,5 година (колико је радила у „Комунисту“) издвајала у стамбени фонд? (Ако од тих пара није могао да се от-

плати једнособан стан од 32 м²). И, напослетку, зашто стан у коме је потпуно легално живела 10 година није по приоритету прво њој понуђен да га откупи, како то стамбени закон Србије иначе предвиђа?

Ипак, партијско(СПС)-општинска спрега постаје јаснија ако се зна да је србијански комунистички пуч, познатији као 8. седница, припремљен управо на овој, централној београдској општини. Службеник градског одбора СПС Београда (разумљиво, жели да остане анониман) каже да је социјалистичким „босовима“ толико стало до станова, јер су у ситуацији укинуте друштвене станоградње и прескупих квадрата, они најпримамљивија награда за послушнике. У најгорем случају, њиховом продајом биће покривени високи трошкови нове партије, старих расипничких навика.

Мутне радње СПС, која себе сматра наследником свега постојећег (осим одговорности за историјске грешке), тек најављују свој пуни размах када Србија коначно преузме контролу над СИБ-ом, његовим огромним апаратом и имовином.

А. СИМИЋ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ПОСЛАНИКА ВЛАДАЈУЋЕ СТРАНКЕ ПРОДАВАЧИ МАГЛЕ

Прича о посланику владајуће странке, који је постао универзитетски професор без стручних квалификација и научних радова личи на приче из сталинстичке прошлости, а догађа се у болшевичкој садашњости.

рант из области општенародне одбране а да са „Теоријом државе и права“ има онолико везе колико и несвршени студент правног факултета.

Бити посланик владајуће странке данас звучи више него некада бити Бошко Буха, Сирогојно, Сима Сарага столарски радник или Драгица Правица, али су последице исте.

ГОРОСТАС

Главни политички програм овог дошљака у Србију је слање српских младића у ратну кланицу изван Србије и повремено држање говора или над њиховим мртвачким сандуцима или у Народној скупштини у припремама за пуњење мртвачких сандука.

Посланици владајуће странке воле оно „Ништа нас не сме изненадити“ и оно „У рану зору, кад се сунце рађа, певају морнари са Титових лађа“, и још су заточеници тих доктрина и песмица.

Горостас у успону, предавач предмета „Теорија државе и права“, стари певач у оперети „Смрт Југославији“ а нови глумац у водвиљу „Југославија, јачај све моћнија“, нема ни једног научног рада ни у земљи, ни у иностранству из области коју тумачи студентима.

И то је телевизија прескочила.

Пред правим професором Правног факултета овај професор Правног факултета пао би и као бруцош.

Али, он је, за име Бога, посланик владајуће странке.

МАРШАЛ

Живот неке језиве ствари савршено спаја.

Сирота деца, осуђена да слушају предавања из предмета „Теорија државе и права“ код јунака наших дана, код једног од многих нових дивова типа Бошка Бухе, Сирогојна, Симе Сарага столарског радника или Драгице Правце, биће најпре образовно и духовно убијана, убијана у мозак, а онд ће бити убијана и физички, на приватном фронту свог васпитача и његове странке.

Генерали с петокракама снисходљиво се повијају пред продавачима магле, сашаптавају се да их они, по одлучности, по немилосрдности према политичким противницима, по склоности да полицији изручују неистомисљенике, по налажењу страних шпијуна међу новинарима и по сталном понижавању српства и Србије, подсећају на вољеног и неумрлог Маршала, и зато послушно воде њихове битке.

Када за рачун нових идола, ослобађајући им успут синове од обавезе служења војног рока и обављајући им низ сличних услуга, ликвидирају све на које им идоли покажу, и сироти генерали ће, не схватајући то, бити ликвидирани.

Лепе речи су увек нове, ружне приче, се понављају.

Историја се, понекад, поигра с часним народима, и доведе их до руба бешчасћа; часни народи се, међутим, макар и у последњем часу, тргну и промене ток такве историје.

И о последњем часу за буђење Србије је реч...

Л. П.

лико колико режим одговара, не признају сложеност прилика, залажу се за рат, глорификују антиевропски дух, робују теоријама светских завера или их измишљају, преувеличавају сопствену важност, формирају део јавног мњења из најнижих социјалних и образовних слојева...

По правилу су дошљаци, не воле Србијанце и сматрају их превише меким али их се заправо плаше јер знају да Србијанци дуго ћуте а кад врисну „чује се до Стамбола“, и у суштини су оптерећени комплексом дошљака, па им је пренаглашено србовање својеврсна терапија.

Не схватајући да су српство и Србија, у политичком смислу, два питања, да је и српству и Србији потребнија прагматика него патетика, и да српства има и изван Србије али да га нема без Србије, они, углавном, несвесно и верујући да раде велике ствари, наносе огромне штете и Србији и српству.

С продавачима магле, ма колико да су маркетиншки успешни, српске перспективе су све више у магли.

То још као да се не схвата...

НАУЧНИК

Прича која следи, пуна задаха соцреалистичке трулежи — у приглушим режимским медијима слављена а од паметних с неверицом и зењом дочекана — још једна је од безброј поновљених прича.

Враћамо се ове 1991. у ону 1945. и ондашње норме.

Напредујемо, у сваком погледу.

Продавачи магле из 1945. могли су много, продавачи магле из 1991. могу, судећи по овој причи, све.

О посланику владајуће странке је реч.

У временима када је смисао живота истраљиван у стиховима „Ми градимо пругу, пруга гради нас, у прузи је спас“, и када су због таквог смисла живота многи са ширим наговичама на панталонама и са ширим погледима на свет стављали главе на шине и под воз спасавајући се, ипак није било могуће да се само због оданости режиму, без квалификација и знања, без стручних радова, простим декретом, постане научник, као што је могуће у нашим временима.

Један Правни факултет једног српског универзитета добио је ове јесени професора за предмет „Теорија државе и права“ а свечани чин је наравно забележила и телевизија. Телевизија је, међутим, прећутала чињеницу да је дотични „професор“, заправо, докто-

ВОЂВОДА КОМЕСАР ОДРЖАО ПРВО (ИСТОРИЈСКО) ПРЕДСТАВЉАЊЕ ИЗ ПРЕДМЕТА "УВОД У ПРАВО"

Продавачи магле поново су на сцени.

Мале народе у великим ломовима увек задеси иста несрећа: с маргина стварности, с моралних и буквалних периферија, бану букачи и галамом која подилази најнижим страстима и дневним немирима, намећу се за вође и спасиоце.

Лажни цар Шћепан Мали најбезболнија је и најближа верзија готово ахретипских наивности ових простора.

У Србији су данас најекспониранiji људи које, у приближавању Шћепану Малом али у крвавом издању, везују неке типичне заједничке карактеристике.

За сваки, па и најкрупнији проблем, они имају на речима готова решења, експерти су за све од аграра до атомистике, говоре повишеним тоном, невоље српског народа патетизују и користе за властите промоције, ужасавају их различити приступи у решавању националног питања, служе режиму тако што су привидно радикалнији од њега али само оно-

Избеглиштво неумитно даје основни печат овом несрећном времену. Избеглица, међутим, има различитих — од оних који су заиста избегли од клеро — фашизма у Хрватској до оних других, који су уживали све благодети у „непријатељској републици“, па су, осетивши се малчице угроженим, кренули „трбухом за крухом“ од доброг ка бољем.

Само у новосадској општини већ сада има више од 13.000 избеглица, које, истина, „почетнички стидљиво“ усељавају у празне станове, али већина њих ипак још увек „пребива“ у домовима Новосађана. Доста има и „привилегованих“, који за кратко време добијају стан, плате (или пензије) и све оно што им „слеђује“ због несребичног залагања за политику садашњег српског руководства.

Сећате ли се данас (и поред ужаса који нас је снашао) „драгуља“ професионалног новинарства — госпођице **Миле Штуле**? Њу су увелико превазишле, по кршењу сваке етике, извесна **Милијана Балетић** (прошлог месеца је ова чувена „орно новинарка“ зарадила ни више ни мање него 123.000 динара) и **Весна Југовић**, али се гђици Штули никако не може оспорити да је својим „љувачким“ и неаргументованим коментарима, заједно са истомисљеницима (у схваћању новинарства) из Загреба, Љубљане, увелико допринела овој крвавој југословенској причи...

Како је у Загребу **Штула** одавно (још пре Туђмана) „персона нон грата“, а и у Београду су је одбацили након „успешне предизборне мисије“ (прогнали су је чак и са ТВ „Политике“), она је потражила ухлебљење у Новосадској телевизији — и, наравно, добила га.

„ДУДАРА“ ЋЕ УПАМТИТИ ШТУЛУ

Након месец дана проведених у кући председника општинског одбора СПС у Сремским Карловцима **Стеве Аврамовића**, породица **Миле Штуле** (она је за то време становала у новосадском хотелу „Путник“) добила је стан у пензионерском насељу у Карловцима — „Дудари“.

МУКЕ СА НОВИМ СТАНАРИМА СРЕМСКИХ КАРЛОВАЦА

ШТУЛА, БОМБЕ И ТОКИ ВОКИ

Пензионисани пуковник Милан Штула, уверен да му група петнаестогодишњака минира ауто репетирало пиштољ у једног дечака

Угроженом пензионисаном пуковнику из Загреба г. **Милану Штули** вероватно се не допада комшиљук, јер се у, у противном, не би десило оно што се десило. Иначе, „Дудар“ је позната по „мангупчићима“, који задају мале главоболе сремскокарловачкој полицији, али и по часним људима који не могу да се снађу од „чуда које их је стрелило“. Елем, док неки карловачки пензионери и после читавог радног века таворе по учерицама, г. **Штула** и породица му добили су комфоран стан у Улици Гаврила Принципа.

И ту још не би био крај ове приче, јер се г. **Штула** још није одвикао неких старих навика, а требало је, пошто су Карловци (ипак) културна средина. Група петнаестогодишњака

играла се 21. новембра пластичним, дечјим токи — вокијима у близини **Штулине** зграде. Вреди истаћи да је домет ових играчака око 100 метара и да је игра била потпуно безазлена. Један од дечака сакрио се од својих другара иза „југа“ загребачке регистрације, што је био знак да **Милан Штула** одмах нападне „мрског агресора“.

НЕ МРДАЈ, ЈЕР ПУЦАМ!

Код „југа“ нисам провео више од 20 секунди, а потом сам се склонио у оближњу зграду“, прича малолетни Ј.Ш. „Није прошао ни минут, а зачуо сам узвик „Не мрдај, јер пуцам“. Испред мене се створио човек са пиштољем и репетирало га и уперо ми батеријску лампу у лице. Питао је шта тражим код његових кола, па сам му преплашен одговорио да смо се играли с „токи вокијем“. На то је он узвратио псовком и реченицом „Лажеш, постављао си бомбу!“. Држао је пиштољ уперен у мене више од пет минута, потом ми је узео податке, адресу да би ме потом „отпустио“ реченицом — „Видиш у какву си ситуацију довео себе и своје другове“!? Још ни данас не могу да се освестим од страха који сам претрпео, а само сам се играо“, каже узбуђено петнаестогодишњи Ј.Ш. Једва три године старији од унука **Милана Штуле**.

Комшија из Гаврила Принципа отишао је сутрадан да цео случај са репетираним пиштољем у дете исприча сремскокарловачкој полицији, али из станице је био буквално избачен. Иначе, иако кратко време живи у Карловцима, пуковник у „мировини“ причињава доста муке суседима. Кажу, воли и да попије, а тада у делиријум тремансу излази на терасу, а „Дударом“ се ори „Ј... вам матер српску“.

Од оних који дођу и које срдечно примимо, очекујемо бар елементарну пристојност, да се потруде да прихвате наше навике и начин живота. У случају породице **Штула** били смо очигледно „неизлечиви оптимисти“, да невоља понекад измени карактер. Ово, наравно, важи за оне који ту људску црту имају...

Г. М. Ј.

КО ЛИ СЛУПА „МАЗДУ“?

Како ивер не пада далеко од класе, тако ни ћерци не преостаје ништа друго него да прави скандале о којима после месецима бруји чаршија. Мама, гђица **Штула** је пре више од месец дана позајмила од ТВ Нови Сад „мазду“ да површила неке послове за један дан. Аутомобил који јој је без реверса великодушно дао уредник у ТВНС г. **Љубомир Лукић** био је у Штулином власништву више недеља да би недавно ово скупо возило вратила — слупано. Сада из телевизијске економске службе вијају и Лукића и Штулу „као ајкула паћу“ да плате хаварију возила (која није незнатна), али познајући виспреност ових „правдољубивих посленика јавне речи“, изгледа да ће Штулину штету, ипак, платити претплатници новосадске телевизије.

ДР СТЕВАН ДЕДИЋЕР НАПРАВИЋУ СВОЈУ ВИЗИЈУ СРБИЈЕ

Када сте дошли у сукоб са режимом и идеологијом којој сте припадали?

— Педесетих година схватио сам да без демократије нема ни друштва. Онда су ме Кардељ и Ђилас послали у Винчу да видим зашто стагнира пројекат производње атомске бомбе. Отишао сам и после неког времена рекао Ранковићу, Кардељу и Ђиласу: „Ово је лудост“. Бирографија је, међутим, живела од те „атомске бомбе“ и Института и ја сам ускоро дао оставку Ранковићу, кога сам увек поштовао много више од осталих руководилаца, јер једино пред њим нисам морао држати руке у џепу, језик за зубима и леђа према зиду.

Тражио сам да идем у Единбург да се бавим физиком. Тамо је енглеска обавештајна служба покушала да ме врбује и ја сам о томе обавестио Ранковића. Наши су упутили ноту Идну. На позив Ивана Супека, годину и по дана по повратку провео сам у раду на свом докторату из теоретске физике у Институту „Руђер Бошковић“. У то време, 1957, објавио сам чланак „Слобода и наука“ у часопису *Bulletin of the Atomic Scientists*. Чланку је дат знатан публицитет, а „Њујорк Тајмс“ је, тим поводом, објавио и уводник: „Још један Ђилас“.

Недељу дана после тога, отпуштен сам из Института. Једно време сам провео без материјалних средстава за живот, али сам и то брзо решио. Наиме, на препоруку професора Кемера из Единбурга, Роберт Максвел (недавно преминули један од највећих медијских власника на свету) понудио ми је уговор да преводим руске књиге из теоретске физике на енглески. Следеће године сам, због једног другог чланка у којем није било ни једне речи о Југославији, проглашен америчким шпијуном. Тада сам врло често позиван у УДБ-у на испитивање код Стевана Крајачића. Тринаест пута ми је одбијан пасош а онда су ме тек, на инсистирање превенствено Нила Бора, пустили да одем напоље.

Пошто су моје чланке о развоју науке читали и у Шведској, позвали су ме у Академију инжењерских наука, где је дошао и председ-

Уредник предратне „Српске речи“ у Питсбургу, члан Комунистичке партије од 1936, послератни уредник „Борбе“ и „Политике“, директор Таијуга... Стеван Деднијер данас живи у Шведској и ради у Институту за развитак науке и технологије. Давно је антикомуниста и њему дугујемо израз „Србин са дна каце“. У овом разговору говори о свом доживљавању српства, бесмислу класичне шпијунаже и облицима људске памети који су неискоришћени.

ник шведске владе. Понудили су ми да направим Институт за развитак науке и технологије који данас постоји у Лунду. Добио сам 100.000 долара да га направим. То сам радио док нисам схватио да треба учинити још нешто ново да би људи у влади добили најбоље могуће информације, да би могли да доносе одлуке. Дакле, било је потребно да имају обавештајну службу преко које ће добијати податке о томе како да поступају. Наравно, то није шпијунажа, јер само још будале шпијунирају. Тада сам, што је изазвало велики скандал, први пут на свету у Институту почео да држим курсеве о обавештајној служби и безбедности. То и данас држим. Управо сам дошао из Кине, где сам држао предавања о послодавној обавештавању. И Кинези су почели да се баве такозваном Business intelligence, и ту сам поднео извештај „Развитак и менаџмент помоћу интелигенције, помоћу обавештајне службе — случај Јапана“, у коме сам показао да се Јапан тиме бави још од 1570. године и да је од неразвијене феудалне земље данас постао једна од доминантних економских и технолошких сила. Управо се спремам у Јапан где се оснива Друштво за business intelligence и мене су именovali за почасног саветодавца на том подручју.

СРБИН СА ДНА КАЦЕ

У Србији се и данас другачијемислећи људи, интелектуалци проглашавају шпијунима страних обавештајних служби. Где се данас налази класична шпијунажа у светским оквирима?

— То су обичне болшевичке будалаштине од којих очигледно режим не може да се отресе. Тако је било у ових педесетак година, тако је и данас. У овим временима, шпијуне више нико неће. Паметан човек данас на разне начине може много више да сазна него путем шпијунаже. Недавно је у Шведској боравао Вилијам Вебстер директор (бивши) ЦИА-е и ја сам му поставио следеће питање: „Пошто за шпијунима не постоји више потреба, велики број њих прелази у business intelligence. Да ли они то могу да раде?“ Он је рекао да је то врло тешко и да морају да се навикну на сасвим другачији начин рада. На жалост, у Југославији се business intelligence мало користи. Ја сам покушавао да убедим наше у свим режимима, од Антуна Вратуше, шефа Кардељевог кабинета до Вилија Мулца, шефа полиције у последњој комунистичкој влади Хрватске, а он је покушао да ме врбује да радим против Шведске. Будале једне.

Непосредно пре војне блокаде Дубровника, Ви сте се извули из тог опседнутог

града и успели да дођете до Кине. Какве утиске носите из Дубровника?

— Када је оно загустило у Југославији, мене је нешто стално звукло да дођем. Не знам шта, али сам дошао. Био сам у Дубровнику када су биле узбуне и седео сам са суседима у подруму поред свећа и чекао бомбардовање. Услео сам потом да ухватим последњи брод и тако сам успео да изађем из Дубровника. Тамо сам иначе потписао са потпредседником хрватске владе уговор да израдим пројекат будућности Хрватске, али сам тражио један динар накнаде, јер знам како ће се тамо раскољакати Политика.

Да ли можемо да Вам понудимо 2-3 динара више, па да то урадите и за Србију. Могли бисмо да Вам организујемо и нека ускостраучна предавања у Београду.

— Врло радо, јер ја себе сматрам Србином „са дна каце“.

Ви се тако и потписујете. Шта Вам то значи?

— Када сам постао комуниста, прво сам радио са Николом Ковачевићем, братом Саве Ковачевића, који је дошао као илгалац Коминтерне у Америку. Тада сам био уредник „Српске речи“ и питао ме је шта ћу да напишем. И ја сам написао песму у десетерцу „У спомен Србину који је пао у Шпанији“, о неком Павлу Илићу. Српску историју одлично знам, нарочито њен напредни део и људе који су знали шта је демократија и оне који су увели демократију у Србији. Рецимо, краљ Петар I је, рецимо, превео Милов есеј „О слободи“ и рекао: „Сад када сам на власти, хоћу да се ово оствари у Србији“. И због свега тога се и данас осећам Србином „са дна каце“.

Како данас подносите своје „српство“?

— Осећам се јако пониженим. Никада углед српског народа у свету није био низак као сада. А ова војска треба да се стиди. Тито је тој војсци дао највећи приоритет. Није дао никоме да је дира. И та војска је идеолошки марксистичка и комунистичка, у оном старом привилегованом, еклатурском смислу. Немају везе са историјом свога народа.

И та војска одједном сада води рат и проглашава Дубровник српским градом.

СРБИН ЋЕ НАЈТЕЖЕ ПЛАТИТИ

Где Ви видите извориште ове данашње власти у Србији?

— Данас има пуно српских интелектуалаца који ћуте. Ја сам доста читао о стању у Српској академији наука и уметности. Ту су букачи узели власт. Каназира одлично знам. Био ми је чиновнички у Винчи и он је само Ру-

се цитирао. Онда је одједном после '48. година почео само Американце да цитира. Кажем, како то можеш ако си научник, а он одговара да нећемо више Русе, да сада морамо само Американце цитирати. Управо читам књигу председника „Волвоа“ Пер Гилерхамела. Он говори о потреби визије за шведску будућност. Не слаже се са властима и каже да нам требају нове визије.

И ја мислим да је визија Добрице Ћосића, Каназира, онога једнога Исаковића и других у Академији, да је та визија пропала. То је великосрпска шовинистичка визија која сматра да Срби не могу да буду мањина у Југославији иако је или само негде преко четрдесет одсто. То је визија оних који мисле да Срби морају да владају свим другим народима у Југославији, да направе од целе Југославије оно што су направили од Косова, једну полицијску државу. Та визија је пропала и тиме су они окаљали образ српском народу.

Да је било памети, Србија је могла да буде водећа у Југославији у демократском смислу. Уместо тога створили су рат. За тај рат је крива војска и госпођа Милошевић /Мирјана Марковић/ која је основала ту њихову војничку комунистичку партију, заједно са својим мужем.

Оно што сте ми понудили, ја ћу и урадити. Направићу своју визију будућности Србије, између осталог и на основама онога што данас нуди Европа. Ги Моне је развио идеју о Европској заједници за време Другог светског рата, када су се Французи и Немци клали, па зашто не бисмо и ми. Ја ћу направити моју визију, а потребне су стотине и хиљаде визија да би се нашао заједнички консензус о томе шта ће Србија да ради убудуће.

У самој Србији се све чешће чује критика утицаја Срба ван Србије на будућност саме Србије. Врло често се говори о том негативном утицају, између осталог, и због тога што се на челним функцијама у Србији налазе искључиво Срби чије је порекло из крајева ван Србије. Ви такође вучете то порекло и шта мислите о овим тезама?

— Између два рата, заступник Срба у Хрватској је био Светозар Прибићевић. И он је 1932. године написао књигу „Диктатура краља Александра“ у којој је указао да та диктатура води у пропаст Југославије. Ја мислим да они данас играју малу улогу. Да нису подстрекивани од Милошевића и да Туђман није почео да прави шовинистичке будалаштине да придобије јединство Хрвата, не би овога ни било. Срби у Хрватској су највише страдали у овом рату. Ја сам чуо једног генерала како одговара када су питали колико је људи погинуло; „Питајте Црвени крст“. Па каква је то генерал када не зна колико је убијено људи. А у Хрватској се убијају Срби на све стране, и у Вуковару и у Осјеку, итд. И нико не каже колико је Срба убијено од ове југословенске војске и од Хрватске гарде. Дакле, Срби у Хрватској ће највише настрадати у овом рату у који их је увукао Милошевић. И он ће их сутра напустити, ако буде дошло до новог фронта на Косову. Он ће успоставити мир са Туђманом и окренуће се према Косову.

Већи део Срба у Хрватској чине такозвани урбанизовани Срби и нису обухваћени

територијама. Они су таоци политике и рата који се води. Међутим, људи који о томе покушавају рационално да размишљају, као господин Пуповац, проглашавају се издајницима.

СРБИ НИСУ БОЉШЕВИЦИ

— Те ствари се решавају свугде демократски. У Финској постоји милион и по Швеђана и они играју врло значајну улогу. Па овде у Шведској има пуно и Хрвата и Срба, раде свој посао, имају своје цркве, певају своје песме, њихове заставе им нико не дира. Тако и Срби у Хрватској могу да имају културну аутономију, да бирају своје људе у парламент. Ако се то обезбеди, а ја мислим да је на путу тако нешто, шта ће им онда Милошевић и ЈНА да их штите. То је само изговор. Они хоће да освоје целу југословенску обалу. Они су преговарали са Јазовим, онај такозвани академик **Марковић** је поздравио пуч. Зашто? Ја верујем у оно што ми је **Вељко Мићуновић** причао: да су стално код Тита и Хрушчов и Брежњев тражили да им да излаз на Јадранско море и о томе се мора мислити.

Сви су заборавили оно што је Милошевић рекао у Пироту: „Нису нама криви Словенци и Хрвати, ми морамо развијати памет, науку итд.“ Да се он држао тога, то би значило оно што ја сматрам да је Србин „са дна каце“.

Како тумачите чињеницу да је Србија једна од последњих земаља у Европи са бољшевичким режимом? Јесмо ли ми заиста такав народ или је нешто друго у питању?

— Ма нисмо ми такав народ. Видели сте и 9. марта и оне велике демонстрације после тога. **Проблем је у томе што треба отерати ове вође.** Треба много мање водити политику, а више размишљати о науци, технологији, економији. Ето, сад у Мађари направили од „миговог“ мотора апарате за гашење пожара на нафтним пољима у Кувајту. О томе треба да размишљају људи у Академији, а не о томе како ће они „спасити српски народ“. Не следе ни једну славну традицију српских научника **Миланковића, Петровића — Аласа, Јанчића**, него — узела господа да се баве политиком...

Не треба само народ окривљавати. Онај психијатар **Рашковић** је написао књигу „Луда земља“. Па он је луд. То **Ћосић** генералише да Срби добијају у рату, а губе у миру. Овога пута су изгубили и у рату и у миру. Ако Србин овде у Шведској може да ради сваки посао и да само на то мисли, може он то и у Србији. Када би тако било, онда би све било у реду. Дакле, није проблем у менталитету и није то никако луд народ.

Били сте саветник ОЕЦД-а, владе у Саудијској Арабији, Европској заједници, Аустралији, Португалији, и тако даље. Шта бисте Ви урадили када бисте били изабрани за председника владе Србије?

— Изабрао бих триста најпаметнијих младих људи и одмах дао оставку у корист неког младог човека који свхата шта се догађа у свету и који би сигурно могао много боље од ових данас да ради.

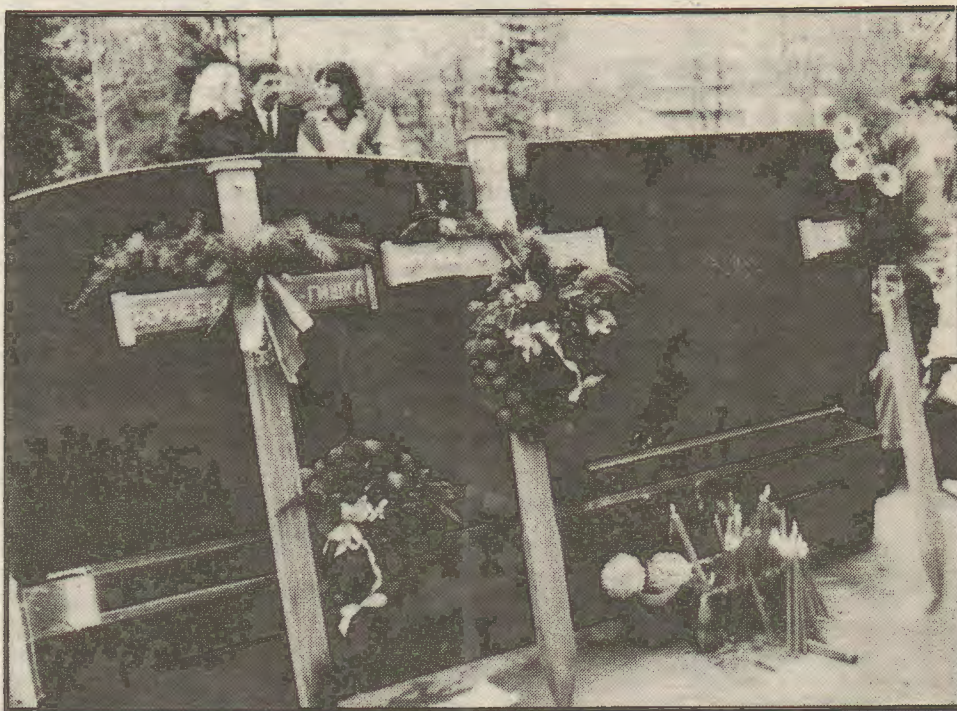
Колико се људи из наше индустрије у свету баве индустријском обавештајном

службом? Да и су вам познати подаци?

— Нема никога. Нико о томе не води рачуна. Мене су пре шест месеци звали неки људи из фабрике дувана у Вировитици да их посаветујем како да пређу на нову производњу лековитог биља. Сео сам у библиотеку, за компјутер и радио три дана. Поводио сам све

податке и тиме сам показао колико је то млада грана и колико је перспективна. Наши људи још увек мисле да је трговина када се нешто здипи, превари итд. а не када се добро упознају конкуренти и самим ти од себе направи бољи конкурент.

РАЗГОВАРАО: Веран МАТИЋ

IN MEMORIAM

БЛАГОЈЕ МАТИЋ

Непуна четири месеца од смрти свога сина, **БРАНИСЛАВА МАТИЋА БЕЛОГ**, команданта и донатора Српске гарде, угасило се племенито срце његовог оца, **БЛАГОЈА МАТИЋА**. Брутална смрт јединог детета пред вратима родитељског дома сломила је здравог и јаког човека пре времена.

На Централном гробљу у Београду, један поред другог, стоје три крста: Белог, Гишке и чика Благоја.

Редакција „Српске речи“ изјављује своје најдубље саучешће породици Матић.

Нека је лака земља онима за којима се туговало и онима који су од туге умрли.

ДОЛЕ ГИНИС!

„Доста се писало о томе како је дошло до ескалације сукоба у Југославији. Изнете су разне претпоставке, али по мом мишљењу, ни једна права. У жељи да што већем броју људи обзнаним сазнање до којег сам самостално дошао, рећи ћу вам само ово. Тачно је да се ради о спреси страних сила и унутрашње пете колоне. Страна сила је, сад ћете се изненадити, управо она „симпатична“ Гинисова фондација за бележење рекорда, којој је недостајао један овакав невероватан рат. Домаћи политичари су, за велике шаке долара, одлучили не само да Гинисовој фондацији пруже такав рат, већ и да непрекидним кршењем примирја, остваре рекорд који до сада није постојао ни у једном светском или локалном рату. Колико год вам ово у првом тренутку чудно изгледало, кад размислите боље, биће вам јасно да сам у праву, те бих додатно апеловао да се млађи физички спремнији људи укључе у акцију спречавања рада испостве Гинисове фондације у Југославији (смирли се реформисти, што не би и ови?!).“

Јован Пајић

Поред теза о нуклеарном отпаду и трговини органима, ово нама једне нове, оригиналне творевине демократског духа! Браво! — Ви стварно читате много криминалистичких романа, па сте постади прави Херкул Поаро! Но, имамо два скромна скептична запажања: 1. Зар не мислите да је и без рата ова земља заслужила да после полувековног комунистичког раја уђе у Гинисову књигу? и 2. Зар ваш апел да се Гинисовци „налупју“ као и реформисти, није знак да и ви радите за Гиниса, пошто тако нешто свакако давно није виђено у свету (бар не од краја 30-их година овог века!).

Но, ако смо ми искувише ограничени за ваше великоумне конструкте, има и других адреса којима можете уручити свој „патент“. Можда би добро било, да после инспиративног једења шампите, рецимо у „Руском цару“, саратите до Скупштине Србије и комисији за шпијунске жалбе (председник: Александар Бачковић познатији под шпијунским именом „КРУТОВРАТ“, потпредседник: Михајло Марковић, алијас „ДИЈАМАНТ“, чланови: Душан Матковић; „ИОБ“ ЛУЛЕ Исаковић, МУЛЕ Богдановић, уз ШИЉОБРК Павића (Обрадовића) доставите своје истинско сазнање. Не гине вам фељтон у „Политици“!

СВАДБА

„Пуно сам читала и пратила новинске написе о Брениној и Бобиној свадби, па бих и ја имала један предлог који ви, као лист од утицаја, можда можете да пренесете млади и младожењи. С обзиром да су обоје Југословени, а очи света су упрте у Југославију, било би боље да се свадба одржи у Женеви или Хагу, где би сви представници ЕЕЗ и ОУН имали прилике да се увере како ми, сем што се бијемо, умемо и да певамо и играмо тенисе. Осим тога, ако ово венчање мора да има

принчевски карактер, онда је ред да се међу почасним званицама нађу и политички великодостојници — пре свега председник Републике, а потом и председник читаве земље Југославије. Како се венчање ближи, надам се да ћете им хитно пренети сугестије, јер је њихово испуњење у интересу свих нас који живимо у Југославији“.

Тијана Марковић из Лознице

На жалост, пошто ми нисмо били у Иницијативном одбору за организацију и дочек младенаца, ваша сјајна идеја је отишла у неповрат мада нас се веома дојмила. Сасвим сте у праву — ако је успела да „запали“ Бугаре и остале пријатељске народе код којих је гостовала, зашто Брена није своју „Југословенку“ отпевала баш у Хагу? Још да је, по узору на сцену из филма „Носа“ сночила на сто и показала туробним политичарима како су у истини дуге ноге, не би нам требала даља наглавдања и преговори. Уосталом, да је нешто кренуло лоше, исход би зависио од Бобиних волеја — ако није брз, он је барем темељан, па би ствар са плавим шлемовима снажно прогуроа до аса.

А, што се тиче политичких узаница, стварно је срамота што Слободан није звао свог имењака. Мора да је то урадио само зато што му је Брена сугерисала да би цех био знатно већи да су били позвани сви председници земље у којој младежи живе: те Слоба, те жена му, те Алија, па Угљанин, а где је он, мора да буде и Караџић и, тако редом, све до Бранка Костића. Ако последњи и није проблематичан, пошто може да једе и у башти, остали се између корена и печења одмах одлучују за ово друго.

У сваком случају, веома нам је жвао што ваше сугестије нису на време стигле до младенаца. Пропустили смо ретку прилику да за свечарским столом угледамо све наше председнике и председникове људе како певају: „Дај нам Сунца!“.

ГЕНЕТИКА

„Ја сам једном већ писао вашем саветовалишту и то о проблему клонирања. Пошто сам генетичар, а уз то врло радознао човек, опет сам начуо нешто што би могло бити вредно опште пажње. Наиме, како је јасно да ћемо ускоро сви морати да се изјашњавамо по једној националној линији, створио се проблем одређивања народности оних особа које су рођене у мешовитим браковима (не само родитеља, већ и давнијих предака). Да би се решило то питање, како сам ја чуо, ангажоване су специјалне комисије при владама Србије и Хрватске, које би у складу са новим достигнућима генетике, требало да одреде који је генетски код одговоран за формирање одређене нације. Будући да сам научник и да су ми познати резултати светских истраживања у области генетике, питам се, а питам и вас да ли је то тачно?“

Ми нисмо генетска инжењерија, али на основу досадашњих искустава верујемо да је могуће и формирање специјалних јединица за утврђивање генетске одговорности. Ако у страним истраживањима и нема пода-

така за оправданост оваквих теза, то је њихов проблем, а ми ћемо се постарати да им покажемо ко зна више о политичкој генетици. Наравно, с обзиром да добро познат самоуправни принцип „Сви раде све“, сигурно је да ће у домаћим истраживањима учествовати паметни правници, економисти политиколози и машински инжењери, који боље разликују X и Y — хромозом, од неких тамо ускоспецијализованих биолога. Осим Нобелове награде за утврђивање усташког, полуусташког лојално српског, радикално српског и осталих гена (или чак ДНК), решићемо и врло практичне проблеме око здравствене партиципације. Ко има у књижицу убељен ГЕН ЗА ЛОЈАЛНОГ СРБИНА — платити неће, а СВИ, СВИ, СВИ остали има да чекају у реду и броје крупнину на шалтеру. Пред овом генетско-партиципативном концепцијом оружје би положио чак и др Менгеле.!

[Handwritten signature]

НАДОМАК НАИСА

Носим кући томеове књига, читам, а поглед ми одвлаче и са најбољих прозних редова телевизијске слике, оружје и крв, те почињем физички осећати како друкчије читам и друкчије видим но до сада. Да ли је јасније или конфузније, не знам, али друкчије, свакако.

Зато пишем о књизи Саше Хаџи Танчића „Звездама повезани“, у уверењу да она помирује моје негдашње и данашње читање.

„Народ под оружјем, а он с дебелим књигама под пазухом. Смрт му се над главом њише. Одустане ли, не источи своју бескорисну снагу, не одазове се позиву, ништа може постати све.“
Саша Хаџи Танчић: ЗВЕЗДАМА ПОВЕЗАНИ

Каткад се осећам као јунак цитиране реченице. Носим кући томеове књига, читам а поглед ми одвлаче са најбољих прозних редова телевизијске слике, оружје и крв, те почињем физички осећати како друкчије читам и друкчије видим но до сада. Да ли је јасније или конфузније, не знам, али друкчије свакако.

Вредност понирања савремених писаца у прошлост одувек сам мерила умећем да паралелно говорим о савремености. Сама реконструкција прошлости може бити савршена, али савременом читаоцу неделотворна јер му нуди само сазнање, које је увек потпуније у историјским него уметничким делима. Уметност приповедања стога се може сматрати, у делима овакве оријентације, превасходно умећем стварања паралелних светова прожетих општим значењима.

Три приповести Саше Хаџи Танчића, обје-

дињене поетичним а тачним насловом *Звездама повезани* (позајмљеним од једне слике Паула Клеа) временски сежу од четвртог века до наших дана, просторно су ситуиране надомак Наиса (Ниша), а почивају на сталном прожимању историјске реконструкције и фикције, и управо на том размећу стварног, могућег и измаштаног — саопштене флуидним размишљањима, етеричним сликама и суптилним стилем и језиком — пружају велико читалачко задовољство и отварају неслућене могућности асоцијација и промишљања садашњег времена.

Шеснаест векова далеки цар Константин, захваљујући Танчићевој визији уморног владоца који снови сопствено рођење (психолошки уверљиво када се зна да је био незаконити син), жуди за влашћу оличеном у победи над супарником у граду свог рођења (а зашто то не би био Наис, што енциклопедије не бележе), слуги смрт на оштрици између победе и пораза, снатри о једном спознатој, па окротношћу власти ускраћеној идеалној љубави — постаје наш савременик. Нимало случајно одлучио се, верујем, Танчић за Константина у обиљу римских владара, с обзиром да је реч о владару који је хришћанство прогласио равноправном вером (наравно, из личних побуда, тек када је поверовао да му је привиђење крста обезбедило победу у суровим борбама за власт). Константинови страхови, море, снови, његова размишљања о власти, вери, смрти, о неслози и издаји као највећој опасности за Римско царство, попут далеког одјека кроз време доходе до нас као наши страхови и наша опредељена искуства. Између Константинове младалачке философије победника и студене визије пораженог старца који очекује још само чудо, раскриљује се спознаја бесмисла живота, чак и царског а неколико рајинског, и неумитност пролазности сјаја, моћи, власти. Између победника и поражених, увек баш као и данас, васпоставља се знак трајне једнакости коју занос и заблуде превиђају а мудрост зна и поштује.

Надомак Ниша, у временима друкчијим само за незналице, одвија се друга драма (сусрет српског жупана Немање и немачког цара Фридриха Барбаросе). Драма сукоба вера, освајачких тежњи, одмеравања снага, драма дипломатских преговора (тако налик данашњој за оне који умеју да виде!) и драма безначајног појединца који силази с ума јер је схватио (монах Никадор). Није исто слушати и чути, синило је монаху коме није промакао ни један детаљ преговарачке сеансе, нити дубљи смисао те деликатне мисије на оштрици мача. Не могу мислити оно што хоћу да мислим. Призори у смењивању уместо мојих мисли“, тако сироти Никадор дефинише свој животни тренутак, а тако га највероватније осећа и мислиће биће данашњице, под крстом преговарачког Хага, на ветрометини препознатљивих ултиматума.

И опет надомак Ниша, опет у другим истим временима, полази Стеван Синђелић, отрован неслогом и издајствима, у своје опредељење за царство небеско, у своју будућност која се дан-данас зове Ђеле-кулум, у жртвовање када престаје мисао и остаје у времену и простору слеђен приказ. Да ли се историја понавља или не, питање је спекулативног мишљења, али да се понављају зло, ратови, издајства, жртвовања, спорења око власти, воља за моћ, заблуде, заборави — неспорно је и лаицима у питањима прошлости.

Понављају се, ма колико индивидуалне, и судбине појединаца у различитим временима, наравно на плану мишљења склоног уопштавању. Монах Никадор, у нашем времену, читам ја, мада то Танчић нигде видно не сугерише, чиви као доктор Константиновић (потомак Константина?) и свој живот посвећује истраживању како лобање Ђеле-куле спасити од зуба времена. Анђеоско „лудило“ Никадорово данас траје као опседаност научника истраживањима која би допринела конзервацији прошлости, спасу од заборава, узалудном покушају да историја траје не би ли нас коначно нечему научила. Да упоредим две површног оку неупоредиве судбине помаже ми и стилска прецизност и разноврсност о којој је Танчић помно мислио — монолози Никадора и доктора Константиновића на крају приповести у којима су јунаци (сведоци, поседују иста обележја), уобличени као ток свести која истиче из њихових трошних, пролазних тела.

Цео свет се Константину приказао кроз чежњу за родним Наисом. Тај исти свет Никадору се приказао када је схватио далекосежне последице преговарачког коцкања Немањиног са трона нешто нижег од Барбаросиног. Константиновићу се свет приказао кроз „кратковиду мишицу“ Синђелићеве кубуре. Тако мора бити у уметности књижевној, где је књижевни јунак, ако то јесте, аутономни заговорник једног погледа на свет. Писцу „преостаје“ да светове осмисли, укрсти, изрекне, присутан у сваком од њих, дистанциран од сваког од њих, спреман да их напусти када дође време да ствара нове. Саша Хаџи Танчић је у томе успео, створивши један необичан, тробродни споменик граду у коме живи и поздравља своје савременике да о својем времену размишљају историјски, духовно, памтећи, са свешћу о својој православној вери, традицији, јуначком жртвовању ако му се види циљ, ако животном избору нема.

„Онолико знам колико сумњам, хоћу да кажем, да се ничим не задовољавам, ничим што видим, што чујем, чак ни са свешћу о било каквој предности једног над другим...“, данас, са свешћу о друкчијем читању које сам споменула на почетку, поклањам ову реченицу за размишљање онима који верују да знају, чују и виде праву истину!

Љиљана ШОП

СВЕТИ НИКОЛА — НИКОЉДАН (19. ДЕЦЕМБАР)

СРЕЋНА СЛАВА ДОМАЋИНЕ!

Празник Светог Николе, Никољдан, широко је распрострањена слава у српским домовима. Као чудотворац, свети отац Никола је заштитник морепловаца, али и свих путника који му се пред пут благовремено помолу. Ево прилике да се заједно са домаћинима који славе Светог Николу подсетимо житија и култа овог Чудотворца.
„Српска реч“ честита славу Светог Николе свим својим читаоцима.

Свети отац Николај беше јединац Теофана и Ноне, богатих грађана Патаре у Ликији. Младог Николу у духовни живот уведе стриц Никола, епископ Патарски; владика Николај је у манастиру Нови Сион, који је основао, замонашио свог синовца Николу. После смрти родитеља монах Никола раздаде богато имање сиротињи. По предању, присуствовао је и Првом весељенском (светском) сабору који је у Никеји сазвао први хришћански цар Константин. Тамо је, наводно, из велике ревности према чистој вери ошамарио јеретика Арија, и због тога био удаљен са сабора. Чуда и чврста вера св. Николаја прославили су га још за живота, па га народ, а затим и црква весељенскак прогласи за светитеља.

Према најстаријем и главном житију св. Николе, које је почетком IX века у Цариграду саставио архимандрит Михајло, светитељ се, после многих чуда и добрих дела која је учињено, упокојио 6/19. децембра 343. године. Тело св. Николе положено је у цркву мирликијске митрополије, где је више столећа блажено почитавало. Многи верници долазили су на светитељев гроб и молили за избављење од болести и беде. Многа скитска племена са реке Дона силазила су у град Мир и доводила на Николајев гроб своје болеснике.

МОЛТВА ГАЛИОТА

У једанаестом веку арапско-турска племена освојила су већи део источно-римског царства у Азији, па су свуда прогонили хришћане и уништавали њихове светиње. И град Мир је тада био угрожен, па су се многи грађани иселили. У то време (11. век) градови јужне Италије припадали су Цариградској патријаршији, па и град Бари на Јадрану. Једном свештенику у овом граду јави се у сну св. Никола и каже: „Иди, јави народу и освећеном сабору, да моје тело из Мира у Ликији пренесу у Бари, јер није богоугодно да остане у пустом и безљудном граду.“ Грађани Барија натоваре три брода житом, па их пошаљу у Мир да продају жито, и донесу свете мошти. Монаси прерушени у трговце успеју да пронађу тело св. Николе и осмог маја 1096. године срећно се врате у Бари. Следећег дана уз велику свечаност и литију, мошти св. Николе положене су у цркву св. Јована Претече.

Грађани Барија су после три године подigli велелепну цркву коју су посветили све-

том Чудотворцу и у њу сместили св. мошти. У 14. веку ову цркву је богато даровао српски краљ св. Стефан Дечански, као што је забележено у његовом житију које је саставио Григорије Цамблак. Према Цамблаковом сведочанству, св. Никола је чудотворно повратио вид српском краљу.

Из Котора потиче прича о поморском капетану и св. Николи. Некада давно капетан из познате куће Вучинића пожелу да исплови на Никољдан. Иако су га сви одвраћали, капетан ипак тако учини. И тек што су прошли острво Крф, нападну их арапски гусари, савладају и окују. Као оковани сужњи, галиоти, пловили су годину дана и све време молили св. Николу да их спасе и ослободи. На Никољдан, после годину дана, близу Пиреја нападе њихов гусарски брод нађу капетана Кукића из (данашњег) Херцег Новог. Храбри капетан Кукић са својих педесет морнара после жестоког боја савлада и побије гусаре. За време битке нико не примети старца са седом брадом на белом коњу. Кад битка би окончана старац показа Новљанском капетану брод и рече: „А сада спасите ону грешну браћу!“; тек тада Новљани препознаше свог заштитника и светитеља Николу. Новљани ослободише Которане, па се сви поклонисе св. Николи и захвалише му.

Спомен на дан представљање светог Николе слави се 19. децембра (6. децембра по старом календару), и тај дан је главни празник, тзв. ЗИМСКИ СВЕТИ НИКОЛА. 22. маја (9. маја по старом) служи се Спомен преноса моштију св. Николе, и овај празник се код Срба зове ЛЕТЊИ СВЕТИ НИКОЛА.

ВЛАДИКИНА ПЕСМА

Култ св. Николе негује се у Србији нарочито од времена св. краља Стефана Дечанског: једна од цркава у Пећкој патријаршији посвећена је Чудотворцу. Деспот Стефан Лазаревић подигао је у престоници своје деспотовине — Београду једну цркву св. Николи, а из тог времена сачувано је мноштво икона, фресака и илустрованих житија св. Николе. У 19. веку св. св. Николу слави Српско паробродско друштво, и био је обичај да свака лађа носи икону свог заштитника. Књаз Милош је нарочито свечано славио своје крсно име — св. Николу, па су на Никољдан пуцали топови и свуда звонила црквена звона.

Црква св. Николе данас у Београду нала-

зи се на Новог гробљу (ул. Рузвелтова 50), а Николајевска црква је у Земуну у Његошевој 43.

Песму св. оцу Николи испевао је св. владика Николај Велимировић и објавио у Охридском прологу:
Светог оца Николаја
Четир' стране света славе
Ко витеза силне вере,
Вере Божје, вере праве.

Од колевке Богу предан
Од колевке све до краја;
Па прослави и Бог њега —
Свога верног Николаја.

За живота славан беше
А по смрти још славнији,
Моћан беше и на земљи
А са неба још моћнији.

Светла духа, чиста срца,
Он храм беше живог Бога,
Народи га зато славе
Као свеца чудеснога.

Богат славом Николаје
Он свечаре своје воли,
Пред престолом вечног Бога
За њихно се добро моли

Благослови, Николаје,
Благослови људе твоје,
Што пред Богом и пред тобом
На молитви смерно стоје.

Драган МЛАЂЕНОВИЋ

СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ: ВЛАДИКА ВИЋЕНТИЈЕ КРАСОЈЕВИЋ

САМО ДА МУ ДЕЦА НА ГРОБ ДОЂУ

Банка на месту
факултета:
Обилићев венац 21

Вићентије Красојевић није заборављен, али не зато што је српском народу завештао све што је стекао, већ зато што је био владика. Послератне енциклопедије и уџбеници му нису обезбедили место у историји, али ту неправду је исправила црква. Она је стајала иза његовог имена, као што је стајала иза свих својих људи, без обзира да ли су били задужбеници или не. Владика Вићентије Красојевић је желео више: желео је да га памте као великог српског задужбеника.

Родио се 1824.г. у селу Горња Црнућа, али је готово цео животни век провео у манастиру Враћевшница. Ту је завршио своје школовање, ако се изузму пар година студирања на Богословији у Београду, ту је прошао сва она звања од ђакона до архимандрита. Још за живота стекао је славу управо обновом Враћевшнице и подизањем чувеног конака који још увек носи његово име.

У годинама када су се црквени поглавари ослањали на иконописце Вићентије Красојевић је ангажовао **Ђуру Јакшића** да му изради портрете свих српских владара. Укус му је био скуп и необичан за то време, а интересовања веома широка. Помагао је просвету и Матицу Српску са идејом да је само образовање вредно. У складу са тим цркви је направио велике дугове што му нови игуман у Враћевшници никада није опростио. Последње године свога живота провео је у Жичи као

Ужички владика. Умро је од туберкулозе у својој 58. години и сахрањен је, на своју жељу у Враћевшници.

Отварање тестаментата владике Красојевића није представљало изненађење: све што је поседовао оставио је Министарству просвете и црквених дела, ради унапређења просвете. Смисао његове задужбине био је у томе да се пажљиво бирају деца вредна школовања и да се финансирају све док не изуче највише школе. Желео је да питомци његовог издржавања никада не изгубе право на помоћ, сем у случају да понављају разред, да се не задовоље занатима, већ да заврше неки од факултета.

Имање које је оставио било је сасвим довољно да се такав циљ остварује и данас. Састојало се од велике куће у Космајској 52, имања у Лозници као и од 700 дуката и хартија од вредности. Осим овога, иза њега је остао скуп стилски намештај, вредне уметнине, коњи, кола и пољопривредни алати ретки за то доба. Желео је да се све то распрода, а да се остави само кућа у Космајској. Добијени новац би се ставио на приклад у банку, до тренутка када не нарасте толико да се може подићи нова зграда у Београду, а задужбина би за то време радила од прихода који би се добијао издавањем куће у Космајској.

Као одбор своје задужбине одредио је Просветни савет, али је захтевао да њихове одлуке контролишу тројица његових рођака. Осим овога, имао је само још један захтев: да питомци његовог издржавања сваке године дају помен на дан његове смрти.

Тестамент је био јасан, али ипак није избегао судско оспоравање од стране рођака. Ипак, задужбина је почела са радом изненађујуће брзо, већ 1883. г. Министарство је путем јавног огласа позвало све заинтересоване за издржавање, а затим је пробрало будуће питомце задужбине. Изабрана су по Вићентијевој жељи деца из Горње Црнуће која су имала најбољи просек оцена.

БЕЗ ИМЕНА НА СПОМЕНИКУ

Документи из тог периода нису најјаснији, али се стиче утисак да је Одбор радио доста самовољно и не баш исправно што се закона тиче. Делује да је присвојио извесна земљишта која тестаментом нису остављена задужбини већ цркви, а такође приликом својих одлука није консултовао тројицу Вићентијевих рођака.

Све то је изазвало незадовољство рођака који су се побунили не само због тога што су искључени из рада задужбине, већ и због одржавања гроба Вићентија Красојевића. Готово 14 година после владикине смрти, на њихову адресу је стигло писмо игумана Доситеја из Враћевшнице који их је обавестио да Одбор не чини ништа поводом изградње споменика Вићентију и да је он и даље сахрањен у гробници која ничим није обележена и на којој не стоји чак ни владикино име. Игуман Доситеј се том приликом извиноу што сам није у могућности да подигне споменик, јер је владика Вићентије толико задужио Враћевшницу, да је она остала без средстава.

Рођаци су тада упутили писмо Одбору, тј Просветном савету и затражили да се издово-

је средства која ће помоћи дизање споменика. Одбор се сложио, али је уместо споменика у Враћевшницу послао само мермерну плочицу са основним подацима о владици Вићентију. Плоча је укуцана изнад гробнице и припрати која никада није била намењена Вићентију Красојевићу.

Почетком двадесетог века, односи у управи задужбине су се смирили и тада је отпочео златни период задужбине. Из године у годину било је све више питомаца, а већ 1906. је урађен прерачун и план за подизање нове зграде.

Нова зграда је подигнута у улици Топличин венац, а архитекта **Петар Поповић** је извршио и детаљну реконструкцију старе зграде. Обе зграде су изнајмљиване предузећима, изузев неколико станова које су користила приватна лица. Још од 1910. зграда је населио Београдски универзитет и у њима је остао све до II светског рата.

У СЕНЦИ „ПАЛАСА“

Изузев материјалне користи коју су доносиле задужбини, зграде су биле значајне и због својих станара. У њима је први пут основан Правни факултет независно од Универзитета, а међу њеним зидовима је отворена и Уметничка академија. Изузев универзитета, зграде је користила и Државна штампарија, па и само Министарство просвете. Интересантно је да је Министарство просвете склапало уговор око коришћења зграда и плаћало је станарину колико и остали корисници, мада је законски зграда припадала њима.

Прве невоље за задужбину отпочеле су изградњом хотела „Палас“. Овај амбициозни пројекат сасвим је притиснуо задужбинску зграду која је остала без половине прозора и која је стално страдала од конзерви и других предмета које су станари хотела избацивали. Ипак, то су били мали проблеми према онима који су задужбину тек чекали.

Бомбардовање Београда је нанело велику штету задужбинским зградама. Чим су поново оспособљене, у њих се уселио окупатор. Интересантно је да су Немци који су насељавали зграде, редовно плаћали најамнину и то по предатним ценама. На тај начин задужбина је могла да преживи тешке ратне године. Први прави проблеми наступили су са ослобођењем, када је од једне зграде направљено обданиште, а када је друга дата у најам. Ни за једну ни за другу, задужбина није примала најамнину.

Задужбина је ускоро остала без средстава, а држава је редовно тражила порез који до ослобођења никада није важио за задужбинске зграде. Пошто приходи нису стизали, задужбина је била принуђена да троши главницу. Времена у којима су стизале уплатнице са писмима овакве садржине: „Управи Државне Штампарије част је послати Министарству просвете 200 динара за месец... и тиме помоћи хуманитарни циљ задужбине...“ постала су прошлост.

Са осталим задужбинама и „Задужбина владике ужичког Вићентија Красојевића“ је стављена под управу НО-а. Одређено је да ће од тог тренутка задужбина примати само 10% од бруто прихода. Било је то сувише ма-

ло да би задужбина могла да испуњава свој циљ. Дуги низ година Задужбински одсек је водио спор око тога, да би се на крају све окончало национализацијом.

Задужбина Вићентија Красојевића је имала приоритет над осталим задужбинама: национализована је чак годину дана раније, још 26. 8. 1958. г. Задужбински одсек је упутио приговор на то решење у коме је образложио да су важећа правила за задужбине донесена још пре окупације и да их је чак и окупатор поштовао. Образложили су значај задужбине и њихов општедруштвени карактер који се мора разликовати од општенародне имовине због своје специфичне намене. Између осталог, у жалби су рекли: „Загарантована је неповредивост и тајност како облика имовине тако и постојања и делатности задужбине, а Закон о наслеђивању у чл. 87 дозвољава заснивање нових задужбина под изнетим условима. Ако се не би поштовали изнети принципи, ишло би се на угушење ове институције у нашој социјалистичкој земљи“.

ИЗБРИСАН И ПОСЛЕДЊИ ТРАГ

Нову власт није нарочито дирнула ова жалба. Остали су при својој одлуци, уз образложење да задужбина није никаква хуманитарна установа, јер се њене зграде користе као најамни пословни простор, а по новом закону више нема приватних пословних простора. Из њиховог одговора се могао извести закључак да би задужбина остала недирнута једино да су њене зграде лично школовале децу.

Национализација је извршена 1958. г, али следећих 5 година нико се није интересовао за зграде. Задужбина није примала власнички део, а ни надокнаду за национализацију. Тек 1963. одлучено је да се задужбини исплати надокнада која је пажљиво израчуната по готово невероватном обрасцу. Одређено је да ће задужбина у наредних 50 г. примати по 10% од годишње закупнине, по вредности из 1958. г. То је значило да ће се сума од 682.320 д. исплаћивати у оброцима током пола века. Сасвим је логично да са таквим примањима ниједна хуманитарна установа није имала шансу да се одржи.

Задужбина је таворила до 1974, када је Министарство просвете одлучило да њене остатке проследи школи у Горњој Црнући. Упутили су им писмо у коме су питали да ли школа пристаје да преузме задужбину, а одговор су добили од школе у Горњем Милановцу. Зашто је одговорила школа из Горњег Милановца, никоме није постало јасно, али су они ипак добили задужбину — у ствари њен бедни остатак од 4.288 д. и оброка национализације у вредности од 4.776 д.

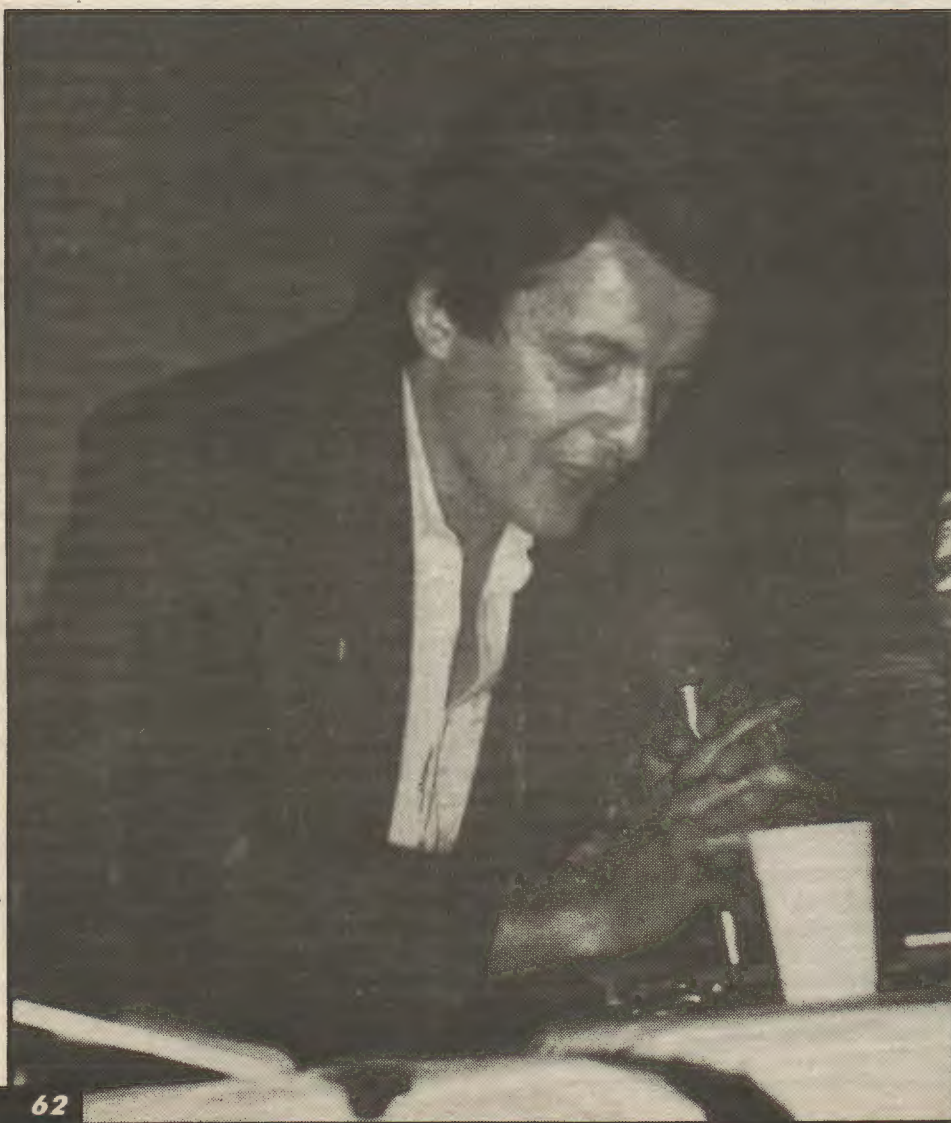
На тај начин је избрисан и последњи траг од задужбине. Новац се слао у заједничку школску касу, тако да више ни један ученик није могао да носи име питомца Задужбине Вићентија Красојевића. Задужбина је nestала, а са њом је nestала и могућност да се испуни последња жеља великог владике: да му деца коју је он ишколовао једном годишње излазе на гроб.

САНДРА ПЕТРУШИЋ

ВЕЉКО ЂУРИЋ, ИСТОРИЧАР

ИСТОРИЈА СЕ НЕ ПОНАВЉА, ОНА ЈЕ У ТОКУ

Аутор књиге „Усташе и православље“ и „Прокрштавање Срба у НДХ“ говори о одговорности послератне српске историографије која је прећутала истину о српској катастрофи у НДХ, о строго контролисаним званичним историчарима којима је кичму сломила комунистичка цензура, о покушајима да Туђман поново оживи „Хрватску православну цркву“, као и о могућности да једини недоклани сведок Глишког масакра из 1941. сведочи о страховитом покољу, када српски историчари немају приступ архивима, а „Глас концила“ данас каже да је то „груба подвала хрватском пучанству“.

Господине Ђурићу, на недавно уприличеном научном скупу у САНУ са темом „Злочини над српским народом у Другом светском рату“, осим јавности добро познатих имена, говорила су само два историчара испод 40 година. Постоје ли уопште млађи представници школе српске или београдске историографије?

— У српској историографији младих историчара и истраживача готово нема, а као разлог навео бих свесно и промишљено остављање празног простора између генерације наших професора и младих талентованих историчара, све у циљу задржавања „богова с Олимпа“, старих ауторитета, који су били хроничари и историчари српској власти. Ту се ни данас ништа није променило. Наши професори свесно остављају на катедрама потпуно неталентоване млађе колеге, на научним скуповима присутни су читавих 50 година исти људи који уживају невероватне бенефиције од овог друштва, као његови „заслужни“ државни историчари. Њима су доступни и отворени архиви којима располажу или не располажу по својој савести, а сматрам да је у суштини свега, свеприсутна стара свест победничке логике ратних комесара који су своје катедре и титуле стекли пишући о некаквим офанзивама, хагиографијама комунистичких „светаца“, или херојској погибији кора врховног команданта — а да ни реч ни су написали све ове године о српском народу и његовом страдању од балиста, усташа, ханџарлија и партизана.

Захваљујући њима који су сами собом напунили катедре, Академију, институте и исписали томове историје по којима се још увек проучава савремена историја на Одељењу за историју на Филозофском факултету у Београду, српски народ ни дан данас не зна сва стратишта и губилишта, нема података о бројевима страдалих; не зна колико је прогутао Јасеновац. И поред вишетомних студија ових великих историчара они ни дан данас не излазе са јасним и научно образложеним картама пред светску јавност која пита — шта је српско?

Колика је одговорност српске послератне историографије за овај садашњи рат због тога што је прећутала истину о српској катастрофи у НДХ од 1941—45?

— На скупу који сте поменули, најважнији међу говорницима био је правник који је саставио списак говорника по свом нахођењу, а да није укључио ниједног младог колегу. На оваквим скуповима који су прилика да свет најзад чује истину, још увек главну реч воде појединци којима је прошлост само хоби, забава, занимација и добар начин да се прилично заради. Ексклузивну могућност и тапију да пишу о страдању српског народа (тек сада, када је то званично дозвољена тема и када српској власти то одговара), добили су нестручни људи и ланци који у строго дозвољеним дозама откривају велове тајне са српске несреће, уместо да после толико деценија коначно завире и отворе за јавност архиве и документа који су једини релевантни доказ за свет. Појединци имају неприкосновени ауторитет и међу издавачима када је у питању савремена историја. Њихова истраживања су једина која се могу наћи у књиж-

рама. Они имају могућност да дођу до сваког акта и документа о овом периоду, „Политика“ им отвара странице да на њима бесплатно штампају анкетне листове за своју сасвим приватну употребу, а да из свих тих силних страница које су исписали и наравно публиковали, не можемо ништа поузданије рећи о подацима који занимају свет.

СТРОГО КОНТРОЛИСАНА ИСТОРИЈА

Да ли је режим „диктатуре пролетаријата“ контролисао српску историографију, тј. историчара који су се бавили проблематиком Другог светског рата?

— Као и све друштвене науке историографија је била под пуном контролом режима. Партијске нациократске вође, углавном нерпског порекла, али и српски комунисти, блокирали су у једном тренутку све могућности ваљанијег и обимнијег истраживања злочина који је починила НДХ. У таквој атмосфери, студентски кадар катедре за историју није био подстицан да се бави забрањеним областима наше модерне историје. У том контексту историографија има одговорност и кривицу што је у предратним годинама, као слушкиња погубних ратних циљева Србије из Првог светског рата — стварање јединствене јужнословенске државе Југославије — створила многе историјске заблуде, претпостављајући историјску истину идеологији Југословенства.

Ту је пукла кичма српске историографске школе и на тим и таквим заблудама. Тито ће изградити нову Вавилонску кулу лаже и паралаже — историографију чија је филозофија науке стаљинска филозофија историје, а довршиће је једном специфичном комбинацијом аустроугарског фашизма и агностицизма кога својевољно репродукују полуписмени вођи КП, фалсификатори и партијска полицијска цензура. У таквим условима оно што је добро у нашој историографској школи измакло је режимској контроли, а то је интелектуализам и ученост појединих историчара који су у појединим аналитичким радовима, а никада синтезама, показали своју генијалност. Дакле, све што је било интелектуално и опасно за формирање „друштвене самосвести наших народних маса“ није прошло, за разлику од политички контролисане и материјално поткупљене интелектуалне елите.

За преваспитање „друштва“ и стварање режимске историјске свести, писане су историјске синтезе које су пролазиле брижљиве и строге цензуре, тако да је правилно сагледавање ширих историјских процеса било немогуће. Историчари су били ограничени на презентацију и интерпретацију извора који повољно сликају комунисте. Политички комесари историчари писали су историје по наруџбини, служећи се при том најгрубљим фалсификатима и лажима. Свакако није тешко закључити да је тај прљави слугерањски посао могла да ради само незналица.

ХРВАТСТВО ПО ПЛАНУ

Ваша прва књига „Усташе и православље“ је и прва студија у српској историографији која специјалистички третира питање стварања тзв. „усташке“ Хрватске правос-

лавне цркве. Постоји ли могућност да садашњи усташки режим обнови и ову институцију, као што је то већ учинио са многим изумима претходног усташког режима?

— Тада је усташки режим сматрао да оснивањем Хрватске православне цркве која ће имати хрватски карактер најбезболније и без великих потреса православне Србе превести у крило римокатоличке цркве и одложи тренутак коначног и дефинитивног решења српског националног проблема који је везиван за тиху и систематску ликвидацију Срба. Покушај денационализације и кроатизације српског народа кроз стварање неканонске Хрватске православне цркве, од оснивања 3. априла 1942. године до краја њеног постојања 8. маја 1945. доживео је потпуни неуспех, јер је био непризната од свих православних цркава. Срби су показали потпуну резервисаност према овој Павелићевој замисли која је добила велики публицитет и наклоност Ватиканске администрације.

На свечаном устоличењу, први јерарх ове цркве, руски калуђер емигрант Гермоген положио је следећу заклетву: „Као постављени први православни митрополит загребачки у Хрватској православној цркви, захваљујем се Поглавнику и заричем се да ћу свим мојим силама настојати за славу Бога, за Дом и за Поглавника. Амин“. Због почињених кривичних дела ратног злочинца и народног непријатеља, Гермоген је после рата осуђен на смрт стрељањем, а из пресуде епископу Спиридону (по којој је крив јер је као свештеник хрватске православне цркве као исповедник православних логораша логора Јасеновац присуствовао масовном убијању истих, и сам учествовао у тим убијањима), јасно се види каква је то била црква марионетске државе Хрватске. Потпуни дебакл који је ова Павелићева идеја доживела, ставља под сумњу могућност рехабилитације ове идеје данас, али зар икаква логика помаже у разумевању садашњих догађаја?

Зашто је Римокатоличка црква као једна вековна институција западног хришћанства пристала да под тако несхватљивим условима приступи крвавом послу покушаја масовног превођења Срба у римокатолицизам?

— У свему овоме посебна улога била је намењена хрватском народу од ватиканских планера. Том народу, односно конгломерату народа који се назива Хрватима, намењена је улога демонстратора и реализатора у првим редовима велике апостолске мисије успостављања доминације римокатолицизма на Балкану. Дипломатским посредништвом између Свете Столице и НДХ које је после стварања НДХ преузео надбискуп А. Степинац, Римокатоличка црква је сматрала да њена вековна прозелитска политика на Балкану против православља сада добија сасвим конкретне изгледе. Да би запалили страсти Хрвата и довели их до крвожедности, убедили су их да су некако „предзиђе хришћанства“. Овом народу су усадили осећај вечне кривице и грешности. Није чудо што се сваки припадник хрватског народа када улази у цркву пита шта је тог дана згрешио. А православни Срби питају се какве ли су добре ствари тог дана урадили.

Зар мисле да ће сва недела остати по-

кривена заборавом или надмашена вештом пропагандом на чему су, ако се слажете, успели?

— Ових дана у службеном гласилу Римокатоличке цркве у Хрватској „Глас концила“ објављен је текст о стравичном покољу Срба у Глини 1941. под насловом „То је груба подвала“. Тај цинични и саркастични став Каптола, где се минимизирају жртве почињене од стране усташа, најбоље доказује да су спремни да учине све да замуте трагове, не тражећи опроштај и покајање. У духу римокатолицизма је да се сва недела, сви греси, могу купити и искупити једноставним заборавом, па стога нека не чуди чињеница да се и дан данас на Тргу св. Петра у Ватикану могу купити индулгенције или опроштајнице којима се за ситан новчић купује свест, савест и царство небеско. Исто онако како су наплаћивали откупљивање греха током средњег века. Какво је то хришћанство где се крваво убијање иноверника на стотине хиљада може некако „откупити“ или заборавити?

МОНСТРУМ — ЦРКВА

У овом садашњем рату у авнојевској Титовој Хрватској, кардинал Кухарић и врховник Туђман немају планове о превођењу Срба на римокатоличку веру. Зашто?

— Ових година римокатолички прелати замислили су да заврше послове започете ранијих векова. У тој намери да у Хрватској коначно живе само Хрвати, а да сви остали буду националне мањине, увелико се руше православне цркве, хапси се свештенство и владике, протерују Срби из Хрватске, а све доци смо старих бестијалних репресалија којима се усташки режим Фрање Туђмана отворено и неприкривено служи. Планирали су да створе некадашњу усташку Хрватску православну цркву, накарадну творевину која је у ратним годинама егзистирала само на усташким папирима, а ових година у главама врховника и поглавника. Хтели су да направе монструм-цркву за све оне изроде и отпад од српског народа, одрођенике од рода и вере.

Шта ново доноси Ваша друга књига „Прекрштавање Срба у НДХ“?

— Не доноси ништа ново у смислу сензационалних открића, не доноси ништа ново у смислу констатовања историјских догађаја и процеса који чине круг историјске динамике и драме кроз коју је српски народ прошао у овом веку. Али, моја књига представља допринос даљем продубљивању свеукупних сазнања о свему што се са нама збивало и што се, како то и данас рат на територији авнојевске Хрватске показује циклично понавља. У мојој књизи има нових докумената који још речитије потврђују паклене намере Римокатоличке цркве о успостављању папског примата јурисдикције над Србима. То је план који је дугорочно зацртан и од којег папо-демонистичка религија не одустаје. Ако то све и сада доживљавамо и сва искушења успешно пребродимо, проблем магнетизма папских аспирација према нама остају докле год је Римокатоличке цркве и православних Срба.

разговарала С. ЛАЗИЋ

Слободан СТАНЉКОВИЋ

ПАРТИЗАНСКИ ЗЛОЧИНИ НА ЦРНОГОРСКОМ ПРИМОРЈУ

ПРЕВАРЕНИ СМО НА НАЧИН НЕЧАСТАН

Могли би ми данас много шта њима урадити или измијети оно што знамо, али зарад пријатељстава и веза које су међу нашим породицама настале током ових педесет година — то нећемо чинити. Нити смо били нити ћемо бити онакви какви су они били.

Након овог ненаданог и крвавог обрачуна бораца 2. и 4. батаљона Бокељске бригаде са разоружаним националистима и четницима у згради гимназије у Бару, рано ујутро група преживјелих, њих око 120-150, одређена је за попуну јединица 10. црногорске бригаде.

— Кренули смо за Вирпазар послје стријељања, наставља своју причу Стево Борета. — Неко је ту, остао без оца, неко без брата, стрица, ујака, пријатеља. Испраћени погрдним ријечима комесара Јовановића, нијесмо били сигурни да смо спашени. Читавим путем падала је киша. Око поноћи стигли смо у Вирпазар, а већ у зору кренули за Ријеку Црнојевића. Кад смо дошли на камени мост на Ријеци он је био блокиран и обезбијеђен са обје стране. Сви смо морали стати на мост. Говоркало се да ће нас ту на мосту све побити. Ту је био 1. батаљон бокељске бригаде 1. и 3. су биле горе, а оставили смо у Бару 2. и 4. Стајали смо око сат и по на мосту, ваљда се чекала одлука шта са нама да чине. У нека доба дигло се ови партизани и кренуло за Цетиње.

МЛАДИ КУДЕ, СТАРИЈИ ХРАБРЕ

Бијаше поноћ кад тамо стигосмо. Цетиње прекрио снијег, а ми мокри до голе коже, изнемогли, смрзнути, као животиње. У улици Иван-бега мислим, бијаше нека кућа на спрат, одакле изађе неки стасити, бркати човек и викну: „Стој! Кога то водите?“

„Четнике из Боке“, одговори неко.

„Какве четнике?“

„Са стријељања из Бара, издајнике...“

„Какви четници, то су наша браћа, одговори непознати, а мора да је неко важан био. То су приморци, добри људи. Лијепо поступајте са њима.“

Никада нијесам сазнао ко је био тај човек. Личио је на Блажа Јовановића. Одвели су нас у просторије старог кина. Ту је дошао Митар Дулетић, поздравио се са нама. Повео је тада са собом своје Дулетиће, Ђура, Блажа и Станка. Стражари су се бунили али им је он подвикнуо и одвео ову тројицу.

Значи могло се помоћи и спашавати људе?

— Могло богами, како не. Могло је и у Бару да су хтјели. Све су то своји људи били.

Ујутро, сврстани по два и два ишли смо од кина до Владиног дома. Неки су нас понављали, мислим да су то били организовани млађи људи, а старији Цетињани су нам прилазили и храбрили нас. Не бојте се људи, главе су вам остале, а друго ће бити добро. У Цетињу је било тада честитих људи. Ту смо добили и по парче хљеба. Ја сам имао у ранцу и мало уља те смо намочили и то појели, а послје подне преко Ђекића, Чева, Марковине, стигли у Горњи Загарач, гдје је био штаб 10. црногорске бригаде. Дочекао нас је комесар Стево Ковачевић најпогрднијим ријечима. Свашта нам је рекао, као оно Јовановић у Бару. Прекинуо га је командант Никола Бановић, који нам ниједну ријеч увреде није упутио.

Тада се дигао Нико Јанковић из Грбља, објашњава нам Стево Барба, и успротивио се

ријечима да Грбљани и Маине нијесу издајници никада били. А богами је ту било тешко било шта рећи, мислили смо убиће га ту одмах.

КАКВО ПОВЈЕРЕЊЕ?

Како су вас прихватили у партизанима?

— Прво су нас све обријали до главе, наставља Борета. Да се боље познајемо међу њима. У бомбаше смо одређени. Ја сам сваку другу вече у бомбаше ишао. А то је било најтеже, односно најопасније. Одређивали су по два од нас и једног њиховог. Ево мајор Љубо Радоњић живи свједок. Ми смо ишли у борбу напријед а они иза нас. Ако је на примјер било седам тројки, нас је 14 а њих седам. Један с десна, један с лијева, а онај њихов у средину, иза нас. Напријед те бије Њемац, а позади, зна ти се шта те чека.

Значи нијесу имали повјерења у вас?

— Каког повјерења? Није га било бар у почетку. Послје је било другачије, мада је много наших изгинуло. Ја сам добио 4. батаљон команданта Петра Мартиновића, а када је дошла Бокељска бригада и смијенила 10. Црногорску у Горњи и Доњи Загарач, Јоко Борета је био помоћник команданта бригаде, па је мене заједно са још једним рођаком повео са собом.

Ја сам демобилисан у фебруару 1947., прошао сам цијелу Црну Гору, Космет, па преко Београда и Сарајева вратио се кући. Послје неколико мјесеци пошао сам у Стари Бар. Нијесам знао да се тамо не смије ићи. Мислим да сам један од првих преживјелих који је дошао на мјесто страдања. Бијаше ту један стражар, на улазу у зидине. Испитивао ме гдје ћу и шта тражим по зидинама. Рекох му да желим да видим стари град, да никада нијесам био ту, и слично и он ме пусти. Ишао сам право на бедење да видим гдје су скакали они што су побјегли. То ме је заиста занимало. Њих је изгледа спасила косина на том високом каменом зиду, она им је ублажила пад.

Одатле кренем путићем на ледину гдје су их покопали. На оном већем гробу бијаше утонула земља. Бијаше и мањи гроб, са мање улегнутом земљом. То сам видио и запамтио. Тако сам сада, када смо их откопавали, послје 47 година и показао, јер се по ничему другоме нијесу могли пронаћи.

НЕ МИЈЕШАМО ДЕЦУ

На овом стратишту побијена су и по четри мушкарца из једне породице. Читаве породице уништене су без разлога у једном дану. Зашто су то чинили?

— Па ваљда су бирали оне виђеније и утицајније. Паметније је требало побити изгледа. Страдале су праве српске фамилије, будите сигурни даје том националном покрету припало све оно што је ваљало у овим крајевима. То су били истински патриоти, одани српској традицији. Ја сам имао деда од 86 година, само ми је о српству причао. Синови су му били солунци. Моја породица има четири Албанске споменце. Њени носиоци су Васо Ђ. Борета, Раде Ђ. Борета, Марко Њ. Борета и Јоко Л. Борета. А брат Ђуров, Јован Борета, свештеник носилац је ордена Светог Саве I, II

и III реда. Ми се тиме поносимо, зато су нам четворицу и побили.

Како то да за све ове године није међу вама било освете?

— Знамо ми тачно све који су тамо учествовали. Вазда су нам пријетили и на одстојању од нас били, каже Филип Микиел. Многе је њихова несрећа стигла. Има их полуђелих који иду улицом и сами са собом причају како нијесу криви. Нику Станишићу је јединица син, као дијете пао са степеница и погинуо. Ми смо увијек били за то да се иде на неко помирање, да ћезу данас не мијешамо, али они неће. Никога од тих партизанских породица није било на парастосу. Никога од власти. Ако сада нијесу убијеђени да су невини људе побили, када ће више. Сада када треба не да заборавимо, јер заборавити се не може, него да се не светимо, они неће. Опет нам пријете. А навешћу само један примјер какве су издајнице Грбљани за њих били.

Послје пада Италије, 43-е год, Њемци су у затвору у Будви позатварали многе симпатизере партизана. Тада су стријељали Бећире, Бућине, Добрише. Када су Грбљани виђели да ће их све постријељати, а било их је много, организују се и издејствују код Њемаца да их ослободе гарантујући за њих. За једног затвореника потребна је била гаранција три грбљанска четника. Један човек могао је само за једног да гарантује и да да потпис. Тако је сваки затвореник требао нова три четника за гаранцију. Све смо то учинили. Убрзо су нам то лијепо вратили. Вазда су нас издајницима називали. А како се један солунски борац или учесник мојковачке битке може назвати издајником, каквих је у Грбљу било који су највише страдали?

НЕЊЕМО ТАКО

Страдале су и многе свештеничке породице?

Било је случајева да читаве породице одступају, објашњава нам Крсто Руцковић из Будве, који је оца у Бару изгубио, а са њим одступио са својих 16 година. Ја сам у Складру био смјештен заједно са породицом попа Блажа Мартиновића из Будве који је одступио, са женом и троје дјеце.

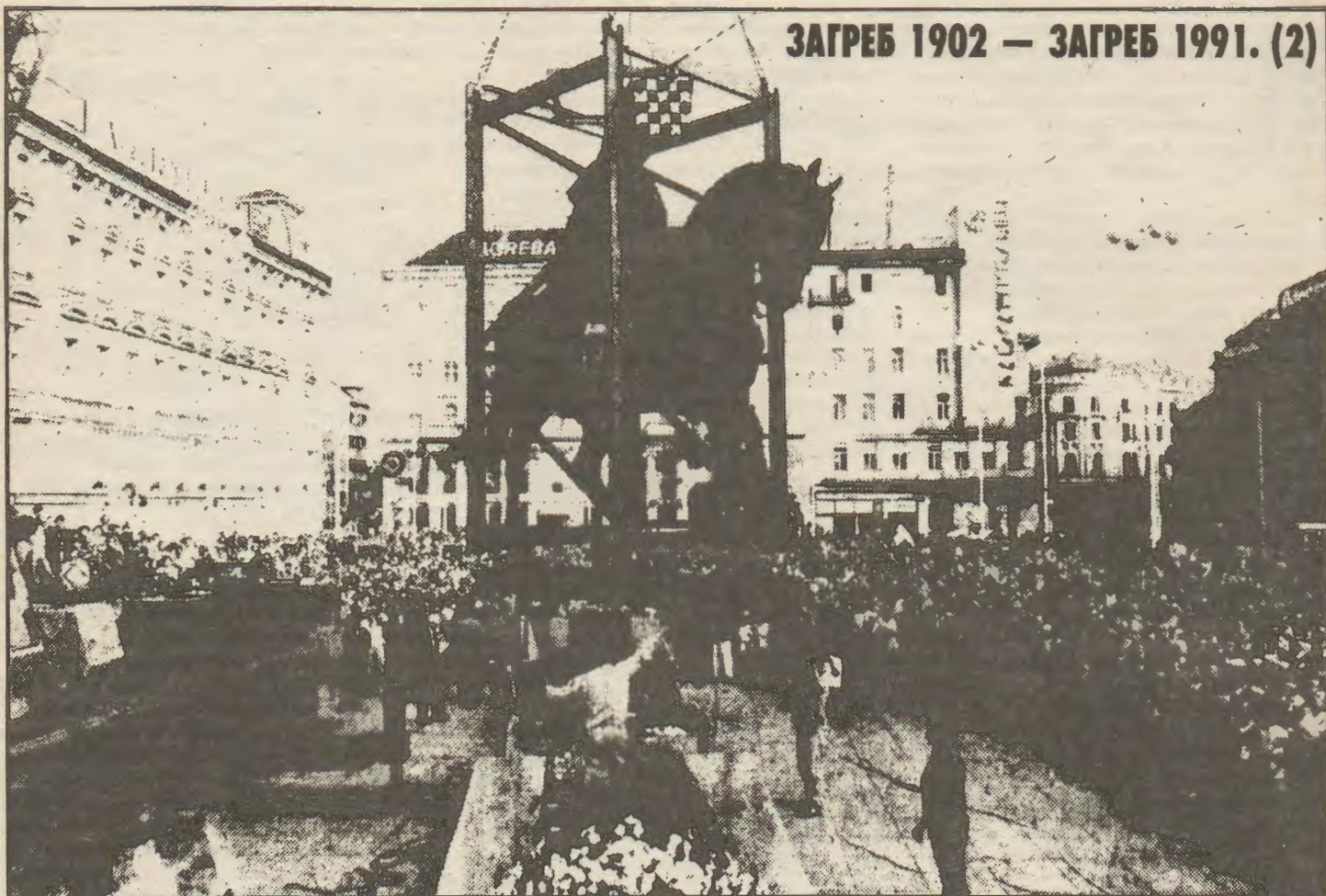
Шта да вам кажем о том несрећном страдању. Све је тако било како Стево говори. Замјерам једино нашим, оним старијим, што су дозволили да их тако преваре. А преварили су нас на један безобразан и нечестан начин. Али они су иначе све на превару и решавали. А што се тиче освете, није је било просто зато што смо опет бољи људи од њих. Боље људе су побили од себе. Моја кућа је на примјер кућа седамнаест свештеника! А и остали, сви су били угледнији, богатији и часнији људи од њих и већи патриоти. Али комунисти нијесу били.

Могли би ми данас много шта њима урадити или изнијети оно што знамо, али зарад пријатељстава и веза које су међу нашим породицама настале током ових 50 година то нећемо чинити! Нити смо били нити ћемо бити онакви какви су они били.

— Крај —

Припремила: Бранка ПЛАМЕНАЦ

ЗАГРЕБ 1902 — ЗАГРЕБ 1991. (2)

КАД ФУКАРА ЗАГОСПОДАРИ

**Текст који вам представљамо настао је 1902. године из пера
Константина Брадваровића. Говори о томе да однос Хрвата према
Србима, овакав какав јесте, занста није ни од јуче ни од прекјуче.
Због тога је свака сличност са данашњом ситуацијом сасвим намерна.**

Фотографска радња Бешевићева (сарадника „Врача Погађача“), налази се у кући једног хрватског професора. Ст. Бешевић се уклонио из Загреба, а поверио свом помоћнику Павловићу, да му чува радњу. Професор, газда куће, дошао је и рекао Павловићу, како ће руља доћи у двориште, (јер је атеље Бешевићев у дворишту) и полупати и уништити цео тај атеље. Он, професор руљу мора мирно пустити унутра. Павловић му је хладнокрвно одговорио, како нема ништа против тога. Њему је господар при одласку својоме, на поштење оставио радњу да

чува. И он је решен, да господару својоме радњу сачува. Он нема ни оружја, ни сикире, ни ичега. Али ево кутије једне, пуне динамита. Тај динамит ће запалити кад руља рупи унутра, те ће отићи у ваздух и кућа и руља, и он и сви. И тада је показао једну кутију, коју је сву улепио у папир од шећера. У њу је стрпао разне кемикалије, а и фату је увио у такав црн папир, пробушио кутију и направио као лунту. Од динамита наравно ни трага не беше. Када је преплашен професор видео то и чуо одлучне речи храброг Павловића, побегао је као без главе. Но за чудо руља се није ни појавила, да руши и пустоши атеље Бешевићев. —

Један српски трговац, заборавих му сад имена, стао је са своја четири момка са револверима у руци код дућана и припретио руљи, да ће пуцати ако руља покуша да му имовину упропасти. И „храбра“ руља није смела у дућан дирнути. — Ђукови момци појурили су за руљом у дућан и тамо је голи шака напали те спречили да дубље у радњу-продире, те и све друго не упропасти. — Познато је како је руља побегла и од куће великог жупана Будисављевића, кад је са прозора неко почео да пуца.

ФУКАРА ОВЛАДАЛА

И из овога се најбоље види, како би полиција и војска брзо могли направити реда и мира, само да се мало одлучније поступило. А како је далеко ишла полиција, види се најбоље из овога: Два полицајца стајали су мирно и гледали, како се један дућан пустоши и

роби. Један угледан господин им приђе и примети, што гледе мирно ово харање и не прече га. Полицији само одговорише: „Идите ви па одбраните“. Па није ни чудновато онако држање полиције, кад је и сам Крајчовић, који је прошао поред руље, која је пустошила и харала, те кад је видела Крајчовића она је клицала: Живео Крајчовић! а он подобан Крајчовић смешећи се одговорио: Живели Хрвати! Није ли ово јединствено у свима просвећеним државама!

Но да се неби пребацило, да је полиција по све трпељива и мирна била, ево примера: У уторак после бомбардовања Српске банке затворила је два чиновника банчина. Разлог је овај: Кад је руља бомбардовала банку, оне силне каменце нису све могле погодити у прозоре. Неке су удариле и о зид, те се одбиле и натраг пале. Из руље је неко повикао: Гле „Влаха“, смеју да натраг бацају каменце. И полиција је сутра дан та два чиновника затворила; они су ту ноћ провели у згради, те су без сумње они каменце натраг бацали и свет дражили и распљивали. Трећег чиновника банчиног затворили су што је у винограду Ђуковом покушао да брани овај од пустошења руљином.

Оваких и овоме сличних примера има доста, но о томе касније, сада питам само: Имали ли још икога онда, који се може чудити, од куда да је подивљала фукара онда могла овладати потпуно Загребом! И је ли чудо што је по вољи разбијала, пустошила, пљачкала и палила!

Нагласио сам већ, да су у приређивању ових жалосних напада против Срба, главну улогу играле језуите. Рекао сам да ћу и доказати. Језуитски попови играли су главну улогу при овом разбојништву. И из ближих и даљих села хрватских дошли су да потстичу и драже масу. А дражили су је и кретали за Загреб и код куће. Били су толико мудри да истакну неког као главног покретача, да би они иза заветрине и потаје лакше и више могли радити. И тако се одмах при почетку небично био истакао неки Елеговић, сада правник. Брзо је постао коловођа и пуна три дана био је господар положаја. Елеговић је свршио језуитску школу у Травнику. Касније је био пуне четир године у језуитском манастиру. Он је скинуо и табу српског потпорног друштва на универзи. Он се највише истицао у распљивању руље. Та за бога њему је било пало удео, да у име краља Звонимира прогласи велику Хрватску краљевину. Дрскост његова прелазила је сваку меру. Ово је увидела и сама власт, но није смела пуна три дана да га затвори, јер се бојала да се подивљала маса још већма не распали. — Један од главних вођа био је и Хинко Сироватка. Истеран из IV гимназије ступио је у војску, ту је дотерао до стражмештера. Касније га је рођак му капелан Загорец, довео у Загреб, и метнуо у уредништво „Хрватске Домовине“, да се увекба за уредника „Гласа Народа“, органа хришћанских социјалиста. Ове су управо и створили језуите као пркос правим социјалистима. Мимогред буди речено, да су се праве социјалисте у овом арнаутлуку против Срба врло добро владали и задржавали раденике, да не учествују у том срамном пустошењу и робљењу. — И још се беше особито истакао као вођа фукаре Франков син, којег баху и за-

творили. Но на заузимање његова оца пустише га опет на слободу, док га у суботу преки суд једва једном није ноћу из кревета извакао и затворио. — За леђи њихови стајало махом све католичко свештенство у загребу и велик број њихов са стране. Још другог дана преког суда видео сам их врло многе где шећу улицама Загреба. Групама су се враћали кући, јер се уверише, да бар за сада неће моћи више свој „племенити рад“ наставити. И ја сам био те среће, да се са истом жељезницом, којом сам пошао кући, враћали и њих десетина својим кућама. Очевидци су ми причали, како је одвратно било гледати те обријане језуите у средини олоша и фукаре, где је храбре и потстичу. — А познато је, како их је у том њихов „углађени“ орган „Обзор“ својим писањем ревносно потпомагао.

Неће бити на одмет да овде у најкраћем изнесем зачетак ових дивљих и обесних испада против Срба.

УДРИТЕ ВЛАХЕ

„Демонстрације“ су отпочеле већ у недељу у 1/211 часова пре подне. Ударали су на Српску Банку камењем и мастилом. руља ових првих демонстраната састојала се већим делом из ђака са великих школа и гимназија. Ту беше већ и „госпођа“ (као гђа Ракарић) и неке девојке, украшене хрватским тробојкама, које су подстицале вредну омладину на „племенити“ рад. Обест је брзо отишла маха и Загреб беше већ после подне у некој трзавици. У ваздуху је већ мирисало и предвиђало се, да је ово било само претече даљих изгреда. У 1/25 су већ подивљале руље заређале по кафанама, захтевале „Србобран“, те уз певање хрватске химне: „Лепа наша домовина“ и плескање „отменог“ света „Србобран“ јавно спаљивали. Раздраженост је постајала све већа, а руља све многобројнија и дивља. Просипале су се већ и погрде: „проклети Власи“, „сливничари“, „београдски плаћеници“, „издајници своје хрватске домовине“, „Њихов је краљ Шаша, нек иду тамо к њему у његову Србију“, „проклете влашке свиње“, они хоће нас истребити, бумо им показати чији крух једу. „И влада је уз нас, читајте јучерање „Народне Новине“ и оне су сада против њих“. (О том чланку „Народних Новина“ говорено је у „Застави“. Тај чланак написао је сам уредник иблер, а био је и горе код владе, и дали су своје одобрење да се штампа.) „Само ударте Влахе, не бу нам ниш“. „То су савезници Мађара“ и т. д. (Све ово штампано је било раније у хрватским листовима).

Руља је бивала све већа и суровија, а у њој су се налазили већ и хрватски прваци, који су је само подстицали. Ту бежу и градски заступници Тимет, Москович (покрштени Чивутин Мозес) и Гашпаровић. Храбрили су руљу, а грдили полицију, која се усудила и најблаже да се умеша. И говорили су: „Зар је вредно, да ради тих проклетих Влаха дирате „мирне“ хрватске грађане?“

Што се вече већа приближавало, стање је постајало све несносније. Руља је све више расла, појачана штампарским радницима, шегртима, калфама и т. д. И отпочело је каменисање банке и школе. Полиција, која је од почетка па све дотле била врло слаба, сада је

била већ немоћна. Руља се била осилила, те и на њу каменце управила. Око 1/210 стање већ беше критично. Руља је по „налогу“ почела разбијати лампе. Била је већ издана парола: „удри Влахе!“ Срби већ бежу у опасности и морали су се склањати. И полиција је од разуздане светине већ уступала. Сад је већ отпочела била дивља хајка против свега, што је српско. На разним странама почело је бомбардовање српских кућа. Прозори су прскали а врата пуцала. Изишла је била и војска, но она је само „чистила“ улице. Светина се повлачила, но одмах повраћала и пустошење настављала. Фукара је била овладала Загребом. У групама се ишло према влашким домовима и на команду: стој и удри! летеле су каменце. — Тако је то ишло целу ноћ.

Из самог почетка види се, да је све било припремљено и удешено раније. Но што је најглавније, види се, да се ни хрватски листови нису задовољили само са демонстрацијама и разбијањем прозора, већ да су руљу непрестано распљивали на још веће поборе. То је и постигнуто. У понедељак већ беше ситуација ужасна. Јасно се видело, да неће на том остати. У том су почеле стизати већ и руље распљених сељака у Загреб из свију околних села. Они су по упутству дошли са косама и будацима. Њима је додељен био задатак да косе и пустоше винограде. Но осим сељака почео је стизати доведен и сав раденички олош, чак и из Трста. Ово је јасно показивало шта се спрема. А да је стање већ дотле било врло судбоносно, види се и по овоме. И сам велики жупан Будисављевић, морао је склонити своју жену и децу код шефа правосудства (јустиц шефа) Клајна. Клајн је опет ноћивао код Будисављевића, да би утецао на руљу, ако би поново дошла да разбија и штурма стан Будисављевића. — Стојановић септембар морао је преко крова да бега и да се спасава од обесне руље.

ПРЕКИ СУД

Као што сам напоменуо, у Загребу сам затекао махом преплашена лица српска. Многе, које сам хтео да походим, нисам нашао код куће, јер су отишли из Загреба. За многе друге сам чуо, да су још раније отишли у купатила, а неки да су се после првих већих изгреда склонили из Загреба. И ако је, као што сам напоменуо, војска крстарила непрестано, то се ипак сокачки олош загребачки у већим и мањим гомилама шетао и посматрао, како војска патролира. У своме животу сам у више вароши видео овај велико-варошки олош. Чувене су и бечке и пештанске „штричке“, али таку фукару, као у Загребу, јоште не видех. Лице прљаво, коса нечешљана, а поврх ње неки маслен, подеран накривљен шешир. Подерана прљава кошуља на грудни по све раздрљена, а рукави висе у две-три поле. Преко ње неки јадан поцепан капут, да се управо не зна шта је. Чакшире не допиру ни до чланака. И оне имају силне деротине, а нарочито су кроз њих на колени стршиле прљаве гаће. Босе ноге, не прљаве, него олепљене сваковрсним гадом. У нечистим рукама држе кору од лубанице те је принашаху алаво устима, и жваћу. Један поглед само, па човек мора стећи уверење, да је ова страшна фукара,

доиста створена само за пустошење и пљачкање.

После подне седео сам у „великој кафани“, кад од једном дође један Србин преплашена лица и шапућући исприча, како је преки суд затворио М. Ђорђевића, чиновника министарства финансија у Београду, који је пошао за Фијуму, па свратио у Загреб. С њиме је затворен и сарадник „Србобрана“ Адамовић. А већ пре-тога говорило се о томе, како је „Србобрану“ забрањено излажење до даље наредбе, а са ни једним хрватским листом није то учињено. Ово је Србе још више заплашило. Но да споменем и још један разлог, који је њихов страх потхрањивао. Већ се други дан ближио крају, како је преки суд проглашен био. И при свем том што је многи ухваћен са краденом робом није донде преки суд изрекао још ни једну пресуду. Опште је уверење било, да је само једна пресуда пала, (и још до данас није пала ни једна пресуда) то би, и оне загребачке усијане главе, и оне усијане главе хрватске и по другим местима јако расхладило, те би се уверили у опште, да се више дрзнути не смеју. Ја сам стекао уверење, да је већ и само присуство у Загребу целата Балија из Будимпеште, потпуно расхладило усијане главе велико хрватске и у фукари сваку дрскост и кураж угушило.

КУЛТУРНО ДИВЉАШТВО

Када сам хтео да се кренем кући, на загребачкој станици састао сам се са г. Миланом Ђорђевићем, чиновником министарства финансија у Београду. Неоправдан догађај који се с њиме збио у Загребу, убио му сваку вољу, да иде у Фијуму. Једва је чекао да стигне натраг кући у Београд. Причао ми је, како га из редакције „Србобрана“ одведоше један полицијски званичник и један тајни полицај, заједно са Адамовићем, управо у затвор. Ту су их оделили. Од 10 сахата пре подне до 7 сахата увече нису га пустили на поље. Сваки час су га повлачили на преслушање, но ово увек прекидали, јер је полиција доводила све двоје по троје од фукаре и сељака, са краденом робом. Било је доста и женских. Испрва је мислио да је затворен, како он рече, у окржном начелству, но сазнао је касније да је затворен у преком суду. Био је јако ожеднео, но ма да је више пута затражио воде, не дадоше му. Шта више када му један нем младич, који је такође затворен био, хтео своју воду кришом да дода, немога су још казнили. Нису му дали ни да пуши. Крај преслушања његова био је тек нешто пре 7 сахата. Опужен је био да је дражио против Хрвата, јер их је назвао кукавицама. Пријавио га је вајни Србин глумац Барбарих. Г. М. Ђорђевић побјао је стварно сву лажну оптужбу, доказао је чак да је на своме путу за Фијуму свратио у Загреб у једном личном послу. Тек што су некуд однети списи његова преслушања, брзо је дошао одговор, да се одмах пусти на слободу. И сад је наступио један жалостан призор. Они, који су до мало пре с њиме онако окротно поступали, који му и ако кривица његова не беше још доказана, не хтедоше ни воде дати, ти сад одједном посташе уљудни и љубазни, почеше се извињавати и по готову за опростење молити. — Колико су пак они лажни брзојави хрватске омладине, да у Ср-

бији пеку Хрвате, морали наћи вере код распаљене масе, најбоље се види их овога: Када се чиновници опростише са г. Ђорђевићем, запиташе га: Је ли доиста све тако у Београду, као што се по Загребу говори и да ли доиста Хрвати тамо тако страдају. Г. Милан Ђорђевић је одговорио, да је данас из Београда, но да о том ништа незна. Уверио их је да је то све лаж, јер се Србин никад неби заборавио да почини таква дивљаштва. А још мање би му његова „гордост допустила, да према далеко бројно слабијем коме, тако поступи. Г. Ђорђевић је добио налог, да што пре напусти Загреб и тамо им је још рекао, да се ратосиња и пута у Реку, и да ће право натраг у Београд. Запитах га још шта је са Адамовићем? Он ми одговори, да је касније чуо како је Адамовић раније пуштен на слободу, око пет часова после подне, и да је затворен био као сведок у његовој, Ђорђевићевој ствари. Како међутим новији гласови јављају Адамовић је протеран из Загреба.

Да је ово дивљаштво и разбојништво у Загребу доиста изазвало и по целој околини гнушање и узрујаност, навешћу још један пример. У Сиску је ушла у наш вагон једна врло отмена, стасита и лепа госпођа. Случај је хтео, да је ушла баш у наш купе. На први поглед познала је г. Ђорђевића, који јој је и мене престабио. То беше жена коњичког мајора у Крушевцу г. Живојина Нешића. Била је пет недеља у купци у Даровару и сад се враћала кући. Мени је одмах рекла, како се о „Заставу“ у Даровару отимали, и читајући шта се све догађало у Загребу гнушали су се. И још ми рече, како се и тамо велико Хрвати врло изазивачки понашају и да је опште мишљење, да ће и тамо доћи до дивљих испода против Срба.

На станици бродској дознао сам, да је и у Броду дошло до већих демонстрација против Срба и да је тамо и војска стигла. Један мађарски чиновник приметио је за те изгреде „gyerekiség, ostobaság“ детињарија, глупост. На митровачкој станици дознао сам, да је и тамо све узрујано. „Хрватско коло“ загребачко требало је тога вечера, да стигне у Митровицу, да суделује при јубилеуму једног тамошњег хрватског попа. И тада су требале да буду приређене демонстрације против Срба. Ту сам дознао, да је и у Земун отишла војска, те да је и тамо дошло до неких демонстрација. Касније сам сазнао, да је то требало да буде наперено против Срба, као да хоће да се освете, за дивљаштва почињена у Загребу према Србима.

У Инђији сам се опростио са гђ. Нешићком и г. Ђорђевићем пожелевши им да сретно стигну дома, а сам се кренуо даље кући за Нови Сад.

А сад да опишем како изгледају опустошени, раздрускани и попљачкани српски дућани и српски станови.

УЖАСНА ПУСТОШ

Дошао сам на најглавније, а то је да докажем, да ово није била демонстрација, да се увређеним осећајима одушке даде, већ пустошење, тлачење и робљење најгадније врсте. Ово није могла бити задовољштина за увреду, већ је ово починила непојмљива мрзост и завист помешана са дивљаштвом,

поквареношћу и појудом за отимачином. Више сам доста и верно ми је оцртано доста. Ево почињена дела, па нека она говоре.

На српској цркви само су прозори изрешетани од удараца са камењем. Но за то је школа потпуно страдала. На њу као да се требао излити сав бес, сва завист и мрзост. Прозори на спрату по све су разлупани. Прозоре при земљи не можеш познати, јер их и нема. Ту нема ни рагастова, већ видиш само неке рупе, кроз које је обесна руља продрла унутра, да потлачи и опустоши и тамо све што нађе.

На горостасној згради „Српске Банке“, у којој је и „Привредник“ сви су прозори разлупани. Срећа што се руља није дрзнула да продре, пустоши, пљачка и унутри. Но за то је потпуно разорила дућан Јовичићев, који је у згради „Српске Банке“. Ту су раскидане гвоздене ролетне, излози раздрускани и по свем поробљени.

Трговина Петра Николића није поробљена јер се руља узалуд дуго мучила да чврсте ролетне покида. Ал су разлупана сва велика стакла излога, а ролетне од тешких удараца све улубљене. На једном месту види се и мања провала.

Трговина Ђука изгледа управо као ужасна пустош. Ту су ролетне управо разнесене, излози полупани, кроз које је руља продрла у дућан. Унутрашњост његова сва је изломљена, уништена и поробљена, да човека управо жмарци од грозде подићи морају, гледајући ову пустош. Споменуо сам раније како се руља сладила коњаном, ракијом, саламом, сиrom и т. д. И што није полупано, попијено, просуто и пождерано, то се покралло. Одавде су, као и од другде, четир нумерисана фијакера, који стоје под надзором власти, односили робу, а да се не би враћали празни, доносили су руљи камење. Овде се одигравали и још други колико жалосни толико и одвратни призори. Ту је и један књиговођа једне врло богате чивутске радње учествовао у пустошењу. И ту су неки Чивути давали, раздраженој фукари на плен, још и по круну, само да што више опустоши и пороби. Незнам је ли претерано али ме увераваше, да само штета почињена Ђуку износи близу 30.000 форината.

И код Мирковића у „Дугој улици“ упропаштено је и уништено све. Ту су изломљени сви кавези а скупочене тице попуштане или покравлене. Сам Мирковић се од обести руље једва спасао сав истучен, испребијан и искрвављен.

Дућан гђе Поповићке на Јелачићевом тргу такође је по све уништен и поплачкани. Фукара се шта више пењала чак у први спрат, да и ту уништи и пороби све што може.

И радња Лазивића је по све опустошена и поробљена.

Дућан Матијевићев такође је раздрускан, опустошен и поробљен.

Дућан Емила Поповића на Прилазу, и дућан и магазин Родосава Марковића на Илици показују тако ужасну слику пустоши, коју не би могла починити ни она најдивља племена Азије и Африке. У дућанима је све разваљено и сасечено. А очевидац један саопшти ми је, да је једна група бацала ствари на улицу, а друга их је дочекивала, те разбијала и сикирама секла. Жене су грабиле и разносиле све

што су дочепале. Из магазина Марковићева вукли су брашна, масти, пиринче, туцаног шећера и све уништили. Цигорије, шећера, печата и каву, грабили су и разносили. Једна жена, која станује на Илици, и чије име очевидац зна, жалила је, што није пре на пљачку дошла. Однела је, вели, само цигорије и печата, „а да је пре дошла, запало би је и каве и шећера, као и другима“.

КАО ТАТАРИ

Радња Митра Стојковића, пекара на Илици, такођер је опустошена. Подиљала руља је провалила чак у његово двориште и на-срнула на његов стан. Његова је жена голо-рука са дететом на рукама истрчала пред разбојнике, пала на колена и молила и пре-клињала да је поштеде. У то је стигла и војска а „јунаци“ се разбегоше. Да није дошла војска, ко зна шта би било с њоме и с дететом.

И трговине Цекића, Дучића, Тркуље, Живковића и других разорене су ил опустошене. Фукара није поштедела и разорила је и поро-била дућан Орушића, који је под стечајем.

Две три српске радње остале су само по-штеђене. Једну је сачувала родбина жене, која је католикиња. Максимовићев дућан остао је поштеђен, што је у близини банова дво-ра, који је чувала и полиција и војска. Други мали српски дућанчић недирнут је, што је у близини стана градског начелника, где су та-кођер непрестано стражарили и полиција и војска.

И станови скоро свију Срба страдали су слабије ил јаче. Код једних се руља морала задовољити само тиме, да им полу-па све прозоре. Код других је осим тога продрала унутра и пустошила, код трећих је разорила све, па још робила и пљачкала.

Кућа Витасова изгледа управо као какова развалина из старијег доба. Ту је раздруска-но, опустошено, поплаћено и покрадено све. Унутри нема ни једне читаве стварчице. Спо-мену сам како је руља заменила своје рите са оделом Витасовим. Спомену сам и то, са каквим је победоносним пиром спаљен један диван Витасов. И жену му је руља зоставља-ла и погрђивала. А и син му је рањен, бране-ћи оца. Овде ћу напоменути још то, да Витас није капетан, већ надзорник затвора, који је као официјал умировљен. Споменућу још и то да Витас није умро, већ се у болници стално опоравља и сав је изглед да ће и оздравити.

Од станова који су страдали мање више, да споменем ове: Симе Лукина Лазића, ди-ректора „Српске Банке“, Цекића, Милана Стојановића, већника стола седморице, Ђер-мановића, фамилије Божића, Медаковића, Матијевића, Ђурђевића, свију горе наведених трговина и многих других. Код Кукића, пове-реника „Српске књижевне задруге“, руља ни-је само полупала све прозоре, већ је продрла унутра, ту уништила све ствари и књиге, а покупила и готов новац те од-нел а. Рекоше ми, да је у готовом новцу на-шла и однела преко 600 форината.

Вилу др. Чеде Цекића кр. чиновника, фу-кара је управо разорила. Ту су и зидани про-лази порушени. Свет иде да посматра ове ру-шевине. Једна отмена женска, која је изишла била нешто из радозналости, а нешто из же-ље, да се својим рођеним очима увери о ван-

дализму, који починише „просвећена браћа“, врло је добро приметила, да је ова вила по све разрушена и похарана, као да су у њој Та-тари били. У њој је све разлупано: ормани, кревети, огледала, слике, столице, дечији кревети, све посуђе, лампе, па и сам клавир. Јастуци су разрезани а перје разбацано. Сиш-ли су и у подрум, те испустили вино из бачва. Но што је најинтересантније, из разлупаних ормана однели су све одело и бело рубље. Ни јед-не крпе нису оставили.

ЗАГРЕБАЧКА СВЈЕТИНА

И вила генерала Петровића на Пантовчаку није прошла боље. Све воћке пред кућом су посечене. Врата и прозори разлупани и исе-чени. Све покућство разбијено. Ормани про-ваљени и све хаљине и рубље по-крадено. Покрадене су и све драгоцености у злату, сребру, диаманту. Очевидац, који ми је ове под-атке дао, био је присутан кад је један полицај довео неку жену. Она је носила преко руке свилену доњу хаљину коју је њезин муж у-пљачкао. Наравно да је генералица одмах по-знала своју својину.

И виногради српски нису остали поштеђе-ни, као ни све друго, што је српско. Богу се човек мора заплакати кад уђе нарочито у ви-нограде Цекићев и Ђуков. Ово већ ни Татари не би починили. Као што сам раније напоме-нуо и косе и будаџи имали су то посла. Вино-гради су ови намерно тако упропаштени да и за годину и за две не дођу к себи. Видело се јасно да се и овде ишло за тим, да се све по-све упропасти. У Ђуковом винограду вино је све испуштено, да се бара направила.

Но да завршим, јер ми и самом постаје одвратно ређати и даље сва она разбојниш-тва, која починише Хрвати Србима, зар браћи својој! На жалост признати морам, да је ова моја слика јако непотпуна и бледа, према оном шта је све учињено. Но уверен сам да је и ово доста, и сувише!

И при свем том хрватски листови имају толико дрскости да тврде, како у Загребу ни-је пљачкано, робљено и пустошено. И то још тврде, они листови хрватски, који су непрес-тано пујдали фукару против Срба и који су, и кад су робљени и пустошени српски дућани, још писали: „право им буди!“ Једино се још званичне „Народне Новине“ стиде и жацају да тако освештеној истини плују у лице. Оне у своје 205. бр. веле између осталог и ово:

„Ипак смо присиљени, да се осврнемо на депеше у јучарашњим вечерњим листовима, у којима се каже, да су „Народне Новине“ то-боже установиле, да прошлх дана у Загребу није „ни у једном случају пљачкано“ (пљачка-но или робљено). То тврди и јучарашње „Хрв. Право“ за наш лист, али то је на просто н е-и с т и а. Ми смо у листу од сриједи само то констатовали, да смо са стране, која се смат-ра упућеном, примили обавиест, по којој при првој похари Ђукова дућана демонстранти, бивши ухићени, нијесу код себе имали дућан-ске робе. Да у опће није било Plünderungа или пљачкања, да га дапаче није било „ни у једној једитом“ случају, о том у нашем листу није било ни спомена, те је непојална измиш-љотина, да смо ми то утврдили. Нама је на

супрот познато, да се у редарственој експо-ситури налази велика гомила робе, која је одузета уапшеним особама, и истрага ће до-казати, да ли су дотичне особе и „демонстри-рале“, или су само — иза демонстрација — робиле. Овђе желимо само просвједовати проти тенденциозном изкривљавању наше но-тице од сриједи, при чем нарочито истичемо, да о најгрубљем и најсрамотнијем пустошењу и пљачкању у загребачким улицама није нико ништа детаилна известили, јер нам патри-отички стид није допуштао, да својим извањ-ским читаоцима прикажемо одурно бјеснило раздражене загребачке свјетине“.

НАКНАДИТИ ШТЕТУ

Из овога се види, да су се „Народне Но-вине“ сада повукле. Јер у пређашњим писа-њу свом и оне су одобравале и кроз редове распљивале.

Хрватске новине још су писале, како и српска штампа у Угарској не одобрава онак-во писање „Србобраново“ и роњење против Хрвата. У Загребу сам се изненадио, кад ми многи Срби рекоше, да их „Браник“ није тре-бао у овом њиховом очајном стању још напа-дати и давати материјала хрватским листови-ма и коловођама, да њиме још више распа-љују. Нисам могао у то веровати. Но показаше и 115. бр. „Браника“ и у његову чланку „Хрватске демонстрације против Срба“ про-читах и ово: „Признајемо да је убитачно и злокобно начело изречено у овом чланку, по ком против Хрвата треба водити борбу до ис-траге, до уништења. То начело примењено у пракси, значи очигледну, сигурну пропаст свих оних земаља, у којима Срби и Хрвати за-једно станују“. И доиста! Зар је сад било мес-та и времена, да се ова ствар потрза и пре-треса. Јер ето како су се непријатељи Српства у овим најодсуднијим часовима брзо ухватили и за њу. Држим да ће и сам писац „Браникова“ чланка признати, да се затрчао тим речима, јер није добро промерио стање и прилике, када их је написао. — Мало даље „Браник“ још вели и ово: „У оном чланку је Хрватима неправедно добачено да немају ни-какве културе. Нико не може порећи да Хрвати нису створили врло многих лепих кул-турних дела“. То је потпуна истина. То сам го-тов радо да признам „Бранику“ и ја, а то су и сами Хрвати најбоље посведочили. Јер су за-иста у Загребу пуна четир дана нвуморно и даљу и ноћу „створили врло многих лепих кул-турних дела“. А без сумње створили би их још и далеко много више, да их проглашење преког суда, није у томе спречило.

Но да завршим. Вартоломејске ноћи у За-гребу створиле су по тамошње Српство ужасно стање, о којем се мора водити рачу-на. Многе српске трговине јако су оштећене но многе су доведене и до просјачког штапа. И многим приватним Србима упропаћено је све. Ко ће им накнадити претрпљену штету те тиме добар део од њих спасти од сигурне ма-теријалне пропасти. То је питање о ком се сваки пита. О томе пишу и мађарске и немач-ке, и друге светске новине. Ако још има у свету правде и правнице, претрпљена се ште-та Србима накнадити мора...

ЧЕТНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА КОСТЕ ПЕЊАНЦА У ОКУПИРАНОЈ СРБИЈИ

ЈЕЗИЧАК НА ВАГИ

Познато је да четничка организација Косте Пењанца током окупације Србије играла видну и важну улогу, али се врло мало зна о позадини многих политичких делатности, да се ова велика и моћна организација — у једном важном и судбоносном тренутку — придобије било за четнике Драже Михајловића, било за Титово партизане, било за владу генерала Милана Недића. За политичке прилике које су владале у Србији током месеца јула, августа и септембра 1941, као и за све факторе који су у то време деловали у окупираној Србији, четничка организација Косте Пењанца није била само „језичак на ваги“, већ је представљала резерву готово највеће снаге — за успехе или неуспехе — било Михајловића, било комуниста, било Недића.

Четничка организација Косте Пењанца била је створена између два рата, широко и издашно потпомагана од стране државе, имајући за основу и традицију српско-македонско четништво, са циљем да васпитава нове генерације у љубави и пожртвовању за Отаџбину, како би овој послужила у тешким и одлучним часовима. Иако је држава ову организацију не само толерисала, већ и издашно помагала, може се рећи да је ова била препуштена својим члановима, међу којима је интелектуалаца било врло мало, док су гро чинили честити и опробани патриоти — али незнатних и „мали“ људи. У почетку, тим четништвом ако нису руководили, имали су бар великог утицаја у њему старији официри четници и други школовани људи: пуковник **Алипије Марјановић**, генерал **Мића Михајловић**, **Жика Рафајловић**, адвокат **Љекић Митријевић (војвода Дуле)**, **Блашко Мијајловић**, **Толе Костић**, **Душан Илић** и други, док се временом њихов утицај и интересовање смањивало, тако да су пред сам рат у организацији главну улогу имали **Коста Пењанец** и **Илија Трифуновић-Бирчанин**. Бирчанин је био, на челу Народне Одбране, седео у Београду и имајући четничко удружење за собом, тежио да као експонент овог уђе у политику и има утицаја у њој. Опредељујући се за 27. март, и учествујући активно у пучу, он се, по слому државе, склонио у Далмацију, где је у Сплиту био један од организатора и вођа тамошњег устанка, без икаквог доцнијег утицаја на прилике у Србији. Коста Пењанец, истакнути четнички војвода од 1904. до 1912. године и резервни поручник II Пешад. пука у свим ратовима од 1912. до 1918. године, остао је на територији Србије и својом популарном и чистом прошлосту — иако скоро неписмен сељак — по сили тадашњих прилика, постао стварни вођа целокупног четничког удружења, нарочито оног дела који је у Србији постојао, имајући утица-

ја и веза и са четницима у Војводини, Босни и Црној Гори.

По слому државе, четници Косте Пењанца били су демобилисани и распуштени својим кућама, али са тесним везама између четника и рејонских војвода, а ових са Костом Пењанцем, кога су сви признавали за старешину и чија су наређења поштовали. На територији Србије било је у то време више десетина хиљада четника који су признавали команду Косте Пењанца. На самом четничком сабору у Букуљи — о чему ћемо доцније говорити — само присутни четнички делегати представљали су скоро 20.000 четника. Њихова организованост и наоружање, нарочито снабдевање, били су оскудни и скромни, али четници су у тај мах и за ту прилику — нарочито по својој готовости за борбу — били огроман потенцијал који би по свом броју и по својој готовости, био сигурна превага оној страни за коју би се определио.

ИСКУСТВА ТОПЛИЧКОГ УСТАНКА

Дража Михајловић, дошавши на Равну Гору, одмах је настојао да дође у везу како са појединим рејонским војводама, тако и са самим Костом Пењанцем, коме је одмах отпочео да шаље своје емисаре и да га позива у заједничку борбу против окупатора. Дража је имао извесних успеха у придобијању појединих рејонских војвода, који су у Дражи гледали ђенералштабног пуковника, који је, по њиховим схватањима, морао радити по неком вишем наређењу и плану, па су сматрали да је њихова патриотска дужност да се овоме потпуно ставе на располагање. Међутим, Коста Пењанец, поучен искуством из Топличког устанка, од првог дана одбио је одлучно да се Дражи придружи, па је и својим четничким војводама издао наређење да овом не прилазе, да буду у приправности, али да никако не иду у никакву акцију без његовог наре-

ђења. Тако је највећи део четничке организације одбио да се придружи Дражином језгру на Равној Гори, остајући послушан једино Пењанцу.

Поред Драже, појавио се у планинама Србије и генерал **Љубо Новаковић**, који је такође желео да придобије четничку организацију, и да јој се на чело стави, али због горњег Пењанчевог држања, може се рећи да ни он није имао успеха.

Да би се разумело овакво Пењанчево држање према Дражи и генералу Новаковићу, потребно је да се укратко осврнемо на Топлички устанак 1917. године, који је, према наређењу подигао Пењанец, а који је био фаталан за народ тог краја.

Српска Врховна Команда у Солуну планирала је своју офанзиву за пролеће 1917. године и предвиђајући да би ова могла бити врло успешна, желела је да у исто време букне и Устанак у целој Србији, што би могло изазвати катастрофу непријатеља и ослобођење целе националне територије. Одавде полазећи, Врховна Команда послала је резервног поручника и познатог комитског војводу Косту Пењанца авионом у Топлицу, са изричитим наређењем и упутом на све познате људе у Топлици, да се тачно одређеног дана подигне устанак, пошто ће тога дана почети и офанзива наше војске и савезника из Солуна. Коста Пењанец је у потпуности извршио наређење претпостављених и одређеног дана плану је устанак не само у Топлици, **Косанци** и **Јабланици**, већ се он распростро на цео **Нишки**, **Врањански**, **Пиротски**, и **Крушевачки округ**. Била је убрзо створена и врло пространа „слободна територија“ са Прокупљем, док се офанзива на Солунском фронту свела на артиљеријску припрему и на покушај, од ког се брзо одустало, пошто изгледа на успех није било.

Како је Пењанец био немоћан да заштити народ од свирепих казних експедиција, а од офанзиве није било ништа, био је приморан да народу саветује „враћање у легалност“ и полагање оружја — јер је то био једини излаз, док се он са својим четницима повукао прво на саму бугарско-српску границу, а после у околину Пећи — како више не би био повод непријатељске репресалије. Међутим, покренут устанак — тешко је било зауставити. Уместо Пењанца, на чело устанка је дошао војвода **Коста Војиновић**, чије је херојство продужавало устанак скоро за годину дана, али и исто тако изазвало страшне и непотребне жртве. Сву кривицу за тешке жртве народ је бацио на Пењанца јер је по ослобођењу Врховна Команда радије ћутала, него што је признавала да је устанак њена замисао и дело, а да је Пењанец у њему био само извршитељ.

Готово 30.000 невиних и непотребних жртава из Топличког устанка; стално су лебдели

пред очима Косте Пећанца. Он је био за свако жртвовање, ако је изглед на успех осигуран, али одлучно против сваког покушаја који би лично на Топлички устанак. Он је свима постављао питања. „Можемо ли ми данас да тучемо Немце? Ако ми кажеш да можемо, одмах ћу бити за устанак, али тек кад ми докажеш да то можемо. Али, ако ми ти сам кажеш да не можемо, онда ме немој терати на устанак“.

Тако је окупирана Србије дочекала 22. јуни, дан напада Немаца на Совјетски Савез, када су сви наши комунисти по наређењу пошли у „шуму“, у циљу подизања своје борбене снаге и подизања свога устанка.

ПОТПУНО ПО СТРАНИ

Почетком јула месеца 1941, скоро сва окупирана Србија нашла се у ужасном врењу. У том тренутку само су комунисти имали јасан, прецизан и одређен циљ: подизање устанка којим ће они руководити. Све националне групе — Комесарска управа у Београду, Дража на Равној Гори, генерал Љуба Новаковић и четници Косте Пећанца — једино су увиђали страховите опасности пред којима се Србија и народ у њој налазе, али нису знали начин на који да се супротставе комунистима и немачким казним експедицијама које су Немци наговештавали, а за које је тада постојало уверење да су у стању да одрже ред и мир, макар и по цену безбројних жртава, пошто ће они (Немци) најмање те жртве да жале.

Када су комунисти отпочели свој устанак и Дража и генерал Љуба Новаковић поверовали су да је дошао „час“ акције, па су одмах устанку пришли, у нади и жељи да се ставе на чело, пошто њима као „људима од заната“ једино лежи ова улога и овај положај. Тако су — чак и против своје воље, повучени комунистима, „загазили“ у акцију, те тако и комунистички устанак „огрули националним плаштом“, не успевајући да команду над устанком узму у своје руке. И док су тако поступали један генерал и један генералштабни пуковник, дотле је један подофицир, четнички војвода, и скоро неписмен сељак Коста Пећанец боље оценио интересе народа и за тај моменат остао потпуно по страни.

Тада је настала утакмица између Комесарске управе у Београду, Драже, генерала Новаковића и комуниста — ко ће од њих пре Пећанчеве четнике привући на своју страну и помоћу њих обезбедити превагу својој групи и својој политици. Радило се о великом броју бораца чији су борбена моћ и утицај на народ у том часу били врло ретки. Међу Пећанчевим четницима било је присталица и Комесарске управе, и Равне Горе и генерала Новаковића и комуниста — па су сви покушавали да ову велику организацију привуку на своју страну. У тим тренуцима Пећанец се показао као „човек врло јаке руке“, успевајући скоро у потпуности да највећи део четника остане послушан његовој команди.

Када је комунистички устанак, уз помоћ Драже Михајловића узео огромне размере, када су западна Србија и Морава биле обухваћене пламеном устанка, коме су следовале немачке казнене експедиције, изазивајући страховите жртве — Комесарска управа у

Београду поднела је оставку осећајући да је дошао моменат да људи са више ауторитета и пред Немцима и у земљи прихвате ситуацију у своје руке, како би се од Немаца издејствовала већа права и више могућности да би се Устанак угушио и да би се уштеделе узалудне и непотребне жртве.

Војвода Коста Пећанец

У том тренутку било је неопходно да се од Немаца издејствује пристанак да у Београду буде обавезана српска влада која би имала ауторитет и све могућности да сопственим, српским снагама угуши устанак — како тај посао не би вршили Немци, не питајући по којој ће цену успоставити ред и мир у побуњеној Србији.

ЉОТИЋЕВ ПЛАН

Тада је ступио на сцену Димитрије Љотић. Његова је идеја била влада Милана Недића, пошто је он тада био једина могућност и ауторитет да се са најмање жртава успостави ред и мир у Србији.

Радећи на стварању Недићеве владе, Љотић је одмах предузео кораке да будућем председнику владе обезбеди, поред осталог,

и потпуну подршку четничке организације Косте Пећанца. У ту сврху он је 12. августа послао једну групу својих људи, под вођством Зорана Вуковића (који је преко своје породице имао везе са Топлицом и Костом Пећанцем) у штаб овога са јасним и прецизним инструкцијама: да Пећанца обавести о ситуацији, о тешкоћама у којима се Србија налази и страхотама које је очекују и о потреби да се четничка организација стави у потпуности на расположење Влади народног спаса у Београду, када ова буде образована.

Вуковић је пошао на овај пут у Топлицу у друштво са четничким војводом Блашком Михајловићем који је био у добрим односима са Пећанцем а који је у свему одобравао напред изложени план Љотића. Они су стигли на планину Соколовицу, која се налази између Прокупља и Куршумлије, где је био Коста Пећанец са својим штабом и великим бројем четника. Разговори су трајали целу недељу и били су завршени разумевањем и споразумом. Пећанец је обећао да ће целокупну своју организацију потчинити Влади у Београду, да ће лично са Вуковићем доћи у Београд ради регулација детаља, да ће одмах издати наређење да се на планини Букуљи искупе делегати свих четника 28. августа, како би их он обавестио о донетим одлукама и на тај начин добио њихово одобрење.

Пећанец је уз то известио Вуковића да његова организација и поред своје солидности и оданости његовој команди, није без извесних слабости, пошто и међу његовим четницима има инфилтрираних комуниста који настоје да организацију било приведу партизанима, било да је расточе и учине некорисном националној ствари. У ту сврху Пећанец је предложио Вуковићу да се четничка команда реорганизује и да се у сваку чету уведу неколицина национално свесних интелектуалаца који ће предузети на себе васпитну и идеолошку обраду четника, пошто је то једини начин да се у револуцији изграде свесни борци против комуниста. Да би све то било спроведено у живот, Пећанец је написао наредбу и издао је Вуковићу декрет којим га поставља за свог помоћника.

Завршивши све ове послове, Пећанец са неколико својих четника, војвода Блашко Михајловић и Вуковић са својом пратњом, кренули су заједно за Аранђеловац како би учествовали на четничком сабору на Букуљи. У том циљу кренули су право за Прокупље, одакле би преко Ниша продужили даље. Идући ка Прокупљу, наишли су на једну малу немачку јединицу, која им је, видећи брадате и наоружане људе, запретила пут и позвала их да их стражарно спроведе до „више“ команде у Прокупљу. Вуковић, не надајући се никаквом злу, пристаје на овај предлог Немаца и заједно са њима дођу у Прокупље, верујући да ће тамошњем немачком официру лако објаснити да они нису „шумски људи“, већ сарадници Српске владе у Београду, која је образована са одобрењем Немаца. Командант батаљона у Прокупљу, међутим, није хтео ни да чује за ово објашњење и разлоге. Он их је сматрао побуњеницима, разоружао их је све — и Пећанца и Блашка Михајловића и Вуковића, са свима њиховим пратиоцима постројио лицем уза зид, са дигнутим рукама више

главе и са упереним пушкама у леђа. Вуковић је успео једино да овај официр обавести Београд о овом догађају и да тим путем провери њихове изјаве, али су у горе описаном положају морали провести више часова. Најзад, специјалним авионом долетео је из Београда један немачки официр, ослободио их овог тешког положаја и са повраћеним оружјем, уз велика извињавања кренули су преко Ниша за Аранђеловац.

САСТАНАК НА БУКУЉИ

Састанак четничких делегата био је заказан за 28. август на планини Букуљи. На састанак је дошло преко 300 делегата. Поред Пећанца, Блашка Михајловића и Вуковића, састанку су присуствовали и званични посматрачи Немци, као и изванредни функционер Комесарске управе (која је била у оставци) и које су упутили на састанак **Милан Аћимовић** и **Драги Јовановић**.

Присуство 300 четничких делегата који су представљали преко 20.000 четника, импресионалирало је немачке посматраче, а нарочито их је импресионалирала њихова једногласна одлука да у свему прихватају став Пећанчев, да се целокупна четничка организација стави под команду будуће Српске владе у Београду, спремни да свако наређење владе одмах у дело спроведу. Ова једнодушност четника на састанку на Букуљи дала је будућој влади ауторитет у очима Немаца и велику могућност рада, будући да су делегати четника представљали у ствари огромну већину народа у окупираној Србији. Другог дана састанка, међу делегатима је почела да кружи вест да се генерал Недић прихватио да образује владу, па је та вест примљена са одушевљењем, јер су сви делегати изражавали своје уверење да је генерал Недић једини и највећи ауторитет за којим ће поћи сав народ у Србији. Када је ова вест трећег дана састанка потврђена, сви су учесници на овом састанку поверовали да нам се, и поред све несреће у којој смо се тада налазили, кроз Недића судбина осмењује, да нам судбина чак и наклоњена може бити и да још није све изгубљено.

Али, састанак на Букуљи показао је исто тако и многе слабости четника и опасност којима су они изложени, а о којима је још на Соколовици Пећанац говорио Вуковићу. На овај састанак дошло је такође и неколико делегата за које се знало и за које је утврђено да су свесни или несвесни комунистички агенти. Разуме се да на овом састанку они нису мировали већ су настојали да осујете намеру Пећанчеву да се у свему определи за владу у Београду, било — ако ово не успе — да изазову инциденте који ће цео дотадашњи рад компромитовати. Када су видели да нису у стању да за себе придобију већину четничких делегата, они су још ту, на Букуљи, поставили неколико заседа које су требале да побију неколико Немаца, што би ове уверило у нелојалност четника и онемогућило сарадњу са њима. Трудом самих четника, ове су комунистичке завере на време откривене и ова њихова намера је у потпуности осујећена.

Дошавши у Београд, Пећанац је изложио Љотићу своју решеност у име целе четничке организације да се у потпуности стави у служ-

бу генерала Недића и Српске владе, што је и састанак на Букуљи у свему и у потпуности одобрио. Та је ствар била решена. По Пећанцу то је било једино могуће и најбоље решење. Међутим поред ових добро постигнутих решења, Пећанац је изнео Љотићу и своје страховања. **Прво:** четници могу да буду сјајни борци и да у овом тренутку буду од највеће користи српском народу, ако би се код њих завела васпитна служба која би их учинила одбојним према комунизму; **друго:** оваква четничка организација може да буде врло солидна и сјајно да послужи сврси, под условом да наши утицајни људи не роваре међу четницима и не растачу саму организацију.

ДВЕ ОПАСНОСТИ

Због тога је одлучио да у сваку своју чету уведе по неколико младића, свесних антикомуниста, који би водили ту васпитну службу, па пошто других младића антикомуниста нема (сем Збораша) то је он одлучио да умоли Љотића да му ове младе људе уступи. А да би се извршила потребна реорганизација четника, Пећанац је саопштио Љотићу да је **Зоран Вуковић** поставио за свог помоћника и да му је декрет о том већ издао. Што се тиче друге опасности, њему су већ од Аранђеловца до Београда прилазили поједини емигранти Аћимовића или Драгог Јовановића и нудили му велике суме новца и тражили да он управља организацијом не по својој вољи, већ по њиховим сугестијама. Пећанац је ово одлучно одбио, али је осетио сву опасност за организацију од оваквог рада, утолико пре што је осетио да га ови људи неће оставити на миру. Због свега тога Пећанац је молио Љотића да га у овој ствари помогне својом сагласношћу, а по другој да се заузме код генерала Недића, да се од његове организације одбију поред злонамерних и слични добронамерни.

Љотић је морао да убеђује Пећанца у потребу да се за све обрати генералу Недићу, да се једино Недићу обраћа и да у свему и за све слуша само Недића. „Ми смо Недића преклињали да се прими ове најтеже дужности и одговорности, па кад је он то учинио, ми морамо сви да га слушамо и да га поштујемо и да му одани будемо. Само он може да одлучује и нико више. Кад год он нареди ми морамо да извршимо“. Тако је остало да Пећанац обавести о свему Недића, што је он пред Љотићем и Вуковићем и учинио.

Од првог дана своје владе, Недић је био на великој муци. Он је желео да сви његови сарадници имају једну јединствену политику служења српском народу, јер уколико политика свих сарадника буде јединствена и сложна, она би могла имати више изгледа да пред Немцима буде прихваћена. Самим тим и корисна српском народу. Међутим, многи Недићеви сарадници: **Милан Аћимовић**, **Таса Динић**, **Велибор Јонић**, **Драги Јовановић** и други, можда и најдобронамерније, имали су сваки своју политику и своје личне везе са Немцима. Многе Недићеве намере, врло су често биле осујећене тим српским одвојеним мишљењем и ставовима. Поједини од тих људи сматрали су за своју нарочиту дужност да осујете по сваку цену утицај **Димитрија Љо-**

тића па су у том циљу прибегавали оптужбама и интригама код водећих Немаца у Београду, не питајући да ли је то у том тренутку интерес, или је то против интереса народног. Та је акција била врло жива одмах по доласку генерала Недића на власт, јер се знало да је овај са Љотићем у врло добрим и присним односима.

ЗБОРАШНИ ННСУ ЧЕТНИЦИ

Саслушавши излагање Пећанчево, Недић је био на великој муци. С једне стране, он је увидео оправданост Пећанчевог тражења да се редови четника потпуно младим интелектуалцима, провереним антикомунистичким борцима, док је с друге стране знао расположење појединих утицајних људи против Љотића, па је претпостављао каквим би се тешкоћама изложио још на почетку своје владе кад би то устројио. Зато је Пећанцу пред Љотићем и Вуковићем, одмах саопштио: да је њему главно да има једнодушну владу и земљу за собом, да ће то његов „брат Мита“ најбоље схватити и разумети, па да се чак ни увредити неће. Он због тога не жели да Збораша постану четници, нити сматра — из истих разлога да је добро да Зоран Вуковић буде помоћник Пећанчев, јер би то све заједно допринело солидности и борбености четничке организације — што је врло важно, али би нанело штету једнодушности владе, што је данас у овим тренуцима још важније. А активни официри, који ће по његовом наређењу ступити код Пећанца, исто тако, ако не и боље, допринеће да четници буду солидни као организација, а добри као борци, рекао је Недић.

Тако је Пећанчева четничка организација прешла у потпуности у надлежност и утицај Владе у Београду. Зоран Вуковић је поцепао свој декрет помоћника Пећанчевог, престајући да одржава везе са четницима, да му не би пребацивали нелојалност према Недићу и врвовање четника за Збор и Љотића.

Док су Збор и Вуковић овако лојално поступали, многи други наставили су своју акцију врвовања („куповања“) четника за Равну Гору, чиме су допринели и слабљењу саме четничке организације и осипању њених догле врло чврстих редова. Тиме се може објаснити и релативно мали допринос четника у угушивању комунистичког устанка током 1941. године и доцнија хапшења и разоружавања појединих чета од стране Немаца, растурање готово целе организације током 1942. и 1943. године када је највећи део четника прешао у Српску Стражу.

Све ово може да објасни и трагичну смрт једног старог и заслужног човека Косте Пећанца, од српске и братске руке, који је цео свој век провео у служби Отаџбини, па најзад дочекао да буде заклан од врло сумњивих патриота који се ни као људи, ни као јунаци, ни као Срби никад са њим не би могли равнати и мерити.

(Аутор овог текста и сам учесник описаних догађаја умро је у иностранству у присуству агената УДБЕ.)

Ауторско право „Нова Искра“ — Београд

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 960 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Преплатна цена: 960 динара. Могу се и трчити и појединачно по цени: 1. Судија 150, 2. Нож 230, 3. Молитва I 210, 4. Молитва II 200, 5. Руски конзул 210, 6. Одговори 100, 7. Кокуда Србије 100 динара.

Поруџбине на телефон (014)35-115 на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наруџујем књиге комплет _____

(навести који превоз)

(адреса)

(место)

НАСТАВАК СА СТР. 6

ми потписујете позиве за мобилизацију српске омладине, а ја се морам скривати да тај позив не примили. Како можемо бити други кад ви водите рат са Дедиња, а ја морам на фронт, у прве борбене редове.

Повод овом мом писму је Ваш одговор Вуку Драшковићу који су емитовали сви СПС — медији 23. октобра 1991. У том свом одговору Ви (по обичају) безочно нападате господина Драшковића због тога што је стао у заштиту резервиста који су се због необучености, неопремљености и издаје у војном врху вратили с фронта. Кажете да Србија има ратне циљеве. Па побогу, господине генерале (чини ми се да је ово обраћање кудикамо боље), Ви изгледа не гледате ни своју СПС РТБ. Зар не знате да је господин Александар Бакочевић, председник назови вишестраначког Парламента Србије изјавио да Србија није у рату. Па ако већ није у рату како онда може имати ратне циљеве. А у бесциљном рату српске омладине неће узалудно губити главе. Зар Вам није познато да је Србија углавном земља јединаца. Па шта ће господине генерале бити са Србијом без подмлатка, ако Ви сву српску омладину пошљете на фронт за неке циљеве само Вама знане. Завладаће Србијом бела куга. Остаће Србија без потомства, само ради тога да бисте Ви и ваши наредбодавци, захваљујући ратној хистерiji што дуже остали заваљени у дубокој фотелији власти. Ја сам син јединац, нежењен, дакле без наследника. Па шта ће бити са мојом кућом, ако ја одем (на Ваш позив) у тај рат који сте Ви закували (зашто то и не кусате, него другом увалујете?) и тамо погинем. Моја би се кућа затворила, јер моја мајка више није у стању да рађа наследнике. Да ли сте икада ставили прст на чело и замислили се над оваквим ситуацијама каквих је на хиљаде у Србији, док сте потписивали позиве за мобилизацију. Да ли сте свесни колико сте на овај начин српских кућа затворили. Не, нисте свесни, јер Вама је изгледа једини посао да преносите наређења са вишег места. Зар Вам није јасно да сте постали обичан поштар (чак правим поштарима) који чита туђа писма. Па побогу господине генерале зар сте се зато школовали, зар зато имате све оне привилегије (велике станове, велике плате и све друго велико) о којима обичан радник, обичан смртник може само да сања. Школовали сте се за рат, па изволите господине генерале станите на чело те војске којој сте позиве написали и водите је у рат. Али не, Вама се не излази из топле мишије рупе на Дедињу (Боже ми опрости колика мишија рупа од неколико стотина квадратних метара). Кажете да се код Вас улази без куцања, и да свако може да изнесе своје мишљење о било ком проблему па и о рату. Тачно је то, свако може да изнесе предлог који никада неће бити усвојен, јер Ви добро знате кога морате слушати. Па чему онда бескорисно изношење предлога. На крају свог одговора лепо цитирате господина Драшковића да ће ако треба преговарати и са црним ђаволом у интересу мира. Па преговарајте онда господине генерале, преговарајте а не пуцајте (наравно индиректно, преко српског подмлатка). Понављајте на те преговоре Вашег (нажалост и на-

шег) врховног команданта да вам суфлира. Али, забога, не водите (не шаљите) на те преговоре хиљаде и хиљаде српских младића. Они нису никакви делегати јер је време делегатског система неповратно прошло. Дакле, напред марш на преговоре!

М. Г. СОКОБАЊА

РАМ

Провинција. Село близу Лесковца. Крчма. Заудара на алкохол, дим, знојава сељачка тела. Сви путеви воде у алкохол. Добацује неко. „Дотакао сам дно живота...“ започиње весели оркестар цигана. Ламентирам: Тома је универзалан, дотакао је Космос, вечност. Нека му је лака земља. Често је седео са обичним људима, али је осећао и размисљао као Бог. Ову ламентацију за Томом, мојим земљаком, муњевито пресекоше неке лоше вибрације. У трен откривам извор тих негативних струјања. На зиду, на зарђалом ексеру висе РАМ, а у њему неуспела репродукција „великог“ вође. Констанција, моја. Решавам енигму естетике, лепоте. Лепше би ми стајали брци а ла Момир или а ла Џугашвили. Овако, ништа, дупло голо. До скоро је твој РАМ путовао аутобусима, каминима, авионима... да би, ево, допао до пијане, балканске крчме. Кажу: и пад је лет док се не падне. Овде ти је и место, не у историју, не у легенду. Ја, крчма, провинција, Томина песма и РАМ. По субординацији од врха до дна, до шљама. Гледамо се, ан фас. Мислим. Није страшно бити географска провинција. Страшно је остати духовна провинција.

Поноћ је. Од када су те урамили сан ми је немиран, а од када су почели да, у Србију, пристижу мртвачки сандуци ја и не спавам. Спаваш ли ти мирно? Бунцаш ли у сну? Муче ли те ноћне море?

Брата, пријатеље, комшије си ми отерао у рат, а рат је каку пакао, бесмисао. Тамо се пљачка, разара, силује, масакрира, убија. Јесу ли, урамљени господине, мртвачки сандуци реалност или функција. Нека их БОГ сачува, нека се живи и читави врате својој деци, родитељима, женама, комшијама.

„Кад би свако отворио себе, изнутра, свет би био преглуп лудака“ шаљуће ми човек, легенда. Преко лудила до разума као да говори РАМ. МОДУС ВИБЕНДИ одзвања моја тишина. „Велике ствари се дешавају у тишини“.

Хришћанство је метафизика целата, упада Ниче. Благостање, демократија, слобода... су метафизика твоја и твоје дедињске камариле. Твоја стварност а моја метафизика су: СК, СПС, антибирокарска револуција, диференцијација, технол. вишак, ДБ, ЈНА, ТО, државни социјализам.

РЕВОЛУЦИЈА — НЕ
ЕВОЛУЦИЈА — ДА

Грмиш: издајници су ВУК, СПО, Коштуница, Краљ, Ваљево, Крагујевац, резервисти, Лончар, Анте, Словенија, Аустрија, западна и средња Европа, Америка...

Можда ниси издајник али неспособан политичар јеси. Хипотетично је да си ти највећи Србин. Твоја моћ еквивалентна је моћи егнуха у неком турском харему. Улазимо у финанси

твоје тираније. Ничија није горела до зоре.

... Ево, наступам, безброј је флаша на столу, ја сакупљам запушаче да душу своју запушим... Некакав Бог или можда ђаво кроз мене игра. Хаос и кошмар у глави (и у Србији), фрустрација, ефекат, катарза... Хоћу главом кроз зид. Будимо реални, тражимо „немогуће“, ради личне али и колективне сатисфакције. Повратка нема. Стојим пред зидом с Рамом у руци.

... Бити насмејан, природан и тих највећа је уметност на свету, шаљуће Јесењин. Шта скрива твоје лице? Је ли оно рефлексја нове СРБИЈЕ? Ала смо се, сити, испричали. Тајан на трен а онда страховит тресак. Поломљен и разрамљен РАМ на поду и твој поглед утеплен, негде у плафон, у небо.

Ово је господине Милошевићу небеска Србија. Телефонски позив и мурије су за трен околу мене. Ноћим у локални МУП Лесковца.

Епилог:

Ујутру ми независно судство одрађује 20 дана тамнице. Збогом јутра моја бела... До сада неосуђиван али и непослушан и „неподобан“. Хоће ли ме твоји позитивни закони преваспитати, сломити? Улажем приговор, не жалбу, и у другостепеном поступку суд укида 20 дана тамнице а увалује ми 8.000 динара глобе. Ринтаљу месец и курсур дана за твој разрамљен РАМ. Зар је твоја цена од 8. седнице до данас, толико девалвирала?

Ивица Михајловић
Доња Јачина, Лесковца

**НИШТА ИМ НИЈЕ
СВЕТО**

У своопштем комунистичком лудилу које не напушта ову јадну земљу у Вама видим једну од неколико слабашних светиљки у дубокој тами. Због тога и морам да Вам се као браћи изјадам и изнесем свој бес који ми душу раздира.

Дана 17. 11. 1991. на ђупријском гробљу присуствовао сам сахрани несрећног војника погинулог од усташке руке негде у околини Војнића. У неописивом метежу овог времена често не примећујемо како нам деца расту, па ме је тако изненадило када сам чуо да је несрећни дечак већ војник, а до јуче се јурио са мојом малолетном децом. Заправо и сам је до јуче био малолетан јер је рођен 1973. год. и 18 година је напунио тек пре неколико месеци. Отац унесрећног дечака је у пуној снази као и велика већина нас присутних мушкараца, па зар није било логичније да у рат идемо ми који се знамо и сачувати и напаста када треба, ако се већ у рат мора ићи.

Атмосферу на ђупријском гробљу можете лако замислити. Много бола и туге на лицима, јауци на све стране...

А онда поред одра стаје мали углађени потпуковник и масом се разлиже: „Драги друже...“ Присутни се почеше заглядати у очи питајући се да ли друг мисли да је на политичкој трибини или на сахрани. „Ти си свесно пошао у одбрану своје социјалистичке Југославије и за њу си дао оно највише што си могао, свој живот“. Да ли је заиста тај голобра-

ди дечак знао куда га шаљу углађени комунистички пиони када је пошао на свој последњи пут? Да ли је заиста желео да брани социјалистичку Југославију.

У маси тада већ поче гунђање, а мени је дошло да му скочим за врат, али због дечакових родитеља тих дивних обичних људи одустајем од тога. Задовољно сам се тиме што сам на одласку пролазећи поред малог углађеног пиона добадио: „Срам вас било официри“.

Наставак наведеног говора био је у истом тону и уз исту дозу дрскости. Дрскост је и то што је дечак сахрањен са комунистичким обележјима иако као до јуче малолетан није могао бити члан ни једне партије (осим овантуално једне).

Зато не чуди што је у једном селу надомак Јагодине отац унесређеног отерао са гробља комунистичког пропагатора у официрској униформи. Уз пуно среће и успеха у раду поздрављам ВАС.

Лука Миличић, Ул. Браће Ципцеровић 11
1/6 ЈАГОДИНА

ДЕЧАЦИ НЕ ЖЕЛЕ ДА ИДУ У РАТ

Неопходно је одмах почети терапијски поступак применом литијумских препарата. Под претпоставком да се литијум добија из рудника онда је неопходно извршити обимна улагања у отварање нових рудника јер је пацијената манијака сваког дана све више.

Један генерал је предао тешко наоружање усташким бојовницима. До тог тренутка тај генерал је био узорни син Брозове армије, богато награђен, удобно смештен. Кажу да је то наоружање оштетило да би нови корисник био онемогућен за примену изгубљених тенкова. Смешно, одакле онда на ратишту на страни усташких бојовника тенкови који сеју смрт међу српским младићима. Нико не зна шта генерала чека. Можда је у питању поступак у коме се очекује да због недостатка доказа генерал буде ослобођен па да му се изгради виле у Врњачкој Бањи ради печења од трауматичних набоја. Један генерал нема шта да чека. Његова улога пред овим народом је у чину самураја а морални кодекс му налаже да изврши харикири. Коначно, дозвољено му је да избор изврши по сопственом нахођењу у одмеравању убојног оруђа.

Дечаци не желе да иду у рат.

Српски министар одбране није био изненађен нападом на Шид. Па шта је радио да се напад не деси, побогу. Вероватно је седео у Шекспировој и пио топли какао забринут за ситуацију. Шта су радили обавештајци, специјалци, разни шпијуни. Наравно, трагали су за дезертерима које је требало послати као кажњенике у прве бојне редове, па ако преживе судиће им се за грехе. Министар смишља текстове како треба замаглити територијалцима очи прашином да као добровољци оду у рат. Треба заштитити председника републике, јер такву наредбу није овлашћен да донесе. Људи схватају превару.

Дечаци не желе да иду у рат.

Полицијски агенти одводе младог господина Чанка, предају га војним властима, војне власти га опреме и пошаљу на фронт. Ништа више неће да нас изненади. У време жестоког деловања Беријиних жбирова по ширини совјетске земље створене су искусствене нормe по којима сада поступа полиција Радомана Божовића. Можда се догађај не би ни десно тако да несрећни господин Чанак није био у ситуацији да конвертира са урокљивим господином Војом Шешелом. И не дај Боже да сретнете Шешела било где и да вас пресеку урокљиве диоптријске очи, сутра вас више неће бити, почиње тако да се верује.

Каже господин Шешел да се не могу доказати други извори средстава осим оних који су познати. Господин Шешел је престао да штампа свој лист због недостатка средстава што значи да му хонорари нису били довољни. Од оног тренутка када је почео да шешелји владајућу партију средства су му почела пристизати. Јасно је. Знамо врло добро да су системи стварања црних фондова били уска специјалност комуниста, и да садашњи властодржици имају у рукама проверене шеме као пређашњи практичари. Тим путевима господин Шешел попуњава своја средства па је тако чист пред јавношћу. Лепо. Или: ха, ха. Интерекспорт!

Када се вртимо око пара и стварања црних фондова, могли би да завиримо у методологију која се примењује у феноменалној приватизацији средстава из примарне емисије намењене пољопривреди. О томе би вероватно могао да нам више исприча господин Радован Божовић. Ако о томе ништа не зна онда је жалосно што заузима то важно место. И такви путеви могу омогућити штампање Шешел-листа. И док топови грме Славонијом, док страдају српски дечаци на ратиштима Божовић се смешка накаралоно обучен у маскирно одело обилазећи добровољце припремане на румунској граници. Мучнина.

Дечаци не желе да иду у рат.

Фашизам... Наоружана чекићима и мржњом група младића руши све пред собом. Новост је да је у Србији почео рат. За сада је ово увертира грађанског рата у Србији. Ради благе компарације илустративно се можемо осврнути на појаву неких малокалибарских пушака међу словеначким територијалцима. Србијом се орио смех. Касније су потекле сузе, јер нико није схватио баук истине на прави начин. Невероватно ће бити ако изгредници напада на седиште једне мирољубиве странке буду изведени пред суд. Тада би вероватно морао да одговара и човек који је сам странка и кога као телохранитељи прате бивши шпијенци домова за преваспитавање, бивши ситни џепароши и сецкиесе. Очекује се да ће га владајућа странка заштитити. Кривих неће бити. У амфитеатру студентског дома грми пропагандиста рата изговарајући са тежином слово р. Суза ће бити.

Дечаци не желе да иду у рат.

СУДИЋЕ ВАМ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Да ли је могуће да у овој земљи нема гласа разума који би био тако јак да овај потпуно изгубљени и пре свега духовно уништени народ пробуди да коначно схвати да са онима који га воде ће стићи у дефинитивну пропаст, да ће се понашања оних који нам без мало државничке мудрости одређују судбину стидети генерације Срба. Кажу да сваки народ има власт какву заслужује. То се заиста може применити и на нашу безумну стварност. Док бесни рат (у коме ми „нисмо“), док прети глад, ми без пријатеља у свету инатимо се са светским силама, а да претходно нисмо припремљени ни на војном, ни на економском, а најмање да дипломатском пољу.

Србија је изгубила све пријатеље у свету, па чак и оне који су вековима били уз њу, само захваљујући режиму који је безумно изабрала на децембарским изборима. Маска тога режима још се донекле одржавала пред светом до 9. марта. Када је та власт извела тенкове на сопствени народ свет је пред собом имао доказ да је она не само недемократска, већ и тоталитарна. Због тога истина о патњи српског народа у Хрватској, о новом геноциду над њим не стиге у свет, јер једноставно после толико безумних потеза овај режим неће да чују, нити му поверују. Када ће овај народ схватити да без обзира на то што нам се чини да се цео свет заверио против нас, грешка је у нама, јер дозвољавамо да нама владају људи који су нас довели у најтежи положај у српској историји. Та власт тера младиост Србије у рат који води армија која није српска, нема осећај да одбрани српско, јер је педесет година васпитавана у духу комунизма и титоизма, који је убијао српску душу. Они потомке Синђелића, Мишића, Степановића, српских ратника називају издајницима, јер неће да се боре за циљеве којих „нема“, а који су у ствари одбрана социјализма, а не остатка закланог српског народа. Да ова власт заиста жели да одбрани Србе она би формирала српску војску у којој би Срби из свих крајева поносно ишли, јер би у њој владао дух Цера, Колубаре, Солунаца.

Вука, као и увек, проглашавају издајником иако је пре свих упозорио на све недаће које нам се сада догађају. Његове мудре и праведне идеје су безумно одбацивали, а затим прекасно присвајали и погрешно спроводили.

Правда је спора, али достижна и ја верујем да ће сунце све изнети на видело, да долази време када ће народ почети да схвата ко заиста жели добро Србији, а ко по цену огромних жртава жели само да задржи власт.

Студенткиња из Београда

П. С. Адресу не смем написати јер живим у земљи у којој се режим свети неистомисљеницима.

Виктор Краччић
Београд

ОТВОРЕНО ПИСМО БУДИМИРУ КОШУТИЋУ

Поводом Вашег гостовања (12.11.91) у емисији Клуб '91 Телевизије Сарајево, желио бих да Вам кажем да сте изнијели доста неистина. Пођимо редом:

Рекли сте да не припадате ни једној странци у Србији, можда на папиру не, али ја сам после емисије убијеђен да сте Ви обични полтрон С. Милошевића, представник политике СПС-а, која на свим фронтима доживљава поразе. Упорно браните прерушене комунисте, који су Србију, а најжалост и српски народ, изоловали од цијелог свијета. Традиционални српски пријатељи постали су непријатељи Србије. Зашто друже Кошутућу? Па зато што водите инацијску политику и политику свршеног чина, али то тако више не иде друже Будо.

Друго, кажете да г. Драшковић није представник ни вођа СПО да је усамљен, да даје изјаве на своју руку, па Вас питам зашто толика повика на тог „пустињака“? Зашто лажете сами себе? Па Ти и твоји истомисленици најбоље знате колико Вук има присталица, не само у Србији, већ на територији цијеле тзв. Југославије. Исти људи (власт Србије) који Вука проглашавају издајником српства, до прије годину дана били су га прогласили највећим шовинистом и националистом. Значи ли вам то шта друже пардон, господине потпресједнице? Ако је Вук сам зашто користите сваку прилику да га оптужите било путем штампе (ваше комунистичке) или путем телевизије (опет ваше комунистичке). Добро ви знате од кога вам пријети највећа опасност, али добро упамтите што га више нападате Вук је јачи и има сваки дан све више присталица. Младост (српска) је уз Вука, а младост је будућност Србије а не ви и ваши истомисленици.

Даље, кажете ТВ Сарајево је необјективна, а ТВ Београд је објективна. Па да Вам кажем ствари стоје овако: па ево овако друже Будо, вратите се мало уназад, сјетите се предизборне кампање у Србији па реците коме је служила та „објективна“ Београдска телевизија. Сјетите се 9. марта и демонстрација младости Србије. Највише полицајаца, борних кола, полицијских паса, било је испред зграде телевизије Београд. Милошевић се био помирио с тим да демонстранти уђу у Народну скупштину, да истакну српску заставу, али телевизија није смјела пасти. Послије су изведени тенкови на улице Београда, али опет највише пред зграду Телевизије. Је ли то објективна телевизија? Телевизија која се брани тенковима и силом, по мени не може и није објективна, а по вама друже Кошутућу? Зар је објективна телевизија која једном лидеру (Драшковићу) не да да се појави ни у њеној згради, а поготову на екрану, а другом (црвеном војводи) се клањају када се појави у згради телевизије. Је ли то објективна телевизија, која је смијенила велики број уредника који нису слиједили политику СПС-а. Зар нови закон о радио-телевизији најбоље не го-

вори о свему. Даље у емисији Клуб '91 кажете Србији не треба српска војска кад има ЈНА. Господине Кошутућу свако српско дијете више зна да је српска војска неопходна, да је она спас за све Србе који живе на територији „бивше“ Југославије. Зар не видите да је издаја у војсци на сваком кораку, зар не видите да се ЈНА распала као мехур од сапунице. Ко ће заштитити Србе у Босни и Херцеговини, у Крајини ако то не уради српска војска. Да је основана када је тражио СПО не би било потребе да се зову плави шљемови. Гдје ти је сада та ЈНА када тражимо интервенцију с вама? Доста је тих генерала који се боре да сачувају своје привилегије, али одзвонило је удобном животу. Српску војску је предложио СПО и Вук Драшковић па то тебе боли Кошутућу, али све што је предложила ова странка и њен лидер је и остварено. Зар не, друже Кошутућу?

Схватите једанпут, не борите се за своје интересе, већ се борите за интересе српског народа и немојте долазити у Босну и Херцеговину да ширите неистину, лагати нас, јер ми смо довољно паметни да разликујемо истину од лажки, патриотизам од издаје, вјеру од невјере и тако даље, ми знамо зашто се боримо, за српство, за боље сјутра наше српске дјеце, а не као ви друже Кошутућу и ваши прерушени другови комунисти из СПС-а, којима су битне фотеље и ништа више...

Ето толико друже, пардон, господине Кошутућу...

Перовић Боро
Орђић код Мостара

ИЗВУЦИТЕ НАС ИЗ ОКОВА

Војник сам, по националности Србин. Мука ме је натерала да вам напишем ово писмо, јер изгледа да сте ви једини лист који има храбрости да каже праву истину о свему ономе што дира власт у Србији и њиховог чувара фотеља—армију.

А најжалосније је то што сам и ја силом те исте власти припадник те Армије. За неколико дана, највероватније, ја и моји другови одлазимо у пакао рата. Још нисмо осетили ни мирис живота а одлазимо да бранимо идеје лудих људи који нашим животима чувају своје виле, скупоцене аутомобиле и своје фотеље, док су своју децу уписали на најпознатије светске факултете и плаћају им удобне станове новцем које су наши очеви крваво зарадили. Па да ли они имају душу?

А неспособна армија која своје војнике обучава уређивању и улепшавању кругова касарни, да би се официри што угодније осећали одводи војнике у рат као потпуно ланке што се тиче војне оспособљености. Па се после питамо због чега толика младост губи животе у рату који како они кажу брани Србе а у стварности највише чини да их потпуно уништи. Драга редакција пише вам и сузе ми саме иду. Шта је наша Србија доживела да је због групе људи цео свет заобилази. Она Србија која је увек била на страни правде и поштења. Господине из СПО—а помозите овом

Српском народу да победи Сотону, помозите да српска младост не гине у рату који се води због две пијане главе јер ако се овако настави остаће наша Србија без младости. Нека се дигне младост Србије против оних што јој испијају крв и одузимају јој најлепше дане живота. Господине ми смо у оковима, извуците нас из њих јер једино вама верујемо. Ви сте нам једина нада у живот, будућност и опстанак.

Нека ове војничке сузе буду вам подстрек за то. На вашој страни. Живели!

Војник,

Име бих вам радо дао али због даљих последица од стране ЈНА то не могу. Али се наддам да ће брзо доћи тај дан када ће те сазнати име аутора овога писма.

Много вас поздрављам и верујем у вас.

Војници су са вама.

ЗА ИНАТИ

ТВ Дневник. Прлазе мучне слике доноси директно ужас рата у мој дом. Други програм — исто. Трећи — капетан Драган! Студио Б и да хоћу не могу да гледам. У луда времена пролазе и луде ствари. Које, Ако вам кажем, мораћу да вас убијем. Зашто? Заинат!

Усред свих тих лешева почињем да се смејем! Зашто? Због ове једне речи која је суштина свега што нам се дешава! Заинат!

До када ће се радити и причати по старом српском систему. Заинат! Добра тема за размисљање. Нико више не размисља, када ће на пецање, где за Нову годину, зимовање, летовање! Зашто бих се ја разликовао од других. Море!? Код нас се и овако каже „он је бесан — иде сваког лета на море“ Спавај — ради — тути — једи!

То има и стока — зашто бих се ја разликовао од стоке?

Не могу се отети жељи да организујем једну екскурзију у којој би били пензионери — болшевици, директори, борци, покрет жена, и сви други који нису знали да цене овај свој један „глас“. Одвео бих их у једну саму службу на западу! Затворио бих их унутра и рекао „плачите!“

Волео бих да видим као гледају све оно чега се живи — отворених уста! Чекам позив за мобилизацију! ДА ли се плашим? Више не! Ми смо за мир, па макар сви изгинули!

Гледам људе како причају о рату! Лица пуна мржње. Наших, погинуло „само — њихових 50! Ха, Ха, Ха! Грохотан смех!

Боже, да ли је моја глава исувише хладна или је њихова исувише врућа! Нема ту шта да се прича — неко је луд, а ко. — једем ли га! Извињам се због израза, али он ми се чини у овом тренутку најпримернији! Ту смо — где смо — нисмо се ни макли! У тунелу усред мрака сија звезда петокрака.

Шта је са нама који више волимо хамбургер од „коријења“? Где смо ми? Нигде! Нема нас!

Таквих изгледа има само на филмовима! До пре пар месеци сам мислио да је сви-

ма јасно да су се зезнули 9. 12. 90. Данас баш не мислим тако!

Без обзира на рат, на мртвачке сандуке, на беду, на психичке болеснике који су извукли живу главу али не и душу — исто би било! Исто би гласали, и исто изгласали! Зашто? Заинат!

Знам човека који се вратио и који се јавно хвали да је силовао оца и сина — Хрвате! Сви се смеју! Он је, херој, ја сам нула! Ја нећу у рат!

Колико још таквих хероја има? Да ли их има више него нас, кукавица? Да ли смо ми на реду?

Дубок уздах! Гасим телевизор! Доста је било испирања мозга за данас! Сутра нова доза — ново испирање мозга! Још се држим и питам се до кад? Када ће доћи дан да и ја postanем исти, да окачим Слобину слику и страшно вичем рат, рат! То ће бити — никад! А знате зашто? Заинат!

С. В. СМЕДЕРЕВО

ЦРКВЕНИ КОМЕСАРИ

У селу Лаћарку, 19. октобра ове године, освећена је реновирана црква Св. архиђакона Гаврила. Том приликом је обред служио владика сремски господин Василије, уз присуство још око 20 свештеника. Након свечаности у цркви, отац Војин, који је најзаслужнији за обнову храма, водио је пословне разговоре са Владиком, док су остали свештеници са многобројним званицама отишли у ловачки дом, где је припреман ручак за госте.

Ручку је присуствовало много више људи него што је од рата до данас било у поменутој цркви. Било је ту и оних који никада свештеника нису примили у кућу као и оних који нису знали ни да се прекрсте. Но, ово не би било вредно помена у данашње време, кад се и некрштени министри причешћују. Чудније је то, што је овом приликом група свештеника извршила обред освећења ловачког дома, а да при томе претходно није одстрањена фреска католичког свеца!

Наиме, један зид сале — трпезарије је живописан, тако да је свети Јосип Радник представљен у природној величини, као ловац који својим стасом надвисује кукурузиште. Кукурузиште су домаћини прекрили црквеном заставом, а свети Јосип је остао да увелича црквену прославу, као што је и ред, јер је он „заслужан“ за: два раскола у православној цркви, за страдања православних свештеника, за то што је поменути ловачки дом, као и оближње задружне штале, саграђен од цигала манастира „Шишатовца“...

У просторији је било више од сто присутних, а ја са својих 60 година био сам један од најстаријих. Отишао сам кући, донео српску заставу с белим орловима и прекрили слику овог злочинца. У просторији је настао тајач. Чуло се само шаптање дежурних локалних полтрона, од којих је један, највиши међу њима, скочио и скинуо заставу са lika драгог им идола. Пихтијаста маса зачињена мантијама је ћутала, а дежурни полтрон је објаснио: „Није време. Кад дође време ми ћемо ту сли-

ку први скинути!“

Слика Јосипа Броза, по мишљењу владике Василије, вероватно не представља идеолошко обележје, јер је он након свега ушао у просторију и сео испод исте без икаквог комплекса. С тим у вези је, ваљда и забрана свештеним лицима да се активно баве политиком (осим кад је то у интересу владајуће странке). Како би владика Василије реаговао, да је на зиду била слика Бука Драшковића, или неког другог истакнутог опозиционара, остављам господину Василију да објасни, а Вама да закључите.

Слобоје Јелић
Лећарак

ВОЈВОДА И ПЕТОКРАКА

Све већи отпори унутар Србије актуелној српској власти разлог су што се „промоцијама“ самозваног четничког војводе Војислава Шешелја, и његовим изјавама, (па и оној о формирању погребног предузећа за сахрану од 600 до 700 усташа дневно) даје несразмерно велики публицитет у службеној српској штампи и другим медијумима.

Војвода је недавно, са петокраком звездом на шлему, обилазио сремски фронт и тако „демонстрирао историјско помирење“ српског плебса. Потврдио је и конкретно да је „за сваког правог Србина“ Србија „вреднија од идеолошких и сваких других разлика“, наравно под вођством, разуме се, владајуће странке у Србији. (Зар „заједничка плодносна сарадња“ овог „четничког војводе“ са угледником Савеза комуниста — Покрета за Југославију генералом Душаном Пекићем то не потврђује).

У међувремену се политички тероризам у Србији јавља као реалност. А разрачунавања са политичким нестостишљеницима постају, у последње време, тема која се, у политичком животу садашње Србије, и не може да заобиђе...

За зналце политичких прилика у Србији и није чудно што се „демократске слободе“ и данас на овом тлу остварују под окриљем звезде петокраке. То чине и „независни“ па и они, самозване вође, који заговарају „којекаква идеологију“, често и дијаметрално супротну од службене и владајуће. Спрега сасвим, бар формално, различитих идеологија је, пре свега, потврда „идеолошког хаоса“ који је, после трансформације српских комуниста у социјалисте, настао на идеолошком простору у Србији. Деобе, филозофске и идеолошке, у Србији грађане Србије деле на два, безмало истобројна; табора. Свако померање, у лево или десно, чини то реално стање ненормалним па се и актуелна српска власт најчешће служи крилатицом — „мало вруће, мало хладно“.

Власт нерадо помиње петокраку. То препушта другима. Чак и не улази у „полемику“ са критичарима тог знамења. Не смета јој уколико се ово знамење везује за Тита а веома је „осетљива“ уколико неко петокраку везује за актуелну српску власт...

А много тога се и данас у Србији решава под окриљем звезде петокраке. Чак и захтев да усправно и достојанствено „пријемо Европи“ је са овим знамењем. И наша подршка, коју покатад тражимо у свету (Румунија и Кина) је на тој основи. То разјашњава и Шешелјев обилазак ратишта под окриљем — петокраке. Службеној, пре свега, београдској штампи то и није засметало. (Она је била нетрпљевија према, рецимо, Ненаду Чанку и „његовом“ мировном покрету).

Чак ни Шешелјев захтев да се, сада, за трећу Југославију оснује и погребно предузеће, макар и за сахрану усташа, не наилази на „отпор службене београдске штампе“ али и најмањи, чак и безазелн, захтев за другачијом „прерасподелом“ учешћа српског народа у друштвеном одлучивању, у појединим крајевима републике, „прихвата се на нош“.

Дефетизам, сваке врсте, у ратним условима је, то уосталом сви знају, погубан. Међутим, према изјавама челника садашње српске власти, па и Војислава Шешелја, Србија није у рату па према томе такав страх је и безраложан. Чак је и контрапродуктиван. Јер, актуелна српска власт, реализује „амбициозне програме развоја“ а радио и телевизијске емисију су препуне таквих примера...

Према томе Србија је изнашла програме да се, и у садашњим условима, усмерава на привредни развој и повећање „благостања својих грађана“. Једина су јој сметња нејединство српског плебса. Уствари, жал за монополом сваке врсте и за новим, за срећу српског плебса, диференцијам.

Основној, свакако, и на знамењима. Јер, и сам Војислав Шешелј, са петокраком звездом на шлему демонстрира „нашу будућност“ да „уздигнута чела“ докажемо, себи, и свету да је социјализам једина будућност српског плебса...

Јован ДЕБЕЉАЧКИ

КАПЕТАН

На недавно уприличеној конференцији за штампу самозваног капетана Драгана видели смо још један у низу покушаја да се код Срба, макар и упорним информативним силовањем, колико је то могуће поправи углед појединих државних служби и личности а ако се уступ успе подметнути и нога неком неугодном политичком противнику — тим боље. Тако смо поменутом приликом сазнали шта је све у ЈНА и ТО Србије добро (оно главно што није добро знамо и сами), зашто морамо за век векова следити С. Милошевића и зашто је Милан Мартић добар а Милан Бабић не! Утисак је да је цела прес конференција била улудо траћење времена и новца, што је, уосталом, у складу са укупним понашањем српског бољшевичког режима чији је „капетан“ Драган одани следбеник.

Једина права вредност наведеног окупљања везана је за дирљиву изјаву „капетана“ Драгана о Радмилу Богдановићу чија је суштина отприлике у следећем: Р. Богдановић има у ТО Србије нова, одговорна задужења на којима ради са то-

лико жара и самопрегора па и патриотизма да то мора служити за пример! У односу на оног Богдановића од 9. марта овај „нови“ је нешто сасвим друго!

„Капетан“ Драган је овом изјавом заправо рекао много више него што је слутио — објаснио је преображај једног зликовца који ради ПРОТИВ свог народа у хероја који ради ЗА свој народ и све то у року од само неколико месеци! Подвиг достојан само најсавеснијих комуниста! Али оваквом похвалом г. Богдановића „капетан“ Драган је заправо учинио медвеђу услугу свом болшевичком наредбодавцу јер на сличан начин између ЗА и ПРОТИВ сопственог народа балансира и сам С. Милошевић па није zgodно давати народу тако лепе могућности за прављење паралела. Јер ако се г. Богдановић толико „поправио“ па постао добар у односу на 9. март када није био добар, где је онда у свему томе С. Милошевић? Њих двојица су, колико се сећам, 9-ог марта били у истом послу, на истој страни! А ако се и г. Милошевић „поправио“ значи ли то да 9-ог марта ни он није био добар, те ако није зашто је тада хапшен Вук Драшковић а не он?

Питања бројна, логика болна а све заједно толико компликовано да пуца глава једног просечног комунистичког капетана. Да је знао у шта се упушта сироти Драган не би тако олако хвалио „преображај“ Р. Богдановића!

Морам признати да на Мирка и Славка, „капетана“ Драгана и сличне партизанске јунаке никада нисам обраћао посебну пажњу. Ипак нисам могао да не приметим да је, када се појавио на нашем тржишту, дотични „капетан“ одмах оформио полукомандоску партијску војску (книнце) за брзе интервенције ради заштите С. Милошевића коме се у Београду почело љуљати под ногама. Исти је убрзо добио могућност обраћања јавности на ТВ Београд и ту је прилику искористио за обрушавањем на Вука Драшковића као и величање С. Милошевића. Импресиониран хвалоспевима о његовом успешном војевању у неколико земаља света запитао сам се:

— колико је пута широм света на сличан начин подржавао разне веће и мање диктаторе и за колики новац,

— колико је добио у „кешу“ да би незаштићену власт спасавао од горопадне опозиције,

— колико је новаца индиректно из мог џепа отишло у његов да би радио то што ради и

— зашто се самоназвао „капетан Драган“ а не рецимо „капетан Суперхик“ (из познатог цртаног романа „Алан Форд“) који као и он отима од сиромашних (опозиција) да би дао богатима (комунисти)?

Комунисти не би били оно што јесу када би знали да раде дискретно и на дуге стаје. Темелјни образац њихове политичке стратегије „од данас до сутра“ проузрокује, као што смо видели, да оно што је добро данас лако постане лоше сутра и обрнуто. У оперативном делу држе се правила „сви на једнога“ с тим што се увек зна који су то „сви“ а никада се не

зна када ће неко од њих постати онај „један“. Тако се десило да су се следеће личности: С. Милошевић, М. Мартић, М. Бабић и „капетан“ Драган подуже и континуирано на само себи доступном нивоу примитивности и вулгарности бавиле САМО једним човеком — Вуком Драшковићем из чега се да закључити да су га се доброно плашили чим су се тако лепо хорски груписали. То је био први чин марксистичке драме „Сви на једнога“ у коме су „сви“ без већих проблема установили да је онај „један“ и лудак и издајник а највише кандидат за хапшење. У другом чину исте драме „сви“ су схватили да је „један“ из претходног чина успешно политички маргинализован па је одмах започела непоштедна борба за власт. Други чин је у току и управо тече обрачун Милана Мартића и „капетана“ Драгана са Миланом Бабићем а све за рачун и по поруцини Сл. Милошевића. Сироти Бабић је тако доспео у неравноправан положај — још се поштено није ни накрао (тек је стекао који аутомобил и пар станова) а већ га одбијају од сисе! Још колико јуче био је „сви“ а данас већ постаје „један“. Али шта се то може, такав је комунизам!

Зато се захваљујем „капетану“ Драгану што нам тако лепо отвара очи и тиме убрзава пад режима С. Милошевића након чега ће поново морати у бели свет да обавља прљаве послове за неког новог наручиоца. У међувремену желим му пуно успеха у бизнису са продајом „книнца“ вијетнамки и пљачком фондације „Капетан Драган за помоћ САО Крајини“! А за случај да не намакне новаца колико је научно предлажем му да сними плочу „Војску нисам служио — капетан сам постао“!

Н. С.

МУЧНО ВАС ЈЕ И СЛУШАТИ И ГЛЕДАТИ

У недељу, 6.11. у емисији „Разговор с поводом“ гост би поштовани потпредседник владе Србије г. Кошутић. Са доста ироније, изјави, да у Србији има чак 100 странака, са исто толико лидера и „лидерчића“, који, ето, себе називају интелектуалцима! Боже мој, „од попа и беседа“! Али овај, па још „нестраначки“ не рече спада ли у тих 100 и СПС и његов лидер (или лидерчић) због које и (кога) он тако срџа своју функцију и карактер до слуганства, невиђеног у скорије време на овим нашим просторима, чак и у тако јакој конкуренцији.

Наш „Летећи Холанђанин“ трчи свуда, ниче и сејан и несејан, и гиде му се надаш и не надаш. Више ни цртаће не смећ пустити, а да он отуд не искочи. А његова заступања свог Шефа... човеку памет стаје. Он зна (и објашњава) шта је мислио и кад ништа није казао, шта је мислио кад је нешто казао, или шта би казао да је којим случајем нешто и мислио, и сл.

У поменутој емисији, г. Кошутић директно прозва две странке: Реформисте и СПО. Било је и за очекивати, поготово ову другу. Али боље да није. Само подвуче огромну разлику између себе и лидера поменутих странки. Блед, незанимљив и неуверљив, он само истаче снагу личности и умност, као и магичну привлачност а и способност да само ЈЕДНА њихова реченица каже више и вреди више од свих његових које, (по тону) просипа на главу становника. Још не видех човека да тако много прича а при том НИШТА не каже. А шта мислим о људима који са ТВ-екрана (уз неизбегну чашу жутог сока и дресираног водитеља) блате људе који нису у могућности да се бране и којима је тај екран доступан као Хималаји (осим да их са њих блате) свело би се на: кукавице и љигавци! Поштени људи се поштено и боре. Очи у очи, у дуелу. Па нека победи бољи. Али знају они за јадац, па боље и не доводе на екран. Могао би чути народ, па направити незгодно поређење!

И рече још г. Кошутић у поменутој емисији, како је лидер „једне странке“ (награда ако погодите име) чак, предложио да се потпише Хашки документ. Али „заборави“ да каже да је исти лидер дочекан на нож када је био против одлуке Србије да стране трупе не смеју доћи у Југославију, јер ми немамо шта крити (ако немамо). Сећам се само како су, између осталих баке и деке у суботња јутра „Паскали“ са Б. Вукашиновићем у стилу: Недајте Бане, Европи и оном издајнику Вуку Драшковићу... и његовог непоколебљиво — царстог израза лица: НИКАД!!! А ево, Србија не да пристаде (са уобичајеним кашњем) него их чак и сама зове, посредством „Колективног шефа државе“. Од њега ме боли глава. Гледајући тог „Шефа државе“ никако да докучим: је ли то још само Србија Југославија или је још Југославија — Србија. Ако је то једно те исто, како ли ће се та нова „творевина“ звати? Дакле, Србија тиме опали шамар многима што „патриотски“ пљуваше по „издајнику“! Залуд „плати“ Месићева „нана усташка“. Браћо Бајићи, изволите на поправни!

Време ће г. Кошутићу показати шта смо добили а шта изгубили непотписивањем Хашког документа. Нека оно суди, не Ви.

Досадили сте нам брате, сви. Мучно вас је и слушати и гледати. Силно време трајите на говоре из којих само јасно дефинишите: сви нас мрзе, и нико нам ништа не може. Тачно, донекле. Они мрзе ВАС који нас представљате, а нас што вам таквима, то дозвољавамо. И не могу ништа, али само ВАМА, кривцима, нама недужном народу, могу, итекако! „Комарцу ишчупај ногу — одоше и црева“. Шта се мене тиче што је „родило жито као никад“ кад ја не могу да купим ни векну хлеба! Овај рат је само параван који вас крије од суочавања са бедом невиђеном у коју је Србија доведена. Зато га разним смислицама и продужавате, продужујући агонију и оних несрећника ван Србије и нас у Србији. Хушкате народ у њега, уместо да га преговорима памећу (ако је имате) толеранцијом, уступцима, и чему све не још, прекинете. Све што умете је само да производите „издајнике“! Доста брате, и за извоз сте их произвели. Штета што нас — шутнуше, пре. Вала, част свакоме кога ви издајником назовете!

ТАКО ТО РАДЕ У ЛАЗАРЕВЦУ

Након два-три месеца рада на месту директора Фонда за грађевинско земљиште Слободану Ђатовићу уплаћен стан вредан 2.000 старих милијарди. ОВАЈ млади човек је купљен са овим станом.

Постоји ли начин да неко у данашње време — општв беспарице и промењене стамбене политике ипак добије 2000 милијарди да уплати стан у лазаревачкој општини постоји, довољно да проведе два три месеца на дужности директора, и врло млад човек, добиће стан у року годину дана јер је новац већ легао на рачун „Елмостана“, а стан ће бити изграђен на локацији испод ЕРЦ-а.

Извештаји фонда о тешкој беспарици изгледа да у овој општини важе само када су у питању објекти од друштвеног интереса, а када је у питању појединац не важе. Одговори „нема пара“ ти одговори су резервисани за грађане месне заједнице Душан Петровић „Шане“ где немамо путеве, канализацију, паркинге, телефоне итд, а ова месна заједница је при граду у спојена са градом. Владајућа партија је обећала да се више неће радити као досада, али у Лазаревцу се и даље ради по старом зато што је у овој општини укорењено, што влада незаконитост, те моћници узурпирају грађанска права и забрањују да се спроводи закон. Такође влада корупција, мито, а доказа има на претек, пример, председник општине дели станове плацеве и др. својим кумовима, теткама, зетовима и другима. Поред ове велике бирократске самовоље он наређује сакр. за ком. и станбена питања да несмију да спроводе закон републике и скупштине града, а да нема интереса и користи не би наређивао да се не спроводи закон, тако да у овој општини ниједан поштен грађанин нити пак моја месна заједница не може да оствари своја законска права.

Ја сам се обраћао, прошле године председнику скупштине града Београда, као и генералном секретару СПС Шкундрићу, али они су се о све оглушили.

Вас питам, да ли у овој нашој републици Србији постоји неки орган да спречи ове злоупотребе, и узме на кривичну одговорност челнике Лазаревца, који злоупотребљавају своје функције.

Питам посланике Лазаревца где је новац од самодоприноса, станарине и свих осталих дажбина које плаћају станари ове месне заједнице. Живимо у свињцу осам година, никакве услове немамо а требало је да добијемо телефоне одавно, али су моћници те бројеве поделили својим људима, јер њихов човек мора имати телефон и на плацу и у шути, а ми радници немамо ни у стану. Ја као инвалид тежак срчани болесник са свом документацијом нисам добио, а ни као председник скупштине МЗ. Немам телефон, зато што говорим истину. Њима такви људи неодговарају, такви људи су им трн у оку.

Молим одговорне у овој републици у граду Београду да дође неко и обиђе једном ову месну заједницу и увиди како живи овај

А како сте нас само у здравству прикратили!!!

Кад нам у здравственим установама саопште колико ће нас коштати преглед и лекови, коса се на глави диже. 50% одустане. Оне, који некако смогну средстава, чека мукотрпно (често узалудно) опседање апотека. Онда се сручиш у приватну апотеку а тамо од цене лека се шокираш па ти треба додатна терапија. Шта рећи! Јачи ће преживети, слабији неће. Као и код сваке „природне“ селекције. На ту тему рече неки дан једна болесница: Имали они за све лекове овог света, али им ни један не помогао. „ОНИ“ — нека се препознају, ми их знамо.

А то што нам Ви лично г. Кошутићу претите новом реконструкцијом Владе у коју ће ући „надасве способни и нестраначки људи (попут Вас?!) заиста нас не плаши. Од овог горег нема. А иако има, огуллали смо. Са колико сам ужаса посматрала прве извештаје са ратишта и прве избеглице. Дан по дан, данас гледам много страшније ствари са мање ужаса. Или кад је она крвава 9-мартовска гарнитура васкрсла на Телевизији, осетила сам снажну муку и гађење. Данас још осећам само благе желудачне сметње које ће „повећањем дозе ишчезнути“.

Отупели смо, господо! Само ипак... Најопасније кад се тупо наоштри. Обавезно посече. Тек — да не заборавите!

СКИДАЈТЕ СЕ МАКАР СА ЕКРАНА — КАД НАМ НЕЋЕТЕ СА ВРАТА!

Од вас интервјуисаних јаднији су још само они који вас интервјуишу. Још нам је у сећању г. Буквић кад је интервјуисао Принца Томислава. Његов улагивачко-удворнички, понизни осмех, био је и више но мучан. А све из пуког додворавања власти (не Принцу) која једног Карађорђевића признаје (чак погодите зашто) чак му у студију ТВ уручује поклон, док другог игнорише (чак опет погодите зашто). Али се г. Буквић залетео. Уз све нијансе поменутих осмеха (и неколико недефинисаних), показа Принцу хрпу питања која су поставили гледаоци, нагласивши тиме колико је, ето, он, Принц изазвао пакње. Овај му хладно одговори да он не мисли седети ту целу ноћ и одговарати на та питања. Емисија се прекиде, али не довољно брзо да кисео осмех Г. Буквића не засмеје гледалиште. Штета г. Буквићу, за таквог новинара.

Конечно, ако сте УМОРНИ — ОДМОРИТЕ СЕ, ако сте неспособни — СКЛОНИТЕ СЕ!

Не терајте нас да заволимо што иначе мрзимо, а ја већ одавно мрзим све што ви волите, не рачунајући у ту вашу љубав — српски народ. Да га волите, не би радили то што радите!

На крају поручила бих свој слуганској, главатој, ђосавој и осталој господи, као и свим Србима по професији: Једном ћете ипак морати стати пред овај народ, а тад нек вам Бог припомогне макар толико, да вас у пакао приме. Какви сте, ни за тамо нисте!

раднички сталез, па ће Вам бити јасно шта се ради где се дају паре да ли за месне заједнице, објекте друштвеног значаја или само за појединце.

Клић Драган, пред. скупштине МЗ. Душан Петровић „Шане“ 25/3

„АЛАЛ ВЕРА СОЦИЈАЛИСТИ — КОМУНИСТИ“

/„Српска реч“ 28. октобар/

У Вашем и нашем листу радници органа управе СО Стари град указали су на неке лоповлуке (ко зна које по реду) са становима у овој општини. Због разних мулти и лоповлука морао је да оде и у бивши председник друг Бата Лукић. Овај Остап Бендер превазишао је све у петљању са становима. Друга Бату је наследио друг Аца Аврамовић. Тај исти друг Аца заменио је, после 9. марта главног уредника у ТВ Београд, а сада га као цокера чувају за следеће смене. Па шта су то 118 квадрата стана у центру вредности од око 500.000 марака за таквог аса. Друг Милош Марковић је, поред нових комесара и агитпроповаца, режимска узданица на телевизији Београд. То је само почетак јер нова гарнитура уредника мора да наплати своју послушност. И друг Груја је један из плејаде режимских људи, па што не би за неке страћаре на периферији добио стан у центру. Тако је и друг Буда у згради у Улици Марка Орешковића 21 добио стан, а свој четворособни оставио жени од које се, кобајаги развео. Тај друг Буда је секретар РИВ—а. Како се деле ови станове од по 200—500.000 марака? Када се гради неселе скупе се паре од купаца станова и уплате у касу Фонда за уређење грађевинског земљишта, бившег ГСИЗ—а, бивше Дирекције за изградњу града. Ту купци уплате Фонду паре за комплетно расељавање и уређења насеља са изградњом и пратећих објеката. Ни трећина тога се не уради у насељу (пример Дорћола), а паре се дају за изградњу станова за расељавање од којих се добар део да режимским људима уз помоћ Перучића и других. Та огромна средства се користе и за друге сврхе: изградња позоришта, палилулске пијаци, поплочавање Кнез Михајлове улице мермером која је прославила Бакочевића, за изградњу виле Глигорову и раније Букановићу са базенима. Да ли је то лоповлук, мафијашки (мислим да је и за мафију превише) посао незнан, али да је то уобичајена ствар за то има хиљаде доказа.

Јован Станковић, дипл. инж. арх Београд, Бул. Револуције 123.

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У МАЛМЕУ

Православна црква у Малмеу „Ђирило и Методије“ почела је са радом септембра 1982 године. Тада је извршено прво

мало освећење и уселење у цркву, прича отац Методије Лазич данас на служби у Хелсингборгу. Поменути зграда је тада изнајмљивана, да би 1985 године и коначно била купљена за 350 хиљада круна. Новац је позајмљен од банке, а главни жирант је био свештеник Методије а и тадашњи чланови црквеног одбора: Милан Протић тадашњи председник црквеног одбора, Љубиша Протић, Драган Филиповић и остали чланови. Темљеи новосаграђеног олтару освећени су марта 1985 године. У темље су положени по један камен донет из Србије, тачније из цркве Раванице (Ђуприја), Лазарице (Крушевац) и манастира Жиче код Краљева. Прва „литургија“ у новом олтару, била је 24 маја 1985 године, на дан светог Њирила и Методија. Исте године 10 новембра, свечано је извршено велико освећење цркве, а такође и положен део моштија светог „Цара Лазара“ у црквени „Свети престо“. Освећење цркве су тада извршили, Владика зворничко — тузлански ВАСИЛИЈЕ и Владика САВА из Биалистока у Пољској. Годину дана касније набављене су иконе за црквени „Иконостас“. Тако је црква добила нови сјај и улепшање. Данас, ова света кућа је духовни и културни дом Срба из Малмеа. У цркви се сваке недеље одржава „Литургија“ са свештеником Ђорђем Пантелићем. Црква има и своју библиотеку, салу за дневни боравак са телевизијом и парабол антену преко које се редовно гледа Београдска телевизија. У цркви се сервира кафа и сокови. Просторије су отворене сваког дана до увече. Недавно је приређен свечани ручак на којем су позвани угледни Швеђани Малмеа и вредни и угледни Срби који су много допринели цркви. Као почасни гост тог ручка био је Владика српске православне цркве из штоколхома ДОСИТЕЈ МОТИКА. Он је том приликом и дао сагласност да новоформирану „Српски прес центар“ у Малмеу добије своју просторију у згради цркве. Овај прес центар ће окупљати српске и шведске новинаре, који ће пре свега писати о збивањима у Југославији у шведским гласилима на шведском језику. Наравно овај потез српских новинара у Малмеу, добио је јаку подршку и од Министарства за информације владе Србије.

Милорад ЛАЗАРЕВИЋ

БРОЗОВИ ГЕНЕРАЛИ, СКИНИТЕ НАМ СЕ С ГРБАЧЕ

Главнина Гардијске моторизоване бригаде попуњена резервистима из Београда, више од месец дана бори се код Вуковара. Други мањи део ове јединице остао је у Београду да обезбеди „Кућу цвећа“ и даје вечиту почасну стражу на Титовом гробу. Млади гардисти у свечаним униформама утврђеним ритуалом и даље одаје почит комунистичком идеологији и највећем србоборцу у новијој историји Србије. Ови голобради младићи, посебно одабрани, већином потику са југа Србије и из Црне Горе, углавном су синови бивших активиста Савеза комуниста, сада СК-

-Покрета за Југославију.

Рат је све већи, жртва све више, егзодус Срба у Хрватској све већи, финансирање ЈНА једино врши Србија, на Дедињу војска убрзано завршава модеран хотел обложен белим мермером. Голобради гардисти и даље дају вечиту стражу поред Брозовог гроба у „Кућу цвећа“. Српска сиротиња и даље плаћа док сваки даном све више мртвачких сандука и свежих хумки по многобројних гробљима Србије, све је више сиротиње.

Дан 4. новембар 1991. године, делегација Гардијске моторизоване бригаде обишла је „Кућу цвећа“ и на гроб свога идеолога положила свеже цвеће, док, српска сиротиња и даље плаћа. Сви нас напуштају, сви нас мрзе, непријатеља имамо све више, Брозови генерали и ученици и даље „раде свој посао“, српска сиротиња и даље плаћа.

Није демократски било коме бранити да се клања својим идолима, својим учитељима, али, нека то чине и раде на свој рачун и о свом трошку, нека српску сиротињу и грађане Србије већ једном оставе на миру.

Избеглица и прогнаних све више, мртвачких ковчега све више, младости Србије све мање, сиротиње све више, све више гладних и уплашених.

Када ће те већ једном, за име Бога, престати господе Брозови генерали и ученици? Скините нам се, већ једном, господе са грбаче!

М. Б. Вујиковић

ДОКЛЕ ОВАКО?

Још један ратни дан је за нама. Звучи исто као добар дан. Слушам да је погинуло њих 10-ак рањено 50-ак. Али то је лаж. Подла лаж! Ко зна колико је баш данас деце остало без својих очева, жена без мужева, мајки без синова, сестара без браће, девојка без момака. Докле тако хоћу да знам? Кажите ми ви то мистер Милошевић (боље вам лежи енглески), Фрањо, Месићу, Кадријевићу! Кажите ми још колико ћу моћи да разговарам са својим оцем. Кажите ми још колико дуго ћу стрепети да ми тамо у Хрватску не одведу оца, стричеве, ујаке, тече! Хоћу то да знам да бих имала времена да се спремам за нешто најгоре, нешто што ваша деца никада неће доживети ни осетити, а то је да можда остану без својих најмилијих. Немојте више да ме држите у неизвесности. Хоћу истину и то одмах! Гледам ову нашу јадну мајку Србију. Гледам како се по њој слободно шетају „храбри, несаломиви, добровољци“ који никад не пропусте прилику да кажу „Ко, ја? Па бре одма“ имам да идем да се борим у Хрватску, нећу да будем дезертер и кукавица! Један од таквих је један мој комшија. Кад сам га једном приликом питала: „Извините, чика Миро, а зашто се не пријавите и не одете тамо да се борите и докажете ту вашу храброст“? Он се обрецну на мене и рекао ми је: „Слушај ти шта ти имаш мени да причаш? Ваљда сам ја старији од тебе! Што бре не иде твој отац тамо?“

Лично мислим да није ово једини случај овде код нас. Има их на хиљаде. И мислим

да кад би се од њих саставила нека војска „јадни“ Фрањо би морао да бежи из Банских двора. Јер знате то би била опасна војска која би у једном налету растурила и зенге и муповце и хрватску гарду. Драги моји занесени Срби пробудите се, одуприте се овој хипнози под којом сте од свог рођења! Скините петокраку са свог чела сперите љагу са свог имена и видећете да ће свет одмах да нас заволи или ће пак да другачије размишља о нама. Јер сетите се само Србије у време Петра I Карађорђевића. Ми и нисмо били нека сила али нам је име било часно, ничим упрљано, и зато смо тада имали пријатеље који су и у добру и у злу били уз нас.

Браћо и сестре Срби уништимо ову петоглаву аждају. Затворимо је у најмрачнију тамницу, протерајмо је у праисторију где јој је и место али нека тамо остане ЗА УВЕК и нека се више никада не врати. Ишчупајмо овај кукол који гуши жито. Вратимо домовину онима којима је она одузета. Поништимо одлуку 50-ак олоша који су нам забрањили наше памћење, славу, историју. Вратимо Карађорђевиће у Србију и Србију Карађорђевићима. То не може спречити ни црвени хрчак ни ћосави војвода (мислим да знате на кога мислим)

С поштовањем ваша

Александра Ж. Марковић
Крагујевац, (али не црвени)

ГЕНОЦИДНИ ЗАКОН

Да ли најновији Закон српске владе о здравственој заштити има у основи геноцидни карактер и намеру према болесним, немоћним и старим људима у Србији.

Мада ово не би требало много да ме брине, јер су управо ови и заслужни за доношење оваквог закона, имајући у виду да су управо и углавном они гласали за овај систем, а који им као захвалност за верност доноси Закон по којем управо они неће моћи да се лече, а то значи скраћивање дужине живота и брже умирање.

Очигледно да комунистичка власт у Србији не бира средства како да дође до више новца, по цену губитка великог броја својих присталица — бирача, који ће тако брже изумрети.

Кратка анализа: за комунисте гласају — примитивни, приглупи, стари и немоћни, а управо они и имају најнижи стандард те тиме и немогућност да плаћају лечење. Тако су сами себи затворили круг. Да би дужи живели треба им лечење и боља исхрана, а да би имали лечење и бољу исхрану, треба им боља плата или пензија, крајњи резултат јесте брже умирање.

Намера овог кратког писма јесте да скрене пажњу и развије полемику на наведену тему.

С поштовањем уредништву С. речи:

Војо Радичић
Земун

ИНТЕРЕКСПОРТ — БРОД КОЈИ ТОНЕ

СЛОБОДАН ШАРЕНАЦ — бивши шеф гараже је кормилар брода са својим стручним тимом — кумовима Љубичићем и Пејовићем, Б. Милошевић и М. Милојевић као и екипа пропалих директора из других предузећа које у завили у црно пре доласка у ИНТЕРЕКСПОРТ. Како је у овим ратним условима општег безакоња то иде на руку да се што више пљачка а у овом примеру једна фирма као што је ИНТЕРЕКСПОРТ доведе до руба пропасти.

Човек који је то урадио је добар купац дипломе Економског факултета. Довео је политичаре и пропале директоре у фирму. Довео је сина и зета генерала Николе Љубичића, дипломату Б. Милошевића брата председника Србије, као и чувеног председника Српске Коморе и „ЛОЛЕ РИБАРА“, човека који је пласирао у орбиту Вагнера који је са тајном документацијом војног хеликоптера коју је радила група стручњака из Београда, пребегло код Туђмана. Шта је предузела влада Србије, посланици и сви остали надлежни? Да ли овде још влада ТИТОИЗАМ и да ли за ШАРЕНАЦЕ, Милојевиће, ЉУБИЧИЋЕ и сличне закони не важе?

Како су наступила опасна времена, рат пламти у овој земљи а другови су се склонили уз дебеле плате у иностранство:

— Б. МИЛОШЕВИЋ је отишао у град светлости ПАРИЗ

— М. МИЛОЈЕВИЋ у град бизниса ФРАНКФУРТ

— синчић НИКОЛЕ ЉУБИЧИЋА, Никола је у Бечу за сваки случај да не би био мобилисан у татину бившу војску.

Нека гину деца радника и сељака а татини синови нека се проводе по Бечу не радећи ништа за дебеле паре.

Тако се шеф гараже одужује својим спонзорима.

Али уз њих он је у Беч послао и своју љубав — дугогодишњу, госпођу Јованку Арсовић. Сада му нико не може да каже да љубавницу држи уз скут. Она је далеко у Бечу па он мора сваки викенд тамо да проведе „ЛОСЛОВНО“. Познато је такође да га сви остали путеви воде кроз Беч. Сви знају да је то „случајно“. Овај врли директор успео је да ову фирму великог имена доведе до руба пропасти и подиже кредите да би радницима исплаћивао плате.

Као великог стручњака доводи Кулића, бившег директора развоја ХИП-ПАНЧЕВО, о коме су Вечерње новости писале и истакле његове способности да уништи фирму. Ту је направљен и пакет аранжман, па Кулић доводи своју секретарицу, иначе дугогодишњу љубавницу много млађу од њега. У овом аранжману се такође запошљава и супруга заменика генералног директора Мирка Стојановића. Овим потезом су вуци сити и овце на броју.

Заменик генералног директора ће зато са већом вољом радити јер му је супруга поред њега, и подизаће му елан за рад. А ИСМЕТ

ФЕКОВИЋ — финансијски директор ИНТЕРЕКСПОРТА се иначе не трезни са својом групом шверцове кола из Немачке за Турску је у ствари први човек ове велике фирме. Он воли да ради са приватним фирмама јер оне знају да се реванширају — директно у џеп.

И док тако, ова некада велика фирма, клизи у пропаст, ни влада, ни посланици, ни инспекције ни остале надлежне службе не предузимају ништа да се овај јавашлук спречи.

Једини који је дигао глас против самовоље је господин Видоје Љубић који је тужио ову кућу суду у ЦИРИХУ и ако је цео радни век провео у њој. Његова тужба је тешка 6.000.000 швајцарских франака. Изгледа да ови ратни услови не дозвољавају да органи задужени за криминал не обављају своју дужност како им закон налаже. Вероватно ће једног дана новине писати као што данас пишу шта се дешавало у овој земљи пре двадесет година.

Р. Црнчевић

ЛЕГАЛИЗОВАНА ОТИМАЧИНА

Задњих пар месеци у емисијама НТВ СТУДИО Б и другим програмима ТВ Београд приказивана је проблематика склоништа и заштите грађана Београда, која су грађена из доприноса приликом градње и куповине станова и пословног простора, па су их власници и корисници станова практично купили, да би им у временима која су најалост дошла, служила за личну и колективну заштиту.

Међутим, захваљујући неким високим функционерима министарства одбране Србије, који уместо да своје квалитете доказују у борби са усташама и у одбрани Србије, они седе у удобним кабинетима и користећи своје положаје и међусобне везе, та склоништа су уступили (у бесцење) својој деци, пријатељима и сл., који су их ради бизниса адаптирали и тако онеспособили за намену за коју су грађена. Тако док радничка и сељачка деца ратују и гину за Србију, а њихови родитељи и најдражи остају без заштите, деца моћних бава се бизнисом.

У емисијама је поменут само Цекић Христолуб као један од примера, што је тачно, уз покушај да се овакве прљаве работе прикажу као добронамеран посао, наводно чак и користан за друштво. Наравно да одговоре на питања дају људи који су одговорни за такво стање, па је нервално очекивати да кажу да су за то криви, као што то не чине по правилу сви угледни попови ове земље. Чуди нас да није поменут пуковник Младен Ковачевић, градски секретар за одбрану и помоћник министра одбране који је организатор оваквих мућки и злоупотреба са склоништима у Београду и који је омогућио корист најближим члановима своје породице. Наравно да они нису једини.

Ни мала деца не верују више у приче на ТВ где одговорни изјављују да ако затреба,

да ће се склоништа за пар сати вратити грађанима за заштиту?

У вези напред изнетог, тражимо да јавно питате министра одбране Републике Србије:

1. Да ли ће наредити да се склоништа хитно по кратком поступку врате својој намени и грађанима од којих су отуђена мимо њихове воље и знања?

2. Да ли Србија заиста нема пар честитих и стручних људи који уживају углед и као такви могу бити помоћници министра него уз себе држи људе који и њега лично и цео српски народ срамоте?

Да није оваквих вођа у војсци и одбрани, свет не би никада чуо да српски војници масовно дезертирају.

3. Да ли је тачно да ће пуковник Ковачевић, који се посебно истакао као ловац по друштвеним ловиштима због наведених заслуга за 22. децембар 1991. године постати генерал?

4. Да ли ће се наредити контрола трошења средстава Фонда за народну одбрану града Београда и казнити починиоце за злоупотребе?

ДЕО ОГОРЧЕНИХ И ОШТЕЋЕНИХ ТВ
ГЛЕДАЛАЦА

П. С. Одавно чаршија и радници градског секретаријата за народну одбрану причају да се средства Фонда за НО града уместо за потребе одбране земље троше за куповину луксузних аутомобила, банкете, митинге и пропаганду владајуће странке, градње водовода и других објеката у другим градовима који немају никакве везе ни са одбраном ни са грађанима Београда који за те намене не би дали своје паре, одласке у лов, давање позајмица без враћања, давање пара пећарошима и у другој републици итд. и сл.

Ради наведеног, био би крајњи ред да градски оци траже контролу трошења пара у овом Фонду и ако им је заиста стало до одбране ове земље предузму одговарајуће мере према пуковнику Ковачевићу и др. одговорним радницима који су довели ову земљу до оваквог стања.

Ред би било да и ви то тражите преко вашег листа да би јавност знала где су њене паре за одбрану отишле.

ПОГЛЕД ИСКОСА

Ваш лист пратим редовно, од 1. ог броја, и зато бићу слободан да изнесем неке примедбе, а и нека своја размишљања на наш акутни политички тренутак.

Иако је „Српска реч“ колико ја знам, формално лист групе грађана, а не страначки лист, објективно, политичке ставове које „Српска реч“ заступа народ веже за СПО. А с обзиром на састав редакцијског колегијума и уређивачку концепцију листа, рекао бих и с правом.

Мислим да грешите када у својим написима и коментарима, а то се исто провлачи и у Вуковим иступима, изједначавате Милошевића и Туђмана или, како Вук каже, нациофашистички режим у Загребу и нациокомуниз-

тички у Београду. Знам, рећи ћете да је то истина: да су и један и други режим у својој суштини тоталитарни, да су и један и други изашли из Брозовог шињела и да су његови ученици. Све је то тачно, али морају се и неке друге ствари имати у виду. Пре свега, по мом мишљењу, и да је на изборима у Хрватској победно Туђман и био успостављен неусташки режим у Загребу, рат би био неминован. Нормално, он не би био у овом облику. Србија би далеко боље стајала у сваком погледу (имала би своју војску, ослободила би се комунистичког наслеђа, имала би далеко бољи имиџ у свету...) али свеједно до рата је дошло. Вук греша када каже да би се он са Хрватима договорио и да до рата не би ни дошло. Ја у то не верујем и тврдим: сваки договор и споразум, сваки мир са Хрватима може бити привремен. Они од крајњег циља свог националног програма (а то је, уствари, католички програм) Хрватске до Дрине никада неће одустати. А до њега могу доћи једино истребљењем Срба. Морате бити политички мудрији, јер немојте заборавити колики је огroman утицај ове режимске ратне пропаганде на овај народ. Знате да је сада њихова главна пропагандна „жвака“ позив на национално јединство у циљу одбране српског народа у Хрватској од новог геноцида, тобоже без обзира на идеолошке ознаке на капама и називе јединица. А видимо како га бране. Сачувај нас Боже од такве одбране! Цабе Вук објашњава да је идеја о националном јединству у основи тоталитарна и да нема националног јединства без националног помирења, али помирења на истини о том проклетом грађанском рату. Мислите да је то овом народу јасно?

А сад да нешто кажем о тој нашој браћи у Хрватској, који опет (трећи пут у овом веку) страдају од хрватских расиста, верних синова „оца домовине“ Анте Старчевића. Наиме, политички вођи Срба ван Србије, иако се стално позивају на потребу неког националног јединства ради спаса Српства, својим некритичким пристајањем уз Милошевића и нападајући Вука Драшковића, ни мање ни више, него за наводну националну издају, уносе раздор у Српство и тиме вређају хиљаде и хиљаде младих Срба, који подржавају и воле СПО и Вука Драшковића. Не не мисле ваљда та господа (или боље другови) да ће Србе ван Србије бранити „црвени фосили“ из СКПЈ. Не показују ни минимум разумевања за ту мајку Србију и изузетно тежак положај српског народа у њој. А овамо очекују помоћ. Боље би било да та господа ради свог властољубља престане да слепо следе српског војводу, јер нас његова политика води директно у пропаст. Све заједно и нас и њих. Коначно да престану да прете и вређају ту исту српску младост, од које очекују да гине на фронту, док му она из своје безбедних брлога читају векеле о српству. Сачувај нас Боже таквих Срба! Српска омладина је почела да се освешћује, и не верује више тим „црвеним фаризејима“. А не знају несрећници да се у Србији још памте злочини, који су починили њихове пролетерске бригаде (а које се сада формирају) широм Србије, када су је „ослобађали“ од саме себе. Да би после ти злочинци населили Србију и били највеће Титове

слуге и најправовернији браниоци свеколике српске пропасти. Немам намеру да овим подсећањем позлеђујем старе ране и завађам Српство, али браћо наша драга истина мора једном да се каже. Истина је највећи лек, зато немојте да тако безрезервно наступате, јер батина увек има два краја, вели наш народ. А ваше батине је свом народу заиста било доста и преко главе. И на крају запамтите: мајка Србија вам је увек помагала и помаже, и преко својих могућности. Не будите себични и не одмажите ако не можете помоћи. Ако се мајка опорави и врати себи, свима ће нам бити боље. И нама и вама.

Будите ми здраво. Братски поздрав,

инж. Драгослав Смоковић Београд

П. С. Пошто сумњам да ћете ово објавити барем пренесите Вуку ове примедбе и поздравите га. Реците му да се не да и да се чува. ППС. Иначе, у вашем цењеном листу ионако је премало полемике, а превише аполитетике. То је примедба друга.

ОПЕТ О „ПОЛИТИЦИ“

П риватни сервис Батрића Јовановића и Радивоја Јовановића „Брадоње“ — „Политика“ поново услужно и поданички уступа скоро целу страну овоме другоме да би кроз допис о геноцидној оријентацији Хрватске према српском народу — дошао до кључне реченице: „Главаре неких политичких партија у Србији, Туђман би требало да промовише за своје доглавнике“!

Нисмо заборавили: „Брадоње“ је убијао српске официре са леђа, уместо да пуца у Шпегеле, Туђмане и њима сличне. Он је ратни злочинац који је на страни и са онима које сада напада, а то су Кардељ, Бакарић и Броз, стварао ову Југославију у којој се понавља геноцид над српским народом.

Како га није срамота да се уопште појави са било каквим дописом у јавности?

Поздрав, инж. Милутин Живковић
Далематински 47а, Београд
члан Главног одбора Српске либералне странке

БОЈИМ СЕ...

Не може Србин да буде посматрач своје судбине када су му снајдери те исте судбине Немци и комунисти. Све се враћа, све се понавља, све је исто као '41 год. коментаришем са двојцом својих кумова гледајући пренос из српске Скупштине. Кумови млађи људи, добри људи, тако мора, али нагињу мало оним медреним Србима — демократама. Нећу да грешим — прошли пут су гласали за Вука: Кажемо ја њима да ће све овако да буде док се ми Срби не определимо јасно за нашу српску ствар а дотле неће бити ни Србије ни Србина. Погледајте само ове посланике: Људи „гину“ у празно, свађају се ни око чега, ударио Србин на Србина? Зар су то Срби?! Даље посматрајте: Парошки

претерује, Соколовић глуми деда Николу, онај кршни момак тенкиста је преварен кад је делегиран у Скупштину, ту је и онај академик што је обећао својим сељацима малтене, кичу на дугме, Мићуновић држи високумну предавања, доктори утонули у размишљање као пред давање дијагнозе, елем све се svelo на то да опозиција мисли да је Богом дана да представља Србе на обе стране Дрине а владајућа странка намеће атмосфером обданишта свој ауторитет опозицији покушавајући да је уразуми. Ето моји кумови, овај циркус праве комунисти, они су по страни а народ се свађа, ето то вам је Србија. Да имамо краља овај циркус сигурно не би гледали или бар на другом месту! Пуста мука српска!

Врте моји кумови главом, не дају ми све за право па ме то потаче да им објасним и неке друге ствари. Слушајте: кад су Срби пре рата изгубили дизгине Хрвати су одмах ојачали и Хрватска је добијала више од Србије, окренули су се одмах Немцима а како се то завршило знате и само па и сада су комунисти изгубили дизгине. Хрвати полако јачају, њихова четворци су сада главни снајдери наше судбине па ако се опет спанђају са Немцима онда се бојим да нам и Дрина неће бити граница? Могу они то да раде кад су Срби остали без краља, без своје круне па нема ко да води бриге о народу. У '41 год. су усташе и комунисти отерали краља, то упамтите!

Тачно је куме то што кажеш али ти све гледаш кроз оно твоје равноргорско прозорче и ништа друго не видиш. То преврши сваку меру па им наредних: краља и Равну Гору ми не дирајте! Завршили сте ви у доба комуниста њихове школе а тамо се о Краљу и равногорцима учи све најгоре, па вас ја разумем и да хоћете ви не можете другачије да размишљате. Много се у вама те лажи наталожило. Много су краља паљкали, направили су од њега чудовиште а они који би га бранили или не могу или не умју. Онај војвода што је за Србе, што је за краља и чичу, бар се тако представља, он их највише љга. Тако је било и '41 год: одмах се јавиле неке вође и војводе, бејаше их пуно и као што рекох — пропаде српска ствар!

Е куме јеси претерао: ко о чему ти само о краљу! Како ти није јасно да опозиција ради натоме и то паметно, да врате краља па ће ти срце „сести на место“, па ће ти се жеља испунити? Само куме није ни у краљу све: одвојио се он од народа, не зна ни наше обичаје а основно — не зна ни наш језик. Како ће те разумети кад му од Бога пожелиш срећу и здравље, шта ћеш ти разумети кад ти се обрати језиком који не схваташ? Да се не разочараш?

Куку мени кукавцу сињем, шта о мом краљу мисле комунисти кад о њему овако мисле моји кумови!? Просто не могу да схватим шта ми говоре, одлућих негде далеко, сетих се оне српске славе која то никада не би била да не бејаше нашег великог краља, сетих се и овог задњег страдања нашег само зато што остасмо без краља. Трже ме јак глас кума Михаила: шта ти је, смири се, па зар не осећаш да ће краљ ускоро доћи! НЕ! бем ти земљу, просто крикнух. БОЈИМ СЕ! Збунише се и они али ће опет сложено: куме ми те ценимо, ми те поштујемо али колико си занесен тим твојим краљем ти просто не знаш шта

хоћеш, ми немамо намеру више са тобом о томе да дискутујемо, чега се бојиш?

Знам! Знам и то добро! Немојте ви мислити да смо ми који смо за краља неке будале, знамо ми добро шта хоћемо, знамо ми да краљ није гољо и робијаш — знамо ми да је то крв Карађорђева! Опет се много бојим, то вам озбиљно кажем па реших то да им објасним.

... давне 1961. год. дошао велики Вођа са целом својом свитом у Ужице да прослави 20 год. Револуције, одсео у својој вили на Златибору и по обичају прими и обичне људе једног дана на разговор, међутим њима по свом захтеву и једног познатог Еру. При крају пријема дође и ера до речи и по свом обичају поче он о врућим темама: шта ће, куд ће — па о краљу. У једном моменту упита Вођа Еру да ли воли краља — јабоме, но га волим.

Опет ће Вођа, би ли волео да ти се врати — јок, не помињи, рече Ера и баца шајкачу под ногу. БОЈИМ СЕ!

Тишину прекину Вођа питајући га о чему се то ради а Ера му одговори: бојим се да му од ових твојих овде не бих могао ни прићи, подижући шајкачу са пода.

Коста Поповић, Београд

закључка да ће уметници (на сву срећу не многи) на овај начин постати највећи противници — сами себи. Зато молим све садашње у будуће гласноговорнике да реч СТРАНКА не употребљавају у глобалним значењима јер осим тога што критикује, ништа друго не значи. Изволите критикујте, кудите, блазите, респектујте или хвалите сваку странку, али понаособ. Почните већ једном да будете одређени. Четрдесет пет година колективне одговорности је довољно. Ни секунд више! Апелујем на све чија се реч чује и очекује да схвате колико је шупљине у таквом и толиком уопштавању ствари. Све док буду радили тако нећемо се макнути са нулте позиције. Јер ако смо се коначно ДОЧЕПАЛИ вишестраначког система у Србији, не бацајмо сами себи клипове у точкове (како би да је жив, наш и после председника председник рекао).

Можда би горњу реченицу требало преформулисати и рећи: Ако се Српски народ коначно ДОКОПАО вишестраначког система не подваљујте и не уваљујте му. Мука ми је више (и све више) од Есперовских Дон Кихота који јашући на радио и ТВ таласима бацају своја политичка копча на све што макар и мало успе да мрдне у устајалом, доманови-

ћевском Мртвом мору. Како баш они (част ретким и једва видљивим изузецима) живи а немрдајући капиталци извучени из тог мора, прочишћени на две — на три али не пречишћени, знају (јер не виде) ко је ко у овом времену.

Милића од Мачве сам упознао у Грачаници дан уочи Видовдана, на шестстоту годишњицу од Косовског боја. Био сам на корак и по иза њега док су га двоје новинара интервјуисали. Новинарка га је, између осталог, упитала и за његов књижевни рад, на шта се он окренуо својим токи—вокијима наоружаним асистентима и рекао: „Дајте ми ому поему, не, ону како се зове, песму, написану на оном папиру“. Касније се испоставило да та његова песма припада одређеној врсти поезије која је, чини ми се, тог момента била непозната Милићу од Мачве, наивном уметнику, политичком наивчнику, чудном песнику. Ако већ са сигурношћу не зна на којој врсти поезије припада песма коју је сам написао, како ли само зна, питам се ја, колико „памети“ странци припада.

Братислав Стошић
Лесковац

ВИШЕСТРАНАЧЈЕ С ЈЕДНОМ ПАРТИЈОМ

Слушам ономад радио. Говори се о Русу Јастребову који усред Москве штрајкује главу због догађаја у Југославији у којима страда српски народ. Иду инсерт, смењују се говорници, теразијска чесма се не чује, ћути, слуша и чини ми се, трпи.

Наступи и Милић од Мачве. Наивац у уметности, наивчина у политици, похвали Јастребова и рече: „Он је боље сагледао ситуацију у Србији него многе странке...“. Пукао ми је у ушима као да ми неко развалио шамарчину. Зар и ти сине Бруте? Није ли вам се, бре смучило више од таквих празних разговора и критика које се завршавају речима: „странке у Србији“, „одређене политичке странке у Србији“, „негативни утицај појединих странака у Србији“. И тако у озбиљност свих „таквих“ странака, осим, разуме се, владајуће странке. Та је тако наивна и паметна и ако је дете инцестног брака (Комунистичке партије и Социјалистичког савеза). То и тако невинно дете је у последње време напунило толико пелена да се плашим и еколошке катаклизме (политичка и економска су у току). Пошто сам у осталом и ја страначки опредељен, не дозвољавам ни Милићу ни целој Мачви да мене и моју странку, на овакав начин, трпа у исти кош са свим осталим странкама. Против Милића немам ништа лично. У мени се преломило у овом моменту када су после слугу, сателита, покорних главоножаца и послушних дупеглаваца тренутно владајуће странке (дакле не тамо неких странака) и уметници почели да се баве етикетирањем политичких непријатеља. Све до сада мислио сам да уметници имају само једну врсту „непријатељски расположених противника“. Критичаре. Сада ме ток догађаја убеђује у супротно. Долазим до

KOMMANDOS
NIKOLA KAVAJA '86311-024"
P : M : B. 7007:UNIT:MOHAMK.B.
MARIANNA, FLORIDA . 32446.
U : S : A

OKTOBRA 26- 1991.GODINE.
SJEDINJENE AMERICKE DRZAVE.
U : S : A

MAJCI HEROJA DJORDJILJE BOZOVICA.

DRAGA SRPSKA MAJKO,

Potvrđujem ti sa ovim mojim kratkim pismom da sam primao pozdrave od tebe preko mladjeg brata Miljanica, koji je bio pre irvesnog vremena u nasoj jos porobljenoj Otadžbini. Vidim moja stara majko, da bi zeljela na neki nacin da mi pomognes da bi dosao sto prije do alobode.Zahvaljujem ti se kao rodjenim sin na lepim zaljama ali sve ce mo to pustiti vremenu i nasoj srpskoj junackoj omladini da rese to pitanje samo na bojnom polju. Ukoliko srpski narod dodje do slobode dojsce i Nikola Kavaja. Zapravo, ja nikad u zivotu nicipi ROB nisan bio. Jedno je tacno, da sam bio zatvorenik fasisticke Italije za vreme Drugog sveckog rata u krsovitoj i divljoj A rbaniji.TAD MI JE BILU SVEGA 8 godina. Tacno je da sam bio isto zatvorenik krepalog Josipa Broza Tita od 1953 do 1957 godine.Posle mog uspeasnog bjeckstva na Zapadu ja nisan ostao duzan komunistickom bjelosveckom olosu. Pao sam sa grupom srpskih nacionalista u zatvor u S.A.B. 1978 godine.Tako da se nalazim punih trinajest godina u zatvoru ove blagodarne zemlje Amerike, za koju sam prosao svoje dve kapi krvi. I posle svega sto mi se desilo u Americi ja bi zivot dao za Ameriku i americki narod. Amerike je moja Druga Otadzina posle nase majke Srbije.

Citajuci SRPSKU REC'vidim da je tvoj sin jedinak pao na braniku SRPSTVA I SRBIJE I NEKA MU JE VJECNA SLAVA.On drukse i neje mogao da zavrsi svoj burni zivot jer je potomak cuvenog brastva Bozovica iz moje lomne Gorte Crne. Ali moja majko, ako je bilo izdaje sa strane nekih neljudi srpskog porekla pravi srpski nacionalisti ce osvetiti proslavljenog mladog JUNAKA DJORDJILJU G. BOZOVICA.

Nista mi nije zalije u mom zivotu sto se u ova teska vremena po srpski rod nenalazim na slobodu.I jako mi je 58 sam godina, josna kadar stici i uteci i na strasno njesto postojati.Da sam bio slobodan bih bio odavno na teritoriji Srpskih zapadnih zemalja i bi predvodio i obucivao srpsku herojsku omladinu vojnackim vjestinama i savremenim gerilskim ratovanjem. Ali nije receno, da necu ustoro stati svojom nogom na tlo srpske Otadzine. Sad cu zavrstiti sa ovim mojim pismom.Urucu pozdrav celog.Pozdravi mi sestru Slavicu i tvoju malu unuku. Ja sam ponosan na tebe jer si prava SRPSKA MAJKA.Znam kako se osjecas ali mozdta se samom neces sloziti ali sam ja jedan od onih srba koji vjeruje samo u osveti. Ko. se osveti taj se posveti.Tako sam ja vaspitavan i tako sam nekada srpsku omladinu obucavao po belom svetu da se drzu tog pricima. Urcu svim sledbenicima HEROJA DJORDJILJE G.BOZOVICA pozdrav od Srpskog borca Nikole Kavaje.Svi pravi srpski sinovi su tvoji sinovi.

NIKOLA KAVAJA SRPSKI NACIONALISTAS.

Nikola Kavaja

„СРПСКА РЕЧ“ ЕКСКЛУЗИВНО

ВИДЕО КАСЕТА: КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ

1. Цена касете у трајању од 120 минута је 500,00 динара.
2. Видео касета СПО у Грчкој и Великој Британији — 500,00 дин.
3. Аудио касета са песмама Српског покрета обнове по цени од 150,00 дин.

На касети су песме:

Страна „А“

- ХИМНА СПО
- ПЕСМА ВУКУ
- ВЕЛИКА СРБИЈА
- ПЕСМА КОСОВСКИХ ЈУНАКА

Страна „Б“

- БОЖЕ ПРАВДЕ
- ОЈ, СРБИЈО МИЛА МАТИ
- ЗОВИ САМО ЗОВИ
- ТРГ СЛОБОДЕ

Касете можете поручити на телефоне: 620-891, 628-242, уплатом на жиро рачун: 60801-603-27562, динарски са трошковима поштарине, и на девизни рачун за уплате из иностранства:

60811-620-128-25731-74956-33, или наруџбеницом на адресу „СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД, Бранкова 13-15 I улаз VI спрат.

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ:

1. ВИДЕО КАСЕТУ
КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ ком. _____
2. ВИДЕО КАСЕТУ СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ком. _____
3. АУДИО КАСЕТУ СА ПЕСМАМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ ком. _____

(име и презиме)

дреса и поштански број)

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА“ ОГЛАШАВА ПРОДАЈУ КЊИГА

1. ДОКУМЕНТИ ХУВЕРОВОГ ИНСТИТУТА:

РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА, страна 500, ћирилица, цена 260 динара.

2. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:

ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА,
страна 230, ћирилица, цена 180 динара.

3. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:

СЕЋАЊЕ ИЗ РАТА

страна 230, ћирилица, цена 180 динара.

СВЕ ТРИ КЊИГЕ СУ ИЛУСТРОВАНЕ ФОТОГРАФИЈАМА ИЗ ДОБА РАТА.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Издавачко предузеће „ЧИЧА“ 11000 Београд

Сретена Младеновића 1/5 Тел. 011/620-891, 628-242

Поручујем књиге

под редним бројевима _____

за укупно динара _____

_____ (презиме, име оца и име) _____ (занимање)

_____ (број поште) _____ (седиште поште)

_____ (улица) _____ (број)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датих бројева телефона.

ИЗУЗЕТНО ВРЕДНЕ КЊИГЕ — ПОВОЉНЕ ЦЕНЕ

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева.

Комплети или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 26
Напишите који број наручујете.

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

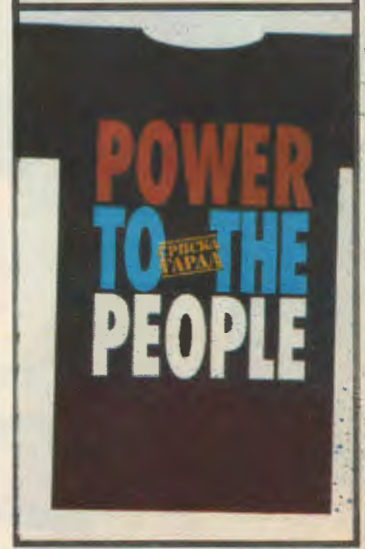
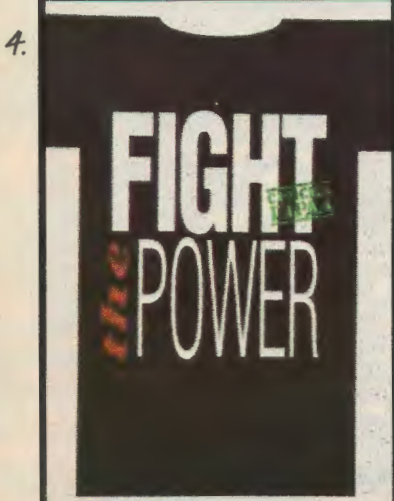

нови производ
Врање

Имајте при руци формулу

Да се лакше прикључите онима који имају свој стил — понудите им своју цигарету ... **FORMULA**

Биће задовољни, јер **FORMULA** поседује све квалитете отмене цигарете.

СРПСКА ГАРДА

Многи припадници Српске гарде су рањени или су погинули на фронтovima широм наше земље. Позивамо све присталице идеје за формирање Српске Војске, да према својим могућностима уплате добровољан прилог на рачун:

СРПСКА ГАРДА
Број: 60811-620-16-613/20-018-959-032
или ДЕВИЗНИ РАЧУН
Број: 60811-620-16-302-09-5510885
Беобанка Београд

Прикупљена помоћ користите се за куповину опреме и лекова за гардисте на фронту као и за помоћ породицама погинулих и рањених гардиста.

По жељи чланова Српске гарде ликови и дело погинулих команданата Српске гарде Ђорђа Божовића Гишке и Бранислава Матића Белог улазе у незаборав.

Преко штаба Српске гарде можете поручити:

1. Видео касету „ГИШКА И БЕЛИ“ — по цени од 350 дин.
2. Видео касету „Смотра СРПСКЕ ГАРДЕ у Такову“ 350 дин.
3. Фотографија Ђорђа Божовића Гишке 24x30 100 дин.
4. Свечани амблем за униформу СРПСКЕ ГАРДЕ 100 дин.
5. Мајице Српске Гарде (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8)

Мајице су у величинама М, Л, ХЛ и у више боја 300 дин.

Сви производи се могу наручити поузећем на телефон:

011/467-315, 345-438, 559-588, 620-891

или поруцбеницом на адресу: Божовић, Кирила Савића 6, 11000 Београд

ПОРУЦБЕНИЦА

Неопозиво наручујем ком. _____

Под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару
ПОУЗЕЋЕМ!

име и презиме

место и поштански број

улица и број

8.

СПО КОМЕРЦ- -Агенција за маркетинг,

Објављује снижење цена својих производа и то:

1. Мајице са знаком СПО цена **100 дин.**
2. Мајице са ликом Драже Михаиловића-Чиче: цена **100 дин.**
3. Мајице са ликом Вука Драшковића: цена **120 дин.**
4. Постери — са ликом Вука Драшковића: цена **80 дин.**
— са ликом Драже Михаиловића-Чиче: цена **80 дин.**
5. Налепнице: цена **40 дин.**
6. Заставице са српском тробојком (за кола): цена **50 дин.**
7. Оловке: цена **40 дин.**
8. Упалјачи: цена **40 дин.**
9. СРПСКЕ ЗАСТАВЕ — Димензија 50x35: цена **300 дин.**
— Димензија 80x50: цена **500 дин.**
— Димензија 200x100: цена **1100 дин.**
10. ЗАСТАВЕ СПО — Димензије 50x35: цена **250 дин.**
— Димензије 80x50: цена **450 дин.**
— Димензије 140x80: Цена **750 дин.**
11. КОКАРДЕ — велике **100 дин.**
— мале **70 дин.**
12. ПОЗЛАЂЕНЕ КОКАРДЕ — велике **200 дин.**
— мале **120 дин.**

СПО КОМЕРЦ-ЕКСКЛУЗИВНО!

ВИЈЕНАЦ СРПСТВА — први пут аутентични текстови наших песама на аудио касети по цени од **170 дин.**

- Насред горе Романије четнички се барјак вије
- На Авали покрај Београда, окупља се Краља Петра гарда
- Песма краљу Петру Другом
- Олтар Равне Горе
- Велика Србија
- Иде војска од Никшића
- Равном Гором цветало цвијеће
- Песма светој Србији
- Песма Книнској крајини

ИСТИНА О МОМЕ ЖИВОТУ — Аутобиографија Ђорђа Карађорђевића, старијег сина краља Петра Првог. На 500 страница Ђорђе Карађорђевић пише о свом детињству на двору црногорског краља Николе, о животу на двору свога оца краља Петра Првог, о разлозима своје абдикације, као и о животу у затвореништву.

Књига је штампана у тврдом повезу, златотиском и са грбом Карађорђевића на насловној страни.

Цена: **400 дин.**

СРБЉАК — Песме Србима Светитељима, на аудио касети, у извођењу Павла Аксентијевића, по цени од **200 дин.**

Цене свих производа за веће количине су и до **50%** ниже, а за општинске одборе СПО-а и до **70%**.

Предмети се могу поручити наруџбеницом на адресу: СПО Комерц, П.Ф.132, 11030 БЕОГРАД или на телефон 559-588, non-stop.
ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наруџујем ком. _____

предмета под називом _____

Наручене предмете и трошкове поштарине, платићу поштару ПОУЗЕЋЕМ,

име и презиме _____

адреса _____

НАГРАДНА ИГРА

Ако сте, драги наши читаоци, у прошлом колу имали празничну привилегију да за награде конкуришете чак и ако нисте имали појми шта вас питамо и шта се од вас очекује, овај пут захтевамо максималну озбиљност и способност да на прави начин тумачите историју. Историја српског народа, а можда и цивилизације, као што знате, почиње са Осмом септембром, 1987. године, и дели се на Стару и Нову еру. Претпостављате да је Нови ера почела 9. децембра 1990. године, величанственом победом СПС на изборима. Та победа значила је истовремено и почетак нових друштвених односа, глади, тенкова, лешева, неких нових Труманових јаја, партиципација, посланика итд. Испуњени су коначно вишевековни снови српског народа да буде свој на своме и да сам себи кроји судбину.

Е, поводом прве годишњице тих избора, односно почетка Нове ере, и следеће наградне питање: **КАКВО ЈЕ НОВО ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ У СРБИЈИ?**

ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ У СРБИЈИ ЈЕ:

1. ЗАВАДИ ПА СЕ УСЕЛИ (СЛОБИЗАМ)
2. УКРАДИ ПА БЕЖИ (ПРВОБИТНА ЗАЈЕДНИЦА)
3. ГЛАСАЈ ПА ПОГИНИ (КОМУНИЗАМ)
4. ОТВОРИ КАФИЋ АКО СИ ШРАФИЋ (СОЦИЈАЛИЗАМ)
5. ПИСНИ ПА КИСНИ (ЗАМ)
6. МРТАВ ХЛАДАН ИЛИ МРТАВ ГЛАДАН (КАНИБАЛИЗАМ)
7. ПЛАТИ ПА СЕ КЛАТИ (КАПИТАЛИЗАМ)
8. МАЛО МОРГЕН МАЛО ФОЗГЕН (МИЛИТАРИЗАМ)

(Можете заокружити један, више или све одговоре).

Уколико ваши одговори стигну на адресу „СРПСКА РЕЧ“, Бранкова 13-15, 11000 Београд (за наградну игру) најкасније до 12. децембра 1991. године конкуришете за једну од три вредне награде: 10.000 динара, шестомесечну претплату за „Српску реч“ и монографију „9. март“. Срећно!

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

На питање КОГА ПРЕДСТАВЉА БИРОКРАТА НА СЛИЦИ из прошлог броја „Српске речи“ сви су одговорили тачно. Награде су добили:

1. 10.000 динара — МИЛЕНА КОВАЧЕВИЋ, Бул. Лењина 3, 11000 Београд,

2. Шестомесечну претплату за „Српску реч“ — САША СТАМЕНКОВИЋ, Ул. М. Бурсаћ 25, 18400 ПРОКУПЉЕ и

3. Монографију „9. март“ — ДАНИЈЕЛ ЖИВАНОВИЋ, Ул. М. Тита 230/2 12240 КУЧЕВО

ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!